

NÉPESSÉG, KÖZEGÉSZSÉG

Népünk életkormegoszlása az 1939. évi november 18-i népszámlálás szerint.

La répartition par âges de notre population, d'après le dénombrement du 18 novembre 1939.

Magyarország a visszacsatolt területek nélkül.

La Hongrie, non compris les territoires recouverts.

Résumé. Le dénombrement effectué le 18 novembre 1939 au sujet de la population, sauf celle des territoires recouverts, avait en second lieu seulement un but statistique; d'ailleurs, au point de vue des méthodes employées, il n'était pas fait d'une manière complètement uniforme, et les conditions de la population n'étaient pas non plus tout à fait normales (voir là-dessus les pages 1 et 2 de l'année 1940 de cette Revue). Des listes remplies, l'Office hongrois de statistique n'avait reçu que les feuilles de maison, qui l'informaient seulement du sexe et de l'année de naissance des habitants. Nous donnons ci-après les résultats ressortant des indications fournies pour ces deux questions. Le dénombrement ayant été fait à la mi-novembre, les données relatives aux catégories d'années de naissance indiquées dans notre tableau 1 ne correspondent pas absolument aux années d'âge. Notre tableau 2, dressé par grandes catégories d'âge, présente les écarts observés depuis 1930. — Les chiffres de détail ont certaines lacunes (ce qui ressort, par exemple, de ce que pour la population de moins de 15 ans, ils donnent un excédent de filles, au lieu de l'excédent de garçons prévu). Mais malgré cela, nos deux tableaux montrent assez exactement, surtout si le lecteur tient compte des colonnes de chiffres complémentaires et des notes, la répartition par âge, ainsi que les variations survenues, qui étaient plutôt défavorables.

A Szemle 1940. évi januári számában¹⁾ az 1939 november 18-i népszámlálás előzetes eredményeinek ismertetése során már megemlékeztünk arról, hogy ez a népszámlálás csupán a trianoni országdarabra terjedt ki s népességnyilvántartási célokat szolgált. Számlálólapot ezért csupán a népesség egy részéről — a 12—70 éves férfiakról s a 16—50 éves különleges szak-képzettségű nők igen kis lélekszámú rétegéről²⁾ — kellett kitölteni. A számlálólap-

anyag a nyilvántartás elkészítése céljából a községeknél és városoknál maradt. A M. kir. Központi Statisztikai Hivatalhoz tehát csak az ú. n. házigyűjtőívek kerültek; e házigyűjtőíveken ugyan minden jelenlévő lakost név szerint fel kellett sorolni, azonban a névjegyzék az egész népességre vonatkozóan csupán a nem és a születési év adatát tartalmazta. A házigyűjtőívnek a jelenlévők felsorolását tudakoló ez a lajstromos táblázata ugyan néhány további rovatot is tartalmazott, ezekbe azonban csak azoknak az adatai jegyeztettek be, akikről a fenti értelemben számlálólap is kiállított.

A házigyűjtőíveken foglalt adatok alapján tehát az egész népességre vonatkozóan csak a kormegoszlás alakulását lehetett — nem szerint való tagolásban — megállapítani. Az összeírás ellenőrzése során ezeknek az adatoknak kicédulázása és feldolgozása el is készült. Az eredményeket életkorévek, helyesebben születési évjáratok szerint az 1. sz. tábla mutatja be.

Ez a tábla természetesen a trianoni terület egész népességére vonatkozó végleges lélekszámeredményeket is közli. 1939 november 18-án a férfiak és nők, valamint az egész lakosság végleges száma az előzetes adatokkal és az 1930-as népszámlálás eredményeivel egybevetve a következőképpen alakult:

	1930. XII. 31-én	1939. XI. 18-án (előzetes adat)	(végleges adat)
A férfiak száma . . .	4,250.110	4,455.856	4,452.784
A nők száma . . .	4,438.204	4,650.396	4,650.487
Együtt . . .	8,688.319	9,106.252	9,103.271
Ezer férfire jutott nő	1.045	1.043	1.044

A különbség az előzetes és végleges adatok közt lényegtelen. A Szemlében a lassuló népességfejlődésről tett megállapítást ez az árnyalatnyi eltérés nem érinti.

Az előzetes eredmények áttekintése során utaltunk arra is, hogy az 1939 novem-

¹⁾ V. ö. M. Stat. Szemle 1940. évf. 1—18. l.

²⁾ Helyesebben az 1869 jan. 1. és 1927 december 31. között született férfiakról és az 1889 január 1. és 1923 december 31. közt született külön megjelölt szakképzettségű nőkről.

1. A népesség születési évek szerint az 1939. november 18-i népszéirás alapján.

Population par années de naissance, d'après le dénombrement du 18 novembre 1939.

(Magyarország a visszacsatolt területek nélkül. — La Hongrie, non compris les territoires recouverts.)

Születési év Années de naissance	Korév) — An- nées d'âge ¹⁾	Férfi Popu- lation masc.	Nő Popu- lation fémin.	Együtt Ensemble	Születési év Années de naissance	Korév) — An- nées d'âge ¹⁾	Férfi Popu- lation masc.	Nő Popu- lation fémin.	Együtt En- semble	Születési év Années de naissance	Korév) — An- nées d'âge ¹⁾	Férfi Popu- lation masc.	Nő Popu- lation fémin.	Együtt En- semble
²⁾ 1939	²⁾ 0	³⁾ 69.315	³⁾ 68.009	³⁾ 137.324	1904	35	71.526	(71.719)	143.245	1869	70	19.977	23.089	43.066
1938	1	(72.310)	72.771	145.081	1903	36	72.598	(71.127)	143.725	1868	71	21.017	20.890	41.907
1937	2	(74.631)	75.174	149.805	1902	37	73.548	(73.171)	146.719	1867	72	16.049	18.407	34.456
1936	3	(74.024)	74.041	148.065	1901	38	70.079	(68.297)	138.376	1866	73	16.413	20.557	36.970
1935	4	(77.329)	77.399	154.728	1900	39	71.882	75.921	147.803	1865	74	14.957	16.667	31.624
5 évnél fiatalabb moins de 5 ans		367.609	367.394	735.003	35-39 éves — ans		359.633	360.235	719.868	70-74 éves — ans		88.413	99.610	188.023
1934	5	(75.678)	76.052	151.730	1899	40	67.807	66.970	134.777	1864	75	12.701	15.308	28.009
1933	6	(77.840)	77.915	155.755	1898	41	63.651	66.944	130.595	1863	76	12.162	14.972	27.134
1932	7	(78.075)	79.408	157.483	1897	42	61.357	65.658	127.015	1862	77	9.980	12.355	22.335
1931	8	(78.259)	79.768	158.027	1896	43	56.247	65.160	121.407	1861	78	8.311	9.872	18.183
1930	9	(85.438)	86.868	172.356	1895	44	54.833	62.731	117.564	1860	79	8.068	10.466	18.534
5-9 éves — ans		395.340	400.011	795.351	40-44 éves — ans		303.895	327.463	631.358	75-79 éves — ans		51.222	62.973	114.195
1929	10	(80.938)	82.159	163.097	1894	45	50.999	60.075	111.074	1859	80	6.865	8.338	15.203
1928	11	(85.859)	85.327	171.186	1893	46	50.713	56.600	107.313	1858	81	5.190	6.184	11.374
1927	12	(81.589)	83.371	164.960	1892	47	46.910	56.286	103.196	1857	82	4.544	5.594	10.138
1926	13	(84.963)	85.569	170.532	1891	48	45.373	49.640	95.013	1856	83	3.846	5.032	8.878
1925	14	(89.561)	89.144	178.705	1890	49	41.182	47.163	88.345	1855	84	3.196	4.180	7.376
10-14 éves — ans		422.910	425.570	848.480	45-49 éves — ans		235.177	269.764	504.941	80-84 éves — ans		23.641	29.328	52.969
1924	15	81.814	81.778	163.622	1889	50	44.032	51.487	95.519	1854	85	2.274	3.281	5.555
1923	16	86.885	86.598	173.483	1888	51	44.012	55.347	99.359	1853	86	1.909	2.681	4.590
1922	17	90.162	90.332	180.494	1887	52	43.006	48.988	91.994	1852	87	1.521	2.362	3.883
1921	18	89.955	88.272	178.227	1886	53	42.594	49.751	92.345	1851	88	1.046	1.556	2.602
1920	19	89.496	88.446	177.942	1885	54	41.848	48.874	90.722	1850	89	816	1.457	2.273
15-19 éves — ans		438.342	435.426	873.768	50-54 éves — ans		215.492	254.447	469.939	85-89 éves — ans		7.566	11.337	18.903
1919	20	78.070	74.534	152.604	1884	55	41.088	48.359	89.447	1849	90	384	659	1.043
1918	21	42.822	42.035	84.857	1883	56	40.486	45.103	85.589	1848	91	306	560	866
1917	22	39.487	41.602	81.089	1882	57	38.672	45.531	84.203	1847	92	151	267	418
1916	23	40.704	43.211	83.915	1881	58	35.765	38.571	74.336	1846	93	125	224	349
1915	24	55.148	57.633	112.781	1880	59	35.091	40.599	75.690	1845	94	83	175	258
20-24 éves — ans		256.231	259.015	515.246	55-59 éves — ans		191.102	218.163	409.265	90-94 éves — ans		1.049	1.885	2.934
1914	25	79.544	84.613	164.157	1979	60	34.513	39.214	73.727	1844	95	85	167	252
1913	26	82.302	81.901	164.203	1878	61	31.639	35.312	66.951	1843	96	41	103	144
1912	27	85.238	86.209	171.447	1877	62	30.771	34.489	65.260	1842	97	37	73	110
1911	28	81.542	78.685	160.227	1876	63	30.611	34.422	65.033	1841	98	11	51	62
1910	29	83.189	83.601	166.790	1875	64	30.811	34.698	65.509	1840	99	25	54	79
25-29 éves — ans		411.815	415.009	826.824	60-64 éves — ans		158.345	178.135	336.480	95-99 éves — ans		199	448	647
1909	30	81.814	(80.503)	162.317	1874	65	26.474	29.585	56.059	100 éves és idő- sebb — de 100 ans et plus		23	43	66
1908	31	80.736	(79.578)	160.314	1873	66	23.851	27.076	50.927	Ismeretlen korú Age inconnu		17 721	19.453	37.174
1907	32	78.592	(77.948)	156.540	1872	67	23.546	27.317	50.863	Összesen				
1906	33	75.241	(74.349)	149.590	1871	68	22.838	22.229	45.067	Total		4,452.784	4,650.487	9,103.271
1905	34	71.425	(71.194)	142.619	1870	69	22.542	24.999	47.541					
30-34 éves — ans		387.808	383.572	771.380	65-69 éves — ans		119.251	131.206	250.457					

¹⁾ Minthogy a népszéirás időpontja 1939 november 18 volt, a korévek a születési évekkel nem esnek teljesen egybe. — *Le dénombrement ayant été fait le 18 novembre 1939, les années d'âge ne correspondent pas toutes aux années de naissance.* — ²⁾ Az 1939 január 1. és november 18. közötti (10 hónapos és 18 napos) időszak alatt születettek. (Csonka korév.) — *Enfants nés pendant la période (10 mois et 18 jours) allant du 1er janv. au 18 nov. de l'année 1939 (année d'âge non complète).* — ³⁾ 12 hónapos teljes évre átszámítva az 1939-ben születettek száma (az 1939. évi élveszületések száma alapján kiszámítva) a következő: férfi: 77.577, nő: 76.061, együtt: 153.638. — *Le nombre des enfants nés en 1939, calculé pour une année complète de 12 mois (d'après les naissances vivantes de 1939) est de 77.577 pour les garçons et de 76.061 pour les filles, au total: 153.638.*

Megjegyzés. A népszéirás nem volt hiánytalan: különösen pl. 1-14 éves férfiak (fiúk) és 30-38 éves nők körében mutatkoznak hiányok; előbbieknel ezért jelentkezik a szokásos férfitöbblet helyett nő-többlet, utóbbiaknál pedig a nő-többlet helyett férfitöbblet. — *Remarque: Le dénombrement n'était pas parfait: par exemple, il y a eu particulièrement des lacunes pour les garçons de 1 à 14 ans et les femmes de 30 à 38 ans; par suite de quoi les chiffres indiquent chez les premiers, un excédent de filles, au lieu de l'excédent habituel de garçons, et chez les personnes de 30 à 38 ans, un excédent d'hommes, au lieu de l'excédent habituel de femmes.*

berközepi összeírás számos ok következtében *nem érte el* — de nem is érhetett el — *a népszámlálásoknál megszokott teljességet.* Az adatgyűjtést abnormisan rövid idő alatt s nehéz körülmények között kellett előkészíteni és végrehajtani. Az állandó lakásuk révén a trianoni rész városainak és községeinek lakónépességéhez tartozó férfiak egy része a visszacsatolt területeken teljesített katonai szolgálatot, tehát az összeírásból kimaradt; ezt a hiányt a lengyel menekültek megszámlálása csak részben egyenlítette ki. Az összeírás kétféle módon vette számba a népességet: egy részét (a 12—70 éves férfiakat és 16—50 éves különleges szakképzettségű nőket) számlálólapokon és házigyűjtőíveken is, másik részét azonban (ú. m. a megjelölt korúaknál fiatalabb és idősebb férfiakat, valamint csaknem az összes nőket) csupán a házigyűjtőív csonka adatsoraiban. E módszerbeli kétféleségnek az adatszolgáltatási bizonytalanság és a számlálás hiányossága szinte *természetszerű* következménye volt. A házigyűjtőíveken épületenként kimutatott lélekszám és az egyénenkénti felsorolások közt is mutatkoztak különbségek; utóbbiak teljessé tételére nem volt mód. Az adatszolgáltatás kisebb-nagyobb mérvű pongyolósága az amúgy is csak az alapkérdésekre — a nemre és a korra — korlátozott feldolgozás pontosságát is befolyásolta.

Az 1939 november 18-i népösszeírás tehát a lakosságot — különösen a trianoni terület törzsnépességét — *nem számlálta meg hiánytalanul;* a kimutatott lélekszám valamivel a valóságon aluli s így az 1930—1939. évi népgyarapodás, bár valóban csökkenő ütemű, de kissé élénkebb, mint aminőre adataink utalnak, sőt a nőtlétszám is minden valószínűség szerint kisebb egy aránnyal a kimutatottnál.

1. sz. táblánk születési évfolyamok szerint részletezett adatai a korstatisztika kimagasló jelentősége miatt igen tanulságosak és fontosak; egyben azonban az összeírás hiányos voltára is fényt derítenek.

A tábla adatait a *népösszeírás időpontjának* szem előtt tartásával szabad csak értékesíteni. Ezúttal a népösszeírás eszmei időpontja *az 1939 november 18. és 19. közötti éjszaka* volt. A feldolgozás viszont *naptári évek szerint* haladt; *egy-egy születési évjáratnak tehát egy-egy korév nem felel meg* teljesen pontosan. Ez főleg az 1939-ben születetteknél (0 évesek) hat zavarólag: számukban nem 12 teljes hónap, hanem csak 10

hónap és 18 nap születtei foglaltatnak. A többi évjárat már teljes esztendőt foglal magában; a novemberközepi időpont miatt azonban a születési év és a korév egybeesése így sem tökéletes, bár a másfél-hónapos eltolódás¹⁾ már alig zavaró.

E zavaró tényezőtől eltekintve is könnyen megfigyelhető az összeírás hiányossága. Nemcsak az adatok beírása volt itt-ott hézagos — az ismeretlen korúak aránylag magas száma²⁾ erre vezethető vissza — és nem csupán a szokásos hibák (pl. a 0-val végződő születési, ill. korévek kiugrása) észlelhető ezúttal is; lényegesen súlyosabban esik latba az a körülmény, hogy a férfiak és nők adatainak egybevetéséből kitűnően *mindkét nemnek, de főleg a férfiaknak az oldalán a lakosság egy (bár nem túlzottan nagy) részének összeírása egyáltalában nem történt meg.* Az első tíztizenöt évjáratban (0—15 évesek) például ez alkalommal csaknem kivétel nélkül nőtlétszám mutatkozik, holott a korábbi népszámlálások tapasztalata és a születéseknél legújabbban is következetes nőtlétszám ellenmondanak.³⁾ Viszont a 30—40 éves korban megszokott nőtlétszám helyett az 1939 novemberközepi népösszeírás férfitolétszámot regisztrált.

Messze vezetne a már említett okokon és zavaró tényezőkön felül jelentkező *esetleges* indítórúgók keresgélése. Ehelyt tehát csak arra kívánunk ismételtlen is rámutatni, hogy a népösszeírás életévek szerint tagolt korstatisztikája a nők és különösen a férfiak oldalán meglehetősen figyelemreméltó adatgyűjtési hiányokra világít rá.

A leginkább hiányosnak látszó adatokat 1. sz. táblázatunkban *zárójelbe* helyeztük. *Évfolyamonként* a hiányok az egy-kétezer lelket (1%-ot) nem igen haladják meg (természetesen az évjáratoknak csak kisebb

¹⁾ Az 1938-ban születettek sorában a *betöltött* korév szerint ugyanis nemesak egyévesek foglaltatnak, hanem 0 évesek is (az 1938 november 19. és december 31. közt születettek); viszont valóban egyévesek hiányoznak közülük (az 1937 november 19. és december 31. közt születettek). Ugyanez áll a többi évfolyamra is. (December 31-i időpontú népszámlálásoknál ez a zavaró tényező nem jelentkezik.)

²⁾ Az 1930. évi népszámlálásnál ismeretlen korú alig volt.

³⁾ A csecsemő- és gyermekhalálozás ugyan a fiúknál a magasabb, azonban az előző népszámlálás adatai és a népmozgalmi statisztika alapján esztendőről-esztendőre korévek szerint is kiszámított lélekszám szerint (v. ö. pl. M. Stat. Szemle 1937. évf. 791—797. l.) ezekben az évjáratokban 1939-ben is határozott nőtlétszámra kellett volna mutatkozni.

2. A népesség korcsoportok szerint az 1930 december 31-i
Population par groupes d'âge, d'après le Recensement du 31
 (Magyarország a visszacsatolt területek nélkül.) —

Korcsoport ¹⁾	P o p u l a t i o n							
	férfi — masculine		Nő — féminine		Együtt — totale			
	szám szerint — nombres abs.						%ban pourcentages	
	1930	1939	1930	1939	1930	1939	1930	1939
1. Korcsoportosítás.								
15 évnél fiatalabb ²⁾	1,209.428	1,185.859	1,183.842	1,192.975	2,393.270	2,378.834	27.5	26.1
15—19 éves	413.412	438.342	420.774	435.426	834.186	873.768	9.6	9.6
20—39 "	1,394.862	1,415.487	1,474.793	1,417.831	2,869.655	2,833.318	33.0	31.1
15—39 éves	1,808.274	1,853.829	1,895.567	1,853.257	3,703.841	3,707.086	42.6	40.7
40—59 éves	822.253	945.666	920.404	1,069.837	1,742.657	2,015.503	20.1	22.2
60—64 "	146.180	158.345	152.516	178.135	298.696	336.480	3.5	3.7
65 éves és idősebb	263.422	291.364	284.936	336.830	548.358	628.194	6.3	6.9
60 éves és idősebb	409.602	449.709	437.452	514.965	847.054	964.674	9.8	10.6
Ismeretlen korú	553	17.721	944	19.453	1.497	37.174	0.0	0.4
Összesen	4,250,110	4,452,784	4,438,209	4,650,487	8,688,319	9,103,271	100.0	100.0
2. Korcsoportosítás.								
10 évnél fiatalabb ³⁾	898.549	762.949	881.111	767.405	1,779.660	1,530.354	20.5	16.8
10—24 éves	1,140.142	1,117.483	1,146.683	1,120.011	2,286.825	2,237.494	26.3	24.6
25—39 "	979.011	1,159.256	1,051.615	1,158.816	2,030.626	2,318.072	23.4	25.5
40—59 "	822.253	945.666	920.404	1,069.837	1,742.657	2,015.503	20.1	22.1
60—64 "	146.180	158.345	152.516	178.135	298.696	336.480	3.4	3.7
65 éves és idősebb	263.422	291.364	284.936	336.830	548.358	628.194	6.3	6.9
Ismeretlen korú	553	17.721	944	19.453	1.497	37.174	0.0	0.4
Összesen	4,250,110	4,452,784	4,438,209	4,650,487	8,688,319	9,103,271	100.0	100.0

¹⁾ Minthogy a népszéírás időpontja 1939. november 18. volt, a korévek a születési évekkel nem esnek teljesen egybe. — ²⁾ Minthogy a népszéírás időpontja november 18. volt az adatok nem teljes 15 korévet foglalnak magukban; teljes 15 korévre átszámítva az 1939. évi adatok a következőképen alakulnak, férfi: 1,194.121, nő 1,201.027, együtt 2,395.148, vagyis 26.3% (helyesbített adat: 26.4%), 1930—1939. évi lélekszám-különbözet férfiaknál: —15.307 (—1.3%), nőknél +17.185 (+1.5%), együtt: +1.878 (+0.1%) — ³⁾ Minthogy a népszéírás időpontja november 18. volt, az adatok nem teljes 10 korévet foglalnak magukban; teljes 10 korévre átszámítva az 1939. évi adatok a következőképen alakulnak, férfi: 771.211; nő: 775.457; együtt 1,546.668, vagyis 17.0% (helyesbített adat: 17.1%), az (1930—1939. évi lélekszám-különbözet férfiaknál: —127.338 (—14.2%), nőknél: —105.654 (—12.0%); együtt —233.002 (—13.1%).

Megjegyzés: A népszéírás nem volt hiánytalan, különösen pl. az 1—14 éves férfiak (fiúk) és a 30—38 éves nők körében mutatkoznak hiányok; előbbieknél ezért jelentkezik a szokásos férfifébblet helyett nőfébblet, utóbbiaknál nőfébblet helyett férfifébblet.

részére vonatkozó adatok látszanak hézagossnak és a hiány ritkán jelentkezik egyszerűen mindkét nem oldalán); így is pl. a férfiak számoszlopában az első tíz-tizenöt évfolyamnál megállapítható hiány a húsz-ezer főt is meghaladhatja¹⁾, sőt a 30—40 éves nők körében — látszólag legalább —

hasonló, vagy még nagyobb az adatgyűjtési kiesés.¹⁾ Ezzel az is bebizonyítható, hogy az előzetes eredmények taglalása során²⁾ észlelt vándorlási veszteség valójában és legalább is igen jelentős részben nem más, mint az összeírás hiányossága. Az 1. sz. tábla adatainak tehát csak tájékoztató

¹⁾ Ezt a hiányt előidézhette az is, hogy a 12. életévtől kezdve (a 70. esztendőig) minden férfiról kellett számlálólapot kitölteni; a 12 évnél fiatalabb fiúknak az összeírása éppen erre való tekintettel könnyebben maradhatott el, mint a leányoké, tekintettel arra, hogy a nőknél a számlálólap nélkül, csupán a házigyűjtőíven történt összeírás volt a rendszeres.

¹⁾ A 30—40 éves nők hiányát nehezebb megmérni, mert az ilyenkorú férfiak adata sem teljes értékű (a visszacsatolt területen évfolyamonként egyenlőtlen számban katonáskodók hiányának és viszont a lengyel menekültek összeírásának ellenkező irányokban érvényesülő hatását nehéz felmérni).

²⁾ L. M. Stat. Szemle 1940. évf. 6—8. 1.

népszámlálás és az 1939 november 18-i népösszeírás alapján.

décembre 1930 et le dénombrement du 18 novembre 1939.

(La Hongrie, non compris les territoires recouverts.)

		Lélekszám-különbözet — Différences						Groupes d'âge ¹⁾
%o-ban az ismeretlen korúak becslésszerű elosztása után — pour centages établis en ré-partissant par évaluation les habitants dont l'âge n'est pas connu		férfi pour la population masc.		nő pour la population fémin.		együtt pour la population totale		
1930	1939	szám nombr. abs.	%o	szám nombr. abs.	%o	szám nombr. abs.	%o	
								1. Divis. faite par âges
27.5	26.2	— 23.569	— 1.9	+ 9.133	+ 0.8	— 14.436	— 0.6	moins de 15 ans ²⁾
9.6	9.7	+ 24.930	+ 6.0	+ 14.652	+ 3.5	+ 39.582	+ 4.7	15—19 ans
33.0	31.3	+ 20.625	+ 1.5	— 56.962	— 3.9	— 36.337	— 1.3	20—39 "
42.6	41.0	+ 45.555	+ 2.5	— 42.310	— 2.2	+ 3.245	+ 0.9	15—39 ans
20.1	22.2	+ 123.413	+ 15.0	+ 149.433	+ 16.2	+ 272.846	+ 15.7	40—59 ans
3.5	3.7	+ 12.165	+ 8.3	+ 25.619	+ 16.8	+ 37.784	+ 12.7	60—64 "
6.3	6.9	+ 27.942	+ 10.6	+ 51.894	+ 18.2	+ 79.836	+ 14.6	65 ans et plus
9.8	10.6	+ 40.107	+ 9.8	+ 77.513	+ 17.7	+ 117.620	+ 13.9	60 ans et plus
0.0	0.0	+ 17.168	+	+ 18.509	+	+ 35.677	+	Age inconnu
100.0	100.0	+ 202.674	+ 4.8	+ 212.278	+ 4.8	+ 414.952	+ 4.8	Total
								2. Divis. faite par âges
20.5	16.9	— 135.600	— 15.1	— 113.706	— 12.9	— 249.306	— 14.0	moins de 10 ans ³⁾
26.3	24.7	— 22.659	— 2.0	— 26.672	— 2.3	— 49.331	— 2.2	10—24 ans
23.4	25.6	+ 180.245	+ 18.4	+ 107.201	+ 10.2	+ 287.446	+ 14.2	25—39 "
20.1	22.2	+ 123.413	+ 15.0	+ 149.433	+ 16.2	+ 272.846	+ 15.7	40—59 "
3.4	3.7	+ 12.165	+ 8.3	+ 25.619	+ 16.8	+ 37.784	+ 12.6	60—64 "
6.3	6.9	+ 27.942	+ 10.6	+ 51.894	+ 18.2	+ 79.836	+ 14.6	65 ans et plus
0.0	0.0	+ 17.168	+	+ 18.509	+	+ 35.677	+	Age inconnu
100.0	100.0	+ 202.674	+ 4.8	+ 212.278	+ 4.8	+ 414.952	+ 4.8	Total

¹⁾ Le dénombrement ayant été fait le 18 novembre 1939, les années d'âge ne correspondent pas toutes aux années de naissance. — ²⁾ Le dénombrement ayant eu lieu le 18 nov., les chiffres ne comprennent pas tout à fait 15 années d'âge; ceux de 1939, calculés pour 15 années d'âge complètes, donnent les résultats suivants: garçons: 1,194.121, filles: 1,201.027, au total: 2,395.148, soit 26.3%o, (après rectification: 26.4%o), différence en 1939 contre 1930: chez les garçons: —15.307 (—1.3%o) chez les filles: +17.185 (+1.5%o), au total +1.878 (+0.1%o). — ³⁾ Le dénombrement ayant eu lieu le 18 nov., les chiffres ne comprennent pas tout à fait 10 années d'âge. Si on calcule les chiffres de 1939 pour 10 années d'âge complètes, on a les résultats suivants: garçons: 771.211, filles: 775.457, au total: 1,546.668, soit 17.0%o, (après rectification: 17.1%o) différence en 1939 contre 1930: chez les garçons: —127.338 (—14.2%o), chez les filles: —105.654 (—12.0%o), au total: —233.002 (—13.1%o).

Remarque: Le dénombrement n'était pas parfait: par exemple, il y a eu particulièrement des lacunes pour les garçons de 1 à 14 ans et les femmes de 30 à 38 ans; par suite de quoi les chiffres indiquent chez les premiers, un excédent de filles, au lieu de l'excédent habituel de garçons, et chez les personnes de 30 à 38 ans, un excédent d'hommes, au lieu de l'excédent habituel de femmes.

értéket szabad tulajdonítani; nagy vonalakban való tájékoztatásra azonban a tábla feltétlenül alkalmas.

A jelzett hiányok ellenére is érdemes megvizsgálni azt, hogy 1930 december 31. és 1939 november 18. közt milyen eltérések mutatkoztak az ország trianoni részén élő népesség korösszetételében. Erről a 2. sz. tábla kétféle módon rajzol képet: a gyermekkort, a növekvő és csökkenő produktivitás szakaszait és az öregkort a szokásos módon megkülönböztető részletezésben, valamint helyesebb összehasonlítás kedvéért olyan csoportosításban is, melynél a világháborús szülöttek 1930-ban és 1939-

ben egyaránt azonos korcsoportban foglalnak helyet.¹⁾ A fentebb elmondottak összefoglaló jellemzése céljából a 2. sz. összeállítás a két nem adatait is tartalmazza.

A népesség bizonyos mérvű öregedésére vet fényt, hogy a 60 évnél idősebbek aránya alig kilenc év lefolyása alatt 9.8%-ról 10.6%-ra emelkedett (előregedésről természetesen még alig lehet szó). Szembe-ötlően — 20.1%-ról 22.2%-ra — meg-

¹⁾ A táblát az ismeretlen korúak lélekszám-
apadása okozta zavaró tényezőtől megtisztított s a 0 évesek számát kerek évjáratra kiegészítő adatokat tartalmazó rovatokkal és jegyzetekkel is kiegészítettük.

nőtt még a 40—59 évesek aránya is. Ezzel szemben az *utánpótlás* nemcsak viszonylag vesztett teret, de számbelileg is gyérült: a 10 évnél fiatalabbak száma 1939-ben csaknem negyedmillió lélekkel (249.306 fővel, azaz 14,0%-kal) volt kisebb¹⁾, mint az évtized elején, holott ugyanakkor például egyenkint negyedmilliónál többel (272.846 fővel, vagyis 15,7%-kal) nőtt meg a 40—49 évesek és (287.446 fővel, azaz 14,2%-kal) a 25—39 évesek lélekszáma.

A Szemle hasábjain eddig is többször volt szó arról, hogy a *korösszetétel változása sok szempontból Magyarországon is előnytelen*. Nem teljes értékű 1939. évi adataink ismét csak erre vetnek világot. A fiatalok és idősebbek eltartásának terhe ugyan viszonylag megkisebbedett²⁾ s a munkabírókorúak hadseregének a létszáma jóval nagyobb, mint egy évtizeddel ezelőtt. Ez alapján véve örvendetes volna (főleg mindaddig, amíg a munkapiacot válság-tünetek nem fenyegetik); azonban a világháború alatt kis számban megszületetteknek a munkaképes és családalapító korba jutása egyrészt a termelőréteg egyenletes utánpótlásának biztosítása, másrészt a reprodukció, a születési szám alakulása szempontjából már távolról sem előnyös; még kedvezőtlenebb, hogy amikor az életkor örvendetes kitolódásának következményeként, de egyéb okokból is az előrehaladott korúak száma és aránya egyre emelkedik, ugyanakkor a gyermekkor képviselője fokozatosan csökken. Elháríthatatlan veszélyt ugyan ez az eltolódás legalább is mai napig még nem jelent, de a megoldandó népesedéspolitikai feladatok fontosságát és aggasztó súlyát elég jól jelzi.

Az összeírási hiányok miatt nem térünk ki az 1930. és 1939. évi adatok évfolyamok

¹⁾ Az összeírásból valószínűleg kimaradt fiatalok (fiúk) számbavétele is csak egészen *töredékesen* csökkentené ezt a lélekszámcsökkenést és csupán tizedesekkel emelné a legzsengőbb korúaknak a 2. táblában kimutatott 1939. évi arányszámát.

²⁾ A 65 évnél idősebbek számának 79.836 fővel (14,6%-kal) való megnagyobbodásánál, ugyanis a gyermekkorúak száma sokkal nagyobb mértékben apadt meg.

szerinti összevetésére. Nyilvánvaló azonban, hogy a felvázolt zavaró körülmények kiküszöbölésével sem kedvező az a kép, amelyet a korösszetétel változásairól az *évjáratonkénti egybevetés* nyújtana. Ezt *egyes kiragadott korévek* 1939. évi adataival is bizonyíthatjuk; amíg ugyanis az 1922-ben születettek száma 180.494, az 1925-ben születetteké 178.705 s az 1930-ban születetteké 172.356 volt (e három adat csökkenő sorrendje sem normális, hiszen fiatalabb évjáratok felé a lélekszámnak emelkednie kellene), addig az 1934-ben születettek száma mindössze 151.730, az 1938-ban születetteké pedig csupán 145.081 főt ért el. Az 1939. évi népszámlálás e szerint 180.494 17 éves (1922-ben született) lakost talált az ország területén; a népszámláláskor számbavett 1938-ban születettek (vagyis az 1 évesek) közül a 17. életévet nem 180.494-en, hanem csupán 35.000-rel kevesebben, mindössze 145.081-en¹⁾ csak abban az esetben érnék el, ha időközben a halál sorukat *egyáltalán* nem ritkítaná meg.²⁾ A legzsengőbb születési évjáratokba tartozók száma a halálozást is figyelembevéve a világháború utáni években születettek számának még a *negyötödét sem éri el!* Ezzel kapcsolatban felemlítést érdemel még, hogy az egy-egy születési évjáratbeli *férfiak* száma, — ha csupán a világháború utáni néhány évjáratból indulunk ki, — normálisan 80—90.000 főre tehető; a legutolsó néhány év szülötteiből alig 70.000-es létszám kerül majd annakidején sor alá. A születéscsökkenés kedvezőtlen eredményére ez az egyetlen adat is elég jól rávilágíthat.

Az 1941. évi népszámlálástól már csak rövid idő választ el bennünket. A jelzett eltolódások hiteles és teljes adatok alapján való ellenőrzésére és a tanulságok részletesebb megállapítására új népszámlálásunk nyújt majd módot.

Thirring Lajos dr.

¹⁾ Az 1938-ban születettek (1 évesek) lélekszáma ennyi volt 1939 november 18-án.

²⁾ A halandósági tábla szerint az 1938-ban 145.081 1 éves korú gyermek közül valójában 134.127 érheti csak el a 17 éves kort.

I P A R

A gyáripár helyzete 1939-ben.

L'industrie manufacturière hongroise en 1939.

Résumé. Pour 1939, les statistiques des exploitations et productions manufacturières indiquent une forte évolution. Le nombre des établissements industriels a monté à 4.322 (+ 8,3% par rapport à l'année précédente); celui du personnel ouvrier annuel moyen, à 334 mille (+ 15,8%); la valeur de la production, à 3,6 milliards de pengős (+ 18,5%). L'évolution tenait à l'augmentation du territoire et à une conjoncture industrielle favorable.

Pour se faire une idée du développement dû à cette conjoncture, il n'y a qu'un moyen: examiner à part ce que l'industrie manufacturière eut par l'augmentation du territoire.

D'après une enquête faite en 1939 sur les établissements à caractère manufacturier, la zone nord (recouverte à l'automne de 1938) avait 268 établissements de cette sorte et la Subcarpathie (recouverte au printemps suivant), 48. De sorte que, grâce au retour de ces territoires, le nombre de nos établissements manufacturiers a augmenté de 316, soit de 4,7%. La production manufacturière de la zone nord ayant représenté 132 millions de pengős et celle de la Subcarpathie 12,5 millions, la valeur totale de notre production de cette sorte a monté de 144,2 millions de pengős, soit de 4,2%. Par suite dudit agrandissement territorial, la superficie de notre pays a grandi de 25,9% et le nombre de nos habitants, de 18,9%. Donc, l'industrie manufacturière fut augmentée relativement bien moins que notre territoire et le nombre de nos habitants. Cela tenait à ce que les territoires recouverts étaient, pour l'industrialisation, à un degré inférieur à celui du territoire dit de Trianon. Les résultats qu'a eus en 1939 notre industrie manufacturière étaient dus surtout à une conjoncture industrielle favorable, laquelle a permis que le nombre des ouvriers et la valeur de la production montent à un niveau correspondant à l'agrandissement du pays.

Ce sont les chiffres concernant le territoire dit de Trianon qui montrent ce que l'industrie manufacturière a gagné à cette conjoncture. Là, le nombre des fabriques a à peine changé; les capitaux fixes engagés ont augmenté seulement de 0,6% (12 millions de pengős), et le rendement des machines motrices, de 0,3% (3,3 mille CV). Mais le personnel ouvrier a bien grandi (de 32 mille personnes, soit de 11,1%). Et le rendement horaire des ouvriers, ainsi que la valeur de la production, ont fort augmenté; le premier s'est élevé de 9,8% (69 millions d'heures de travail), la seconde, de 13,8% (420 millions de pengős). L'année 1939, bien

que nos ressources économiques fussent limitées, imposait à notre industrie manufacturière une tâche extraordinaire. C'est l'augmentation continue du nombre des ouvriers qui indique l'importance économique et sociale de l'évolution des établissements manufacturiers.

En 1939, ceux-ci occupaient 334 mille ouvriers. De sorte que par rapport à l'année précédente, le nombre des ouvriers s'est élevé de 45 mille (et si on ne tient pas compte des 13 mille ouvriers des fabriques du territoire septentrional recouvert, de 32 mille). Ainsi, en 1939, l'industrie manufacturière employait presque 100 mille ouvriers de plus qu'en 1929 où elle avait eu la meilleure conjoncture. — Donc, pendant les 10 dernières années, cette industrie a pris, de la population de la Hongrie mutilée, près de 87 mille nouveaux ouvriers. Les jours d'exploitation et les heures de travail montrent également l'augmentation de l'activité manufacturière. Le nombre des jours d'exploitation, augmentant surtout dans les industries travaillant pour la défense nationale, s'est élevé à 1,2 million, montant de 84,2 mille par rapport à l'année précédente. Dans l'industrie des machines, le nombre moyen des jours d'exploitation a monté de 298 à 301; dans l'industrie du cuir, de 282 à 287; dans l'Alimentation, de 276 à 281; dans l'industrie chimique, de 278 à 285.

Les ouvriers ont fait 97,3 millions de journées et 801,5 millions d'heures; ces chiffres dépassent respectivement de 13,7 millions et de 97,8 millions ceux de l'année précédente. Le nombre des heures de travail a particulièrement augmenté dans l'industrie textile et dans l'Alimentation.

Les salaires ont augmenté notablement. Le montant des salaires payés s'est élevé de 21,9% (le nombre des ouvriers, de 15,8% et celui des heures de travail effectuées, de 13,9%). Notamment, les salaires payés aux ouvriers de fabrique ont représenté 422,9 millions de pengős, et avec les 5 millions de salaires payés aux ouvriers à domicile, 427,9 millions. L'indice du coût de la vie ayant baissé de 108,4 à 106,4, le salaire réel annuel s'éleva par ouvrier à 1.191 p., contre 1.109 l'année précédente.

Le total des dépenses de personnel a été de 594,3 millions. Les frais pour combustibles et éclairage ont été de 189,4 millions, dépassant de 20,7 millions (+ 12,3%) ceux de l'année précédente. — La consommation de charbon s'est élevée de 46,2 millions de q à 50,7 millions, n'augmentant que de 9,8% par rapport à 1938. Elle a particulièrement grandi aux usines d'électricité (1,2 million de q), dans

l'industrie sidérurgique et métallurgique (9277 mille q), dans les industries de la pierre, des poteries et du verre (6697 mille q), dans l'industrie chimique (4836 mille q), dans l'industrie textile (400 mille q). — Les matières premières employées ont coûté 19 milliard de pengős, 2896 millions de plus que l'année précédente (+ 185%). — Les dépenses de production, même si on laisse de côté près de 80 millions de pengős employés pour matières premières par les établissements des territoires septentrionaux, ont dépassé de plus de 200 millions (139%) celles de 1938. — Le total des dépenses principales d'exploitation et de production (dépenses de personnel, coût des combustibles, de l'éclairage, des matières premières et des matières auxiliaires d'exploitation) a été de 2.6394 millions de pengős, surpassant de 186% celui de 1938 (2.2257 millions).

L'évolution manufacturière de 1939 ressort le mieux de la valeur de la production, qui a été de 36 milliards de pengős, accusant sur 1938 une augmentation de plus d'un demi-milliard et dépassant de 258% le chiffre de 1929, où la production industrielle, favorisée par une conjoncture particulièrement bonne, avait atteint son point culminant. — De la valeur de la production manufacturière de 1939, il revient seulement 37% à la zone nord et 03% à la Subcarpathie; pour le territoire dit de Trianon, elle dépasse de 420 millions de pengős (+ 138%) celle de 1938. — La valeur moyenne, par fabrique, de la production, montrant une progression pareille, s'est élevée à 8592 mille pengős, augmentant de 101% comparativement à 1938 (7806 mille pengős). Dans la zone nord, elle a représenté par fabrique seulement 5084 mille pengős et dans la Subcarpathie, 293 mille pengős, les établissements de ces territoires ayant une capacité inférieure à ceux du reste du pays.

Les calculs faits sur le volume de la production d'après les indices de prix de 1929 donnent un résultat encore meilleur. La valeur effective de la production, calculée en l'épurant des variations de prix, s'est élevée, de 3.1819 millions de pengős en 1938, à 3.8555 millions, accusant un accroissement de 212%, contre les 185% indiqués plus haut. L'augmentation de la valeur de la production était la plus grande (entre 208% et 264%) dans les industries travaillant pour la défense nationale, c'est-à-dire dans l'industrie lourde, dans l'industrie du cuir, dans les industries textiles, de l'habillement et du papier. — Dans quelques industries, les établissements du territoire septentrional recouvré contribuaient fort à accroître la valeur de la production totale. Il revenait à eux, de l'augmentation de la valeur de la production de notre industrie de l'alimentation (1202 millions de p.), 881 millions; leur part correspondante était

dans l'industrie chimique (503 millions), 76 millions et dans l'industrie du bois (89 millions), 77 millions.

*

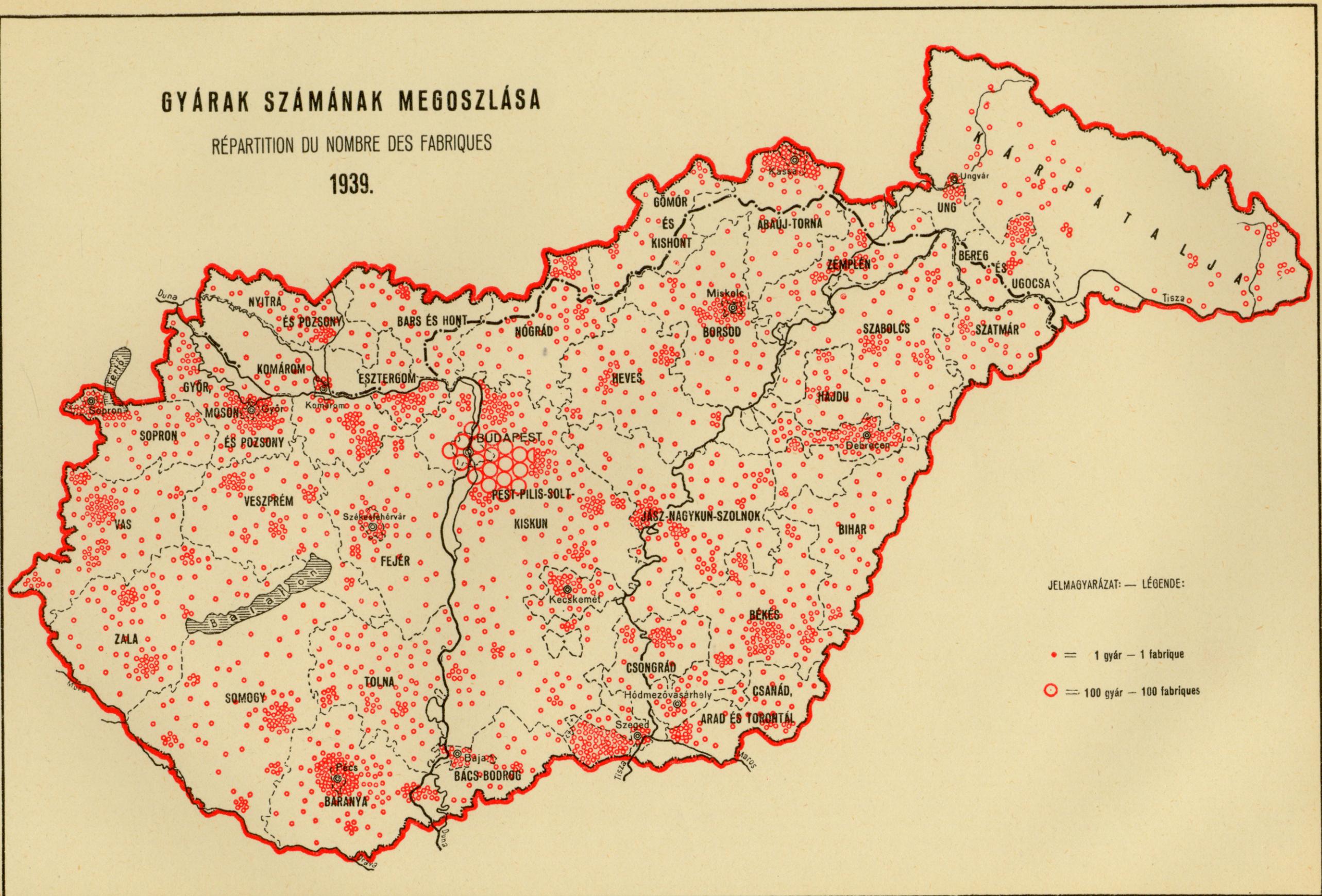
Az 1939. évi gyáripari üzemi és termelési statisztika adatai nagyarányú fejlődésről számolnak be. Az ipartelepek számában 8.3%-os, a munkáslétszámban 15.8%-os, a termelt iparcikkek értékében pedig 18.5%-os növekedés mutatkozott az 1939. év folyamán. A gyáripar ilyen nagyarányú fejlődéséről beszámoló adatok vizsgálatánál abból a szempontból, hogy az új gyáralapítások, üzembővítések, a gyári munkáslétszám szaporodása, az üzemi- és munkaidő jobb kihasználása és a termelés emelkedése milyen mértékű megnövekedését jelenti a gyáripar foglalkoztatottságának, milyen arányú erő-kifejtést kíván az iparvállalatoktól s mennyiben számolhatók el a gyáripar fejlődéséről szóló adatok a visszacsatolt felvidéki terület-részekre eső gyári jellegű ipartelepek teljesítményét feltüntető adatokkal, mindenekelőtt pontosan számba kell vennünk a gyáriparnak az ország területi megnagyobbodásából származó megerősödését. Az 1938. év végén visszacsatolt területsávval, valamint az 1939. év tavaszán visszatért Kárpátaljával ugyanis számottevő mértékben megnagyobbodott a magyar gyáripar is, melyre vonatkozó 1939. évi üzemi és termelési adatoknak az előző évi adatokkal való összehasonlítása csak úgy lehetséges, ha a gyáriparnak az ország területi növekedése folytán bekövetkezett megerősödését külön is számbavehetjük.

A visszakapott területeken talált gyári jellegű ipartelepekről is az 1939. évi gyáripari üzemi és termelési statisztika adatai számolnak be részletesen, mert a felszabadult területek átvétele után végrehajtott gyors adatfelvételek eredményei csak tájékoztató jellegűek voltak. Az akkor számba vett 326 ipartelep közül 68 még az 1939. év folyamán megszűnt, illetőleg elvesztette gyári jellegét, részben mert az ipartelep az iparvállalat székhelyétől, vagy tőkeérdekeltségétől elszakadt, részben mert nem volt gyári jellegű, habár magát gyárnak nevezte is. Az 1939. évi adatgyűjtés a visszatért felvidéki területsávon csak 268 gyári jellegű üzemet talált, s így a Kárpátalján számba vett 48 iparteleppel együtt a gyáripar az ország területének megnagyobbodása folytán összesen 316 iparteleppel szaporodott, ami a gyári jellegű ipartelepek számának 7.9%-os, a gyári munkáslétszámnak 4.7%-os és a

GYÁRAK SZÁMÁNAK MEGOSZTLÁSA

RÉPARTITION DU NOMBRE DES FABRIQUES

1939.

JELMAGYARÁZAT: — LÉGENDE:

• = 1 gyár — 1 fabrique

○ = 100 gyár — 100 fabriques

gyáripari termelés értékének 4·2%-os megnövekedését jelenti.

Az ország területének a felvidéki területrészek visszacsatolása folytán 25·9%-os gyarapodásával s a népesség lélekszámában megállapítható 18·9%-os emelkedéssel szemben tehát a gyáriparunk megerősödésének aránya jóval alacsonyabb. A gyáripari termelési érték növekedésének megállapításánál ugyan összehasonlításra megfelelőbb arányszámot kapunk, ha a fővárosban és környékén letelepült gyáripar termelését levonjuk, azonban az így nyert 11·6%-os emelkedés is távol áll attól az arányszámtól, amelyet a terület és lélekszám növekedése mutat s így kétségtelenül megállapítható, hogy a visszacsatolt területeken az iparosodás foka alacsonyabb volt, mint a trianoni területen. A felszabadult felvidéki területek iparával megerősödött magyar gyáripar tehát az 1939. évi konjunkturális fejlődés nélkül nem érte volna el az ország megnagyobbodásával arányos színvonalat. Erre lehet következtetni egyébként a megnagyobbodott területre vonatkozólag megejtett 1939. évi nemzeti jövedelemszámítás arányszámaiból is, melyek szerint — bár a gyáriparból származó nemzeti jövedelem 1939-ben 15·4%-kal emelkedett — annak az egész nemzeti jövedelmünkhöz viszonyított arányszáma az 1938. évi 31·7%-ról 1939-ben 30·7%-ra csökkent, természetesen elsősorban a visszacsatolt területek túlnyomólag agrár jellege miatt.

A gyáripar 1939. évi konjunkturális helyzetének megvilágítására mindenesetre inkább megfelelnek a gyáriparra vonatkozó azok az adatok, amelyeket az ország területének megnövekedésével kapcsolatos gyári szaporulat levonásával kapunk. Az így nyert adatok szerint az ipartelepek számában alig mutatható ki változás s csekély mértékben módosult az ipartelepekbe befektetett álló-tőke s a motorikus erő is. Az 1938. évben nyilvántartott 3.990 gyárral szemben ugyanis 1939-ben a trianoni területen 4.006 gyári jellegű ipartelep vétetett számba. Ezek közül azonban 108 telepen az egész éven át szünetelt az üzem, míg 1938-ban csak 90 ipartelep állt teljesen üzemben kívül s így az üzemben volt gyárok száma 1939-ben 3.900-ról 3.898-ra esett. Az ipartelepek befektetett állótőkéje ugyanakkor mindössze 12 millió pengővel, vagyis 0·6%-kal, az erőgépek teljesítőképessége pedig 3·3 ezer lóerővel növekedett, ami 0·3%-os emelkedést jelent.

Jelentős mértékben növekedett azonban a gyáripar teljesítménye, amit a munkáslétszámnak, az üzemi- és munkaidőnek, valamint a termelési értéknek 1939. évi nagyarányú emelkedése mutat. A visszacsatolt területek gyáriparát figyelmen kívül hagyva, tehát a trianoni területen ugyanis a munkáslétszám 1939-ben 32 ezer fővel szaporodott s az ipartelepek mintegy 11 ezer üzemnappal, a munkások pedig közel 69 millió munkórával többet dolgoztak s az iparvállalatok ugyanakkor csaknem 420 millió pengővel nagyobb termelési értéket mutattak ki. A munkáslétszámban ez 11·1%-os, a munkóráteljesítményben 9·8%-os, a termelési értéknövekedésben pedig 13·8%-os emelkedést jelent. Ezek az arányszámok a gyáripar foglalkoztatottságának és a termelésnek olyan arányú fokozására mutatnak, melyet a gyáripar csak rendkívüli teljesítménnyel érhetett el.

Az 1939. évi gazdasági helyzet valóban rendkívüli erő kifejtést kívánt a gyáripartól. Fokozott mértékű teljesítményt követelt elsősorban a háborúra való gyors felkészülés szükségessége, melyet a nyugateurópai háború kitörése még sürgetőbbé tett. De fokozott erő kifejtésre volt szükség azért is, hogy abban az általános törekvésben, mely a termelési tényezők minél tökéletesebb kihasználására irányult, gyáriparunk ne csak megtartani tudja azt a színvonalat, amelyet évtizedes munka visszatekintő eredményes küzdelmek során vívott ki magának, hanem a versenyképes továbbfejlődés lehetőségét is biztosítsa. Mert ha ez nem sikerül, talán soha többé nem tudja elérni azt, hogy a világgazdaságban ismét számottevő szerepet töltsön be. És a küzdelmeket vállalni kellett olyan termelési viszonyok között, amikor a gazdasági erőforrások csak korlátozott mértékben állottak rendelkezésre, sőt egyes esetekben teljesen hozzáférhetetlenek voltak, úgyhogy nemcsak a termelési eljárások minél gazdaságosabbá tétele volt a feladata, hanem új nyersanyagokkal és üzemanyagokkal, illetőleg póttanyagokkal kellett helyettesíteni a hiányzókat. Emellett megfelelő és gyors intézkedésekkel át kellett állítani az üzemek termelőtevékenységét s kellőképpen alkalmazkodni az életbeléptetett irányító és korlátozó gazdasági kormányrendeletek követelményeihez. Hasonló körülmények hatása alatt más országok is, háborús és semleges államok egyaránt, lényegesen átalakították egész gazdasági berendezkedésüket, amelynek kihatása különösen a külke-

reskedelmi forgalomban erősen érezhetővé vált nálunk is s a termelés folyamatára nem csekély mértékben bénítólag hatott.

A termelés fokozása érdekében szükségessé vált kormánytevékenység — főleg a termelés, a készletgazdálkodás, az áralakulás és a fogyasztás irányítására szolgáló intézkedések — biztosították az 1939. évi gyáripari termelés zavartalan menetét, a gyáripar rendkívüli erő kifejtése tehát ezáltal oly nagyarányú fejlődésre vezetett, amely a gyáripar teljesítményét még soha el nem ért csúcspontra juttatta. Különösen a honvédelmi szükségletek kielégítésére irányuló ipari termelés hatalmas arányú megnövekedését láthatjuk, de azonkívül jelentős konjunkturális fejlődés állapítható meg a fontosabb iparoknak csaknem minden más ágában is. Az 1939. évi új gyáralakulások és gyárrá történt üzemkibővitések számából is kitűnik, hogy a konjunkturális fellendülés főleg a háborús felkészülés szempontjából fontos iparokra gyakorolt erősebb hatást, aminek következtében ezekben az iparokban számos új gyári jellegű ipartelep létesült, míg ugyanakkor kevésbé jelentős iparokban üzembeszüntetésekre került a sor.

A gyári jellegű ipartelepek számának alakulása azonban végeredményben nem mutatja azt a mozgalmat, melyet a gyáralapítások és üzemkibővitések, továbbá a megszünt üzemek számának egybevetéséből láthatunk. A gyárak számánál 1939-ben megállapítható 332 ipartelepből álló szaporulattal szemben ugyanis a visszacsatolt felvidéki területrészekben lévő 316 ipartelep leszámítása után, tehát a trianoni területen csak 16 új gyári üzemből álló többlet mutatkozik, holott a gyárak 1939. évi nyilvántartása 86 új gyári jellegű ipartelepet sorol fel a felvidéki gyárakon kívül. Ezek közül 16 új alapítás, 70 pedig üzemkibővítés révén soroztatott be a gyárak közé. Az 1939. évben létesült új gyárak azonban nem nagy jelentőségű ipartelepek. Az új gyáralapítások, valamint a gyárrá történt üzemkibővitések folytán ugyanis a gyáripari munkáslétszám összesen csak 1.707 fővel s a motorikus erő 1.896 lóerővel gyarapodott, a termelési érték pedig 18.4 millió pengő növekedést ért el, az új ipartelepekre tehát egyenként átlag 20 munkás, 22 lóerő és mintegy 200 ezer pengő értékű évi termelés esik. A nehéziparban 23 új gyártelep szerepel, összesen 726 munkással és 5.5 millió pengő értékű termeléssel. Ezenkívül az élelmezési iparban 27 s a textiliparban 14 új gyári üzem alakult 159, il-

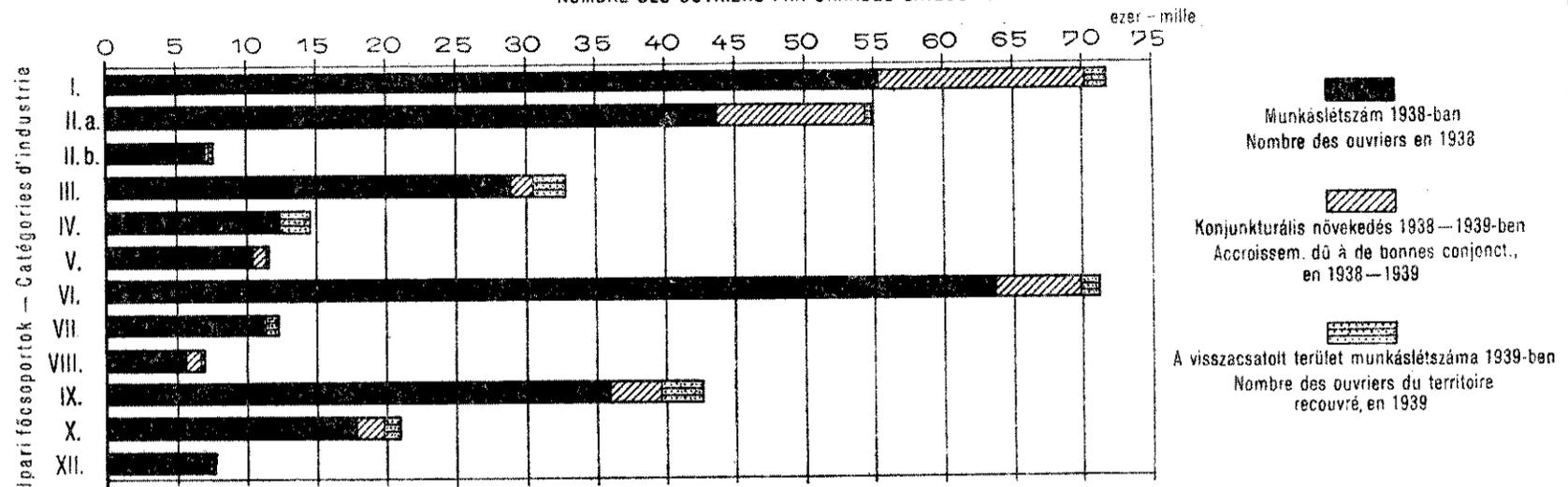
letőleg 314 munkással és 7.7 millió, illetőleg 1.5 millió pengő értékű termeléssel. A gyárak sorából az 1939. év folyamán megszüntetés, vagy más címen 70 ipartelep töröltetett, amelyek összes befektetett tőkéje 14.6 millió pengő, az 1938. évi termelési értéke pedig 17.9 millió pengőt tett. A törölt ipartelepek munkáslétszáma 1.551 főből állt, motorikus ereje pedig 5.7 ezer lóerőt képviselt. Az új alapítású, illetőleg a gyári üzemmé bővült ipartelepek lényegesen kisebb ipari vállalkozások, mint a megszünt iparvállalatok voltak. Az ipartelepekbe befektetett állótőke ugyanis az új gyáraknál átlag csak 76.2 ezer pengőt ért el, míg a megszünt iparvállalatok ipartelepeibe átlag 209.2 ezer pengő tőke volt befektetve. A gyáriparba befektetett állótőke országos átlaga ezzel szemben 1939-ben 494.1 ezer pengőt tett.

A gyárak számának és munkáslétszámának, valamint a befektetett állótőkének ipari főcsoportok szerinti alakulását ismertető 1. számú táblázatból is kitűnik az ipartelepek foglalkoztatottságának jelentős megnövekedése, főleg azokban az iparcsoportokban, amelyekben a munkáslétszámnövekedés aránya lényegesen meghaladja az ipartelepek számának emelkedését feltüntető arányszámot. Az ipartelepekbe befektetett állótőke alakulása pedig arra világít rá, hogy egyes iparok fejlettsége mellett az üzemek foglalkoztatottságának növelése újabb tőkebefektetések nélkül történhetett, míg más iparokban a konjunkturális helyzet számottevő tőkebefektetésekre vezetett.

A gyáripari termelés közgazdasági jelentőségének emelkedését főleg a gyáriparban megélhetést találó munkások számának állandó növekedése mutatja. Az iparvállalatok 1939-ben átlag 334 ezer gyári munkásnak adtak kenyeret, ami a gyáripari munkáslétszámnak több mint 45 ezer fővel, illetőleg a visszacsatolt felvidéki területeken dolgozó mintegy 13 ezer főnyi gyári munkást leszámítva, 32 ezer fővel való szaporodását jelenti, úgy hogy 1939-ben a gyáripar csaknem 100 ezer munkással többet foglalkoztatott mint 1929-ben, tehát a megelőző nagy ipari konjunktúra csúcspontja idején s így az ország népességéből az elmúlt 10 év alatt a gyáripar közel 87 ezer főből álló munkástömeget szívott fel. Az 1939. évi átlagos gyári munkáslétszámnak 15.8%-os szaporodásával szemben az október hó 1-én alkalmazott létszám 18.2%-os növekedést ért el, ami arra mutat, hogy az 1939. év második felében a gyáripar foglalkoztatottsága na-

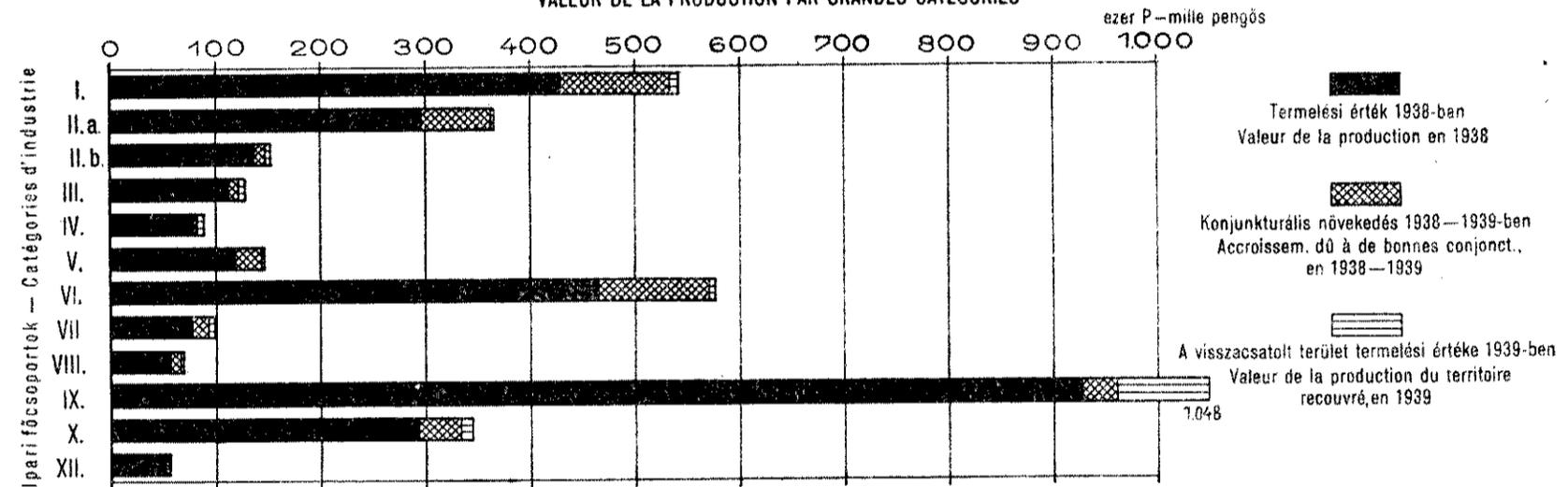
MUNKÁSLÉTSZÁM FŐCSOPORTONKINT

NOMBRE DES OUVRIERS PAR GRANDES CATÉGORIES

TERMELÉSI ÉRTÉK FŐCSOPORTONKINT

VALEUR DE LA PRODUCTION PAR GRANDES CATÉGORIES

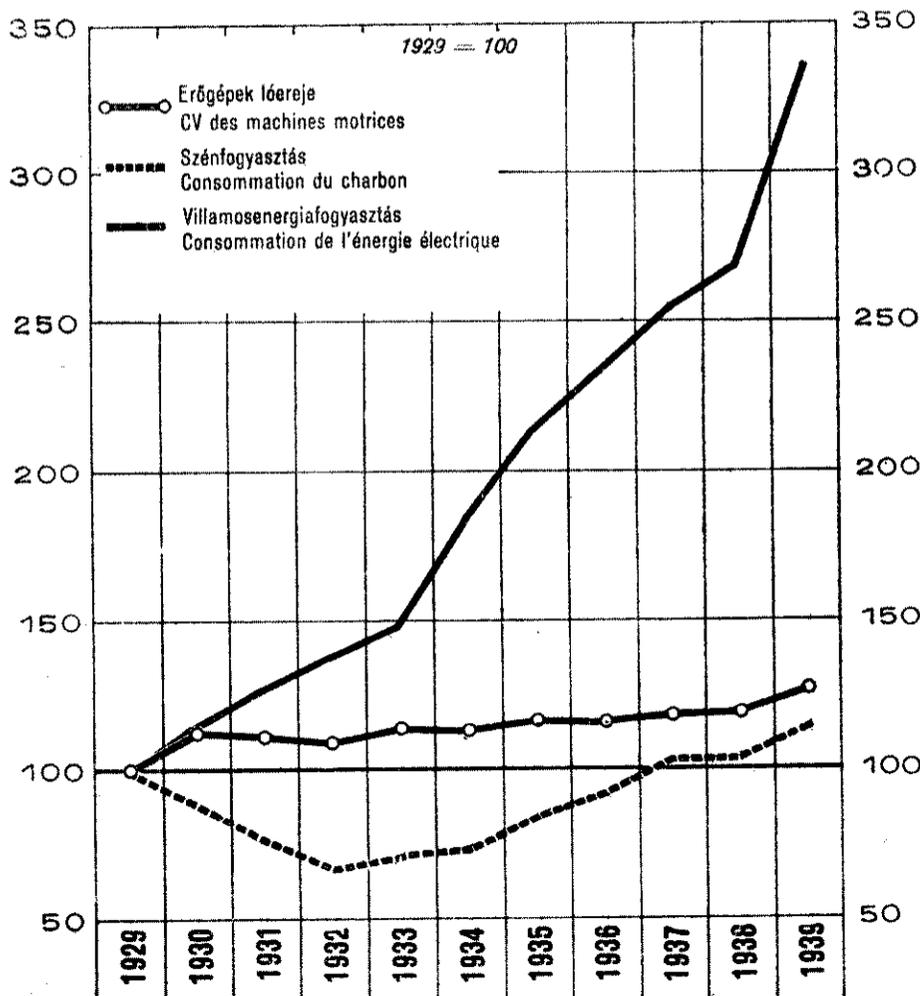

M. St. Sz. 1940.

R. H. de St. 1940.

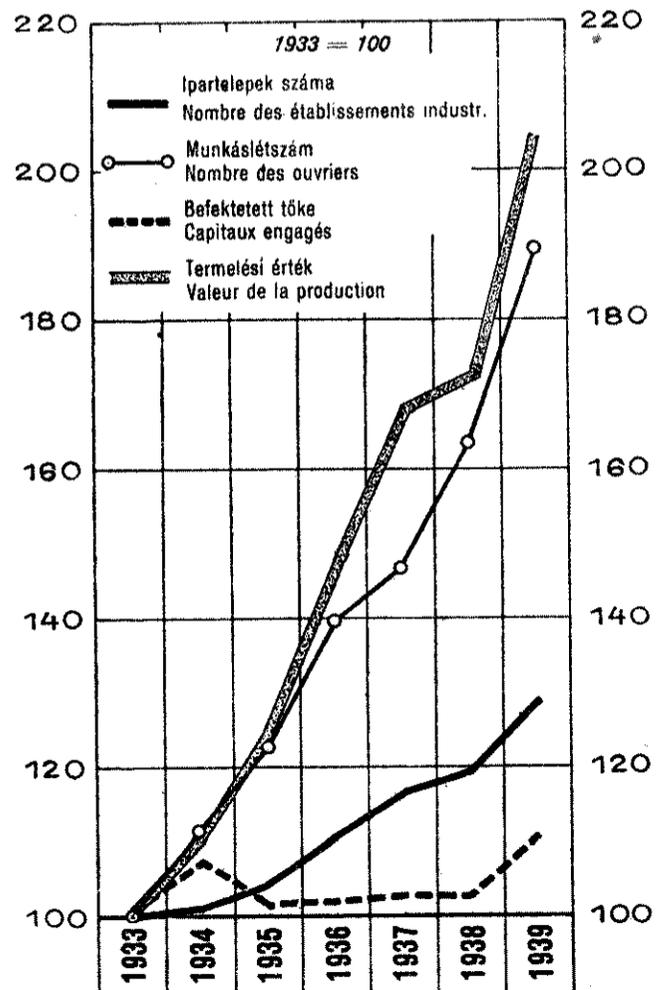
MOTORIKUS ERŐ, SZÉN- ÉS VILLAMOSÁRAMFOGYASZTÁS

FORCES MOTRICES, CONSOMMATION DU CHARBON
ET DU COURANT ÉLECTRIQUE

TELEPSZÁM, MUNKÁSLÉTSZÁM, BEFETETETT TŐKE ÉS TERMELÉSI ÉRTÉK

NOMBRE DES ÉTABLISSEMENTS ET DES OUVRIERS, CAPITAUX ENGAGÉS
ET VALEUR DE LA PRODUCTION

M. St. Sz. 1940.

R. H. de St. 1940.

1. A gyárak száma, munkáslétszáma és a befektetett állótőke nagysága 1939-ben.

Nombre des fabriques, celui de leurs ouvriers et montant des capitaux fixes engagés, en 1939.

Ipari főcsoport <i>Grandes catégories d'industries</i>	A gyári jellegű ipartelepek <i>Etablissements industriels à caractère manufacturier</i>					
	száma <i>leur nombre</i>	átlagos évi munkáslétszáma <i>nombre annuel moyen de leurs ouvriers</i>	befektetett állótőkéje ezer P <i>capitaux fixes y engagés, en milliers de pengős</i>	számának <i>leur nombre</i>	átlagos évi munkáslétszámának <i>nombre annuel moyen de leurs ouvriers</i>	befektetett állótőkéjének <i>capitaux fixes y engagés, en milliers de pengős</i>
	alakulása indexszámokban — en indices 1938 = 100					
I. Vas- és fémpipar — <i>sidérurgique et métallurg.</i>	379	64.780	230.421	109·9	127·6	101·3
IIa. Gépgyártás — <i>des machines.</i>	194	49.399	184.984	102·1	122·3	121·6
IIb. Közhaszn. áramfejlesztőtelepek — <i>produisant l'énergie électr. d'utilité publ.</i>	291	7.508	482.892	108·2	107·5	102·2
III. Kő-, agyag- stb. ipar — <i>de la pierre, des poteries, etc.</i>	609	32.618	158.740	108·9	109·6	104·7
IV. Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	416	15.404	30.530	115·9	121·0	117·5
V. Bőr-, sörte-, stb. ipar — <i>du cuir, du crin, etc.</i>	108	11.380	25.593	100·9	110·9	101·4
VI. Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	376	69.237	225.416	101·9	108·3	99·5
VII. Ruházati ipar — <i>de l'habillement</i>	234	11.690	11.603	103·5	114·9	162·7
VIII. Papirosipar — <i>du papier.</i>	109	6.722	43.750	106·9	120·9	109·3
IX. Élelmezési ipar — <i>de l'alimentation.</i>	1.178	38.291	455.616	112·0	112·5	105·3
X. Vegyészeti ipar — <i>chimique.</i>	301	19.178	253.171	103·1	117·4	132·3
XII. Sokszorosító és műipar — <i>polygraphique.</i>	127	7.750	32.903	105·8	102·4	105·6
Összesen — Total . . .	4.322	333.957	2.135.619	108·3	115·8	107·7

gyobb volt, vagyis a konjunktúra az év folyamán tovább emelkedett. Az 1939. évi október 1-i munkáslétszám, beleértve a művezetőket és otthondolgozó munkásokat is, 364·9 ezer főből állt s így az 1938. évi október 1-i 308·8 ezer főből álló létszámhoz viszonyítva 1939-ben 56·1 ezerrel több gyári munkás mutatható ki. Ezek közül 39·6 ezer a férfi és 16·5 ezer a nő, tehát míg a férfi-munkások létszáma 19·2%-kal emelkedett, a női munkások száma 16·1%-os gyarapodást ért el.

A foglalkoztatottság emelkedését szembe-tűnően mutatják az ipartelepek üzemnap-teljesítményéről s a munkások által teljesített munkaórák számáról rendelkezésre álló adatok is. Az üzemnapteljesítmény 1939-ben 1·2 millióra emelkedett, ami az előző évi teljesítménnyel szemben 84·2 ezer üzemnap-többletet jelent. Az egész gyáriparban az üzemenkinti átlagos teljesítmény 1939-ben változatlanul 283 üzemnapból állt, a konjunkturális fejlődést mutató iparcsoportokban azonban, főleg a honvédelem szükségle-

teit ellátó iparokban, számottevően emelkedett. Így a gépiparban 298-ról 301-re, a bőr-iparban 282-ről 287-re, az élelmezési iparban 276-ról 281-re s a vegyészeti iparban 278-ról 285-re növekedett 1939-ben az ipartelepek átlagos üzemnapteljesítménye. Ezzel szemben nagyobb arányú csökkenés csak a kő- és faiparokban látható, az előbbiben ugyanis 256-ról 249-re, az utóbbiban pedig 265-ről 255-re esett vissza az átlagos évi üzemnapteljesítmény.

A munkások 1939-ben 97·3 millió munkanapon át összesen 801·5 millió munkaórát teljesítettek, ami 13·7 millió munkanap — és 97·8 millió munkaórátöbbletet jelent. Az egy munkásra esett évi átlagos munkanapteljesítmény 290 napról 291-re emelkedett, ugyanakkor azonban az egész évi munkaóráteljesítmény 2.440-ról 2.400-ra visszaesett, vagyis a munkások a gyárak fokozottabb mértékű foglalkoztatottsága mellett átlag kevesebbet dolgoztak, ami kitűnik abból is, hogy a munkáslétszám 1939-ben a munkaóráteljesítmény növekedését meghaladó arányban

emelkedett. Az egy munkásra eső átlagos évi munkaórateljesítmény tehát 40 órával volt kevesebb 1939-ben, a napi munkaidő pedig az előző évi 8·4 munkaórától 8·2 munkaóraóra csökkent. A munkások teljesítményének közel 100 millió munkaórát kitevő 1939. évi növekedéséből 55·0 millió munkaóra a nehézipar javára számolható el, míg 14·8 millió a fonó- és szövőiparra s 10·0 millió munkaóra az élelmezési iparra esett.

A gyári munkások helyzete 1939-ben mind a munkaidő, mind pedig a munkabérek tekintetében számottevő mértékben javult. A munkáslétszámnak 15·8%-os s a teljesített munkaórák számának 13·9%-os növekedése mellett ugyanis a kifizetett munkabérek összege 21·9%-kal emelkedett, nyilvánvaló tehát, hogy a munkások 1939. évi keresete nagyobb volt az előző évinél. A gyárakban dolgozó munkások részére az iparvállalatok 1939-ben összesen 422·9 millió pengőt fizettek ki, amely összeg magában foglalja a természetben nyújtott járandóságok egyenértékét is. Ezenkívül 5·0 millió pengőt tett az otthondolgozó munkások munkabére s így a gyári munkások 1939. évi összes munkabérkeresménye, mely több mint 65·7 millió pengővel meghaladta az

1938. évben részükre kifizetett munkabérek összegét, 427·9 millió pengőt ért el. A gyárakban dolgozó munkásokra ebből 1939-ben átlag 1·267 pengő évi munkabérkeresmény esik, amely az előző évi átlagos keresetüket 65 pengővel haladja meg, illetőleg annak 5·4%-os emelkedését jelenti. Legnagyobb arányban javultak a kereseti viszonyok a fonó-, szövő- és ruházati iparokban, ahol 1939-ben 10·8%-os növekedés állapítható meg az évi átlagos keresetekenél, míg a bőr- iparban 7·8%-kal, a gépiparban pedig 5·0%-kal volt nagyobb az 1939. évi átlagos kereset az 1938. évinél.

A munkások kedvezőbb helyzetére, illetőleg javuló kereseti viszonyaira mutat, hogy az átlagos órabérek alakulásánál megállapítható emelkedés aránya lényegesen jobb, mint az egész évi átlagos kereseteké, amennyiben 1939-ben az átlagos órabérek az előző évi 49 fillérről 53 fillérre emelkedtek, ami az átlagos évi keresetekenél kimutatott 5·4%-os növekedéssel szemben már 8·2%-os javulást mutat. Már a teljesített munkaórák számának alakulásánál kitűnt, hogy a gyári munkások 1939-ben átlagosan 40 órával kevesebbet dolgoztak s ha az évi átlagos keresetük mégis 65 pengővel meghaladta az előző évit, az órabéreknél számottevő javulásnak

2. Üzemidő, munkaidő, munkabérek 1939-ben.

Durée d'exploitation et de travail et salaires en 1939.

Ipari főcsoport <i>Grandes catégories d'industries</i>	Nombre des		Üzemnapok <i>Jours d'exploitation</i>	Munkaórák <i>Heures de travail</i>	Kifizetett összes munkabérek — Total des salaires payés	Egy munkás átlagos évi keresménye — Salaire annuel moy. d'un ouvrier	A kifizetett ö. sz. munkabérek — Total des salaires payés	Egy munkás átlagos évi keresménye — Salaire annuel moy. d'un ouvrier	Átlagos nominál órabérek <i>Salaire horaire nominal, en moyenne</i>					
	Üzemnapok <i>jours d'exploitation</i>	Munkaórák <i>heures de travail</i>							Ezer P <i>en milliers de p.</i>	P <i>pengős</i>	indexszám <i>indices</i> 1938 = 100	indexszám <i>indices</i> 1938 = 100	fillérekben <i>fillers</i>	indexszámban <i>indices</i> 1938 = 100
I. Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurgique</i>	109.740	160,979.084	108·9	126·3	91.751	1.416	130·8	102·5	57	103·6				
IIa. Gépgyártás, stb. — <i>des machines, etc.</i>	58.431	122,150.781	103·1	121·4	76.583	1.550	128·5	105·0	63	110·5				
IIb. Közhasználatú vill. áramfejlesztőtelepek — <i>produisant l'énergie électr. d'utilité publ.</i>	102.685	20,796.902	106·6	106·4	14.033	1.869	109·1	101·5	67	103·1				
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar — <i>de la pierre, des poteries, de l'asbeste, du verre</i>	138.024	75,775.459	103·5	102·0	31.934	979	114·3	104·3	42	113·5				
IV. Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	102.956	34,052.014	110·3	111·1	15.391	999	122·5	101·2	45	109·8				
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plumasserie, etc.</i>	30.372	26,371.679	101·4	106·1	13.923	1.223	119·5	107·8	53	115·2				
VI. Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	106.189	159,614.565	103·3	110·2	73.409	1.060	120·2	110·8	46	109·5				
VII. Ruházati ipar — <i>de l'habillement</i>	64.831	26,701.729	103·2	113·2	13.863	1.186	127·3	110·8	52	113·0				
VIII. Papirosipar — <i>du papier</i>	31.765	17,493.389	106·6	115·4	7.673	1.141	126·3	104·4	44	107·3				
IX. Élelmezési cikkek gyártása — <i>de l'alimentation</i>	322.925	94,805.637	113·6	111·8	42.146	1.101	116·9	104·0	45	107·2				
X. Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	83.041	46,979.820	105·9	109·9	24.918	1.299	117·1	99·8	53	106·0				
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>polygraphique</i>	37.625	15,753.317	100·5	103·9	17.308	2.233	103·7	101·2	1·10	93·1				
Összesen — Total	1,188.584	801,474.376	107·6	113·9	422.932	1.267	121·9	105·4	53	108·2				

kellett mutatkoznia. A bőriparban 47 fillérről 53-ra, a gépiparban 59 fillérről 63-ra, a ruházati iparban 46 fillérről 52-re, a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban pedig 37 fillérről 42 fillérré növekedett az átlagos órabér. Ezenkívül 2—4 filléres javulás állapítható meg a többi iparcsoporthoz képest is, kivéve a sokszorosítóipart, ahol az átlagos órabér (110 fillér) 1939-ben az 1938. évi szinten maradt. A sokszorosítóipari munkások egyébként a legjobb kereseti viszonyok között élnek, mert az átlagos évi keresetük csaknem kétszerese az egész gyáriparra kiszámított évi átlagos keresetnek és az átlagos órabérük még mindig a legmagasabb, több mint kétszerese a gyári munkások összességére kiszámított átlagos órabérnek.

A munkások évi keresetének és a munkabéreknek 1939. évi emelkedését még jelentősebbé teszi, ha figyelembe vesszük, hogy ugyanakkor a megélhetési index 108·4-ről 106·4-re esett. A gyári munkások 1939. évi átlagos keresete a reálbérek alakulása szerint az előző évi 1.109 pengőről 1.191 pengőre növekedett, tehát 1939-ben a valóságban nem 65 pengő, hanem 82 pengő átlagos javulás állapítható meg a munkások tényleges évi keresményénél. Sajnos azonban a megélhetési index, mely csak a legfontosabb, többnyire ármaximálás alá eső elsőrendű szükségletek áralakulását mutatja, a nem elsőrendű fontosságú, de mégis elmaradhatatlan szükségletek kielégítésének az általános drágulással egyre fokozódó nehézségeire nem utal, s így a megélhetési index 1939. évi csökkenésével a megélhetési viszonyok általános javulása még elfogadható indokolást nem nyer. A reálmunkabérek emelkedése tehát még nem okvetlenül mutatja — vagy legalább is nem ugyanolyan arányban — a gyári munkások megélhetési viszonyainak a javulását. A gyárakban fizetett átlagos órabérek 1939. évi emelkedése a nominálórabéreknél átlag 4 fillér, a reálbérek alakulása szerint pedig 5 fillért tett, vagyis az 1938. évi 45 filléres átlagos reálórabérrel szemben 1939-ben 50 filléres átlagos reálórabér mutatható ki.

Az ipartelepeken foglalkoztatott és az otthondolgozó munkások részére együttesen kifizetett 427·9 millió pengő munkabéreköltségen kívül 20·3 millió pengőt tett a művezetők járandósága és 146·1 millió pengőt az iparvállalatok tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak fizetésére fordított összeg, amelyben azonban az ipartelepek tulajdono-

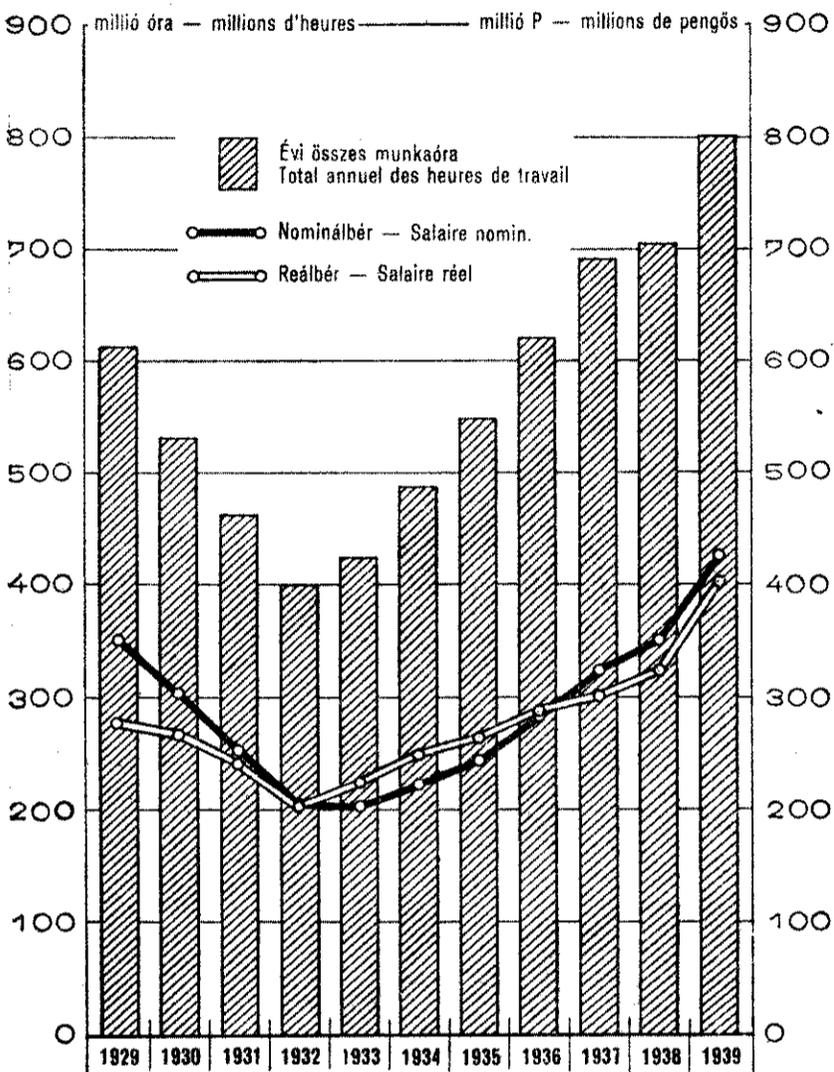
sai, illetőleg bérlői részére folyósított összegek nem foglaltatnak bent. Az iparvállalatok 1939. évi összes személyi kiadásai ezek szerint 594·3 millió pengőre tehetők, amelvek 103·5 millió pengővel haladják meg az 1938. évi hasonló kiadások összegét. Fbból a tisztviselői fizetésekre fordított költségtöbblet 23·3 millió pengőt tesz, ami ennél a költség-tételnél 19·0%-os növekedést jelent. A gyáripart terhelő személyi kiadásokból 19·2 millió pengő a visszacsatolt felvidéki területek iparvállalataira esik, az 1939. évi tisztviselői fizetések és munkabérek összegéből tehát 84·3 millió pengő az a szaporulat, mely az iparvállalatok 1939. évi költség-számláinak terhére többletként számolható el. Az egy ipartelepre eső átlagos személyi kiadások 1939-ben 15·7 ezer pengővel, azaz 12·5%-kal emelkedtek, vagyis az átlagos személyzeti költség 1939-ben az előző évi 125·8 ezer pengőről 141·5 ezer pengőre növekedett. Ebből az összegből azonban a gyárankinti átlagos munkabéreköltség emelkedésére mindössze 11·8 ezer pengő esik, ami az iparvállalatokra nézve aránylag nem nagy megterhelést jelent, ha figyelembe vesszük, hogy a termelési érték 1939. évi növekedéséből egy ipartelepre eső átlag 78·6 ezer pengőt tett.

A tüzelő- és világítóanyagokra fordított 189·4 millió pengőt kitevő kiadások összegénél az 1939. évi emelkedés 20·7 millió pengőnek, vagyis 12·3%-os növekedésnek felel meg. A szénfogyasztás 46·2 millió q-ról 50·7 millió q-ra szökött fel, melyből 1·1 millió q esett a visszacsatolt területek gyáriparának szénfogyasztására, míg 3·4 millió q-t kitevő növekedés a fokozott üzemmenettel járó tüzelőanyag-szükséglet fedezésére szolgált. A tüzelő- és világítóanyagköltségnél megállapított 12·3%-os növekedéssel szemben az ipartelepek szénfogyasztásának mindössze 9·8%-os emelkedése a gőzenergia helyett a villamosenergia további térfoglalását jelenti a gyáriparban. A gyáripar villamosenergia-szükségletének növekedését mutatja az ipartelepeken használt villamos motorok lóerő-számának alakulása is; míg ugyanis 1939-ben a gőzgépek és belső égésű motorok együttes kapacitásánál csak 6·2%-os növekedés mutatható ki, a villamos motorok lóerő-száma ugyanakkor 13·2%-kal emelkedett. Az erőgépek teljesítőképességének 1939. évi növekedése 67·4 ezer lóerőnek felel meg, ezzel szemben a villamos motoroknál kimutatható emelkedés 86·4 ezer lóerőt tett. A villamos motorok szerepének jelentőségét domborítja ki a villamosenergiatermelő telepek

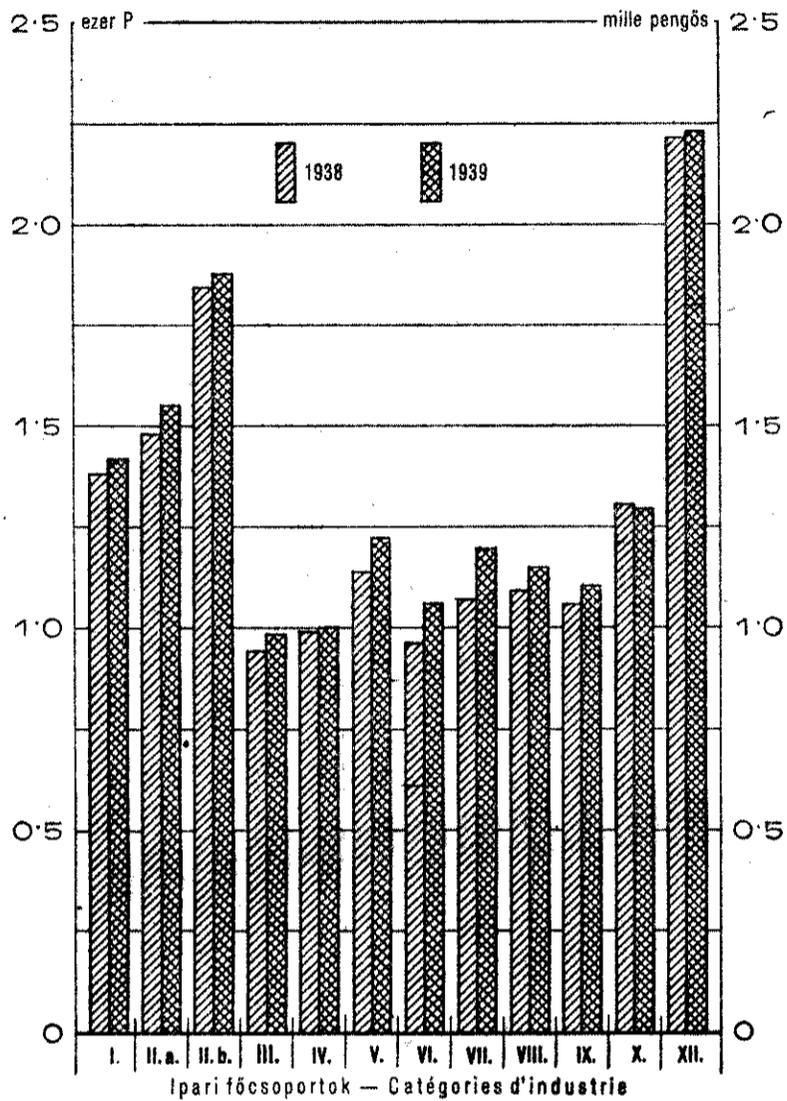
MUNKAÓRÁK ÉS MUNKABÉREK

HEURES DE TRAVAIL ET SALAIRES

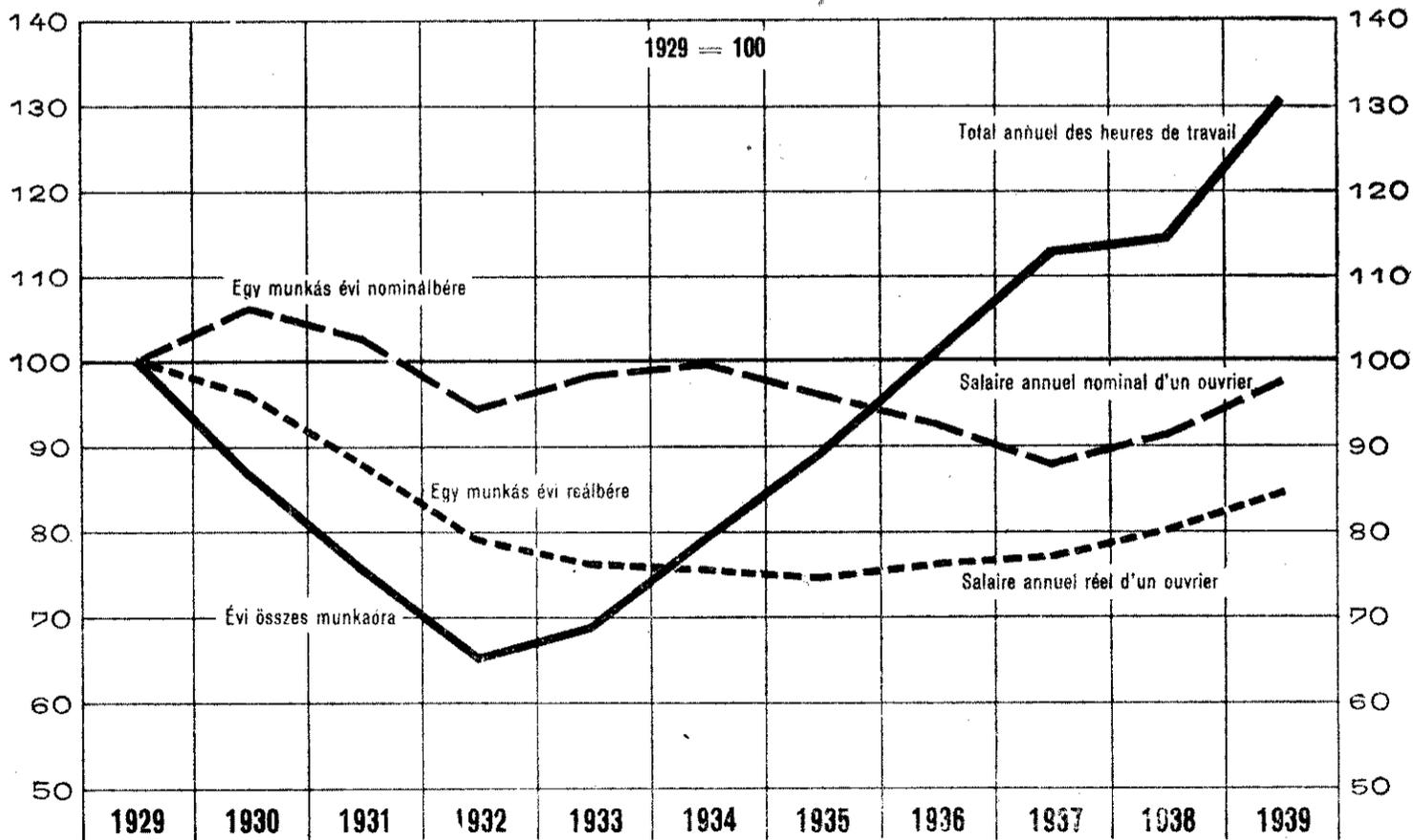
TELJESÍTETT MUNKAÓRÁK ÉS KIFIZETETT MUNKABÉREK
HEURES DE TRAVAIL EFFECTUÉES ET SALAIRES PAYÉS

EGY MUNKÁS ÁTLAGOS ÉVI KERESMÉNYE
SALAIRE ANNUEL MOYEN D'UN OUVRIER

INDEXSZÁM — INDICE

3. Főbb üzemi és termelési költségek 1939-ben.
Principaux frais d'exploitation et de production en 1939.

Ipari főcsoport Grandes catégories d'industries	Személyi kiadások Dépenses de personnel		Tüzelő- és világítóanyagok költsége Frais pour combustibles et éclairage		Nyersanyagok és egyéb üzemi anyagok költs. Frais pour matières premières et pour d'autres matières d'exploitation		Összes főbb üzemi és termelési költségek Total des principaux frais d'exploitation et de product.		Személyi kiadások Dépenses de personnel	F r a i s		
	ezer P milliers de pengős	indexszám indices 1938 = 100	ezer P milliers de pengős	indexszám indices 1938 = 100	ezer P milliers de pengős	indexszám indices 1938 = 100	ezer P milliers de pengős	indexszám indices 1938 = 100		Tüzelő- és világítóanyag pour combustibles et éclair.	Nyersanyag stb pour matières premières, etc.	Összes főbb üzemi és termelési anyag pour les principales matières nécessaires à la production
												a termelési érték %-ában par rapp. à la valeur de la production, %
I. Vas- és fémpár sidérurgique et métallurgique . . .	111.781	130·1	35.242	116·0	284.767	127·3	431.790	127·0	20·7	6·5	52·6	79·8
IIa. Gépgyártás, stb. des machines, etc. . .	105.754	128·3	12.779	123·1	149.592	130·4	268.125	129·2	29·0	3·5	41·0	73·5
IIb. Közhaszn. vill. tel. — produisant l'énergie électr. d'utilité publ. . .	26.323	113·9	49.870	105·4	1.086	190·5	77.279	108·9	17·3	32·7	0·6	50·6
III. Kő-, agyag-, asz- beszt- és üvegipar de la pierre, des poteries, de l'asbeste, du verre	39.356	116·0	21.219	112·1	23.762	119·1	84.337	115·9	30·4	16·4	18·3	65·1
IV. Fa- és csontipar du bois et de l'os .	19.211	124·0	2.190	114·8	49.689	109·9	71.090	113·4	21·9	2·5	56·5	80·9
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — du cuir, du crin, du poil, de la plumas- serie, etc.	21.545	117·2	3.152	100·9	82.518	118·3	107.215	117·5	15·0	2·2	57·4	74·6
VI. Fonó- és szövő- ipar — textile . .	98.839	117·4	18.263	113·0	309.764	126·2	426.866	123·4	17·2	3·1	53·8	74·1
VII. Ruházati ipar de l'habillement .	21.871	124·3	1.016	124·2	56.002	125·4	78.889	125·0	22·0	1·0	56·3	79·3
VIII. Papirosipar du papier	11.135	127·7	3.934	129·8	35.070	127·2	50.139	127·5	15·9	5·6	50·2	71·7
IX. Élelmezési cik- kek gyártása — de l'alimentation . .	70.538	118·0	24.134	106·5	668.170	110·0	762.842	110·6	6·8	2·3	63·7	72·8
X. Vegyészeti ipar chimique	46.004	113·8	16.291	128·4	178.064	118·4	240.359	118·1	13·5	4·7	52·1	70·3
XII. Sokszorosító- és műipar — poly- graphique	21.977	105·6	1.304	96·5	17.219	103·1	40.500	104·3	41·6	2·4	32·6	76·6
Összesen — Total	594.334	121·1	189.394	112·3	1.855.703	118·5	2.639.431	118·6	16·6	5·2	51·4	73·2

szénfogyasztásának emelkedése is. Az 1938. évi 15·3 millió q szénfelhasználással szemben ugyanis az áramfejlesztő telepek 1939-ben 16·5 millió q szenet tüzeltek el. A vilamosenergia-fogyasztás megnövekedése tehát az áramfejlesztő telepek szénfelhasználásában 7·8%-os emelkedést tett szükségessé. Jelentősen növekedett még a szénfogyasztás a vas- és fémpárban 927·7 ezer q-val, a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban 669·7 ezer q-val, a vegyészeti iparban 483·3 ezer q-val s a fonó- és szövőiparban kereken 400 ezer q-val. Egyedül a sokszorosítóipar-

ban, hol azonban a szénfelhasználás jelentősége nem számottevő, esett vissza a szénfogyasztás 5·4 ezer q-val.

A gyáripari termelés legnagyobb és legfontosabb költségtétele a termelésnél felhasznált nyersanyagok beszerzésére fordított kiadások összege, mely az iparvállalatok összes üzemi, termelési és üzleti kiadásainak legnagyobb részét teszi, s a termelési értéknek is általában több mint a felét emészti fel. A nyersanyagköltség, mely magában foglalja a csomagolóanyagokra fordított kiadásokat is, 1939-ben 1·9 milliárd pengőt

ért el. miáltal az iparvállalatok üzemi és termelési költségei 289·6 millió pengővel emelkedtek, ami a nyersanyagbeszerzési költségeknél 18·5%-os, az összes főbb üzemi és termelési költségeknél pedig 18·6%-os növekedést jelent. A visszacsatolt felvidéki területeken lévő ipartelepek 71·9 millió pengős nyersanyagköltsége nélkül is több mint 200 millió pengővel, vagyis 13·9%-kal volt nagyobb a gyáripár 1939. évi nyersanyagbeszerzési költsége az 1938. évinél. A főbb üzemi és termelési költségeknek a termelési értékhez viszonyított aránya, mint az a 3. számú táblázatból látható, 1939-ben 73·2%-ot tett, amelyből 16·6% esett a személyi kiadásokra, 5·2% a fűtő- és világítóanyag-költségre és 51·4% a felhasznált nyersanyagokra, üzemi segédanyagokra és csomagolószerekre. Az ipari termelés konjunkturális növekedésével rendszerint emelkedik az anyagbeszerzésre fordított költségeknek a termelési értékhez viszonyított arányszáma. Az 1929. évi konjunktúracúcs idején a termelésnél felhasznált nyersanyagok beszerzési költségének a termelési értékhez viszonyított aránya 49·9%-ot tett, míg az 1933. évi gazdasági válságban 45·9%-ra esett vissza. Az újabb konjunktúra alatt a nyersanyagköltségnek a termelési költséghez viszonyított aránya a termelés növekedésével párhuzamosan emelkedett s 1937-ben már 52·5%-ot ért el. Azóta, bár a gyáripari termelés 1938-ban és 1939-ben is jelentősen fokozódott, a nyersanyagköltség aránya a termelési érték százalékában kifejezve csökkenő irányzatot vett, ami főleg az ipari nyersanyagok nagy részénél 1938-ban bekövetkezett nagyobb árcsökkenéssel magyarázható, de egyben mutatja a készletgazdálkodásra és áralakulásra vonatkozó kormányintézkedéseknek a termelési költségek kialakulására gyakorolt csökkentő hatását is.

Az összes főbb üzemi és termelési költségek — tehát a személyi kiadások, továbbá a tüzelő- és világítóanyagokra, nyersanyagokra, üzemi segédanyagokra és csomagolóanyagokra fordított kiadások együtt — az 1938. évi 2.225·7 millió pengőről 1939-ben 2.639·4 millió pengőre emelkedtek. A visszacsatolt felvidéki területeken lévő iparvállalatoknak mintegy 100 millió pengőt kitevő főbb üzemi és termelési költségeit leszámítva, 314·9 millió pengőt tesz az a költség-többlet, amely a gyáripár foglalkoztatottságának 1939. évi megnövekedéséből származott s egy-egy ipartelep költség-számláját át-

lag 57·9 ezer pengővel emelte. Az összes főbb üzemi és termelési költségeknek 1939. évi 18·6%-os növekedése a költségeknek a termelési értékhez viszonyított arányszámát egyébként alig érintette, mert a nyersanyagköltségnél, valamint a tüzelő- és világítóanyagköltségnél mutatkozó csökkenést a személyi kiadások emelkedése csaknem teljesen kiegyenlítette s így az összes főbb üzemi és termelési költségek aránya a termelési érték százalékában kifejezve az 1938. évi 73·1%-ról csupán 73·2%-ra változott. Az iparvállalatok összes üzemi, termelési és üzleti kiadásairól 1939. évi adatok még nem állnak rendelkezésre, az 1938. évi adatokból azonban kitűnik, hogy az összes kiadásokból csak 54·9% esett anyagbeszerzésre, az előző évi 57·3%-kal szemben viszont ugyanakkor a főbbi költségtételek közül személyi kiadásoknak az összes kiadásokban való részese-dése 17·7%-ról 18·5%-ra, az adók, illetékek és egyéb közterhek aránya 9·0%-ról 9·8%-ra, a szociális terhek aránya 1·8%-ról 2·0%-ra, s az irodaköltségeké 5·0%-ról 5·3%-ra növekedett.

A munkáslétszámnak, a teljesített üzemnapok és üzemórák számának, valamint a nyersanyag- és üzemanyagköltségnek 1939. évi emelkedése a gyáripár megerősödésének és a foglalkoztatottság növekedésének méreteiről kellő tájékoztatást nyújt. A gyáripár fejlődésének gazdasági jelentőségét és azt a nagy nemzeti értéket, melyet az iparvállalatok az üzemek teljesítőképességének fokozásával és összes erőik nemzetvédelmi érdekből való összpontosításából tudtak felmutatni, leginkább a termelés alakulását ismertető adatok világíthatják meg, amelyek 1939-ben nagyarányú emelkedésről számolnak be. A gyáripari vállalatok 1939. évi termelése 3·6 milliárd pengő értéket képviselt, tehát a gyáripár 1939-ben több mint félmilliárd pengővel nagyobb értéket állított elő, mint 1938-ban. A termelési érték ezzel az emelkedéssel az 1933. évi gazdasági válság alatti termelést több mint 100%-kal, az 1929. évi konjunktúra csúcsteljesítményét pedig 25·8%-kal múlta felül. A gyáripár 1939. évi termelési értékéből csak 3·7% esik a visszacsatolt felvidéki területsávon és mind-össze 0·3% a Kárpátalján működő ipartelepekre, a trianoni területen lévő gyáripár teljesítménye tehát 1939-ben mintegy 420 millió pengő értékű termeléssel volt nagyobb az előző évinél, ami a termelés 13·8%-os tényleges emelkedését jelenti. Nem sokkal kisebb javulásra mutat a gyárankinti átlagos

4. A gyáripari termelés értéke és volumene 1939-ben.
 Valeur et volume, en 1939, de la production manufacturière.

Ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése <i>Numéros et désignation des grandes catégories et des sous-catégories industrielles</i>	A gyáripari termelés					
	összes értéke <i>Valeur totale</i>		egy ipartelepre eső átlagos értéke <i>Valeur moyenne par établissement industriel</i>		Augmentation	
					összes du volume total	egy ipar- telepre eső átlagos du volume moyen, par établiss- em. industriel,
	de la production manufacturière				volumenének növeke- dése indexszámban de la production manufact., en indices 1938 = 100	
	ezer P milliers de pengős	indexszám indices 1938 = 100	ezer P milliers de pengős	indexszám indices 1938 = 100		
I. Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurgique</i>	540 964	126.0	1.442.6	115.3	127.3	116.4
Vasipar — <i>sidérurgique</i>	341 914	116.0	1.799.5	101.4	116.8	102.0
Fémipar — <i>métallurgique</i>	199.050	147.7	1.075.9	141.2	145.2	139.0
II/a. Gépgyártás stb. — <i>des machines, etc</i>	364 751	122.5	1.880.2	120.0	123.1	120.6
II/b. Közh. vill. telepek — <i>produisant l'énergie él-ctr. d'utilité publ.</i>	152.633	111.1	530.0	103.4	111.7	103.8
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar <i>de la pierre, des poteries, de l'asbeste et du verre</i>	129.464	116.7	233.7	109.5	118.6	111.3
IV. Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	87.870	111.2	217.5	97.0	111.9	97.5
V. Bőr-, sörte-, szőr- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, etc.</i>	143.644	120.8	1.355.1	120.8	119.5	119.5
Börgyártás és bőrfeldolgozó ipa- rok, sörte-, szőr-, tollipar — <i>fabriquant ou travaillant des cuirs; industries du crin, du poil, de la plumasserie</i>	114.711	126.4	1.170.5	126.3	124.8	124.8
Ruggyantaipar — <i>du caoutchouc</i>	28.933	102.8	3.616.6	102.9	103.4	103.4
VI. Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	576.163	123.6	1.544.7	121.0	117.9	115.3
Pamutipar — <i>du coton</i>	223.390	127.0	2.792.4	123.9	124.7	121.6
Len-, kender- és jutaipar — <i>du lin, du chanvre et du jute</i>	73 015	126.0	152.1	112.9	124.6	111.6
Gyapjúipar — <i>de la laine</i>	115.637	127.6	2.312.7	120.1	128.2	128.2
Egyéb textil — <i>autres industries textiles</i>	164.121	115.8	841.6	115.2	100.5	100.0
VII. Ruházati ipar — <i>de l'habillement</i>	99.453	126.4	430.5	122.6	127.2	123.3
VIII. Papirosipar — <i>du papier</i>	69.892	124.5	647.1	116.4	125.2	117.1
IX. Élelmészeti ipar — <i>de l'alimen- tation</i>	1,048 164	113.0	912.2	101.3	123.9	111.1
X. Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	341.919	117.2	1.175.0	113.2	117.9	113.9
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>poly- graphique</i>	52.863	104.6	419.5	99.6	105.2	102.0
Összesen — Total	3,607.780	118.5	859.2	110.1	121.2	112.6

termelési érték alakulása sem, mely szerint az 1938. évi 780.6 ezer pengővel szemben 1939-ben egy-egy gyár átlag 859.2 ezer pengő értékű termelést ért el, ami 10.1%-os emelkedésnek felel meg. A gyáripar 1939. évi teljesítményének nemzetgazdasági szempontból való jelentőségét még jobban megvilágítja a tiszta termelési többletérték nagyarányú növekedése. A gyáripar 1939. évi fokozott erő kifejtése folytán ugyanis 253 millió pengővel gyarapodott a tiszta termelési többletérték, melyből 188.5 millió pengő

esik a trianoni területen működő iparvállalatokra. A gyáripar által 1939-ben elért tiszta termelési többletérték már 22.5%-kal haladta meg az 1929. évi konjunktúra idején elért teljesítményt, amit az 1938. évi tiszta termelési többletérték még csak 2.6%-kal múlt felül.

A termelés volumenére vonatkozólag megejtett számítások 1939-ben már iparcsoportonként, illetőleg iparáganként megállapított, de 1929. évi alapon számított árindexek szerint voltak elvégezhetőek, míg a

termelési értéknek békebeli vásárlóerejű pengőre való átszámításához szükséges árindexek nem álltak rendelkezésre. A volumenszámítások az 1939. évi gyáripari termelés alakulását még kedvezőbbnek mutatják, mint ahogy az a termelési érték emelkedéséből kitűnik. Az 1929 óta vezetett árindexek alapján ugyanis a gyáripari termelési értékből kiküszöbölve az előállított iparcikkek árhullámozása folytán bekövetkezett eltéréseket, megállapítható, hogy az egész gyáripari termelés emelkedése, mely az eltelt 10 év alatt 25·8%-ot ért el, ténylegesen a termelés 34·5%-os növekedésének felel meg. Az 1929-ben 2.867·1 millió pengőben megállapított gyáripari termelési érték ugyanis 1938-ban az időközben történt árváltozásoktól megtisztítva 3.181·9 millióra, 1939-ben pedig 3.855·5 millióra emelkedett, vagyis a gyáripari termelés volumene az előző évihez viszonyítva 1939-ben a termelési értéknél kimutatott 18·5%-os emelkedéssel szemben 21·2%-kal növekedett. Az 1939. évi termelési értéket békebeli vásárlóerejű pengőre átszámítani megfelelő árindex hiányában nem lehet, de az 1938. évre vonatkozólag békebeli pengőben megállapított 2.607·9 milliós termelési értékkel szemben — feltételezve, hogy az 1938. és 1939. évek közti áringadozás indexe az 1929. évre kiszámítva lényegesen nem tér el az 1913. évi alapon kiszámított árváltozásokétól — az 1939. évi gyáripari termelési érték békebeli vásárlóerejű pengőben 3.160·3 millióra tehető. A gyáripari termelés értékére és az 1929. évi alapon számított árindex szerinti volumenére vonatkozó részletes adatokat egyébként a 4. számú táblázat tartalmazza.

A termelési érték emelkedése a honvédelmi szükségletek kielégítésére szolgáló iparcsoportokban volt a legnagyobb arányú, tehát a nehéziparban, a bőr-, textil-, ruházati és papirosiparban, hol az 1939. évi érték növekedése 20·8% és 26·4% közé esett. Viszont a legalacsonyabb emelkedés látható a nyomdaiparban, hol a korlátozó rendelkezések folytán az 1939. évi termelés értéke csak 4·6%-kal haladta meg az előző évit. A gyáripar 1939. évi termelési értéknövekedésének iparcsoportonkénti megoszlásánál nem hagyható figyelmen kívül az a termelési érték, melyet a visszacsatolt felvidéki területrészekben lévő gyárak állítottak elő s amely egyes iparcsoportokban lényegesen módosí-

totta az 1939-ben elért termelési érték kialakulását. A nehéziparnak 178·6 millió pengőt kitevő termelési értéknövekedéséből csak 9·3 millió számítandó a felvidéki gyárak termelésére, a bőr- és textiliparban együtt 134·8 millió pengőt kitevő többletből is mindössze 4·8 millió tartozik oda, ellenben az élelmiszeriparban a termelési érték növekedéseként kimutatható 120·2 millió pengőből 88·1 millió, a vegyészeti ipar 50·3 millió pengős többlettermelésből 10·2 millió, a kő-, föld- és agyagipar 18·5 millió pengős többlettermeléséből 7·6 millió, a faipari termelési értéknél megállapított 8·9 millió pengő többletből pedig 7·7 millió pengő a gyáripari termelésnek az ország területnövekedéséből származó többleteként számolandó el.

A termelési értékből 1939-ben egy-egy ipartelepre átlag 859·2 ezer pengő esett, míg az 1938. évi termelési érték gyárankinti átlaga csak 780·6 ezer pengőt tett. A visszacsatolt területek ipartelepeinek alacsonyabb átlagos kapacitása folytán ott a termelésnek átlagos értéke is alacsonyabb. Míg a trianoni területen működő gyárak átlagos termelési értéke 1939-ben 888·5 ezer pengőt ért el, a felvidéki területsávon lévő ipartelepekre csak 508·4 ezer pengő, a Kárpátalján lévő ipartelepekre pedig csupán 293·6 ezer pengő átlagos termelési érték jut. Míg tehát az egész gyáripari termelésnél a visszacsatolt területek ipartelepeinek teljesítménye növeli a gyáripar 1939. évi konjunkturális helyzetéből származó teljesítménynövekedést, a gyárankinti átlagos teljesítményeknél a visszacsatolt területek gyáriparára vonatkozó adatok csökkentőleg hatnak. Ennek figyelembevételével vizsgálva a gyárankinti átlagos termelési érték 1939. évi alakulását, a fémiparba, gépiparba, bőrparba, textil- és ruházati iparba, továbbá a papiros- és vegyészeti iparokba tartozó ipartelepeknél különösen kimagasló teljesítményt állapíthatunk meg. A volumenszámítások szerint is legjobban kimagasló a fémiparba tartozó gyári üzemek 1939. évi termelésének emelkedése, melyet a gyapjúipari, bőrpari, ruházati ipari, pamutipari, gépipari, papiros- és vegyipari gyárak követnek. Egyedül a faiparban látható csökkenés a gyárankinti átlagos termelés mennyiségénél, mely 1939-ben 2·5%-kal volt kevesebb az 1938. évinél, a faipar összes teljesítménye azonban az előző évit mégis 11·9%-kal meghaladta.

Farkasfalvy Sándor dr.

A gyáripari üzemi és termelési statisztika 1939. évi előzetes eredményei. ¹⁾
Résultats provisoires pour 1939 de la statistique concernant l'exploitation et la production dans la grande industrie.¹⁾

1. Ipartelepek száma, üzemi idő, befektetett állótőke, erőgépek teljesítőképessége.
Nombre des établissements industriels, journées d'exploitat., capitaux fixes engagés, capacité des machines motrices.

Ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése <i>Nos et désignation des catégories et sous-catégories d'industries</i>	Ipartelepek <i>Etablissements industriels</i>		Üzennapok száma <i>Nombre des journées d'exploitation</i>	Egy gyárra esett átlag üzennap <i>Moyenne des journées d'exploitation par fabrique</i>	Befektetett állótőke <i>Capitaux fixes engagés</i>		Erőgépek <i>Machines motrices</i>	Motors électriq. <i>Saját mus par un courant propre</i> / <i>Idegen mus par un courant étrang.</i>	
	száma <i>leur nombre</i>	közül szűnített <i>dont en chômage</i>			ezer P <i>en milliers de pengős</i>	Az összes állótőke <i>%-ában - Par rapport au total des capitaux fixes, %</i>		teljesítőképessége LE <i>capacité, CV</i>	árammal hajtott villamos motorok
I. Vas- és fémipar — Sidérurgie et métallurgie.									
1. Vas- és acélgyártás. — <i>Fabrication de fer et d'acier</i>	8	—	2.461	308	126.436	5.9	15.057	3.988.2	126.557.9
2. Vas- és acélöntés. — <i>Fonderies de fer et d'acier</i>	38	1	10.253	277	7.732	0.4	1.389	1.375.0	2.698.8
3. Kovácsolt áruk, szerszámok stb. gyárt. — <i>d'articles forgés, d'instruments, etc.</i>	47	1	13.287	289	37.485	1.8	41.818	18.434.0	5.510.3
4. Drótkötél-, vasfonat, kábelgyártás. — <i>de câbles métall. et de tresses de fer</i>	13	—	3.886	299	10.724	0.5	500	114.8	7.674.2
5. 6. Zománc- és vasedénygyártás. — <i>de vases émaillés et de vases en fer</i>	8	—	2.401	300	6.578	0.3	312	—	1.488.4
7. Kések, ollók stb. gyártása. — <i>de couteaux, de ciseaux, etc.</i>	5	1	1.160	290	198	0.0	88	5.0	22.3
8. Épület- és műlakatosság. — <i>Serrurerie de bâtiment et d'art.</i>	67	—	19.711	294	4.197	0.2	438	193.2	1.644.3
9. Vas- és rézbútorok, pénzszekrények gyárt. — <i>de meubles en fer et en cuivre et de coffres-forts</i>	7	—	2.150	307	576	0.0	—	—	128.9
11. Nemes és nem nemes fémek és ezekből való félgyártmányok előállítása. — <i>de métaux, précieux et autres, et de demi-produits faits de ces métaux</i>	8	—	2.543	318	18.703	0.9	1.341	148.0	16.147.7
12. Arany- és ezüstárak gyártása. — <i>d'ouvrages en or et en argent.</i>	25	—	7.227	289	917	0.0	—	—	368.0
13. 14. Rézműves-ipar, fémöntészet. — <i>Chaudronnerie de cuivre et fonderie de métaux.</i>	18	—	5.045	280	2.093	0.1	26	27.0	845.6
15. Csillár- és lámpaarugyártás. — <i>Fabrication de lustres et de lampes.</i>	13	—	3.848	296	3.446	0.2	—	—	941.7
16. Bádogos- és szerelőipar. — <i>Ferblanterie et montage</i>	52	—	15.684	302	4.689	0.2	241	175.2	1.806.9
10. 17. 18. 19. Fémárak stb. gyártása. — <i>Fabrication d'objets en métaux, etc.</i>	70	1	20.084	291	6.647	0.3	1.879	1.092.7	2.184.1
I. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	379	4	109.740	293	230.421	10.8	63.089	25.503.1	167.819.1
" 1938-ban — " " 1938	345	2	100.814	294	227.542	11.5	50.360	21.765.4	148.410.8
" 1937-ben — " " 1937	346	2	101.377	295	219.225	11.0	50.271	21.768.9	144.589.1
II/a. Gépgyártás stb. — Construction mécanique, etc.									
20. Kazán-, gép- és hajógyártás. — <i>Fabrication de chaudières et de machines, construction de bateaux.</i>	91	—	27.257	300	120.077	5.6	14.058	4.570.1	51.753.1
21. Mérleggyártás — <i>de balances.</i>	7	—	2.139	306	368	0.0	—	—	307.5
23. Elektrotechnikai cikkek gyártása. — <i>d'articles électrotechn.</i>	55	—	16.710	304	57.935	2.8	3.272	—	24.917.6
24. Orgona- és zongorakészítő és egyéb hangszeripar. — <i>d'orgues, de pianos et d'autres instruments de musique.</i>	6	—	1.826	304	402	0.0	—	—	51.0
25. Óragyártás, műszerek, tanszerek gyárt. — <i>Horlogerie; fabrication d'instruments de précision et de matériel scolaire</i>	35	—	10.499	300	6.152	0.3	—	—	1.881.7
II/a. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	194	—	58.431	301	184.984	8.7	17.330	4.570.1	78.910.9
" 1938-ban — " " 1938	190	—	56.679	298	152.185	7.7	17.554	2.358.2	77.123.4
" 1937-ben — " " 1937	187	1	54.868	295	155.454	7.8	18.822	2.119.9	69.818.8
II/b. Közhasználati célú villamosenergia-termelés és elosztás. — Production et distribution de l'énergie électrique d'utilité publique.									
22/a. Közh. vill. energ. termelő telepek. — <i>produisant de l'énergie électrique d'utilité publique.</i>	164	2	57.015	352	373.728	17.5	746.300	55.405.7	—
22/b. Közh. vill. energ. elosztó alakulatok. — <i>distribuant de l'énergie électrique d'utilité publique.</i>	127	1	45.670	362	109.164	5.1	9.133	—	1.703.2
II/b. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	291	3	102.685	357	482.892	22.6	755.433	55.405.7	1.703.2
" 1938-ban — " " 1938	269	1	96.327	359	472.474	23.8	725.829	53.146.9	1.647.6
" 1937-ben — " " 1937	271	1	97.545	361	462.196	23.3	721.913	50.339.5	2.948.5

¹⁾ Az 1939 évi adatok a megnagyobbodott Magyarországra, a visszatekintő adatok a trianoni területre vonatkoznak. — *Pour 1939, Hongrie agrandie, pour les années précédentes, Hongrie de Trianon.*

(1.) Ipartelepek száma, üzemi idő, befektetett állótoke, erőgépek teljesítőképessége.

Nombre des établissements industriels, journées d'exploitation, capitaux fixes engagés, capacité des machines motrices.

Ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése Nos et désignation des catégories et sous-catégories d'industries	Ipartelepek Etablissements industriels		Üzemnapok száma Nombre des journées d'ex- ploitation	Egy gyárra esett átlag üzemnapi Moyenne des journées d'exploit- ation par fabrique	Befektetett állótoke Capitaux fixes engagés		Erő- gépek Machi- nes motri- ces	Moteurs électriq. Saját mus par un courant propre Idegen mus par un courant étrang.		teljesítőképessége LE capacité, CV
	száma leur nombre	közül szűnített dont en chômage			ezer P en mil- liers de pengős	az összes állótoke %ában - par rap- port au total des capitaux fixes, %		árammal hajtott villamos mótorok	árammal hajtott villamos mótorok	
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar. — Industries de la pierre, des objets en argile, de l'asbeste, verrerie.										
26. Mészégetés. — Cuisson de la chaux.	24	2	6.272	285	5.399	0.3	103	15.0	379.3	
28/a. Cementgyártás. — de ciment	6	—	1.506	251	30.612	1.4	8.820	4.049.4	17.857.0	
28/b. Aszbeszt cementpalagyártás. — d'asbeste et d'ardoises en ciment.	3	—	458	153	1.959	0.1	400	617.2	—	
29. 33. 34. Magnezit, tűzálló- és hővédőanyaggyártás. — de magnésite, de matières réfract.	5	—	1.691	338	5.045	0.2	489	203.7	1.691.0	
30. Műkőipar, cementárak stb. gyártása. — de pierres artificielles, d'objets en ciment, etc.	40	1	10.291	264	3.887	0.2	682	8.0	956.1	
31/a. Kőbányák. — Carrières.	119	12	28.294	264	30.629	1.4	4.340	1.265.4	6.212.0	
31/b. Kőmegmunkáló telepek. — Travail de la pierre.	26	1	7.164	287	1.715	0.1	923	58.8	896.3	
32. Téglagyártás. — Briqueteries.	344	39	69.922	229	55.170	2.6	18.541	2.589.7	8.028.3	
35. Kályhakészítés. — Fabrication de poêles.	3	—	853	284	61	—	—	—	8.0	
36. 37. Egyéb agyagárak gyártása. — Fabrication d'autres objets en argile.	15	—	4.483	299	9.318	0.4	187	26.4	1.886.6	
38. Üvegyártás. — Fonderie de matières à verre.	9	—	2.848	316	14.715	0.7	160	23.0	2.931.0	
39. Üvegcsiszolás és köszörülés. — Polissage et affilage de verres.	15	—	4.242	283	230	0.0	—	—	197.7	
III. Összesen 1939-ben — Total pour 1939	609	55	138.024	249	158.740	7.4	34.645	8.856.6	41.043.3	
" 1938-ban — " " 1938	559	39	133.305	256	151.585	7.6	32.478	8.561.6	37.565.3	
" 1937-ben — " " 1937	551	37	132.911	259	156.835	7.9	31.742	9.187.1	35.660.4	
IV. Fa- és csontipar. — Industrie du bois et de l'os.										
40. 60. Fűrésztelepek. — Scieries.	161	8	31.864	208	16.793	0.8	12.473	2.131.1	1.577.5	
43. Hordó- és faedénygyártás. — de tonneaux et de récipients en bois.	4	—	1.206	302	346	0.0	275	14.0	186.8	
44. 45. Parketta-, furnirgyártás. — de parquets et de placages.	12	1	2.516	229	1.178	0.1	1.019	410.5	880.7	
42. 47. Egyéb faárak gyártása. — d'autres articles en bois	3	—	769	256	149	0.0	140	88.6	16.2	
48. Hajlított fabútor gyártása. — Fabr. de meubles de bois courbé	6	1	1.482	296	712	0.0	235	46.0	148.1	
49. Asztalosipar. — Menuiserie	137	1	38.716	285	6.618	0.3	1.384	439.7	5.465.4	
51. Faredőnygyártás. — Fabricat. de volets en bois	4	—	1.216	304	50	0.0	—	—	27.0	
53. 54. Esztergályos-ipar, botgyártás. — Tournage et fabri- cation de cannes.	32	1	8.846	285	1.907	0.1	579	240.5	766.8	
55. Csomagolóforgács-gyártás. — Fabrication de copeaux en bois pour emballage.	5	—	1.183	237	89	0.0	80	—	51.0	
56. Aranyozók, képkeretkészítők. — Doreurs et faiseurs de cadres pour tableaux.	7	—	2.076	297	312	0.0	80	—	200.2	
57. Faszerszámok, faeszközök gyártása. — Fabrication d'outils et instrument de bois	8	—	2.303	288	731	0.1	205	27.0	412.5	
58. Csont-, gyöngyház- stb. árak gyártása. — Fabrication d'articles en os, en nacre, etc.	9	—	2.600	289	260	0.0	6	—	201.5	
59. Gyermejátékszer gyártás fából. — Fabric. de jouets en bois	4	—	1.209	302	48	0.0	40	—	8.0	
61. Cirokseprőgyártás. — Fabrication de balais de sorgho	6	—	1.623	271	220	0.0	—	—	69.2	
62. Nádszövetek, szalmafonatok gyártása, kosárkötés. — Fabrication de tissus en jonc, de tresses de paille, vannerie	6	—	1.727	288	388	0.0	221	—	38.9	
63. Kocsigyártás, bognáripár. — Charronnerie	12	—	3.620	302	729	0.0	—	—	340.5	
IV. Összesen 1939-ben — Total pour 1939	416	12	102.956	255	30.530	1.4	16.737	3.397.4	10.390.3	
" 1938-ban — " " 1938	359	7	93.341	265	25.974	1.3	13.436	2.846.7	9.518.2	
" 1937-ben — " " 1937	342	3	91.073	269	25.746	1.3	13.028	2.711.0	8.737.5	
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll-, viaszosvászon- és ruggyantá- ipar. — Industries du cuir, du crin, du poil, de la plume, de la toile cirée et du caoutchouc.										
64/a. Bőrgyártás. — Fabrication de peaux.	36	1	10.076	288	11.978	0.5	5.384	7.325.3	3.082.1	
64/b. Szőrmekészítés. — Pelleterie.	10	1	2.373	264	3.345	0.2	862	1.135.7	875.3	
65. 66. Bőrdíszmű-, bőrdísz- és viaszosvászongyártás. — Fa- brication d'articles de toile cirée	29	—	8.581	296	2.568	0.1	380	338.0	804.0	
67. Sörte-, szőr- és tollipar. — Industries du crin, du poil et de la plume.	25	—	7.076	283	1.715	0.1	319	125.4	615.4	
69. Ruggyantagyártás. — Fabrication de caoutchouc.	8	—	2.266	283	5.987	0.3	775	42.1	9.089.8	
V. Összesen 1939-ben — Total pour 1939	108	2	30.372	287	25.593	1.2	7.720	8.966.5	14.466.6	
" 1938-ban — " " 1938	107	1	29.941	282	25.234	1.3	7.786	8.517.7	13.192.5	
" 1937-ben — " " 1937	106	1	30.490	290	30.423	1.5	7.694	8.381.8	12.712.6	
VI. Fonó- és szövőipar. — Industrie textile.										
70. Pamutipar. — du coton.	80	—	22.905	286	91.263	4.3	21.878	20.133.8	19.647.9	
71. Lenipar. — du lin.	18	—	5.016	279	11.127	0.5	1.339	767.3	2.586.2	
72. Kenderipar. — du chanvre.	26	—	7.068	272	15.701	0.7	3.680	1.219.9	3.066.0	
73. Jutáipar. — du jute.	4	—	1.124	281	6.934	0.3	5.166	1.811.4	1.273.2	
74. Gyapjúipar. — de la laine.	50	—	14.500	290	32.228	1.5	6.125	3.656.9	12.989.9	
75. Selvemipar. — de la soie.	20	—	5.682	284	13.501	0.7	835	314.1	2.772.0	

(1.) Ipartelepek száma, üzemi idő, befektetett állótké, erőgépek teljesítőképessége.
Nombre des établissements industriels, journées d'exploitation, capitaux fixes engagés, capacité des machines motrices.

Ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése N ^o s et désignation des catégories et sous-catégories d'industries	Ipartelepek Établissements industriels		Üzemnapok száma Nombre des journées d'ex- ploitation	Fgy.óra esett átlag üzemenap Moyenne des journées d'explo- itation par fabrique	Befektetett állótké Capitaux fixes engagés		Erő- gépek Machi- nes motri- ces	Moteurs électriq. Sajat mus par un courant propre Idegen mus par un courant étrang.	
	száma leur nombre	közül szünetelt dont en chômage			ezer P en mil- liers de pengős	az összes állótké %-ában - par rap- port au total des capit. fix. %		árammal hajtott villamos mótorok	teljesítőképessége LE capacité, CV
76. Szalaggyártás. — <i>de rubans</i>	12	—	3.560	297	1.858	0.1	235	—	505.2
77. Kötő- és hurkolóipar. — <i>d'articles tricotés et tis-és</i>	98	3	27.031	285	16.649	0.8	748	579.0	2.199.1
78. Paszomántárugyártás. — <i>de passements.</i>	22	—	6.316	287	2.683	0.1	20	—	661.2
79. Hímzés és csi, kegyártás. — <i>de broderies et de dentelles.</i>	7	—	2.113	302	1.496	0.1	6	—	158.4
80/a. Kikészítőtelepek. — <i>Apprêtage.</i>	25	—	6.93	279	30.545	1.4	8.617	9.860.1	2.158.6
80/b. Kelmfestők és vegytisztítók. — <i>Teinturiers.</i>	12	—	3.350	279	1.413	0.1	144	156.0	173.8
81. Egyéb textilárak gyártása. — <i>Fabrication d'autres articles textiles.</i>	2	—	551	276	18	0.0	25	—	44.0
VI. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	376	3	106.189	285	225.416	10.6	48.818	38.498.5	48.236.4
" 1938-ban — " " 1938	369	4	102.824	282	226.534	11.4	49.588	37.094.7	45.494.4
" 1937-ben — " " 1937	359	2	102.893	288	239.650	12.1	46.702	33.177.4	45.581.7
VII. Ruházati ipar. — <i>Industrie de l'habillement.</i>									
82/b. Szabóipar. — <i>Tailleurs.</i>	47	—	12.927	275	1.241	0.1	—	—	86.4
83. Szűcsipar. — <i>Pelleterie.</i>	8	—	2.412	302	548	0.0	—	—	42.8
84. Fehérnemű- és ágyneműgyártás. — <i>Fabrication de linge et de literie.</i>	19	—	5.514	290	1.489	0.1	75	22.6	169.4
85. Divatárucikkek gyártása. — <i>Fabrication de nouveautés de parapluis</i>	8	—	2.328	291	60	0.0	—	—	7.1
86. Napernyő- és esernyőgyártás. — <i>Fabr. d'ombrelles et de parapluies</i>	3	—	849	283	35	0.0	—	—	9.4
87. Kesztyű- és kötszerészipar. — <i>Ganterie et industrie du bandage.</i>	20	—	5.985	299	960	0.0	26	—	87.5
88. Gyapjuból és szőrből való kalapok készítése. — <i>Confection de chapeaux de laine ou d'autres poils.</i>	26	—	7.308	281	996	0.1	130	94.0	562.7
89. Szálmakalapgyártás. — <i>Confection de chapeaux de paille.</i>	4	—	1.201	300	19	0.0	—	—	14.7
90. Művirág- és dísz tollgyártás. — <i>Fabrication de fleurs artific. et de plumes de luxe.</i>	6	1	1.515	303	92	0.0	—	—	20.0
91. 92. Bőr- és posztócipőgyártás. — <i>Fabrication de chaussures en cuir et en drap.</i>	93	2	24.792	272	6.163	0.3	—	—	2.355.1
VII. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	234	3	64.831	281	11.603	0.6	231	116.6	3.355.1
" 1938-ban — " " 1938	226	2	62.743	280	7.131	0.4	313	126.0	2.204.2
" 1937-ben — " " 1937	210	2	58.422	281	7.155	0.4	369	63.1	2.131.7
VIII. Papirosipar. — <i>Industrie du papier.</i>									
93. Papirosanyag- és papirosgyártás. — <i>Fabrication de pâtes à papier et de papier.</i>	13	1	3.602	300	32.928	1.5	9.503	5.466.5	17.874.6
94. Papirosárugyártás és könyvkötőipar. — <i>Fabrication d'articles en papier et reliage.</i>	96	—	28.163	293	10.822	0.5	466	148.0	1.859.4
VIII. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	109	1	31.765	294	43.750	2.0	9.969	5.614.5	19.734.0
" 1938-ban — " " 1938	102	1	29.791	291	40.018	2.0	8.508	4.708.7	18.827.8
" 1937-ben — " " 1937	99	—	29.034	293	37.281	1.9	6.446	2.697.1	18.865.4
IX. Ételmezési és élvezeti cikkek gyártása. — <i>Fabrication d'objets d'alimentation et de boissons.</i>									
95/a. Malomipar. — <i>Meunerie.</i>	643	13	168.230	267	79.793	3.7	80.592	4.897.9	14.168.4
95/b. Fűszerőrlemalmok. — <i>Moulins à épices.</i>	10	—	2.556	256	356	0.0	705	—	74.0
96/a. Sütőipar és tésztagyártás. — <i>Boulangerie et pâtisserie.</i>	69	2	21.265	317	4.068	0.2	30	4.7	1.065.2
96/b. Burgonyazúzás. — <i>Hachage de pommes de terre.</i>	7	—	2.316	331	167	0.0	112	—	30.7
97. Cukorgyártás. — <i>Fabrication de sucre.</i>	16	1	4.393	293	110.102	5.2	59.389	35.599.6	2.519.8
98. Cukorka és csokoládégyártás. — <i>Fabrication de bonbons et de chocolat.</i>	41	—	11.993	293	12.150	0.6	635	536.8	4.199.1
99. 100/a. Kávépörkölés, pótkávégyártás. — <i>Fabrication de succédanés de café et de conserves végétales.</i>	41	4	9.323	252	12.933	0.6	1.675	394.4	2.802.8
100/b. Magtisztítás. — <i>Nettoyage de graines.</i>	8	—	2.201	275	2.370	0.1	24	—	604.0
102. Szalámi- és húskonzervgyártás. — <i>Fabrication de salami, de charcuteries et de conserves de poisson.</i>	48	3	13.707	305	8.503	0.4	675	180.0	2.463.5
103. Tejtermékek gyártása. — <i>Fabrication de produits laitiers</i>	56	2	19.311	358	12.440	0.6	926	445.0	1.708.9
104. Dohánygyártás. — <i>Manufactures de tabac.</i>	13	—	3.524	271	36.645	1.7	370	430.0	1.994.7
105. Sör- és malátagyártás. — <i>de bière et de malt.</i>	11	1	3.2.9	329	36.265	1.7	14.143	5.647.6	1.765.6
106. Szeszgyártás. — <i>d'alcool.</i>	11	—	3.118	283	12.377	0.6	1.940	1.265.5	248.5
107. Ecetgyártás. — <i>de vinaigre.</i>	20	—	6.330	317	2.775	0.1	32	2.0	66.7
108. Cognac-, likőr-, pálinka- és rumgyártás. — <i>de cognac, de liqueurs, d'eaux-de-vie et de rhums.</i>	33	—	9.716	294	6.944	0.3	179	116.1	321.2
109. Pezsgőborgyártás. — <i>de vins mousseux.</i>	6	—	1.753	292	2.410	0.1	73	—	67.2
110. Ásványvízkiaknázás, szikvizgyártás. — <i>Exploitation de sources d'eaux minérales, fabrication de soda.</i>	28	—	8.624	308	5.726	0.3	200	133.1	391.8
111. Közhasználatú vízművek. — <i>Service publ. des eaux.</i>	39	—	13.987	359	102.118	4.8	12.763	23.0	25.159.9
112. Jéggyártás. — <i>Fabrication de glace.</i>	78	3	17.289	231	7.424	0.3	2.007	398.7	5.117.8
IX. Összesen 1939-ben — <i>Total pour 1939</i>	1.178	29	322.925	281	455.616	21.3	176.470	50.074.4	84.769.8
" 1938-ban — " " 1938	1.052	22	284.357	276	432.531	21.8	157.703	35.256.9	65.110.6
" 1937-ben — " " 1937	1.027	14	280.844	277	437.434	22.0	156.729	34.170.8	64.068.5

(1) Ipartelepek száma, üzemi idő, befektetett állótköze, erőgépek teljesítőképessége.

Nombre des établissements industriels, journées d'exploitation, capitaux fixes engagés, capacité des machines motrices.

Ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése Nos et désignation des catégories et sous-catégories d'industries	Ipartelepek Établissements industriels		Üzemnapok száma Nombre des journées d'ex- ploitation	Érőgyára esett állagüzemnar Moyenne des journées d'explo- itation par fabrique	Befektetett állótköze Capitaux fixes engagés		Erő- gépek Machi- nes motri- ces	Moteurs électri q. Saját mus par un courant propre		Idegen mus par un courant étrang.
	száma leur nombre	közül szünetelt dont en chômage			ezer P en mil- liers de pengős	az összes állótköze %-ában - par rap- port au total des capitaux fixes, %		teljesítőképessége LE capacité, CV	árammal hajtott villamos mótorok	
X. Vegyészeti ipar. — Industrie chimique.										
113. Kőolajfinomítás. — Raffineries de pétrole.	11	1	2.830	283	26.131	1.2	2.804	935.7	795.8	
114. Világítógázgyártás. — Fabr. de gaz d'éclairage.	13	—	6.329	352	64.701	3.0	1.772	42.2	9.948.4	
115. Brik tygátás. — Fabr. de briquettes.	13	—	2.821	217	5.645	0.2	176	—	4.502.7	
116. Keményítőgyártás. — Fabr. d'amidons.	15	3	3.131	26	4.213	0.2	2.258	1.051.2	203.7	
117. Gyufagyártás. — Fabr. d'allumettes.	4	1	703	234	3.883	0.2	440	435.8	31.3	
118. Enyv- és albumingyártás. — Fabr. de colle et d'albumine	4	1	868	289	1.248	0.1	566	537.0	96.0	
120. Faépárlás — Distillation du bois	3	—	1.095	365	8.269	0.4	79	427.0	852.8	
121. Zsíros növényolajgyártás - d'huiles végétales grasses.	18	1	4.056	239	9.614	0.4	1.872	—	2.655.3	
1.2. Gyertya-, szappan- és illatszergyártás. de bougies, de savons, de parfums.	41	—	11.727	286	10.093	0.5	848	558.3	1.920.5	
124. Kocsikenőcs-, bőrkenőcsgyártás. — de graisses pour voitures et pour peaux.	14	—	4.228	302	1.803	0.1	45	—	513.3	
125. Festék-, lakk-, stb. gyártás. — de couleurs, de laques, etc.	31	—	9.182	296	3.885	0.2	73	—	1.453.2	
126. Csontszén és műtágyagyártás. — de noir animal et d'engrais artific.	7	—	2.023	289	33.291	1.6	1.642	486.8	12.515.5	
127. Aszfalt-, kátrány-, stb. gyártás. — d'asphalte, de goudron et d'articles similaires.	19	1	5.114	284	6.626	0.3	2.8	—	1.724.4	
128. Vegyészeti szerek gyártása. — de substances chimiques.	75	2	20.611	282	37.755	1.8	3.772	8.029.5	7.604.5	
123., 129. Egyéb vegyészeti cikkek gyártása — Fabrication d'autres articles chimiques.	28	—	8.323	297	35.974	1.7	921	335.1	4.408.3	
X. Összesen 1939-ben — Total pour 1939	301	10	83.041	285	253.171	11.9	18.277	12.838.6	49.225.7	
" 1938-ban — " " 1938	292	11	78.423	278	191.422	9.6	17.721	9.172.8	44.685.3	
" 1937-ben — " " 1937	284	9	77.175	281	185.765	9.3	18.320	6.299.1	36.480.7	
XII. Sokszorosító- és műipar. — Polygraphie.										
130. Nyomdaipar. — Imprimeries — 1939-ben — en 1939. . .	127	1	37.625	299	32.903	1.5	398	125.5	6.937.4	
" 1938-ban — en 1938. . .	120	—	35.792	298	31.150	1.6	408	119.7	6.746.4	
" 1937-ben — " 1937. . .	120	—	35.800	298	29.507	1.5	444	118.5	6.672.2	
Ismétlés — Récapitulation										
I. Vas- és fémipar — Sidérurgie et métallurgie.	379	4	109.740	293	230.421	10.8	63.089	25.503.1	167.819.1	
II. Gépgyártás stb. — Construction mécanique, etc.	194	—	58.431	301	184.84	8.7	17.330	4.570.1	78.910.9	
II. 22. Közhasználatú villamosenergia-telepek és elosztó alakulatok. — Production et distribution de l'énergie électrique d'utilité publique	291	3	102.685	357	482.892	22.6	75.433	55.405.7	1.703.2	
III. Kő-, agyag-, szobrász- és üvegipar. — Industrie de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie	6.9	55	138.024	249	158.740	7.4	34.646	8.856.6	41.043.3	
IV. Fa- és csontipar. — Industrie du bois et de l'os	416	12	102.956	255	30.530	1.4	16.737	3.397.4	10.390.3	
V. Bőr-, sörte-, viaszosvászon- és ruggyantaipar — In- dustries du cuir, du crin, du poil, de la plume, de la toile cirée, du caoutchouc	108	2	30.372	287	25.593	1.2	7.720	8.966.5	14.466.6	
VI. Fonó- és szövőipar. — Industrie textile	376	3	106.189	285	225.416	10.6	48.818	38.498.5	48.236.4	
VII. Ruházati ipar. — Industrie de l'habillement	234	3	64.831	281	11.603	0.6	231	116.6	3.355.1	
VIII. Papirosipar. — Industrie du papier	109	1	31.765	294	43.750	2.0	9.969	5.614.5	19.734.0	
IX. Élelmiszeripar. — Fabrication d'objets d'alimentation et de boissons	1.178	29	322.925	281	4.5816	21.3	176.470	50.074.4	84.769.8	
X. Vegyészeti ipar. — Industrie chimique	301	10	83.041	285	253.171	11.9	18.277	12.838.6	49.225.7	
XII. Sokszorosító- és műipar. — Polygraphie	127	1	37.625	299	32.903	1.5	398	125.5	6.937.4	
Mindössze — Total général	4.322	123	1.188.584	283	2.135.619	100.0	1.149.118	213.967.5	526.591.8	
pour } 1938-ban	3.990	90	1.104.337	283	1.983.780	100.0	1.081.684	183.675.3	470.526.1	
} 1937-ben	3.902	72	1.092.432	285	1.986.672	100.0	1.072.480	171.034.2	448.217.1	

2. Alkalmazottak száma, javadalmazása, munkateljesítménye.

Nombre des membres du personnel, traitements et salaires, rendement des ouvriers.

Ipari fő- és alcsoportszám Nos des catégories et sous-catégories d'industries	Alkalmazottak száma okt. 1-én ¹⁾ Nombre des membres du personnel au 1er octobre ¹⁾							Alkalmazottak ¹⁾ Traitements et salaires annuels ¹⁾			Egy munkás átlagos évi keresete P ²⁾ — Salaire annuel moyen d'un ouvrier, en pengős ²⁾	A munkások által teljesített ²⁾ Nombre des ²⁾		Egy munkásra eső átlagos évi munkabrák száma ²⁾ - Moyenne annuelle des heures de travail, par ouvrier ²⁾	
	Tisztviselők Employés	Művezetők Contremaîtres	Munkások Ouvriers	Otthon dolgozó munkások — Travaillleurs à domicile	Szolgák Gens de service	Összes alkalmazottak Nombre des membres du personnel		összes du personnel	közül a dont salaires des			munka- napok jour- nées	munka- órák heures		
						szám szerint total	Index szám- ban - indices 1938=100		műve- zetők contre- maîtres	mun- kások ou- vriers					száma faites par les ouvriers
I.															
1	469	265	20.224	—	739	21.697	121·2	34.642	1.149	30.011	1.530	6,058.829	49,133.198	2.505	
2	317	37	3.788	—	80	4.220	122·9	5.246	135	3.947	1.148	931.950	7,958.114	2.314	
3	1.101	127	14.748	—	312	16.288	124·6	27.610	571	22.651	1.704	4,091.198	33,972.369	2.555	
4	435	31	2.687	—	104	3.257	115·5	5.444	114	3.799	1.398	780.959	6,413.599	2.360	
5, 6	192	36	3.273	—	130	3.631	169·1	4.346	159	3.471	1.105	917.882	7,688.731	2.449	
7	8	2	207	—	8	225	108·7	169	5	135	833	46.376	387.146	2.390	
8	307	39	3.659	—	133	4.138	134·2	5.230	134	3.809	1.089	999.438	8,274.967	2.366	
9	15	3	276	5	2	301	125·4	342	7	308	1.198	79.086	600.607	2.337	
11	195	37	3.077	—	61	3.370	116·1	6.093	165	4.931	1.737	866.705	7,120.647	2.508	
12	28	5	422	5	4	464	97·7	636	18	546	1.345	114.677	907.135	2.234	
13, 14	118	9	1.298	—	47	1.472	202·5	2.299	46	1.722	1.313	382.272	3,216.048	2.451	
15	236	18	1.352	—	18	1.624	97·4	2.355	68	1.562	1.388	338.614	2,897.716	2.576	
16	300	21	3.902	—	55	4.278	136·2	5.100	97	4.050	1.277	922.607	7,910.178	2.494	
10, 17, 18, 19,	329	64	12.907	2	90	13.392	152·7	12.269	248	10.809	1.103	2,874.434	24,498.629	2.500	
I. összesen															
Total en 1939-ben	4.050	694	71.818	12	1.783	78.357	129·3	111.781	2.916	91.751	1.416	19,405.027	160,979.084	2.485	
en 1938-ban	3.325	557	55.307	23	1.358	60.570	100·0	85.951	2.466	70.140	1.382	15,165.233	127,474.909	2.511	
en 1937-ben	3.127	560	47.189	17	1.206	52.099	—	76.401	2.419	61.703	1.378	13,456.010	113,617.173	2.537	
IIa.															
20	4.037	446	35.089	—	966	40.538	124·0	68.794	1.773	51.669	1.627	9,589.719	79,485.004	2.503	
21	27	5	301	—	24	357	148·8	450	25	334	1.081	89.980	734.072	2.376	
23	2.504	227	14.919	2	318	17.970	117·0	28.439	948	18.699	1.390	3,972.171	32,273.498	2.399	
24	19	3	131	—	3	156	104·7	265	14	190	1.462	38.762	512.254	2.402	
25	528	56	4.460	—	160	5.202	181·6	7.806	235	5.691	1.518	1,128.017	9,345.953	2.493	
IIa. összesen															
Total en 1939-ben	7.113	737	54.900	2	1.471	64.223	125·1	105.754	2.995	76.583	1.550	14,818.649	122,150.781	2.473	
en 1938-ban	5.726	618	43.780	7	1.189	51.320	100·0	82.434	2.292	59.610	1.476	11,852.276	100,649.078	2.492	
en 1937-ben	4.439	421	38.307	2	910	44.079	—	68.509	2.051	50.974	1.424	10,430.292	88,731.924	2.479	
IIb.															
22a	1.498	237	5.832	—	606	8.173	108·2	20.557	1.061	11.395	1.994	1,848.600	15,906.908	2.783	
22b	678	100	1.778	—	307	2.863	111·6	5.766	321	2.638	1.471	544.952	4,889.994	2.727	
IIb. összesen															
Total en 1939-ben	2.176	337	7.610	—	913	11.036	109·1	26.323	1.382	14.033	1.869	2,393.552	20,796.902	2.770	
en 1938-ban	1.926	292	7.067	—	833	10.118	100·0	22.120	1.098	12.860	1.841	2,237.736	19,536.885	2.796	
en 1937-ben	1.838	228	7.049	—	637	9.752	—	21.418	1.036	12.233	1.755	2,209.404	19,279.311	2.766	
III.															
26	28	10	760	—	19	817	124·0	1.083	28	942	1.208	223.088	2,008.403	2.575	
28a	67	16	1.618	—	74	1.775	124·9	2.387	60	1.872	1.295	439.518	3,601.246	2.490	
28b	47	12	569	—	8	636	138·3	719	29	398	1.034	105.248	890.472	2.313	
29, 33, 34	74	10	620	—	33	737	156·1	1.235	38	736	1.172	190.624	1,607.654	2.560	
30	87	17	1.398	—	47	1.549	103·1	1.456	48	1.126	983	323.679	2,621.831	2.288	
31a	211	111	8.179	—	156	8.657	125·3	9.257	276	8.168	939	2,342.187	20,659.048	2.374	
31b	38	16	712	—	17	783	107·3	1.039	39	872	1.294	193.617	1,597.141	2.370	
32	435	182	11.998	—	456	13.071	106·5	13.145	434	10.567	887	3,123.790	26,103.076	2.192	
35	2	—	35	—	2	39	78·0	43	—	34	1.417	7.310	60.052	2.502	
36, 37	168	53	2.780	—	69	3.070	114·6	3.499	147	2.624	934	775.628	6,300.073	2.242	
38	151	50	4.024	—	74	4.299	108·8	5.147	179	4.288	1.105	1,149.392	9,810.626	2.527	
39	19	1	232	—	1	253	104·1	346	2	307	1.306	69.140	515.837	2.195	
III. összesen															
Total en 1939-ben	1.327	478	32.925	—	956	35.686	113·8	39.356	1.280	31.934	979	8,943.221	75,775.459	2.323	
en 1938-ban	1.193	388	28.939	—	833	31.353	100·0	33.928	1.023	27.943	939	8,265.225	74,290.586	2.495	
en 1937-ben	1.058	362	30.570	—	831	32.821	—	30.783	964	25.415	878	8,027.662	73,376.439	2.536	
IV.															
40, 60	410	98	4.449	—	321	5.278	124·0	5.968	224	4.327	815	1,229.950	10,161.547	1.913	
43	11	2	108	—	3	124	130·5	202	12	158	1.411	34.007	271.642	2.425	
44, 45	65	16	859	—	23	963	103·2	1.322	58	976	1.086	238.310	2,060.330	2.292	
42, 47	6	2	150	—	1	159	105·3	230	6	194	1.155	50.039	404.498	2.408	
48	26	5	573	—	3	607	106·5	615	20	499	869	169.502	1,285.400	2.239	
49	230	46	5.021	2	92	5.391	109·0	6.527	131	5.776	1.183	1,411.964	11,645.547	2.385	
51	6	1	63	—	—	70	95·9	62	2	53	1.082	14.451	111.810	2.282	
53, 54	81	28	1.122	—	37	1.268	102·9	1.374	75	1.057	916	328.437	2,712.121	2.350	

¹⁾ A gyárvezetők száma és illetményei nélkül. — Non compr. les chefs de fabrique, ni leurs traitements. — ²⁾ Az átlagos évi keresmények, a munkanap- és munkóráteljesítmény az otthon dolgozó munkások keresménye, illetőleg munkanap- és munkóráteljesítmény nélkül számított. — Les salaires annuels moyens et les journées et heures faites sont indiqués en laissant de côté les ouvriers en chambre.

(2.) Alkalmazottak száma, javadalmazása, munkateljesítménye.
Nombre des membres du personnel, traitements et salaires, rendement des ouvriers.

Ipari fő- és alcsoportszám Nos des catégories et sous-catégories d'industries	Alkalmazottak száma okt. 1-én ¹⁾ <i>Nombre des membres du personnel au 1er octobre¹⁾</i>							Alkalmazottak ¹⁾ <i>Traitements et sa- laires annuels¹⁾</i>			Egy munkás átlagos évi ke- rete P ²⁾ — <i>Salaires annuels mo- yens d'un ouvrier, en pengős²⁾</i>	A munkások által teljesített ²⁾ <i>Nombre des²⁾</i>		Egy munkásra eső átlagos évi munkaóra száma ²⁾ - <i>Moyenne annuelle des heures de tra- vail, par ouvrier²⁾</i>
	Tisztviselők <i>Employés</i>	Művezetők <i>Contremaîtres</i>	Munkások <i>Ouvriers</i>	Otthon dolgozó mun- kások — <i>Travailleurs à domicile</i>	Szolgák <i>Gens de service</i>	Összes al- kalmazottak <i>Nombre des membres du personnel</i>		össz- szes <i>du per- sonnel</i>	közül a dont <i>salaires des</i>			munka- napok <i>jour- nées</i>	munka- órák <i>heures</i>	
						szám szerint <i>total</i>	Index szám- ban — <i>indices 1938=100</i>		műve- zetők <i>contre- maîtres</i>	mun- kások <i>ou- vriers</i>				
55	2	1	56	—	—	59	137.2	53	—	49	790	15.478	131.317	2.118
56	27	2	230	—	25	284	101.4	368	7	279	1.235	67.643	540.778	2.393
57	18	5	497	—	57	577	263.5	630	33	507	934	158.378	1,277.948	2.353
58	24	3	309	6	3	345	105.8	327	12	266	887	86.090	700.157	2.334
59	1	—	51	15	1	68	101.5	80	—	49	1.043	14.028	118.129	2.513
61	7	2	234	—	2	245	146.7	204	3	185	737	67.330	607.465	2.420
62	9	2	128	—	5	144	83.7	132	4	102	607	45.141	386.944	2.303
63	56	6	704	—	21	787	183.0	1.117	23	914	1.393	187.443	1,636.381	2.494
IV. összesen <i>Total en 1939-ben</i>	979	219	14.554	23	594	16.369	117.2	19.211	610	15.391	999	4,118.191	34,052.014	2.211
<i>en 1938-ban</i>	851	184	12.418	35	473	13.961	100.0	15.499	482	12.561	987	3,534.228	30,657.319	2.409
<i>en 1937-ben</i>	789	190	13.429	90	431	14.929	—	14.817	488	12.159	935	3,609.978	31,465.522	2.439
V.														
64a	629	82	5.149	—	177	6.037	109.4	10.207	442	6.923	1.367	1,494.856	11,593.425	2.289
64b	157	19	1.040	—	72	1.288	117.9	1.948	83	1.247	1.218	301.917	2,724.400	2.661
65, 66	116	20	952	20	50	1.158	113.2	1.566	61	1.048	1.095	280.380	2,241.655	2.342
67	87	16	1.173	612	33	1.921	171.7	1.428	44	1.020	878	336.965	2,773.273	2.387
69	457	42	3.141	—	102	3.742	107.7	6.396	150	3.685	1.162	875.774	7,038.926	2.219
V. összesen <i>Total en 1939-ben</i>	1.446	179	11.455	632	434	14.146	116.1	21.545	780	13.923	1.223	3,289.892	26,371.679	2.317
<i>en 1938-ban</i>	1.264	129	10.452	32	341	12.218	100.0	18.386	597	11.655	1.135	2,962.247	24,845.998	2.420
<i>en 1937-ben</i>	1.185	99	10.516	—	340	12.140	—	17.549	451	11.532	1.116	3,010.245	25,925.665	2.509
VI.														
70	1.922	558	25.154	15	559	28.208	109.6	36.977	2.231	27.816	1.125	7,189.138	57,500.452	2.326
71	309	55	4.194	19	76	4.653	119.7	5.224	134	3.723	922	1,163.924	9,149.946	2.267
72	273	87	4.564	24	120	5.068	110.4	5.604	251	3.932	886	1,297.894	11,064.006	2.493
73	83	17	1.810	—	44	1.954	95.8	2.633	77	2.075	1.068	553.973	4,217.196	2.172
74	793	152	13.132	563	218	14.858	129.3	17.230	713	13.008	1.064	3,525.599	28,267.519	2.313
75	394	60	4.466	7	89	5.016	109.5	5.766	226	4.327	1.008	1,208.310	9,433.266	2.198
76	107	25	961	8	37	1.138	96.4	1.462	87	988	998	285.720	2,312.471	2.336
77	685	145	10.855	367	186	12.238	107.2	12.813	539	10.084	985	2,840.636	22,473.054	2.195
78	157	26	1.270	108	43	1.604	119.8	1.931	78	1.236	1.030	348.914	2,804.355	2.337
79	26	2	246	191	9	474	31.4	561	10	282	956	83.726	655.104	2.221
80a	546	72	3.881	—	125	4.624	98.3	7.706	462	5.204	1.162	1,170.719	9,924.823	2.408
80b	72	6	683	—	141	902	103.0	895	16	699	971	205.210	1,735.842	2.411
81	1	—	25	—	—	26	74.3	37	—	35	1.129	8.978	76.531	2.469
VI. összesen <i>Total en 1939-ben</i>	5.368	1.205	71.241	1.302	1.647	80.763	110.1	98.839	4.824	73.409	1.060	19,882.741	159,614.565	2.305
<i>en 1938-ban</i>	4.885	1.047	63.748	2.087	1.618	73.385	100.0	84.139	4.103	61.107	956	18,095.971	144,782.019	2.265
<i>en 1937-ben</i>	4.223	1.090	71.657	2.134	1.492	80.596	—	83.875	4.303	63.010	928	19,717.027	165,133.836	2.432
VII.														
82b	379	55	2.295	1.793	95	4.617	107.5	7.749	224	2.764	1.273	624.590	5,053.802	2.328
83	39	6	170	4	21	240	104.8	453	30	238	1.789	42.144	337.579	2.538
84	102	5	883	11	34	1.035	106.7	1.299	23	911	1.052	243.235	1,968.049	2.273
85	29	2	114	122	12	279	109.8	329	6	112	882	36.248	283.425	2.232
86	10	—	100	41	2	153	96.8	144	—	96	1.055	27.421	233.399	2.565
87	60	5	948	160	23	1.196	97.0	1.083	12	766	911	256.806	2,057.033	2.446
88	79	6	1.194	—	35	1.314	113.3	1.495	39	1.239	1.148	303.509	2,507.946	2.324
89	5	1	99	—	1	106	111.6	92	3	82	391	27.500	216.252	2.351
90	14	—	82	11	2	109	94.8	89	—	58	707	24.979	207.461	2.530
91, 92	353	87	6.356	277	97	7.170	114.5	9.138	292	7.597	1.224	1,747.072	13,836.783	2.229
VII. összesen <i>Total en 1939-ben</i>	1.070	167	12.241	2.419	322	16.219	109.9	21.871	629	13.863	1.186	3,333.504	26,701.729	2.284
<i>en 1938-ban</i>	894	106	11.133	2.283	345	14.761	100.0	17.601	416	10.892	1.070	2,918.893	23,589.711	2.318
<i>en 1937-ben</i>	891	105	9.603	2.749	325	13.673	—	15.317	394	9.288	1.015	2,641.237	21,824.272	2.390
VIII.														
93	212	50	2.778	—	88	3.128	148.2	4.756	210	3.518	1.327	777.820	7,612.000	2.871
94	570	49	4.206	41	221	5.087	112.4	6.379	179	4.155	1.021	1,214.667	9,881.389	2.427
VIII. összesen <i>Total en 1939-ben</i>	782	99	6.984	41	309	8.215	123.9	11.135	389	7.673	1.141	1,992.487	17,493.389	2.602
<i>en 1938-ban</i>	652	83	5.584	48	266	6.633	100.0	8.722	356	6.075	1.093	1,600.603	15,163.557	2.727
<i>en 1937-ben</i>	586	75	5.419	23	268	6.371	—	8.088	347	5.750	1.093	1,563.441	14,121.338	2.684
IX.														
95a	1.134	341	8.060	—	936	10.471	104.6	13.774	844	8.892	1.091	2,381.243	19,675.652	2.414
95b	12	2	106	—	7	127	167.1	130	3	108	1.029	29.289	325.770	3.103

¹⁾ A gyárvezetők száma és illetményei nélkül. — *Non compr. les chefs de fabrique, ni leurs traitements.* — ²⁾ Az átlagos évi keresmények, a munkanap- és munkaórateljesítmény az otthon dolgozó munkások keresménye, illetőleg munkanap- és munkaórateljesítménye nélkül számított. — *Les salaires annuels moyens et les journées et heures faites sont indiqués en laissant de côté les ouvriers en chambre.*

(2.) Alkalmazottak száma, javadalmazása, munkateljesítménye.
 Nombre des membres du personnel, traitements et salaires, rendement des ouvriers.

Ipari fő- és alcsoporszám Nos des catégories et sous-catégories d'industries	Alkalmazottak száma o.t. 1-én ¹⁾ Nombre des membres du personnel au 1er octobre ¹⁾						Alkalmazottak ¹⁾ Traitements et salaires annuels ¹⁾				Egy munkás átlagos évi keresete P ²⁾ - Salaire annuel moyen d'un ouvrier, en pengő ²⁾	A munkások által teljesített ²⁾ Nombre des ²⁾		Egy munkás átlagos évi munkája (száma) - Moyenne annuelle des heures de travail, par ouvrier ²⁾
	Tisztviselők Employés	Művezetők Contremaîtres	Munkások Ouvriers	Otthon dolgozó munkások - Travailleurs à domicile	Szolgák Gens de service	Összes alkalmazottak Nombre des membres du personnel		összes du personnel	köl a dont salaires des			munka- napok jour- nées	munka- órák heures	
						szám- zerint total	index szám- ban - indices 1937 = 100		műve- zetők contre- maître	munka- sok ou- vriers				
96a	163	7	1.793	—	465	2.428	109.7	3.553	25	2.388	1.204	597.899	5.348.106	2.696
96b	6	1	136	—	14	157	87.7	136	2	107	665	49.306	457.618	2.842
97	576	59	7.273	—	301	8.211	159.4	8.766	232	4.669	1.067	1.288.500	11.662.552	2.658
98	471	52	4.409	—	266	5.198	101.8	4.934	164	3.222	807	1.154.656	8.344.641	2.000
99, 100a	282	30	3.224	—	87	3.623	127.8	3.427	122	2.024	825	659.266	6.388.615	2.605
100b	61	7	794	—	12	874	78.9	691	17	308	622	142.512	1.389.547	2.807
102	383	32	3.340	—	363	4.118	124.1	5.608	123	3.927	1.305	918.730	7.786.174	2.589
103	617	63	1.502	—	674	2.926	106.9	4.491	156	1.670	1.000	579.856	5.023.133	3.008
104	146	102	5.710	—	172	6.130	108.0	8.053	198	6.818	1.188	1.538.831	12.049.563	2.100
105	500	64	2.349	—	283	3.196	152.0	5.607	301	2.666	1.211	679.611	5.617.510	2.559
106	216	16	466	—	46	764	75.2	1.531	53	637	1.186	151.846	1.506.718	2.806
107	49	7	79	—	39	174	156.8	256	9	87	1.074	21.694	219.871	2.714
108	331	10	675	—	120	1.136	126.4	1.623	23	642	989	198.083	1.882.089	2.900
109	23	4	75	—	10	112	127.3	140	16	79	1.039	21.820	161.022	2.119
110	92	12	395	—	172	671	104.4	1.079	41	470	1.088	127.072	1.034.001	2.354
111	437	81	1.828	—	133	2.479	118.4	5.953	271	3.017	1.745	526.579	5.088.579	3.526
112	56	14	36	—	122	578	124.0	786	41	415	923	105.347	894.434	1.997
IX. összesen														
Total en 1939-ben	5.555	904	42.690	—	4.224	53.373	116.3	70.538	2.641	42.146	1.101	11.175.193	94.805.637	2.476
en 1938-ban	4.837	849	35.944	10	4.046	45.686	100.0	59.802	2.290	38.054	1.059	9.927.031	84.765.228	2.490
en 1937-ben	4.451	812	37.498	251	3.925	46.937	—	54.723	2.234	33.078	1.008	9.540.685	85.480.421	2.606
X.														
113	771	39	1.024	—	257	2.091	117.0	4.545	148	1.363	1.433	287.910	2.503.776	2.633
114	634	43	2.501	—	231	3.416	109.7	8.985	197	4.954	2.037	734.973	5.969.917	2.455
115	11	13	671	—	8	703	101.2	8.8	42	724	1.23	171.886	1.557.069	2.648
116	42	13	609	—	31	695	111.1	774	45	53	983	158.466	1.348.261	2.478
117	36	7	374	—	18	435	108.8	696	31	308	828	80.669	790.312	2.124
118	17	2	212	—	15	246	108.4	385	10	256	1.138	66.248	558.390	2.482
120	49	26	833	—	33	941	—	1.262	69	950	1.138	232.909	1.903.614	2.280
121	218	14	775	—	50	1.057	139.6	1.708	53	953	1.241	217.157	2.088.865	2.737
122	477	17	2.006	—	114	2.614	106.3	3.833	62	1.907	977	572.091	4.791.910	2.456
124	207	8	468	—	90	773	115.4	1.398	27	57	1.336	123.386	1.062.173	2.547
125	197	24	612	—	42	875	102.1	1.538	118	691	1.198	168.435	1.339.217	2.321
126	184	33	1.468	—	58	1.713	117.9	2.808	104	1.754	1.352	406.162	2.688.563	2.073
127	128	21	820	—	32	1.001	110.2	1.723	63	1.180	1.411	264.789	2.220.373	2.656
128	1.119	57	4.253	46	300	5.778	115.4	10.003	217	4.884	1.115	1.233.567	10.187.863	2.430
123 129	271	37	4.298	—	135	4.741	103.7	5.508	157	3.902	1.220	939.438	7.970.027	2.492
X. összesen														
Total en 1939-ben	4.361	354	20.927	46	1.421	27.109	115.7	46.004	1.343	24.918	1.299	5.658.086	46.979.820	2.450
en 1938-ban	3.907	320	17.890	27	1.234	23.428	100.0	40.430	1.247	21.272	1.302	4.819.244	42.765.411	2.618
en 1937-ben	3.531	297	14.858	22	1.143	19.851	—	36.027	1.123	18.506	1.287	4.222.961	38.723.293	2.693
XII.														
130														
en 1939-ben	1.210	106	7.617	1	420	9.354	104.8	21.977	538	17.308	2.233	2.293.432	15.753.317	2.033
en 1938-ban	1.123	102	7.341	1	358	8.925	100.0	20.806	502	16.684	2.205	2.241.760	15.155.169	2.002
en 1937-ben	1.046	101	7.336	1	341	8.825	—	20.279	488	16.274	2.220	2.198.606	14.674.941	2.001
I s m é t l é s — R é c a p i t u l a t i o n														
I.	4.050	694	71.818	12	1.783	78.357	129.3	111.781	2.916	91.751	1.416	19.405.027	160.979.084	2.485
II.	7.113	737	54.900	2	1.471	64.223	125.1	105.754	2.995	74.583	1.550	14.818.649	122.150.781	2.473
II2	2.176	337	7.610	—	913	11.036	109.1	26.323	1.392	14.033	1.869	2.393.552	20.796.902	2.770
III.	1.327	478	32.925	—	954	35.686	113.8	39.356	1.280	31.944	974	8.943.221	75.775.459	2.323
IV.	979	219	14.534	23	594	16.369	117.2	19.211	610	15.391	999	4.118.191	34.052.014	2.211
V.	1.446	179	11.445	62	434	14.146	116.1	21.545	780	13.923	1.223	3.289.892	26.371.679	2.317
VI.	5.368	1.205	71.241	1.302	1.647	80.763	110.1	98.839	4.824	73.409	1.060	19.882.741	159.614.565	2.305
VII.	1.070	167	12.241	2.419	322	16.219	109.9	21.871	629	13.863	1.186	3.333.504	26.701.729	2.284
VIII.	782	99	6.984	41	309	8.215	123.9	11.135	389	7.673	1.141	1.992.487	17.493.389	2.602
IX.	5.555	904	42.690	—	4.224	53.373	116.3	70.538	2.641	42.146	1.101	11.175.193	94.805.637	2.476
X.	4.361	354	20.927	46	1.421	27.109	115.7	46.004	1.343	24.918	1.299	5.658.086	46.979.820	2.450
XI.	1.210	106	7.617	1	420	9.354	104.8	21.977	538	17.308	2.233	2.293.432	15.753.317	2.033
XII.	1.123	102	7.341	1	358	8.925	100.0	20.806	502	16.684	2.205	2.241.760	15.155.169	2.002
XIII.	1.046	101	7.336	1	341	8.825	—	20.279	488	16.274	2.220	2.198.606	14.674.941	2.001
Mindössze														
Total général														
en 1939-ben	35.437	5.479	354.952	4.488	14.494	114.850	117.7	594.334	20.327	122.932	1.267	97.303.975	801.474.376	2.400
en 1938-ban	30.633	4.675	299.603	4.533	12.894	132.358	100.0	490.818	16.872	134.858	1.202	83.620.447	703.675.870	2.440
en 1937-ben	27.164	4.400	293.431	5.289	11.849	132.133	—	447.786	16.298	119.802	1.157	80.627.541	692.354.135	2.504

¹⁾ A gyárvezetők száma és illetményei nélkül. — Non compr. les chefs de fabrique, ni leurs traitements. — ²⁾ Az átlagos évi keresemények, a munkanap- és munkatéljesítmény az otthon dolgozó munkások kereseménye, illetőleg munkanap és munkatéljesítménye nélkül számított. — Les salaires annuels moyens et les journées et heures faites sont indiqués en laissant de côté les ouvriers en chambre.

3. Főbb üzemi költség, termelés, raktárkészlet.
Principales dépenses d'exploitation; production, et stocks.

Ipari fő- és alcsoportszám Nos des catégories et sous-catégories d'industries	A felhasznált			Termelési érték Valeur des produits			Dépenses pour			Egy gyárra eső			Az évvégi árukészlet értéke ¹⁾ Valeur des stocks de marchandises en fin d'année ¹⁾	
	szén mennyisége q Charbons employés, q	Prix payé pour les		ezer P en milliers de pengős	index-szám-ban in-dices 1938=100	az összes termelés %-ában par rapport à la production totale, %	Munkabér — salaires	Felhasznált		Dépenses		termelési érték Valeur de la production	ezer pengőben en milliers de pengős	index-szám-ban in-dices 1938=100
		összes tüzelő- és világítóanyag — combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagolóanyag — matières premières et les matières d'emballage employées					beszerési értéke ezer P en milliers de pengős	költség a termelési érték %-ában par rapport à la valeur des produits, %	költség	termelési érték			
1	8,258.865	17.864	114.166	200.248	116.6	5.6	15.0	8.9	57.0	3.751.4	16.503.8	25.031.0	25.983	124.7
2	75.167	1.361	9.371	20.107	110.3	0.6	19.6	6.8	46.0	106.7	290.1	543.4	2.383	106.6
3	2,826.931	6.707	25.287	53.698	110.1	1.5	42.2	12.6	47.1	492.4	696.8	1.167.3	6.454	77.7
4	175.225	1.370	15.872	33.121	120.0	0.9	11.5	4.1	47.9	292.2	1.326.3	2.547.8	2.677	113.9
5, 6	117.441	896	6.785	14.283	141.0	0.4	24.3	6.3	47.5	433.9	960.1	1.785.4	1.604	105.4
7	35	21	118	382	105.2	0.0	35.3	5.5	30.9	33.8	44.8	95.5	38	108.6
8	33.560	685	9.166	18.893	125.1	0.5	20.2	3.6	45.5	56.9	147.0	282.0	1.570	111.1
9	688	44	53	1.182	126.1	0.0	26.4	3.7	45.5	44.6	83.1	168.4	88	106.0
11	210.128	3.556	40.286	71.469	131.2	2.0	6.9	5.0	56.4	616.4	5.480.3	8.933.6	3.921	80.5
12	169	77	2.674	4.527	87.8	0.1	12.1	1.7	59.1	21.9	110.0	181.1	653	113.2
13, 14	2.278	512	3.348	8.374	170.7	0.2	20.6	6.1	40.0	95.7	214.4	465.2	396	112.2
15	9.594	192	3.206	5.726	98.8	0.2	27.3	3.4	56.0	120.2	261.4	440.5	1.479	96.0
16	14.986	574	11.571	23.349	158.2	0.6	17.3	2.5	49.0	77.9	233.6	449.0	1.250	235.8
10, 17, 18, 19	69.263	1.323	42.379	85.605	172.6	2.4	12.6	1.5	49.5	156.7	633.4	1.240.7	2.736	121.5
I. összesen Total en 1939-ben	11,794.330	35.242	284.767	540.964	126.0	15.0	17.0	6.5	52.6	244.7	853.4	1.442.6	51.232	109.2
en 1938-ban	10,866.673	30.381	223.757	429.308	100.0	14.1	16.3	7.1	52.1	204.5	740.9	1.251.6	46.909	100.0
en 1937-ben	10,443.933	29.003	197.337	383.997	—	13.0	16.1	7.6	51.4	179.4	658.0	1.116.3	42.056	—
IIa.														
20	1,163.971	9.144	107.465	234.534	120.3	6.6	22.0	3.9	45.8	567.8	1.281.4	2.577.3	67.255	145.7
21	1.445	35	608	1.443	124.6	0.0	23.1	2.4	42.1	47.7	91.9	206.1	124	124.0
23	119.847	3.241	36.068	106.296	123.1	2.9	17.6	3.0	33.9	340.1	714.7	1.932.7	28.856	91.5
24	1.232	18	170	656	104.3	0.0	29.0	2.7	25.9	31.7	31.3	109.3	70	85.4
25	12.575	341	5.281	21.822	147.3	0.6	26.1	1.6	24.2	162.6	160.6	623.5	2.367	109.0
IIa. összesen Total en 1939-ben	1,299.120	12.779	149.592	364.751	122.5	10.1	21.0	3.5	41.0	394.8	837.0	1.880.2	98.672	123.3
en 1938-ban	1,173.008	10.383	114.742	297.855	100.0	9.8	20.0	3.5	38.5	313.8	658.6	1.567.7	80.022	100.0
en 1937-ben	1,103.655	9.802	96.742	266.868	—	9.0	19.1	3.7	36.3	274.1	572.8	1.445.5	89.393	—
IIb.														
22/a	16,448.106	28.969	1.065	109.885	109.4	3.0	10.4	26.4	1.0	70.3	185.4	678.3	—	—
22/b	81.394	20.901	21	42.748	115.4	1.2	6.2	48.9	0.1	20.9	166.0	339.3	—	—
IIb. összesen Total en 1939-ben	16,529.500	49.870	1.086	152.633	111.1	4.2	9.2	32.7	0.7	48.7	176.9	530.0	—	—
en 1938-ban	15,271.926	47.304	570	137.433	100.0	4.5	9.4	34.4	0.4	48.0	178.6	512.8	—	—
en 1937-ben	14,360.195	45.531	562	131.166	—	4.5	9.3	34.7	0.4	45.3	170.7	485.8	—	—
III.														
26	938.420	2.210	938	4.882	110.1	0.1	19.3	45.3	19.2	42.8	143.1	221.9	56	88.9
28a	1,401.538	6.039	3.668	19.666	112.0	0.6	9.5	30.7	18.7	312.0	1.617.8	3.277.7	2.830	100.3
28b	23.801	66	1.626	5.119	147.3	0.1	7.8	1.3	31.8	132.7	564.0	1.7.6.3	2.894	173.3
29, 33, 34	159.326	901	2.547	9.1.2	198.1	0.3	8.0	9.8	27.8	147.2	689.6	1.834.4	962	149.1
30	19.705	167	2.277	5.305	104.7	0.1	21.0	3.1	42.9	28.9	62.7	136.0	829	93.5
31a	157.360	1.099	1.302	18.906	117.3	0.5	43.2	5.8	6.9	76.3	22.4	176.7	3.281	119.3
31b	19.385	174	1.391	3.491	103.8	0.1	25.0	5.0	39.8	34.9	62.6	139.6	617	99.0
32	2,396.525	6.468	2.533	31.831	110.0	1.0	33.2	20.3	8.0	34.6	29.5	104.4	11.408	99.1
35	—	6	38	117	94.4	0.0	29.1	5.1	32.5	11.3	14.7	39.0	121	97.6
36, 37	315.568	1.591	2.811	10.893	122.9	0.3	24.1	14.6	25.8	174.9	293.5	726.2	2.33	109.7
38	1,066.934	2.463	3.893	18.674	109.6	0.5	23.0	13.2	20.8	476.4	706.2	2.074.9	7.016	118.8
39	441	35	738	1.408	103.4	0.0	21.8	2.5	52.4	20.5	51.5	93.9	39	118.2
III. összesen Total en 1939-ben	6,999.003	21.219	23.762	129.464	116.7	3.6	24.7	16.4	18.4	57.6	81.2	233.7	32.389	111.1
en 1938-ban	6,329.302	18.922	19.994	110.957	100.0	3.6	25.2	17.1	18.0	53.7	74.8	213.4	29.159	100.0
en 1937-ben	6,601.514	18.721	19.555	109.306	—	3.7	23.3	17.1	17.9	49.4	74.4	212.7	24.956	—
IV.														
40, 60	71.437	785	25.269	37.413	106.1	1.1	11.6	2.1	67.5	28.3	170.3	244.5	5.552	94.7
43	2.644	19	941	1.362	145.5	0.0	11.6	1.4	69.1	39.5	226.5	340.5	130	164.6
44, 45	1.954	313	2.590	5.370	81.0	0.1	18.2	5.8	48.2	88.7	263.9	488.2	2.629	200.8
42, 47	150	29	200	560	149.7	0.0	34.6	5.2	35.7	64.7	76.3	186.7	65	722.2
48	13.528	60	715	1.875	110.3	0.1	26.6	3.2	38.1	99.8	155.0	375.0	77	114.9
49	8.610	533	12.951	25.361	120.8	0.8	22.8	2.1	51.1	42.5	99.1	186.5	1.586	86.7
51	6	3	229	389	111.5	0.0	13.6	0.8	58.9	13.3	58.0	97.3	—	—

¹⁾ Saját üzemben termelt el nem adott készáru raktárkészlete. — ¹⁾ Marchandises invendues produites par les établissements respectifs.

(3.) Főbb üzemi költség, termelés, raktárkészlet.
Principales dépenses d'exploitation ; production et stocks.

Ipari fő- és alcsoportszám Nos des catégories et sous-catégories d'industries	A felhasznált			Termelési érték Valeur des produits			Dépenses pour				Egy gyárra eső			Az évvégi árúkészlet értéke ¹⁾			
	szén mennyi- sége q Charbons employés, q	Prix payé pour les		ezer P en milliers de pengős	index- szám- ban in- dices 1938=100	az összes termelés %o-ában par rapport à la production totale, %o	Munkabér — salaires	Felhasznált			Dépenses		termelési érték Valeur de la production	ezer pengő- ben en mil- liers de pengős	index- szám- ban in- dices 1938=100		
		összes tüzelő- és világító- anyag — combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagoló- anyag — matières pre- mières et les matières d'emballage employées					beszerzési értéke ezer P en milliers de pengős	tüzelő- és világítóanyag les combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagoló- anyag — les matières premières et les matières d'emballage employées	munkabér pour salaires	anyagfelhasználás pour les matières employées				költség	pour une fabrique
53, 54	7.887	199	2.326	5.876	112.7	0.2	18.0	3.4	39.7	34.1	81.5	189.5	370	75.5			
55	257	19	126	244	108.0	0.0	20.1	7.8	51.6	9.8	29.0	48.8	13	36.1			
56	300	31	241	963	107.2	0.0	29.0	3.2	25.0	39.9	38.9	137.6	187	119.1			
57	120	32	876	1.786	174.2	0.0	28.4	1.8	49.0	68.4	113.5	228.3	180	180.0			
58	470	41	565	1.334	101.4	0.0	19.9	3.1	42.4	29.8	67.3	148.2	39	59.1			
59	—	6	97	259	114.1	0.0	29.7	2.3	37.5	19.3	25.8	64.8	17	89.5			
61	100	17	580	949	134.8	0.0	19.5	1.8	61.1	30.8	99.5	158.2	57	271.4			
62	3.656	22	258	623	87.1	0.0	16.4	3.5	41.4	17.0	46.7	103.8	50	50.5			
63	4.167	81	1.725	3.506	144.3	0.1	26.1	2.3	49.2	76.2	150.5	292.2	99	83.9			
IV. összesen																	
Total en 1939-ben	115.286	2.190	49.689	87.870	111.2	2.4	17.6	2.5	56.5	38.2	128.4	217.5	11.051	107.6			
en 1938-ban	95.255	1.907	45.213	79.012	100.0	2.6	16.0	2.4	57.2	35.8	133.9	224.5	10.266	100.0			
en 1937-ben	94.403	2.020	45.597	77.099	—	2.6	15.7	2.6	59.1	35.8	140.5	227.4	11.062	—			
V.																	
64a	480.163	1.480	52.717	86.363	131.6	2.4	8.0	1.7	61.0	197.8	1.548.5	2.467.5	10.586	102.5			
64b	77.358	303	5.059	11.789	97.9	0.3	10.6	2.6	42.9	138.6	595.8	1.309.9	1.249	101.9			
65, 66	57.396	238	6.039	10.698	130.6	0.3	10.1	2.2	56.4	37.2	216.4	368.9	1.013	107.1			
67	21.560	145	3.067	5.861	118.7	0.2	18.3	2.5	52.3	42.9	128.5	234.4	736	93.0			
69	246.587	986	15.636	28.933	102.9	0.8	12.7	3.4	54.0	460.0	2.077.8	3.616.6	1.534	94.8			
V. összesen																	
Total en 1939-ben	883.064	3.152	82.518	143.644	120.8	4.0	9.8	2.2	57.4	130.3	808.2	1.355.1	15.118	101.4			
en 1938-ban	786.731	3.122	69.742	118.910	100.0	3.9	9.8	2.6	58.7	110.2	687.4	1.121.8	14.908	100.0			
en 1937-ben	821.830	3.284	80.196	127.890	—	4.3	9.1	2.6	62.7	110.1	795.1	1.218.0	20.524	—			
VI.																	
70	1.617.696	6.911	118.464	223.390	127.1	6.2	12.5	3.1	53.0	347.7	1.567.2	2.792.4	25.038	90.5			
71	136.452	864	16.493	31.803	137.8	0.9	11.8	2.7	51.9	208.1	964.3	1.766.8	4.865	126.2			
72	149.185	719	15.038	26.978	120.1	0.7	14.6	2.7	55.7	151.5	606.0	1.037.6	2.634	66.4			
73	137.976	561	6.018	14.234	114.7	0.4	14.6	3.9	42.3	518.8	1.644.8	3.558.5	634	42.7			
74	653.369	3.943	66.029	115.637	127.6	3.2	11.3	3.4	57.1	262.2	1.399.4	2.312.7	9.950	71.4			
75	126.008	1.042	16.231	32.382	99.5	0.9	13.4	3.2	50.1	216.7	863.7	1.619.1	4.261	63.2			
76	17.683	169	3.111	6.696	119.3	0.2	14.9	2.5	46.5	83.1	273.3	558.0	969	31.3			
77	144.216	1.117	31.456	60.214	121.6	1.7	17.1	1.9	52.2	108.6	342.9	633.8	5.658	89.0			
78	4.271	190	3.817	8.104	132.2	0.2	16.1	2.3	47.1	59.3	182.1	368.4	673	74.7			
79	3.250	69	808	2.008	76.8	0.1	20.9	3.4	40.2	69.0	125.3	286.9	287	211.0			
80a	965.650	2.391	31.687	51.955	121.1	1.4	10.0	4.6	61.0	208.2	1.363.1	2.078.2	8.027	66.8			
80b	49.768	275	388	2.434	113.2	0.1	28.7	11.3	15.9	58.3	55.3	202.8	—	—			
81	2.380	12	224	328	126.2	0.0	10.7	3.7	68.3	17.5	118.0	164.0	22	200.0			
VI. összesen																	
Total en 1939-ben	4.007.904	18.263	309.764	576.163	123.6	16.0	12.8	3.2	53.8	198.4	879.4	1.544.7	63.018	80.5			
en 1938-ban	3.608.066	16.161	245.525	466.110	100.0	15.3	13.2	3.5	52.7	169.2	716.9	1.277.0	78.278	100.0			
en 1937-ben	3.842.233	17.278	290.389	516.055	—	17.5	12.4	3.3	56.3	178.6	861.8	1.445.5	94.755	—			
VII.																	
82b	4.555	165	15.643	28.862	117.7	0.8	22.0	0.6	54.2	134.9	336.3	614.1	1.786	78.8			
83	158	33	1.697	2.906	116.5	0.1	10.1	1.1	58.4	36.6	216.3	363.3	856	143.9			
84	7.014	78	3.014	5.612	105.3	0.2	16.5	1.4	53.7	48.6	162.7	295.4	340	77.3			
85	49	10	2.198	3.012	125.7	0.1	9.1	0.3	73.0	34.1	276.0	376.5	283	103.3			
86	—	6	729	1.032	97.5	0.0	11.4	0.6	70.6	39.3	245.0	344.0	75	48.1			
87	4.359	31	2.731	4.729	103.1	0.1	18.6	0.7	57.8	44.4	138.1	286.5	375	73.5			
88	69.972	322	4.263	7.567	117.7	0.2	16.4	4.3	56.3	47.7	176.3	291.0	392	98.2			
89	21	10	205	429	115.6	0.0	19.1	2.3	47.8	20.5	58.8	107.3	7	58.3			
90	290	5	288	492	107.0	0.0	13.2	1.0	48.5	13.0	53.6	98.4	35	89.7			
91, 92	27.028	356	25.234	44.812	144.5	1.3	17.6	0.8	56.3	86.7	281.2	492.4	5.717	188.4			
VII. összesen																	
Total en 1939-ben	113.446	1.016	56.002	99.453	126.4	2.8	18.2	1.0	56.3	78.4	246.8	430.5	9.866	127.7			
en 1938-ban	77.062	818	44.668	78.656	100.0	2.6	18.4	1.0	56.8	64.6	203.1	351.1	7.727	100.0			
en 1937-ben	100.387	818	41.683	71.080	—	2.4	17.5	1.2	58.6	59.7	204.3	341.7	7.398	—			
VIII.																	
93	898.400	3.438	17.160	38.169	129.2	1.0	9.2	9.0	45.0	293.2	1.716.5	3.180.8	2.238	63.9			
94	27.862	496	17.910	31.723	119.3	0.9	13.2	1.6	56.5	48.6	191.7	330.4	1.879	90.7			
VIII. összesen																	
Total en 1939-ben	926.262	3.934	35.070	69.892	124.5	1.9	11.0	5.6	50.2	71.3	361.1	647.1	4.117	73.9			
en 1938-ban	689.361	3.030	27.578	56.133	100.0	1.8	10.9	5.4	49.1	60.4	303.0	555.8	5.573	100.0			
en 1937-ben	650.807	3.203	29.046	56.488	—	1.9	10.2	5.7	51.4	58.2	325.8	570.6	5.840	—			
IX.																	
95a	1.984.184	8.590	400.442	476.151	112.3	13.3	1.9	1.8	84.1	14.1	649.3	755.8	14.302	92.9			
95b	—	70	32	396	132.9	0.0	27.3	17.7	8.1	10.8	10.2	39.6	10	—			

¹⁾ Saját üzemben termelt el nem adott készáru raktárkészlete. — Marchandises inventuées produites par les éta-
blissements respectifs.

(3.) Főbb üzemi költség, termelés, raktárkészlet.
Principales dépenses d'exploitation ; production et stocks.

Ipari fő- és alcsoporszám Nos des catégories et sous-catégories d'industries	A felhasznált			Termelési érték Valeur des produits			Dépenses pour			Egy gyárra eső			Az évvégi árúészlet értéke ¹⁾			
	szén mennyi- sége q Charbons employés, q	Prix payé pour les		ezer P en milliers de pengős	index- szám- ban in- dices 1938=100	az összes termelés %ában par rapport à la production totale, %	Munkabér — salaires	Felhasznált		Dépenses			Az évvégi árúészlet értéke ¹⁾	Az évvégi árúészlet értéke ¹⁾		
		összes tüzelő- és világító anyag — combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagoló- anyag — matières pre- mières et les matières d'emballage employées					beszerzési értéke ezer P en milliers de pengős	tüzelő- és világítóanyag les combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagoló- anyag — les matières premières et les matières d'emballage employés	munkabér pour salaires	anyagfelhasználási érték pour les matières employées			termelési érték Valeur de la production	Az évvégi árúészlet értéke ¹⁾
96a	108.375	978	20.326	28.266	100.2	0.8	8.5	3.5	71.9	35.7	318.0	421.9	125	131.6		
96b	14.431	51	636	918	98.1	0.0	11.7	5.6	69.3	15.3	98.1	131.1	—	—		
97	1,325.071	4.006	24.602	55.027	109.0	1.5	8.5	7.3	44.7	311.3	1.907.2	3.668.5	32.473	105.7		
98	106.661	1.049	22.732	37.324	114.2	1.0	8.6	2.8	60.9	78.6	580.0	910.3	1.053	87.5		
99, 100a	204.005	1.019	13.918	26.335	142.3	0.7	7.7	3.9	52.8	54.7	403.7	711.8	6.262	143.5		
100b	1.453	56	8.508	10.923	100.6	0.3	2.8	0.5	77.9	38.5	1.070.5	1.365.4	3.060	103.7		
102	72.562	902	56.517	73.848	104.1	2.0	5.3	1.2	76.5	87.3	1.276.0	1.641.1	6.145	103.6		
103	173.823	962	53.844	70.664	99.7	2.0	2.4	1.4	76.2	30.9	1.014.9	1.308.6	964	113.8		
104	99.113	337	22.079	153.839	118.5	4.3	4.4	0.2	14.4	524.5	1.724.3	11.834.8	176	—		
105	793.973	2.060	18.355	38.945	142.3	1.1	6.8	5.3	47.1	266.6	2.041.5	3.894.5	6.308	147.9		
106	238.773	754	3.952	12.446	104.9	0.3	5.1	6.1	31.8	57.9	427.8	1.131.5	3.871	1.433.7		
107	16.068	101	1.422	2.710	177.2	0.1	3.2	3.7	52.5	4.4	76.2	135.5	477	269.5		
108	50.552	287	18.757	25.252	133.0	0.7	2.5	1.1	74.3	19.5	577.1	765.2	4.089	115.4		
109	502	20	602	1.711	178.0	0.0	4.6	1.2	35.2	13.2	103.7	285.2	1.725	114.6		
110	2.339	137	1.105	4.825	101.1	0.1	9.7	2.8	22.9	16.8	44.4	172.3	198	73.9		
111	27.241	1.844	110	24.902	117.1	0.7	12.1	7.4	0.4	77.4	50.1	638.5	—	—		
112	67.062	911	231	3.682	108.9	0.1	11.3	24.7	6.3	5.5	15.2	49.1	—	—		
IX. összesen																
Total en 1939-ben	5,286.188	24.134	668.170	1,048.164	113.0	29.0	4.0	2.3	63.7	36.7	602.5	912.2	81.238	113.6		
en 1938-ban	5,015.125	22.656	607.358	927.927	100.0	30.5	3.9	2.4	65.5	35.0	611.7	900.4	71.532	100.0		
en 1937-ben	5,034.397	22.768	590.666	885.836	—	30.0	3.7	2.6	66.7	32.7	605.6	874.5	80.812	—		
X.																
113	490.501	2.253	39.176	65.922	113.6	1.9	2.1	3.4	59.4	136.3	4.142.9	6.592.2	8.052	112.6		
114	58.450	1.449	15.029	35.883	109.7	1.0	13.8	4.0	41.9	275.2	915.4	1.993.5	1.744	193.1		
115	284.438	584	12.690	17.260	114.9	0.5	4.2	3.4	73.5	55.7	1.021.1	1.327.7	102	45.5		
116	153.754	398	3.330	5.222	108.8	0.1	10.2	7.6	63.8	44.6	443.4	435.2	1.236	42.2		
117	10.878	63	1.286	6.865	111.1	0.2	4.5	0.9	18.7	102.7	449.7	2.288.3	1.113	89.3		
118	85.994	244	1.149	2.458	88.8	0.1	10.4	9.9	46.7	85.3	464.3	819.3	250	85.9		
120	136.405	1.150	1.415	4.908	—	0.1	19.4	23.4	28.8	316.7	855.0	1.636.0	1.242	—		
121	86.607	537	14.629	21.485	122.3	0.6	4.4	2.5	68.1	56.1	892.1	1.263.8	2.319	81.0		
122	205.494	855	21.299	36.112	111.9	1.0	5.3	2.4	59.0	46.5	540.3	880.8	1.770	52.0		
124	20.354	168	7.047	11.896	112.6	0.3	4.7	1.4	59.2	39.8	515.4	849.7	679	91.9		
125	34.065	350	8.406	14.012	117.3	0.4	4.9	2.5	60.0	22.3	282.5	452.0	1.121	88.1		
126	119.444	1.284	8.908	19.867	122.8	0.6	8.8	6.5	44.8	250.6	1.456.0	2.838.1	3.327	102.0		
127	125.581	650	4.355	8.780	105.1	0.2	13.4	7.4	49.6	65.6	278.1	487.8	638	105.3		
128	783.331	5.406	24.867	65.034	127.9	1.8	7.5	8.3	38.2	67.2	414.7	890.9	12.673	133.9		
123, 129	108.612	900	14.478	26.215	107.6	0.7	14.9	3.4	55.2	139.4	549.2	936.3	2.976	103.9		
X. összesen																
Total en 1939-ben	2,703.908	16.291	178.064	341.919	117.2	9.5	7.3	4.8	52.1	85.7	667.9	1.175.0	39.242	105.4		
en 1938-ban	2,220.604	12.691	150.335	291.636	100.0	9.6	7.3	4.4	51.5	75.7	580.2	1.037.9	37.216	100.0		
en 1937-ben	2,132.010	12.229	143.762	278.346	—	9.4	6.6	4.4	51.7	67.3	567.3	1.012.2	38.992	—		
XII.																
130 en 1939-ban	46.219	1.304	17.219	52.863	104.6	1.5	32.7	2.5	32.6	137.4	147.0	419.5	2.703	101.4		
130 en 1938-ban	51.625	1.351	16.695	50.533	100.0	1.7	33.0	2.7	33.0	139.1	150.4	421.1	2.666	100.0		
130 en 1937-ban	50.855	1.336	14.775	48.307	—	1.7	33.7	2.8	30.6	135.6	134.2	402.6	2.281	—		
I s m é t l é s — R é c a p i t u l a t i o n																
I.	11,794.330	35.242	284.767	540.964	126.0	15.0	17.0	6.5	52.6	244.7	853.4	1.442.6	51.232	109.2		
IIa.	1,299.120	12.779	149.592	364.751	122.5	10.1	21.0	3.5	41.0	394.8	837.0	1.880.2	98.672	123.3		
II 22	16,529.500	49.870	1.086	152.633	111.1	4.2	9.2	32.7	0.7	48.7	176.9	530.0	—	—		
III.	6,999.003	21.219	23.762	129.464	116.7	3.6	24.7	16.4	18.4	57.6	81.2	233.7	32.389	111.1		
IV.	115.286	2.190	49.68	87.870	111.2	2.4	17.6	2.5	56.5	38.2	128.4	217.5	11.051	107.6		
V.	883.064	3.152	82.518	143.644	120.8	4.0	9.8	2.2	57.4	130.3	808.2	1.355.1	15.118	101.4		
VI.	4,007.904	18.263	309.764	576.163	123.6	16.0	12.8	3.2	53.8	198.4	879.4	1.544.7	63.018	80.5		
VII.	113.446	1.016	56.002	99.453	126.4	2.8	18.2	1.0	56.3	78.4	246.8	430.5	9.866	127.7		
VIII.	926.22	3.934	35.070	69.892	124.5	1.9	11.0	5.6	50.2	71.3	361.1	647.1	4.117	73.9		
IX.	5,286.188	24.134	668.170	1,048.164	113.0	29.0	4.0	2.3	63.7	36.7	602.5	912.2	82.538	113.6		
X.	2,703.908	16.291	178.064	341.919	117.2	9.5	7.3	4.8	52.1	85.7	667.9	1.175.0	39.242	105.4		
XII.	46.219	1.304	17.219	52.863	104.6	1.5	32.7	2.5	32.6	137.4	147.0	419.5	2.703	101.4		
I-XII. Mindössze																
Total général																
en 1939-ben	50,704.230	189.394	1,855.703	3,607.780	118.5	100.0	11.9	5.2	51.4	101.9	487.0	859.2	409.946	106.3		
en 1938-ban	46,184.738	168.726	1,566.127	3,044.470	100.0	100.0	11.5	5.5	51.5	90.1	444.8	780.6	334.256	100.0		
en 1937-ben	45,226.219	165.993	1,550.310	2,952.438	—	100.0	11.0	5.6	52.5	84.6	448.1	770.9	418.069	—		

¹⁾ Saját üzemen termelt el nem adott készáru raktárkészlete. — Marchandises inventuées produites par les établissements respectifs.

A visszacsatolt felvidéki terület és Kárpátalja gyáriparára vonatkozó 1939. évi előzetes eredmények.

La grande industrie de la région nord et de la Subcarpathie réincorporées à la Hongrie, d'après les chiffres provisoires de 1939.

1. Ipartelepek száma, üzemi idő, befektetett állótoke, erőgépek teljesítőképessége.
Nombre des établissements industriels, journées d'exploitation, capitaux fixes engagés, capacité des mach. motrices.

Terület, ipari fő- és alsóport száma és megnevezése <i>Territoire; nos et désignation des catégories et sous- catégories d'industries</i>	Ipartelepek <i>Etablissements industriels</i>		Üzemnapok száma <i>Nombre des journées d'ex- ploitation</i>	Egy gyárra esett átlag üzemnapi <i>Moyenne des journées d'exploit- ation par fabrique</i>	Befektetett állótoke <i>Capitaux fixes engagés</i>		Erőgépek <i>Machi- nes motri- ces</i>	Motors électriques <i>Sajt mus par courant propre</i> <i>Idegen mus par courant étrang.</i>	
	száma <i>leur nombre</i>	közül szünetelt dönt en chômage			ezer P en mil- liers de pengős	az öss es állótoke %-ában — par rap- port au total des capitaux fixes, %		árammal hajt tt villamos mótorok	teljesítőképessége LE <i>capacité, CV</i>
Trianoni Magyarország — <i>Hongrie de Trianon</i>	4.006	108	1.115.170	286	2.025.772	94·8	1.034.969	194.196·2	499.879·3
Felvidéki területsáv — <i>Zone nord</i>	268	9	64.995	250	89.492	4*	58.305	18.655·3	25.403·8
Kárpátalja — <i>Subcarpathie</i>	48	6	8.419	20	20.355	1·0	5.844	1.116·0	1.308·7
Megnagyobbodott Magyarország — <i>Hongrie agrandie</i>	4.322	123	1.188.584	283	2.135.619	100·0	1.149.118	213.967·5	526.591·8
Ebből a felvidéki területsáv és Kárpátalja együtt <i>Dont Zone nord et Subcarpathie</i>									
I. Vas- és fémipar — <i>Sidérurgie et métallurgie</i>	20	—	5.139	257	2.356	2·2	713	20·7	650·5
IIa. Gépgyártás stb. — <i>Construction méca- nique, etc.</i>	5	—	1.486	297	817	0·8	110	—	263·1
IIb. Közhasználati célú villamosenergia-terme- les és elosztás — <i>Production et distribu- tion de l'énergie électrique d'utilité publique</i>	28	3	8.436	337	31.021	29·3	33.606	1.635·9	15·0
III. Kő-, agyag-, aszheszt- és üvegipar — <i>Industrie de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie</i>	49	4	8.802	196	9.577	9·0	2.473	345·6	2.592·0
IV. Fa- és csontipar — <i>Industries du bois et de l'os</i>	66	4	12.275	198	5.177	4·9	3.671	661·5	961·0
V-VI. Bőr-, sörte-, toll-, valamint fonó- és szövő- ipar — <i>Industries du cuir, du crin, de la plume, industrie textile</i>	6	—	1.412	235	3.037	2·9	2.220	1.725·5	832·5
VII. Ruházati ipar — <i>Industrie de l'habillement</i>	5	—	1.168	234	4.041	3·8	—	—	923·3
VIII. Papirosipar — <i>Industrie du papier</i>	6	—	1.484	247	1.327	1·3	1.286	1.657·6	58·5
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása — <i>Fabrication d'objets d'alimentation et de boissons</i>	109	2	27.285	253	39.044	33·1	18.933	13.226·5	19.105·1
X. Vegyészeti ipar — <i>Industrie chimique</i>	15	1	4.15	2·7	12.950	12·2	1.137	498·0	1.183·5
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Polygraphie</i>	7	1	1.773	296	500	0·5	—	—	128·0
I—XII. Mindössze — Total général	316	15	73.414	243	109.847	100·0	64.149	19.771·3	26.712·6
Néhány fontosabb iparág a felvidéki területsávon és Kárpátalján — <i>Quelques importantes branches d'industrie de la Zone nord et de la Subcarpathie</i>									
I. 2. Vas- és acélöntés — <i>Fonderies de fer et d'acier</i>	6	—	1.360	227	1.120	1·1	441	20·7	32·0
I. 8. Épít- és műlakatosság — <i>Serrurerie de bâtiment et d'art</i>	4	—	1.051	263	409	0·4	60	—	164·3
II. 20a. Kazán-, gép- és hajógyártás — <i>Fabri- cation de chaudières et de machines, construction de bateaux</i>	4	—	1.191	298	781	0·7	110	—	245·6
III. 31a. Kőbányák — <i>Carrières</i>	11	—	2.893	243	3.837	3·6	576	125·3	1.025·5
III. 32. Téglagyártás — <i>Briqueteries</i>	29	4	3.869	155	3.127	3·0	1.440	97·3	1.030·5
IV. 40. Fűrésztelepek — <i>Scieries</i>	42	3	6.448	165	4.236	4·0	3.467	661·5	287·7
IV. 49. Asztalosipar — <i>Menuiserie</i>	18	—	4.521	251	474	0·4	65	—	378·5
VII. 91. Bőrcipőgyártás — <i>Fabrication de chaussures en cuir</i>	3	—	715	238	4.023	3·8	—	—	920·3
IX. 95a. Malomipar — <i>Meunerie</i>	65	1	15.733	242	10.263	9·5	6.030	137·0	4.950·0
IX. 102. Szalámi- és hú-konzervgyártás — <i>Fabrication de salami et de conser- ves de viande</i>	4	—	1.205	301	245	0·2	44	—	80·3
X. 113. Kőolajfinomítás — <i>Raffineries de pétrole</i>	3	—	778	259	1.468	1·4	80	35·0	25·0
X. 114. Világítógázgyártás — <i>Fabric. de gaz d'éclairage</i>	3	—	1.095	365	2.151	2·0	12	—	60·0
X. 120. Falepárlás — <i>Distillat. du bois</i>	3	—	1.095	365	8.269	7·8	790	427·0	852·8

2. Alkalmazottak száma, javadalmazása, munkateljesítménye a felvidéki területsávon és Kárpátalján.
Nombre des membres du personnel, traitements et salaires, rendement des ouvriers dans la Zone nord et en Subcarpathie.

Terület, ipari fő- és alcsoportszám <i>Territoire ; nos des catégories et sous-catégories d'industries</i>	Alkalmazottak száma okt. 1-én ¹⁾ <i>Nombre des membres du personnel au 1er octobre¹⁾</i>						Alkalmazottak ¹⁾ <i>Traitements et sa- laires annuels¹⁾</i>				Egy munkás átlagos évi ke- resménye P ²⁾ — <i>Salaires annuels mo- yens d'un ouvrier, en pengős</i>	A munkások által teljesített ²⁾ <i>Nombre des²⁾</i>		Egy munkásra eső átlagos évi munkaórák száma ²⁾ — <i>Moyenne annuelle des heures de tra- vail, par ouvrier²⁾</i>
	Tisztviselők <i>Employés</i>	Művezetők <i>Contremaîtres</i>	Munkások <i>Ouvriers</i>	Otthon dolgozó mun- kások — <i>Travailleurs à domicile</i>	Szolgák <i>Gens de service</i>	Összesen — <i>Total</i>	össz- szes du per- sonnel	közül a dont <i>salaires des</i>		évi illetménye ezer P <i>en milliers de pengős</i>		munka- napok <i>jour- nées</i>	munka- órák <i>heures</i>	
								műve- zetők <i>contre- maîtres</i>	mun- kások <i>ou- vriers</i>					
	száma <i>faites par les ouvriers</i>													
Trianoni Magyarország <i>Hongrie de Trianon</i>	31.419	5.190	340.893	3.858	13.670	398.030	575.124	19.442	409.187	1.278	93.826.794	772.324.974	2.412	
Felvidéki területsáv <i>Zone nord</i>	893	241	11.550	630	745	14.059	16.183	764	11.290	1.029	2.903.392	24.404.427	2.224	
Kárpátalja — <i>Subcar- pathie</i>	125	48	2.509	—	79	2.761	3.027	121	2.455	901	573.789	4.744.975	1.742	
Megnagyobbodott Ma- gyarország — <i>Hongrie agrandie</i>	35.437	5.479	354.952	4.488	14.494	414.850	594.334	20.327	422.932	1.267	97.303.975	801.474.376	2.400	
Ebből — <i>Dont</i> Felvidéki területsáv és Kárpátalja együtt — <i>en- semble de la Zone nord et de la Subcarpathie</i>														
I.	131	32	1.637	—	230	2.030	2.065	120	1.501	945	410.641	3.540.498	2.228	
IIa.	26	6	500	—	27	559	774	23	645	1.338	139.010	1.117.154	2.318	
IIb.	82	14	336	—	39	471	924	51	519	1.454	104.802	875.301	2.452	
III.	74	45	2.431	—	61	2.614	2.372	99	1.980	852	559.861	4.846.003	2.036	
IV.	106	31	2.242	—	118	2.497	2.398	88	1.976	761	537.783	4.364.228	1.680	
V.—VI.	42	7	1.310	630	21	2.010	981	15	803	979	219.119	1.931.370	2.355	
VII.	67	19	949	—	8	1.013	1.331	70	1.047	1.361	193.149	1.533.830	1.992	
VIII.	32	5	330	—	24	391	519	10	372	995	98.393	800.968	2.142	
IX.	347	89	3.057	—	232	3.725	5.765	294	3.443	1.039	828.217	7.223.575	2.315	
X.	99	39	1.092	—	51	1.285	1.817	111	1.237	1.124	307.388	2.532.313	2.300	
XII.	12	2	175	—	6	195	264	4	222	1.388	48.738	384.163	2.401	
I—XII. Mindössze <i>Total général</i>	1.018	289	14.059	630	824	16.820	19.210	885	13.745	989	3.477.181	29.149.402	2.128	
Néhány fontosabb ipar- ág a felvidéki terüle- sávon és Kárpátalján <i>Quelques importantes branches d'industrie dans la Zone nord et en Subcarpathie</i>														
I. 2.	3	1	120	—	1	125	79	3	73	575	28.650	164.148	1.293	
I. 8.	50	12	679	—	96	817	784	34	617	945	185.480	1.489.762	2.281	
II. 20a.	20	4	418	—	12	454	687	13	588	1.459	118.950	956.674	2.374	
III. 31a.	20	23	1.411	—	20	1.474	1.360	45	1.247	937	332.680	2.903.438	2.181	
III. 32.	32	17	728	—	32	809	578	37	421	596	153.306	1.323.243	1.874	
IV. 40.	84	20	1.607	—	58	1.769	1.804	45	1.528	782	361.513	2.950.818	1.510	
IV. 40.	9	5	251	—	4	269	211	11	175	700	62.446	504.940	2.020	
VII. 91.	66	19	926	—	8	1.019	1.320	70	1.037	1.319	188.214	1.490.658	1.996	
IX. 95a.	135	46	943	—	81	1.205	1.526	130	897	869	258.964	2.149.507	2.297	
IX. 102.	9	1	67	—	17	94	142	3	92	1.095	20.488	205.621	2.448	
X. 113.	22	2	63	—	7	94	195	10	63	1.125	15.590	132.312	2.363	
X. 114.	9	3	61	—	5	78	153	9	106	1.582	21.729	175.758	2.623	
X. 120.	49	26	833	—	33	941	1.262	69	950	1.138	232.909	1.903.614	2.280	

¹⁾ A gyárvezetők száma és illetményei nélkül — *Non compr. les chefs de fabrique ni leurs traitements.* — ²⁾ Az átlagos évi keresmények, a munkanap- és munkaórateljesítmény az otthon dolgozó munkások keresménye, illetőleg munkanap- és munkaórateljesítménye nélkül számított. — *Les salaires annuels moyens et les journées et heures faites sont indiqués en laissant de côté les ouvriers à domicile.*

3. Főbb üzemi költség, termelés, raktárkészlet a felvidéki területsávon és Kárpátalján.
Principales dépenses d'exploitation production et stocks dans la Zone nord et en Subcarpathie.

Terület, ipari fő- és alcsoportszám <i>Territoire; nos des catégories et sous-catégories d'industries</i>	A felhasznált			Termelési érték <i>Valeur des produits</i>		Dépenses pour			Egy gyárra eső							
	szén mennyi- sége q <i>Charbons employés, q</i>	Prix payé pour les		ezer P <i>en milliers de pengős</i>	az összes termelés % -ában <i>par rapport à la production totale, %</i>	Munkabér — salaires	Felhasznált		Dépenses		termelési érték <i>Valeur de la production</i>	Az érvégi árukészlet értéke ezer P-ben) <i>Valeur des stocks de marchandises en fin d'année, en milliers de pengős¹⁾</i>				
		összes tüzelő- és világító- anyag — combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagoló- anyag — matières pre- mières et les matières d'emballage employées				beszerzési értéke ezer P <i>en milliers de pengős</i>	költség a termelési érték % -ában <i>par rapport à la valeur des produits, %</i>	tüzelő- és világítóanyag les combustibles et l'éclairage utilisés	nyers- és csomagoló- anyag — les matières premières et les matières d'emballage employées			munkabér pour salaires	anyagfelhasználási pour les matières employées	költség	pour une fabrique.
Trianoni Magyarország — <i>Hongrie de Trianon</i>	49,562.277	181.600	1,783.846	3,463.564	96.0	11.8	5.2	51.5	105.0	504.2	888.5	387.179				
Felvidéki területsáv — Zone nord	1,003.098	6.044	65.915	131.685	3.7	8.6	4.6	50.1	43.6	277.8	508.4	20.174				
Kárpátalja — Subcarpathie	138.855	1.750	5.942	12.531	0.3	19.6	14.0	47.4	58.4	183.1	298.4	2.593				
Megnagyobbodott Magyaror- szág — <i>Hongrie agrandie</i> Ebből — Dont	50,704.230	189.394	1,855.703	3,607.780	100.0	11.9	5.2	51.4	101.9	487.0	859.2	409.946				
Felvidéki területsáv és Kár- pátalja együtt <i>ensemble de la Zone nord et de la Subcarpathie</i>																
I.	47.156	340	4.270	7.126	5.0	21.1	4.8	59.9	75.1	230.5	356.3	830				
IIa.	6.099	100	761	2.193	1.5	29.4	4.6	34.7	129.0	172.2	438.6	53				
IIb.	282.670	1.986	29	5.329	3.8	9.7	37.3	0.5	20.8	80.6	213.2	—				
III.	202.402	1.075	734	7.602	5.3	26.0	14.1	9.7	44.0	40.2	168.9	1.306				
IV.	2.350	229	4.544	7.651	5.4	25.8	3.0	59.4	31.9	77.0	123.4	2.106				
V.—VI.	48.916	169	2.579	4.802	3.4	16.7	3.5	53.7	133.8	458.0	800.3	626				
VII.	13.036	102	3.203	7.867	5.5	13.3	1.3	40.7	209.4	661.0	1.573.4	4.218				
VIII.	95.006	159	2.139	2.750	1.9	13.5	5.8	77.8	62.0	383.0	458.3	149				
IX.	284.200	2.326	48.396	88.144	60.7	3.9	2.6	54.9	32.2	539.5	889.2	11.737				
X.	160.008	1.295	4.938	10.182	7.1	12.1	12.7	48.5	88.4	445.2	727.3	1.741				
XII.	50	13	264	570	0.4	38.9	2.3	46.3	37.0	46.2	95.0	1				
I—XII. Mindössze <i>Total général</i>	1,141.953	7.794	71.857	144.216	100.0	9.5	5.4	49.8	45.7	264.6	479.1	22.767				
Néhány fontosabb iparág a felvidéki területsávon és Kár- pátalján <i>Quelques importantes bran- ches d'industrie dans la Zone nord et en Subcarpathie</i>																
I. 2.	265	24	73	251	0.2	29.1	9.6	29.1	12.2	16.2	41.8	72				
I. 8.	2.036	101	1.347	2.364	1.7	26.1	4.3	57.0	154.3	362.0	591.0	154				
II. 20a.	6.019	97	569	1.899	1.3	31.0	5.1	30.0	147.0	166.5	474.8	43				
III. 31a.	14.874	147	147	2.542	1.8	49.1	5.8	5.8	124.7	29.4	254.2	301				
III. 32.	101.036	323	33	1.296	0.9	32.5	24.9	2.5	16.8	14.2	51.8	746				
IV. 40.	—	172	3.270	5.542	3.9	27.6	3.1	59.0	39.2	88.3	142.1	1.704				
IV. 49.	15	23	557	1.064	0.7	16.4	2.2	52.3	9.7	32.2	59.1	1.326				
VII. 91.	12.946	97	3.026	7.634	5.3	13.6	1.3	39.6	345.7	1.041.0	2.544.7	4.211				
IX. 95a.	73.768	1.039	37.265	52.889	36.7	1.7	2.0	70.1	14.0	598.5	826.4	1.906				
IX. 102.	800	39	1.159	1.523	1.1	6.0	2.6	76.1	23.0	299.5	380.8	34				
X. 113.	7.234	75	2.045	2.797	2.0	2.3	2.7	73.1	21.0	706.7	982.3	271				
X. 114.	217	7	218	581	0.4	18.2	1.2	37.5	35.3	75.0	193.7	26				
X. 120.	136.405	1.150	1.415	4.908	3.4	19.4	23.4	28.8	316.7	855.0	1.636.0	1.242				

¹⁾ Saját üzemben termelt el nem adott készárú raktárkészlete. — ¹⁾ Marchandises invendues produites par les éta-
blissements respectifs.

1. Összefoglaló adatok az 1929—1939. években.

Résumé pour 1929—1939.

Év — Années	Ipartelepek száma Nombre des établissements industriels				Erőgépek teljesítőképessége ¹⁾ Puissance des machines motrices ¹⁾		Évi átlagos munkáslétszám Nombre moyen des ouvriers		Személyzeti költség ²⁾ Dépenses de personnel ²⁾		Felhasznált fűtő- és világítóanyag költség Dépenses pour les combustibles et l'éclairage employés		Felhasznált nyersanyag-, félgyártmány, stb. anyagköltség Dépenses pour les matières premières, demi-produits, etc. employés		Termelési érték Valeur des produits	
	összesen au total	Index — Indice 1929 = 100	lbből szünetel Dönt et chômage	Index — Indice 1929 = 100	LE — CV	Index — Indice 1929 = 100	összesen au total	Index — Indice 1929 = 100	ezer P en milliers de pengős	Index — Indice 1929 = 100	ezer P en milliers de pengős	Index — Indice 1929 = 100	ezer P en milliers de pengős	Index — Indice 1929 = 100	ezer P en milliers de pengős	Index — Indice 1929 = 100
1929	3.512	100.0	165	100.0	909.806	100.0	235.004	100.0	497.625	100.0	160.815	100.0	1.430.044	100.0	2.867.094	100.0
1930	3.401	99.4	242	146.7	1.017.337	111.9	210.142	89.4	449.394	90.3	139.931	87.0	1.181.952	82.7	2.491.868	86.8
1931	3.424	97.5	238	144.3	1.012.831	111.3	190.065	80.9	384.100	77.2	126.188	78.5	947.810	66.3	2.058.660	71.8
1932	3.324	94.6	175	106.1	991.956	109.0	171.044	72.8	320.443	64.4	116.409	72.4	850.412	59.5	1.822.622	63.6
1933	3.352	95.4	197	119.4	1.038.688	114.2	176.237	75.0	310.489	62.4	116.746	72.6	809.301	56.6	1.763.429	61.5
1934	3.387	96.4	159	96.4	1.031.723	113.4	195.992	83.4	352.566	70.9	125.005	77.7	915.767	64.0	1.954.388	68.2
1935	3.491	99.4	130	78.8	1.050.352	115.4	216.023	91.9	403.170	81.0	135.002	83.9	1.090.232	76.2	2.201.477	76.8
1936	3.700	105.4	80	48.5	1.049.127	115.3	246.269	104.8	457.403	91.9	148.388	92.3	1.319.439	92.3	2.582.485	90.1
1937	3.902	111.1	72	43.6	1.072.480	117.9	276.500	117.7	514.641	103.4	165.993	103.2	1.550.310	108.4	2.952.438	103.0
1938	3.990	113.6	90	54.5	1.181.684	118.9	288.512	122.8	564.244	113.4	168.726	104.9	1.566.127	109.5	3.044.470	106.2
³⁾ 1939	4.322	123.1	123	74.5	1.149.118	126.3	333.957	142.1	*)	*)	189.394	117.8	1.855.703	129.8	3.607.780	125.8

*) Nincs adat. — *Il n'y a pas de données.* — ¹⁾ Villamos motorok nélkül. — *Non compr. les moteurs électriques.* — ²⁾ Tulajdonosok (bérlők) javadalmazásával és az otthon dolgozók keresményével, valamint a vállalatokat terhelő betegségi és balesetbiztosítási járulékokkal együtt. — *Y compr. les propriétaires (fermiers) et les ouvriers en chambre et compte tenu des cotisations d'assurance contre la maladie et les accidents, à la charge des entreprises.* — ³⁾ A visszacsatolt felvidéki területsáv és Kárpátalja adataival. — *Y compr. la Zone nord et la Subcarpathie réincorporées.*

2. Alkalmazottak száma október hó 1-én és évi javadalmazása az 1929-1939. években.

Personnel au 1er octobre; salaires et traitements annuels en 1929-1939.

Év — Années	száma — nombres abs.					évi javadalmazása ezer P ³⁾ en milliers de pengős ³⁾					átlagos évi javadalmazása P ³⁾ en pengős ³⁾			
	Tisztviselők Employés	Művezetők Contremaîtres	Munkások ¹⁾ Ouvriers ¹⁾	Szolgák, kocsisok stb. — Gens de service, cochers, etc.	Összes alkalmazottak ²⁾ — Ensemble ²⁾	Tisztviselők des employés	Művezetők des contremaîtres	Munkások ¹⁾ des ouvriers ¹⁾	Szolgák, kocsisok stb. — des gens de service, cochers, etc.	Összes alkalmazottak ²⁾ — de tous les membres du personnel ²⁾	Egy tisztviselő employé	Egy művezető contremaître	Egy munkás ¹⁾ ouvrier ¹⁾	Egy szolgáló homme de service
1929	19.091	4.902	246.406	6.027	276.426	76.414	20.698	351.915	10.388	459.415	4.003	4.222	1.483	1.724
1930	18.800	4.672	219.040	6.341	248.853	78.805	20.123	302.710	10.987	412.625	4.192	4.307	1.426	1.733
1931	17.492	4.358	192.596	5.920	220.366	71.299	18.032	252.651	10.039	352.021	4.076	4.138	1.316	1.696
1932	16.200	4.046	178.495	6.734	205.475	62.834	15.394	203.932	9.714	291.874	3.879	3.805	1.172	1.443
1933	16.032	3.845	195.584	7.060	222.521	57.625	13.829	203.060	9.852	284.366	3.594	3.597	1.132	1.395
1934	16.981	3.785	211.535	7.406	239.707	59.357	13.696	224.102	10.293	307.448	3.495	3.618	1.125	1.390
1935	22.042	4.037	234.757	9.575	270.411	76.508	14.011	243.968	13.702	348.189	3.471	3.471	1.113	1.431
1936	24.466	4.286	264.417	10.750	303.919	82.555	15.081	234.232	14.951	396.819	3.374	3.519	1.132	1.391
1937	27.164	4.400	298.720	11.849	342.133	91.519	16.298	323.877	16.092	447.786	3.369	3.704	1.149	1.358
1938	30.633	4.675	304.156	12.894	352.358	104.604	16.872	351.227	18.115	490.818	3.415	3.609	1.155	1.405
⁴⁾ 1939	35.437	5.479	359.440	14.494	414.850	*)	20.327	427.951	*)	594.334	*)	3.710	1.191	*)

*) Nincs adat. — *Pas de données.* — ¹⁾ Az otthon dolgozó munkásokkal együtt. — *Y compr. les ouvriers en chambre.* — ²⁾ Tulajdonosok (bérlők) és gyárigazgatók (vezetők) nélkül. — *En n'y comprenant pas les propriétaires (et fermiers), ni les directeurs (chefs) de fabriques.* — ³⁾ A természetbeni járandóságok egyenértékével együtt. — *Avec la valeur des salaires en nature.* — ⁴⁾ A visszacsatolt felvidéki területsáv és Kárpátalja adataival. — *Y compr. la Zone nord et la Subcarpathie réincorporées.*

3. Munkateljesítmény, munkabér az 1929—1939. években.

Rendement des ouvriers et salaires en 1929—1939.

Év Années	A munkások által teljesített évi összes munkanapok Journées de travail faites par les ouvriers, par an		A munkások által teljesített évi összes munkaórák Heures de travail faites par les ouvriers, par an		Egy munkásra eső átlagos évi munkaórák Heures de travail par ouvrier, en moyenne par an		Egy munkára eső átlagos nominál munkabér Salaire nominal moyen par heure de travail		Egy munkára eső átlagos reál munkabér Salaire réel moyen par heure de travail		Egy munkás átlagos nominál évi bére Salaire nominal moyen par ouvrier, par an		Egy munkás átlagos reál évi bére Salaire réel moyen par ouvrier, par an	
	száma nombres abs.	Index Indices 1929 = 100	száma nombres abs.	Index Indices 1929 = 100	száma nombre des heures ainsi calculées	Index Indices 1929 = 100	fillér en fil- lér	Index Indices 1929 = 100	fillér en fil- lér	Index Indices 1929 = 100	P en pen- gős	Index Indices 1929 = 100	P en pen- gős	Index Indices 1929 = 100
1929	68,342.938	100.0	613,352.114	100.0	2.610	100.0	57	100.0	49	100.0	1.497	100.0	1.275	100.0
1930	60,258.553	88.2	531,771.033	87.0	2.531	97.0	57	100.0	54	110.2	1.441	96.3	1.356	106.4
1931	53,625.214	78.5	463,162.793	75.5	2.437	93.4	54	94.7	54	110.2	1.320	88.2	1.312	102.9
1932	46,955.901	68.7	400,315.474	65.3	2.340	89.7	50	87.7	51	104.1	1.182	79.0	1.207	94.7
1933	49,175.538	72.0	422,516.082	69.0	2.397	91.8	48	84.2	53	108.2	1.141	76.2	1.258	98.7
1934	55,625.414	81.4	488,372.597	79.6	2.492	95.5	45	78.9	51	104.1	1.133	75.7	1.273	99.8
1935	62,067.867	90.8	547,943.623	89.3	2.537	97.2	44	77.2	48	98.0	1.118	74.7	1.226	96.2
1936	71,898.501	105.2	620,901.673	101.2	2.521	96.6	45	78.9	47	95.9	1.139	76.1	1.184	92.9
1937	80,627.548	118.0	692,354.135	113.0	2.504	95.9	46	80.7	45	91.8	1.157	77.3	1.128	88.0
1938	83,620.447	122.4	703,675.870	114.7	2.440	93.4	49	86.0	48	98.0	1.202	80.3	1.166	91.5
¹⁾ 1939	97,303.975	142.4	801,474.376	130.7	2.400	92.0	53	93.0	51	104.1	1.267	84.6	1.246	97.7

¹⁾ A visszacsatolt felvidéki területsáv és Kárpátalja adataival. — Y compr. la Zone nord et la Subcarpathie réincorporées.

4. Főbb üzemi és termelési költségek, értékesítés és raktárkészlet az 1929—1939. években.

Principales dépenses d'exploitation et de production; ventes et stocks. 1929—1939.

Év An- nées	Főbb üzemi és termelési költségek ¹⁾ Principales dépenses d'exploitation et de production ¹⁾		Személyzeti költség Dépenses de personnel	A felhasznált Dépenses pour les				Tiszta termelési többletérték Valeur nette des produits	A termelt iparcikkekből — Des articles industriels produits,			
	ezer P en milliers de pengős	Index indices 1929=100		tüzelő- és világító- anyagköltség combustibles et l'éclairage em- ployés	nyersanyag, fél- gyártmány, stb. anyagköltség matières premi- ères, demi-pro- duits, etc. empl.	Összes főbb üzemi és termelési költség Principales dépenses d'exploitation et de production, au total	ezer P en milliers de p.		Index indices 1929=100	eladatott il a été vendu	belföldre à l'inté- rieur	külföldre à l'étran- ger
1929	2,088.484	100.0	17.4	5.6	49.9	72.9	1,276.235	100.0	2,473.889	385.713	412.181	
1930	1,771.277	85.0	18.0	5.6	47.4	71.0	1,169.995	91.7	2,178.494	332.136	427.843	
1931	1,458.098	69.8	18.7	6.1	46.0	70.8	984.662	77.2	1,894.614	216.445	341.272	
1932	1,287.264	61.9	17.6	6.4	46.7	70.7	855.801	67.1	1,717.112	133.215	310.070	
1933	1,236.536	59.2	17.6	6.6	45.9	70.1	837.382	65.6	1,639.866	134.082	288.516	
1934	1,393.338	66.7	18.0	6.4	46.9	71.3	913.616	71.6	1,928.154	161.973	302.415	
1935	1,628.404	78.0	18.3	6.1	49.5	73.9	976.243	76.5	2,129.989	200.363	330.316	
1936	1,925.230	92.2	17.7	5.7	51.1	74.5	1,114.658	87.3	2,474.960	259.294	355.140	
1937	2,230.944	106.8	17.4	5.6	52.5	75.5	1,236.135	96.9	2,773.405	322.938	418.069	
1938	2,299.098	110.1	18.5	5.5	51.5	75.5	1,309.713	102.6	3,011.691	278.291	384.256	
²⁾ 1939	*)	*)	*)	5.2	51.4	*)	1,562.683	122.4	*)	*)	409.946	

*) Nincs adat. — Pas de données. — ¹⁾ A vállalatokat terhelő betegségi és balesetbiztosítási járulékokkal együtt. — Y compr. la cotisation d'assurance contre la maladie et les accidents, à la charge des entreprises. — ²⁾ A visszacsatolt felvidéki területsáv és Kárpátalja adataival. — Y compr. la Zone nord et la Subcarpathie réincorporées.

KERESKEDELEM, KÖZLEKEDÉS

Külkereskedelmi forgalmunk az 1940. év első felében.

Le commerce extérieur de la Hongrie dans la 1re moitié de 1940.

Résumé. Pour la première moitié de l'année en cours, la balance de notre commerce extérieur indique 319'9 millions de pengős pour les importations et 280'6 millions de p. pour les exportations.

Depuis 1930, les importations n'ont jamais été aussi considérables. Elles dépassaient en valeur de 31'5% celles de la même période de l'année dernière. Les exportations étaient légèrement inférieures à celles de la période correspondante de 1939 (-0'4%).

L'augmentation, en valeur, des importations (+ près d'un tiers par rapport à 1939) a été due en partie à des causes favorables, en partie à des causes défavorables. La principale cause favorable tenait aux besoins intérieurs accrus en matières de base industrielles. Pour plusieurs matières de cette sorte, les importations ont, même pour des matières d'outre-mer, dépassé en quantité celles de la même période précédente. Mais la hausse mondiale des prix avait aussi une grande part dans l'augmentation, en valeur, des importations. Cette hausse et les frais de transport accrus se faisaient sentir surtout dans les pays frappés par le blocus. En outre, l'importation a augmenté par l'achat d'objets fabriqués étrangers.

Parmi les matières de base importées par l'industrie lourde, les importations de minerais de fer ont été inférieures en quantité (-42'3%) et en valeur (-34%) à celles de la période correspondante de 1939. — Il en a été de même de la catégorie „fontes brutes et ferraille“ (-65'4% en volume, -45'1% en valeur). La diminution a porté sur la ferraille; les importations de fonte brute, remplissant environ 1.370 wagons, ont dépassé de plus de 50% celles de ladite période de l'année dernière. — Pour les importations de métaux bruts, on constate une augmentation, représentant 21'5% quant à la quantité et 47'2% quant à la valeur. Celles de coke ont progressé de 23'3%, ce qui a été dû certainement à ce que les grandes fonderies avaient plus de travail, la production intérieure de minerais ayant grandi.

Parmi les importations de matières premières textiles, celles de coton brut ont, par rapport à la période précédente considérée, fléchi de 2% (3.087 q); mais cela a été compensé par le fait que pour un succédané, la fibre artificielle, les importations (5.447 q) ont augmenté de 34'7%; et elles grandirent de 65'8% pour la soie artificielle. Pour la laine nécessaire à notre industrie textile, elles ont été au point de vue de la quantité à peu près pareilles à celles de la même période de l'année dernière; pour les drilles, également nécessaires à

l'industrie textile, elles ont augmenté de 36'7%. Ainsi donc, les principales branches de l'industrie textile se sont approvisionnées complètement en matières premières étrangères; elles ont trouvé de nouveaux fournisseurs, en remplacement de ceux auxquels on ne pouvait plus s'adresser à cause de la guerre.

Les fabriques de cuir étaient au point de vue de l'importation dans une situation moins favorable. Elles ont importé par rapport à ladite période précédente 24'7% de moins de peaux brutes et 18'3% de plus d'extraits tannants; pour ces derniers, notre importation a grandi à l'égard de la Yougoslavie et de l'Italie, et même de l'Argentine, la plus grande exportatrice de ces extraits.

Nos importations ont progressé de 30'9% pour la pâte à papier, de 74'1% pour le caoutchouc brut et de 33'4% pour les graines oléagineuses, diminuant pour l'huile minérale brute à 61'3% de la quantité importée pendant la même période précédente.

Quant à la catégorie bois bruts et ouvrés (6'58% de l'ensemble de nos importations), on voit par rapport à l'année dernière une régression de 29%, due à la récupération de la Subcarpathie qui a permis de diminuer les importations de bois de chauffage de 80'2% et celles de bois ronds, de 41'8%. Cependant, celles de bois équarris et sciés ont augmenté (+ 30'4%).

Ce qui caractérisait les importations de matières de base industrielles, c'est qu'à l'exception du bois de chauffage, des bois ronds et de la cellulose, elles ont augmenté en valeur par rapport à la même période de 1939 et que les pays belligérants occidentaux — Grande-Bretagne, Hollande, Belgique, France — y contribuaient, même par intermédiaires, à peine. Pour ce dernier fait, nous avons dû importer de pays d'outre-mer. Les pays de l'Axe, en premier lieu l'Allemagne, satisfaisaient, malgré la guerre, à nos commandes, dictées par nos besoins croissants en marchandises étrangères.

En ce qui concerne les autres articles d'importation, soulignons que nous nous adressions de plus en plus pour des objets fabriqués à l'étranger. Il en a été particulièrement ainsi dans nos deux industries les plus développées, les industries lourde et textile, et cela surtout pour l'utilisation complète de la capacité de certaines branches industrielles, rendue nécessaire afin de compléter vite l'équipement de l'armée et pour ménager des matières premières stockées. Notamment, nous avons importé pour 33'9 millions de pengős de machines et appareils (électriques et autres), d'ouvrages en fer et d'instruments de précision (contre 20'1 millions

pendant la 1re moitié de l'année dernière); ces importations représentaient plus d'un dixième (10'6%) de la valeur de nos importations totales (319'9 millions), contre 8'3% dans ladite période de 1939. Et nos importations de tissus et fils de laine et de coton (22'8 millions de pengős, contre 7'2 millions l'année dernière), ont fait 7'1% de la valeur de nos importations totales (l'année dernière, 3%).

Il est à remarquer que, la récolte de maïs ayant été faible en 1939 et la population étant devenue plus nombreuse du fait de l'agrandissement du territoire, nous avons dû importer pour 4.375 wagons de maïs, d'une valeur de 7'2 millions de pengős.

La valeur de nos exportations a été inférieure de 1'2 million de pengős au chiffre correspondant de la 1re moitié de l'année dernière. Cette régression tenait à celle de nos ventes agricoles et industrielles (sauf l'industrie agricole).

Si nos exportations agricoles ont baissé de 4'5 millions de pengős comparativement à ladite période de l'année dernière, c'est surtout parce que nous avons exporté moins de froment et de maïs (on sait que ceux-ci constituent deux postes importants de notre commerce d'exportation). Nous n'avons que 2'8 millions de q de froment exportable (au lieu de 3'3 millions de q l'année dernière); nos exportations de cette catégorie ont rapporté 11'3 millions de pengős de moins. Et la récolte de maïs ayant été faible, nous en avons exporté principalement des graines à ensemercer d'une valeur de 670 mille pengős, remplissant 341 wagons (au lieu de 5'3 millions de p. et 3.669 wagons pendant la 1re moitié de l'année précédente).

Parmi les marchandises où notre exportation a baissé, il faut mentionner encore le saindoux, le lard et la volaille, ainsi que les graines oléagineuses, les haricots secs, les fruits frais, les pommes de terre et le beurre, pour lesquels il y eut également une régression assez considérable. Mais l'exportation d'animaux de trait et de boucherie a augmenté, et cela grâce à ce qu'elle est redevenue possible à l'égard de l'Italie. L'exportation de viandes fraîches ou préparées et de tabac brut a été favorable. Celle de graines de trèfle et de luzerne, de pois secs, de paille, de légumes secs et de plantes médicinales accusait une amélioration considérable.

Pour notre industrie agricole, l'exportation eut en général de bons résultats, surtout quant à la farine et au salami. — Parmi plusieurs autres industries, elle fléchissait, particulièrement dans l'industrie lourde (—6 millions de pengős). Les exportations de l'industrie du cuir ont diminué de 2'7 millions de pengős; il en a été de même de celles de l'industrie de la fourrure. Ont diminué encore, également par rapport à la 1re moitié de l'année dernière, les exportations de la confection, de l'industrie textile, de l'industrie de la pierre, de la poterie, du verre, du caoutchouc et de la fabrication du cuir. Mais l'industrie chimique était pour l'exportation dans une situation favorable (+4'1 millions de pengős); et sous ce rapport, pour l'industrie du bois, de la brosse

et du papier, les circonstances montraient également une amélioration.

Voyons maintenant la répartition des échanges: L'augmentation des importations, laquelle représentait une valeur de 76'7 millions de pengős, était due pour la plupart (40'3 millions) aux objets fabriqués, pour 27'9 millions aux demi-produits et pour 8'5 millions seulement aux matières premières. Ainsi donc, nos importations étaient caractérisées par ce fait que celles d'objets fabriqués augmentaient plus que celles des matières nécessaires à l'industrie, qui pourtant progressaient, surtout pour la valeur. Dans la valeur des importations totales, la part des objets fabriqués — la plus importante — a été de 35'9% (contre 30'7% l'année dernière). Celle des demi-produits a monté peu (de 30'7% à 32'1%), tandis que la part des matières premières baissa considérablement: de 38'6% à 32%. La diminution, sur l'année dernière, des exportations représentait 1'2 million de pengős. Il en revenait 0'6 million de p. aux matières premières et 1'4 million aux demi-produits. Quant aux objets fabriqués, notre exportation, nous l'avons dit, a augmenté, grâce à l'industrie agricole (+0'8 million de pengős par rapport à la 1re moitié de l'année dernière). Donc, comparativement à l'année passée, la répartition des exportations ne montre que des différences légères: la part des matières premières a monté de 65'7% à 65'8%; celle des objets fabriqués, de 24'9% à 25'3%; mais celle des demi-produits a baissé de 9'3% à 8'9%.

A l'égard des pays d'Europe et de l'Amérique du Nord et du Sud, nous avons réussi à augmenter en valeur notre commerce d'importation. Mais l'augmentation n'avait qu'envers les deux Amériques une importance propre à grandir leur part dans l'ensemble de nos importations. C'a été dû au fait qu'à cause de la guerre, nous avons fait venir de l'Amérique du Nord et du Sud une partie des matières de base industrielles nécessaires (les livraisons ne se faisaient plus par l'intermédiaire de firmes anglaises, hollandaises, belges ou françaises). En ce qui concerne notre exportation, nous n'avons pu l'augmenter qu'à l'égard de pays européens et africains; cela a grandi leur part dans l'ensemble de notre commerce d'exportation, vu qu'en fin de compte ce dernier était en régression.

C'est l'Allemagne qui occupait la première place dans notre commerce extérieur. Elle y a pris part pour 48'3% (contre 47% dans la 1re moitié de 1939). Les importations provenant de là-bas ont monté en valeur, de 105'7 millions pendant cette période de 1939, à 161'7 millions, progressant de près de 50%. Ces 161'7 millions ont représenté 50'6% (un peu plus de la moitié) de la valeur de nos importations totales, contre 43'5% dans la 1re moitié de l'année dernière. Cette augmentation de 5'6 millions de pengős a fait environ les $\frac{3}{4}$ de celle de nos importations totales, lesquelles représentaient 76'7 millions de pengős. Mais envers l'Allemagne, notre exportation a fort baissé (de 141'2 millions à 128'3 millions); de sorte que dans nos exportations totales, la part de l'Allemagne est descendue de 50'1 à 45'7%. Ainsi donc, à l'égard de notre pays l'Allemagne en guerre a diminué son importation, augmentant cependant son exportation.

Ce fait frappant tenait certainement surtout à ce que, en raison de ses victoires, elle avait moins besoin d'importer des marchandises.

Parmi les importations allemandes de matières premières et de demi-produits, qui accusaient une progression, sauf celles de peaux brutes, il y avait des matières de base importantes pour notre industrie: coke, peaux brutes, bois équarris et sciés, cellulose, zinc, fibre artificielle, peaux préparées, fils de laine, houille. Parmi les objets fabriqués importés d'Allemagne, les plus importants étaient des produits d'industrie lourde et d'industries chimique et textile.

Les produits agricoles représentaient 87,1% des exportations hongroises en Allemagne, (dans la 1re moitié de 1939, 88,9%). Les principaux en étaient des animaux de trait et de boucherie, des viandes fraîches ou préparées, de la farine, des plumes, des oeufs, des graines de trèfle et de luzerne, du saindoux, du lard et du froment. Parmi les produits miniers et industriels hongrois y exportés, il faut mentionner la bauxite, les machines et appareils électriques, l'hydrate d'aluminium, les bois équarris et sciés. A l'égard de l'Allemagne, notre balance commerciale, excédentaire à notre profit ces derniers temps, s'est soldée pour la 1re moitié de cette année par un déficit de 33,4 millions (contre un actif de 35,5 millions pour la même période précédente).

Dans notre commerce extérieur, l'Italie occupait la deuxième place, avec 12,3% (contre 10,6% en 1939). Sa part a donc grandi, les importations ayant presque doublé et les exportations augmenté (dans une moindre mesure).

Envers le Protectorat de Bohême-Moravie et la Slovaquie, notre importation et surtout notre exportation grandissaient.

A l'égard des pays balkaniques, notre importation augmentait seulement envers la Yougoslavie, décroissant pour la Bulgarie, plus encore pour la Roumanie et stagnant envers la Grèce. Elle grandissait à l'égard de la Turquie. Pour ces pays-là, notre exportation était en augmentation, sauf en ce qui concerne la Roumanie.

Avec la Suisse, notre commerce extérieur progressait bien, particulièrement pour l'exportation. Pour les pays occidentaux, notre importation augmentait quant à la Belgique et au Luxembourg. De France, nous n'avons presque rien importé; à l'égard de l'Angleterre, nos importations sont tombées à près d'un tiers de celles de la 1re moitié de l'année dernière; envers la Hollande, elles ont fort diminué. Avec ces pays, notre exportation n'a grandi qu'en ce qui concerne la France.

Entre les pays extra-européens, les Etats-Unis avaient un rôle prépondérant dans notre commerce extérieur, y participant pour 6,2% (dans la 1re moitié de 1939, pour 4%). De sorte qu'ils y ont pris la troisième place, immédiatement après l'Italie. Et même pour les importations (représentant 32,8 millions de pengős, contre 13,6

millions l'année dernière), ils ont occupé la deuxième place, devant l'Italie, nos achats ayant fort augmenté aux Etats-Unis pour quelques articles (coton brut, métaux, fonte brute). Mais vers ce Pays, notre exportation a été, pour la plupart des articles importants, inférieure à celle de l'année dernière.

*

A világ külkereskedelmi forgalmának alakulására az idei első félévben Németország és a szövetséges hatalmak háborúja nyomta rá bélyegét, amely június 10-ével, Olaszország háborúba lépésével mindjobban oda alakult, hogy Németország oldalán küzdöttek szövetséges hadak, a tengely-államok seregei, míg Nagy-Britannia egyedül maradt az ellenfelek közül a küzdőtéren. Minthogy pedig a hadi sikerek szinte el nem képzelhető gyorsasággal koronázták a hadsereg felszerelése, kiképzése, lelki felkészültsége, az új fegyvernemek együttműködése terén fölényben lévő német katonai szervezet minden megmozdulását, annál makacsabban iparkodott megadni rá a választ a gazdasági téren erősebb brit világbirodalom a tengeri zárlatnak kíméletlen, a semleges államokat is sújtó keresztülvitelével. Bár még az év első felében a Németbirodalom csak a hadi bázisokat szerezte meg ahhoz, hogy később, mondhatni még hatályosabb ellenblokádot létesítsen a brit szigetek körül — mert hiszen Németország keleti gazdasági hadtápterülete egy pillanatig sem volt veszélyeztethető, míg a brit anyaország elszigetelése minden oldalról bekövetkezett — mégis a tengeri zárlat súlyosabbá vált, mert a félév végén az olasz hadüzenettel a Földközi-tenger már hadi területté változott, s a közép-és délkelet-európai semlegesek egyetlen tengeri útvonala lezárult az áruszállítványok előtt. Így a világgazdaságnak szinte csak egy nagy egysége, az Amerikai Egyesült Államok láthatta el országát szükségleteinek megfelelően nyersanyagokkal. Felvevőképessége azonban nem akkora, s nem annyira széles skálájú, hogy az európai piac kiesését kiegyenlíthesse. A világgazdaság ennek folytán visszaesett az árueelosztó közlekedési hálózat kiépülése előtti kezdetleges viszonyok közé: Ausztrália búzafellegei felhasználatlanul pusztulnak, Argentina tengeri-termésének jórészét feltűzeli, s ugyanakkor Európa egyes országai kenyérjegyét kénytelenek bevezetni a csekély készletek észszerű elosztásának biztosítására, s Dánia, a legbelterjesebb állattenyésztést űző ország, állatállományát kénytelen csökkenteni takarmánykészleteinek elégtelensége

1. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1939. és 1940. év január—június hónapjaiban.
Commerce extérieur de la Hongrie en janvier—juin 1939 et 1940.

A) Behozatal. — A) Importations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Marchandises ou catégories de marchandises</i>	Egység <i>Unités</i>	Mennyiség q-ban, db-ban vagy párban <i>Quantité en q, en pièces, ou en paires</i>		Érték ezer P-ben <i>Valeur en milliers de p.</i>		Az összérték %-ában <i>En % de la va- leur des imp. tot.</i>	
		1939	1940	1939	1940	1939	1940
		I—VI.					
Nyers fémek — <i>Métaux bruts</i>	q	228.467	277.687	15.576	22.936	6.40	7.17
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois bruts et ouvrés</i>	"	3,924.577	2,785.509	19.060	21.030	7.84	6.58
Ebből — <i>Dont</i> : Tűzifa — <i>Bois de chauffage</i>	"	1,479.435	292.206	2.558	438	1.06	0.14
Ebből — <i>Dont</i> : Nyers épület és szerfa — <i>Bois bruts de construction et d'oeuvre</i>	"	963.127	560.343	3.876	2.204	1.59	0.69
Ebből — <i>Dont</i> : Bárdolt és fűrészelt fa — <i>Bois équarris et sciés</i>	"	1,482.015	1,932.960	12.626	18.388	5.19	5.75
Szén — <i>Charbon</i>	"	4,337.393	7,097.114	12.647	20.618	5.20	6.45
Ebből — <i>Dont</i> : Kőszén — <i>Houille</i>	"	1,732.888	3,896.714	4.891	10.612	2.01	3.32
Ebből — <i>Dont</i> : Koks — <i>Coke</i>	"	2,595.355	3,200.250	7.747	10.005	3.19	3.13
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	27.043	49.578	10.392	17.442	4.27	5.45
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	"	153.690	150.603	12.925	15.626	5.31	4.89
Papiros és papirosárak — <i>Papier et articles en papier</i>	"	329.766	412.113	10.825	15.151	4.45	4.74
Ebből — <i>Dont</i> : Papirosanyag — <i>Pâtes à papier</i>	"	144.807	189.554	3.408	4.261	1.40	1.33
Ebből — <i>Dont</i> : Papiroslemez — <i>Cartons</i>	"	20.403	32.953	920	1.547	0.38	0.49
Ebből — <i>Dont</i> : Papiros — <i>Papier</i>	"	163.517	187.413	6.207	8.880	2.55	2.76
Ebből — <i>Dont</i> : Papirosárak — <i>Articles en papier</i>	"	1.039	2.193	290	513	0.12	0.16
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	"	97.012	73.015	10.936	10.963	4.50	3.43
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	16.305	27.168	5.962	10.957	2.45	3.42
Ebből — <i>Dont</i> : Műselyem — <i>Soie artificielle</i>	"	15.991	26.5.8	5.506	9.953	2.26	3.11
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	"	2.196	6.254	2.971	10.716	1.22	3.35
Automobil és automobilalváz — <i>Automobiles et châssis d'automobiles</i>	"	44.552	43.703	11.883	9.904	4.88	3.10
Pamutzövet — <i>Tissus de coton</i>	"	3.175	11.317	2.086	7.717	0.86	2.41
Villamosgépek és készülékek; elektrotechnikai cikkek — <i>Machines et appareils électriques; articles électrotechniques</i>	db - pièce fm - mètre c.	1.697 58	4.220 155	4.198	7.348	1.73	2.30
Tengeri — <i>Maïs</i>	q	17.391	26.060				
Prémőr, kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	2	437.502	*)	7.248	0.00	2.26
Kátrányfestőanyagok — <i>Teintures dériv. du goudron</i>	"	852	800	6.970	7.071	2.87	2.21
Kátrányfestőanyagok — <i>Teintures dériv. du goudron</i>	"	7.857	6.766	5.771	6.882	2.37	2.15
Ásványolaj — <i>Huile minérale</i>	"	1,061.859	373.943	8.434	6.287	3.47	1.96
Ebből — <i>Dont</i> : Nyers ásványolaj — <i>Huile minérale brute</i>	"	855.049	330.963	6.699	4.875	2.75	1.52
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	16.251	23.926	3.335	5.889	1.37	1.84
Déligyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	"	197.439	172.724	5.516	5.722	2.27	1.79
Celluloid és más műanyagok — <i>Celluloïde et autres matières artificielles</i>	"	17.485	24.812	2.615	5.346	1.08	1.67
Ebből — <i>Dont</i> : Műrost — <i>Fibres artificielles</i>	"	15.687	21.134	2.029	4.133	0.83	1.29
Nyers- és ócskavas — <i>Fonte brute et ferraille</i>	"	968.710	335.002	8.254	4.529	3.39	1.42
Vasfélgártmányok — <i>Démi-produits en fer</i>	"	30.863	41.676	3.341	3.866	1.37	1.21
Nyers és előmunkált rizs — <i>Riz brut ou simplement préparé</i>	"	80.756	90.422	2.124	3.237	0.87	1.01
Műszerek — <i>Instruments de précision</i>	db - pièce	318	1.003	2.182	3.236	0.90	1.01
Gyapjú — <i>Laine</i>	q	805	1.130				
Nyers kaucsuk — <i>Caoutchouc brut</i>	"	11.213	11.274	2.553	3.164	1.05	0.99
Nyers kaucsuk — <i>Caoutchouc brut</i>	"	14.485	25.224	1.686	3.115	0.69	0.97
Rongy — <i>Drilles</i>	"	24.493	33.496	1.551	3.030	0.64	0.95
Cserzőkivonatok — <i>Extraits de matières tannantes</i>	"	46.273	54.723	1.744	2.990	0.72	0.93
Üveg és üvegárak — <i>Verres et verreries</i>	"	11.997	20.177	1.422	2.564	0.59	0.80
Kikészített bőr — <i>Peaux ouvrées</i>	"	1.188	1.294	1.506	2.429	0.62	0.76
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	44.386	59.229	1.050	2.355	0.43	0.74
Pamutfonál és cérna — <i>Fils et fils à coudre, de coton</i>	"	4.240	5.407	1.173	2.181	0.48	0.68
Gyapjúfonál — <i>Fils de laine</i>	"	1.432	2.429	1.005	2.151	0.41	0.67
Összesen — <i>Total</i>	db - pièces fm - mètres c. q	2.015 58 11,724.153	5.223 155 12,682.077	181.693	253.700	74.70	79.31
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db - pièces pár - paires fm - mètres c. q	256.496 6.204 5 5,081.463	329.445 24.653 — 3,558.661	61.513	66.169	25.30	20.69
Behozatal összesen — <i>Importations totales</i>	db - pièces pár - paires fm - mètres c. q	258.511 6.204 63 16,805.616	334.668 24.653 155 16,240.738	243.206	319.869	100.00	100.00

*) Érték 500 pengőn alul. — Valeur au-dessous de 500 p.

B) Kivitel. — B) Exportations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Marchandises ou catégories de marchandises</i>	Egység <i>Unités</i>	Mennyiség q-ban, db-ban vagy párban <i>Quantité en q, en pièces, ou en paires</i>		Érték ezer P-ben <i>Valeur en milliers de p.</i>		Az összérték %ában <i>En % de la va- leur des exp. tot.</i>	
		1939	1940	1939	1940	1939	1940
		I—VI.					
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	db-tête	262.569	217.266	52.950	56.537	18.79	20.15
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à cornes</i>	"	30.037	68.171	14.037	29.063	4.98	10.36
Sertés — <i>Porcs</i>	"	214.415	135.544	36.024	24.594	12.79	8.76
Ló — <i>Chevaux</i>	"	4.075	2.739	2.656	2.588	0.94	0.92
Juh — <i>Moutons</i>	"	14.042	10.811	233	312	0.08	0.11
Búza — <i>Froment</i>	q	3,330.752	2,816.850	41.413	30.078	14.70	10.72
Friss és elkészített hús — <i>Viandes fraîches ou préparées</i>	"	47.922	192.123	6.050	22.728	2.15	8.10
Liszt — <i>Farine</i>	"	273.274	526.414	6.797	12.246	2.41	4.36
Villamosgépek és készülékek; elektrotechnikai cikkek — <i>Machines et appareils électriques; articles électrotechniques</i>	db-pièce fm-mètre c.	900.981	1,003.786	10.238	11.051	3.63	3.94
Toll — <i>Plumes</i>	q	7.998	8.574	9.149	9.413	3.25	3.35
Tojás — <i>Oeufs</i>	"	20.315	15.127	9.149	8.369	2.99	2.98
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	91.002	56.599	8.425	8.369	2.99	2.98
Disznósír, szalonna — <i>Saindoux et lard</i>	"	37.627	34.899	6.297	8.173	2.23	2.91
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	95.811	50.569	11.559	7.762	4.10	2.76
Baromfi — <i>Volaille</i>	"	40.539	31.492	7.433	6.570	2.64	2.34
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	"	1) 71.321	2) 52.740	8.101	6.039	2.87	2.15
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	"	3) 2.640	4) 2.025	244	236	0.08	0.08
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i>	"	5) 68.631	6) 50.715	7.857	5.803	2.79	2.07
Vasfélgártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	"	35.107	106.591	1.273	5.753	0.45	2.05
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	538.779	264.978	8.526	5.465	3.03	1.95
Maláta — <i>Malt</i>	"	183.999	83.395	7.226	5.000	2.56	1.78
Bauxit — <i>Bauxite</i>	"	221.083	194.511	4.376	4.578	1.55	1.63
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois bruts et ouvrés</i>	"	2,360.587	2,705.984	3.227	4.278	1.15	1.52
Bor — <i>Vin</i>	"	168.528	390.119	1.760	3.921	0.63	1.40
Kikészített bőr — <i>Peaux ouvrées</i>	"	125.110	100.731	4.364	3.682	1.55	1.31
Agyagföldhidrát — <i>Hydrate d'alum.</i>	"	3.306	1.711	3.068	2.832	1.09	1.01
Húskonzerv — <i>Conserves de viande</i>	"	2.197	62.151	59	2.541	0.02	0.91
Borsó, száraz, hántolatlan — <i>Pois secs, non décortiqués</i>	"	12.522	13.039	2.056	2.475	0.73	0.88
Szalámi és kolbász — <i>Salami et saucisses</i>	"	51.968	43.571	1.225	2.237	0.43	0.80
Selyem-, félselyem- és műselyemszövet — <i>Tissus de soie, de mi-soie et de soie artificielle</i>	"	1.478	5.387	446	2.213	0.16	0.79
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	2.938	1.814	2.892	2.204	1.03	0.78
Elkészített gyógyszerek — <i>Médicaments prépar.</i>	"	3.762	4.528	1.428	2.159	0.51	0.77
Paprika, száraz — <i>Piment séché</i>	"	586	581	1.336	1.842	0.47	0.67
Magnezit — <i>Magnésite</i>	"	14.045	9.833	2.499	1.819	0.89	0.65
Gyógynövények — <i>Plantes pharmaceutiques</i>	"	99.759	133.537	810	1.605	0.29	0.57
Leölt vad — <i>Gibier tué</i>	"	8.752	8.011	1.086	1.563	0.38	0.56
Főzelék, szárított — <i>Légumes séchés</i>	"	19.056	15.769	1.694	1.447	0.60	0.51
Női- és leányfelsőruházat — <i>Vêtements de des- sus pour femmes et filles</i>	"	5.076	8.699	753	1.371	0.27	0.49
Szalma — <i>Paille</i>	"	806	333	2.398	1.338	0.85	0.48
Papiros és papirosárak — <i>Papier et ses appli- cations</i>	"	140.289	310.085	343	1.252	0.12	0.45
Trágyások — <i>Sels pour engrais</i>	"	44.523	55.510	780	1.217	0.28	0.43
Cirokszakáll — <i>Panicules de sorgho</i>	"	94.019	135.416	901	1.205	0.32	0.43
Összesen — <i>Total</i>	db-pièces lêtes fm-mètres c. q	1,163.550	1,221.052	223.665	244.157	79.38	87.00
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db-pièces pár-paires q	602.452	298.122	58.118	36.467	20.62	13.00
Kivitel összesen — <i>Exportations totales</i>	db-pièces lêtes pár-paires fm-mètres c. q	1,766.002	1,519.174	281.783	280.624	100.00	100.00

1) 4,779.516, 2) 3,732.978, 3) 165.644, 4) 139.933, 5) 4,613.872, 6) 3,593.045 darab — pièces.

miatt. A javaknak ez az egyenlőtlen eloszlása, illetőleg az a körülmény, hogy az egyenlőtlen eloszlás a nemzetek közötti kereskedelem segítségével nem volt megszüntethető, egyenlőtlen áralakulást is vont maga után: a termelő országok a készletek szándékos pusztítása mellett sem tudták a termelési költségeknek megfelelő árat biztosítani terményeiknek, míg ugyanezeknek a cikkeknek árai a fogyasztó területeken a magasba szöktek.

A magyar külkereskedelmi forgalom alakulásán természetesen szintén már az idei első félévben is mély nyomokat vágott a háború, bár forgalombénítő hatása csak az időszak végén, az olasz hadüzenettel lépett teljes erővel. A most ismertető időszakban inkább még csak egyes tengerentúli származású cikkek forgalmának visszaesése, vagy elmaradása, a forgalom lebonyolításában résztvevő országok megváltozása s az értékemelkedés az, ami a háborús hatást mutatja.

A folyó év első felének kereskedelmi mérlege 319·9 millió P-s behozatali, 280·6 milliós kiviteli értékkel zárult. Behozatalunk, amelynek értéke 31·5% -kal volt nagyobb az előző évinél, 1930 óta nem ért el ilyen magas színvonalat, kivitelünk ellenben valamivel (0·4%) alacsonyabb volt az 1939. évinél. A mérleg egyenlege 39·3 millió pengős passzívumot mutat. Az 1930. év óta, amióta gazdasági politikánk fizetési mérlegünk legfontosabb, döntő hatású részének, a kereskedelmi mérlegnek aktív jellegére a külfölddel szemben fennálló tartozásaink lehető csökkentése érdekében különös gondot fordított, nem volt olyan esztendő, hogy kereskedelmi mérlegünk passzívummal zárult volna. Néhány évben, így 1931-ben, 1932-ben és 1936-ban előfordult, hogy az első naptári félév behozatali többletet tüntetett fel, ez azonban olyan államnál, amelynek exportja elsősorban a mezőgazdaságnak az időjárástól függő feleslegeiből táplálkozik, természetes, mert egyrészt rossz termésű évben a termésfogyasztó gazdasági év második, vagyis a naptári év első fele már nem rendelkezik kivihető bő készletekkel, másrészt ha a tengeritermés rosszul ütött ki, még nagymennyiségű tengeri behozatalára is szorulunk éppen ebben az időszakban. Mint később látni fogjuk, részben ez következett be a folyó év első felében is.

Behozatalunknak csaknem a múlt évi érték $\frac{1}{3}$ -ával történt növekedése részint kedvező, részint kedvezőtlen momentumoknak tud-

ható be. Kedvező, hogy a megnövekedett belföldi szükséglet kielégítésére sok fontos ipari alapanyag importja, amely alapanyagok között tengerentúli származásúak is szerepelnek, mennyiségben jelentékenyen meghaladta az előző évi forgalmat. Bizonyára olyan tengerentúli szállítmányok érkeztek be, amelyek még a múlt év végén voltak esedékesek, de a háborús bonyodalmak, főként a dugáruellenőrzés leszállításukat késleltették. Erősen érezte azonban hatását a világpiaci áremelkedés is, amit — a szállítási költség növekedése révén — elsősorban a blokad által sújtott országok éreznek meg. Növelte azonfelül importunkat, hogy fokoztuk külföldi készárúvásárlásainkat.

A *nehézipar* alapanyagai közül, amint erre az 1/A. sz. táblázat adatai mutatnak, *vasérc*-behozatalunk mennyiség szerint 42·3% -kal, értékben 34% -kal alatta maradt az 1939. évinek főként amiatt, mert Jugoszlávia kereken 1 millió q-val kevesebbet szállított. A nem jelentékeny görögországi importkiesést a szlovákiai behozatal növekedése bőven kiegyenlítette. A *nyers és ócskavas* tételénél mennyiség szerint 65·4, érték szerint 45·1% -os a visszaesés. A visszaesés az ócskvasnál következett be, míg a kereken 1.370 vagónt tevő nyersvasimport több mint 50% -kal meghaladta az előző évit Luxemburg, főként pedig az U. S. A. szállításai folytán, amelyek bőven pótolták a francia, román és jugoszláv viszonylatban beállott hiányt. Az ócskvasnál azonban a francia, belga, holland, angol, dán és egyiptomi import, összesen 5.442 vagónnal, teljesen megszűnt, az Egyesült Államokból származó pedig 3.347 vagónról 1.876 vagónra esett vissza. (Az ócskavaskiesést lehetőleg a belföldnek kell kiegyenlítenie.) A *nyers fémeknél* végeredményében mutatkozó 21·5% -os (érték szerint 47·2%) emelkedés kialakításában az egyes fémek más-más módon hatottak közre, amint ezt az alábbi összeállítás feltünteti:

Á r ú	Behozatal mennyisége q-ban		Több (+), ill. keve- sebb (-) ‰
	1939	1940	
	I. felében		
Réz	126.164	116.684	— 7·5
Ólom	45.252	76.078	+ 68·1
Horgany	43.104	41.983	— 2·6
Alumínium	858	5.010	+ 483·9
Ón	3.956	4.118	+ 4·1
Nikkel	2.698	3.459	+ 28·2
Egyéb fémek	6.435	30.355	+ 371·7
Összesen	228.467	277.687	+ 21·5

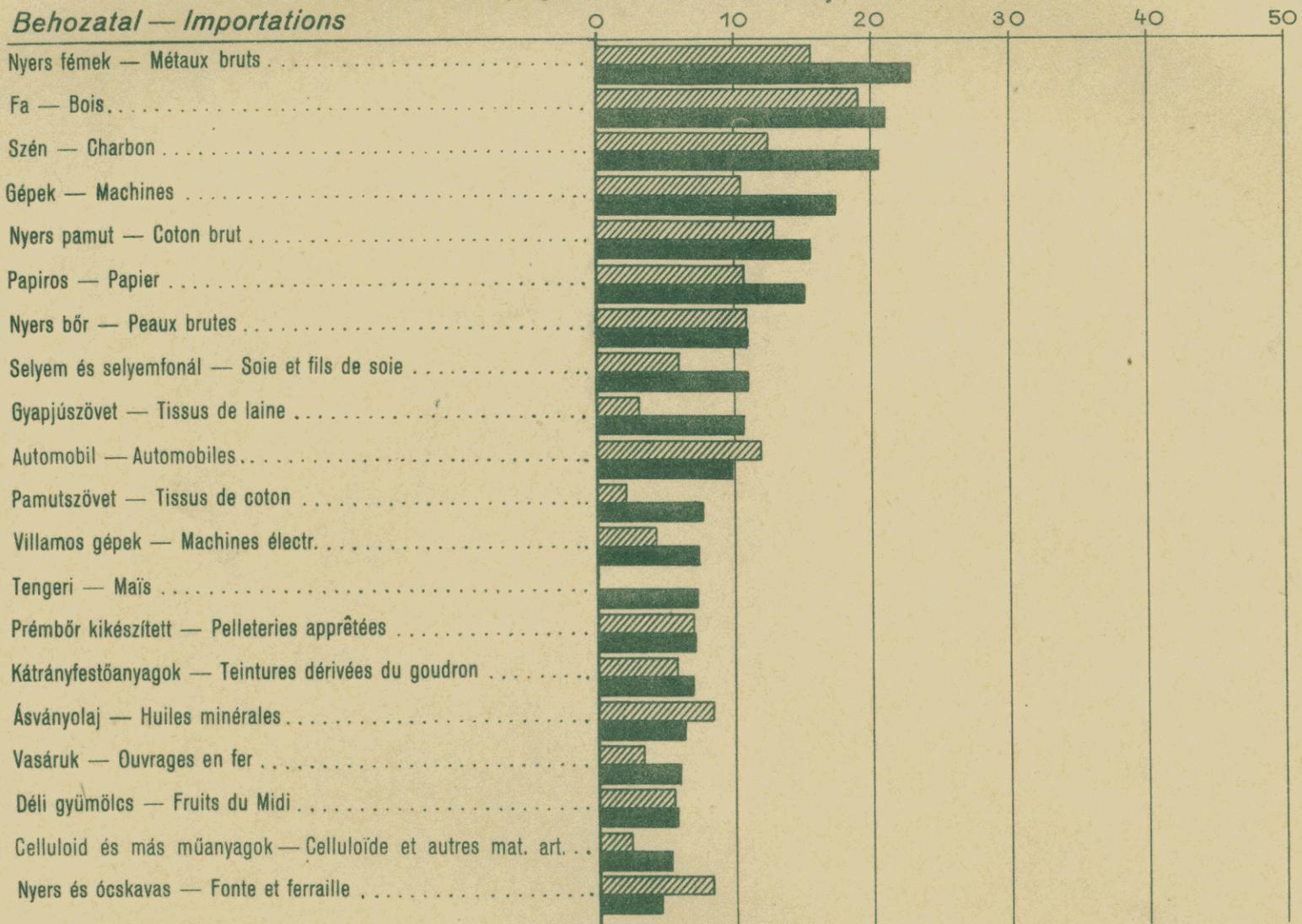
A FONTOSABB ÁRUK FORGALMÁNAK ALAKULÁSA.

VARIATIONS DU COMMERCE EXTÉRIEUR DES MARCHANDISES IMPORTANTES

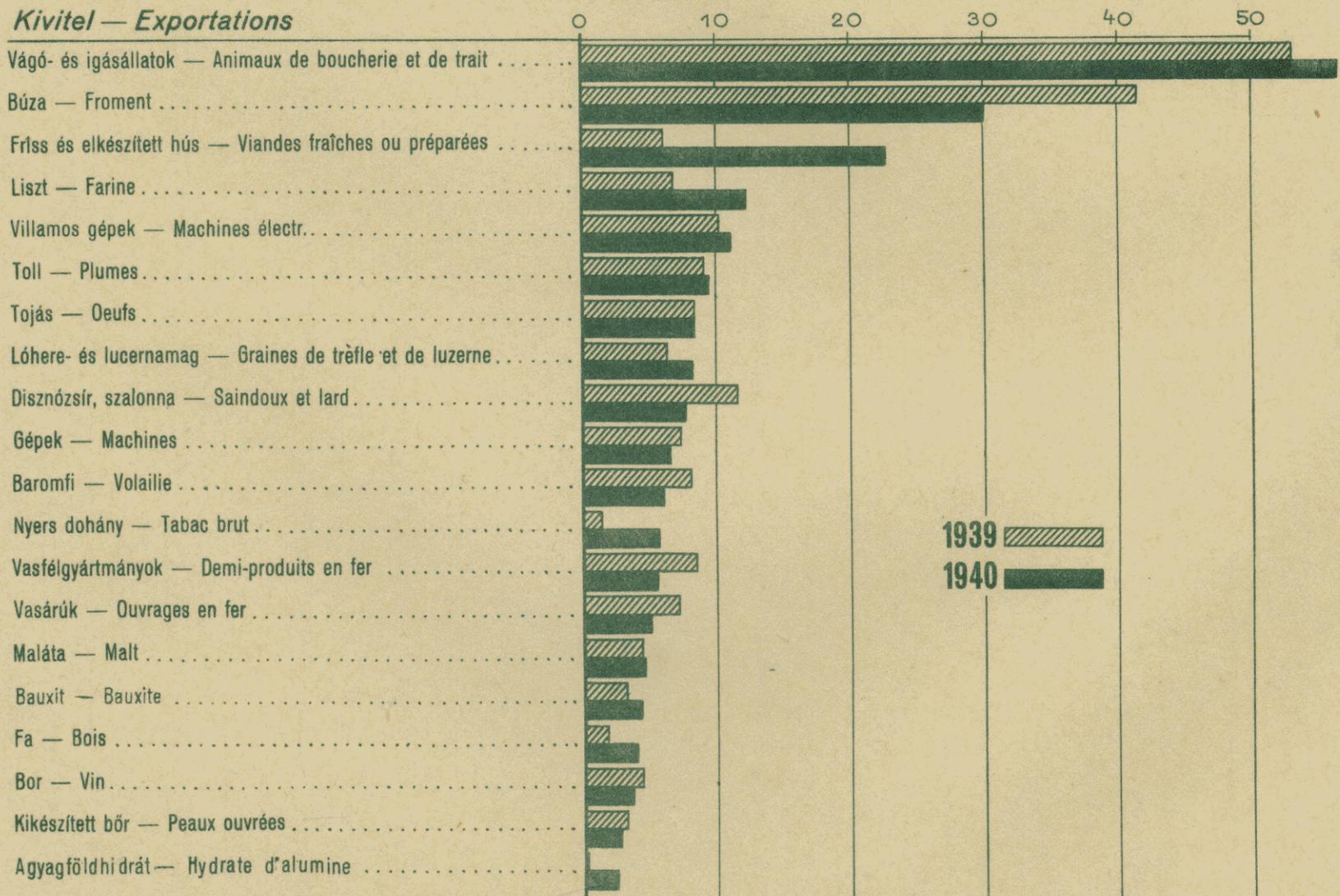
1939 I.—VI. és 1940 I.—VI.

Millió pengőben — En millions de pengős

Behozatal — Importations

Kivitel — Exportations

Legnagyobb volt százalékszerűen a mennyiségi emelkedés a „magyar fém“-nél, az alumíniumnál, amely csaknem meghatszorozódott, mutatva, hogy ennek az ötvözeteiben egyéb fémeket helyettesítő könnyű fémnek belföldi termelését tényleg fokozni kell, amikor érce, a bauxit, rendkívül nagy telepekben fordul elő hazánkban. Az import fokozását Németország szállításai tették lehetővé. Az „öt fém“ közül az ólom behozatalának több mint $\frac{1}{2}$ -dal való javulása az Amerikai Egyesült Államokból származó küldemények eredménye, amelyek bőven pótolták a brit, francia, svájci, belga és holland (összesen 24.510 q mennyiségű) áruk elmaradását. Nikkelbehozatalunk növekedése szintén főként az Amerikai Egyesült Államok szállításainak tudható be, míg a nagy-britanniai import visszaesett. A múlt évi színvonalat alig meghaladó önbehozatalnál végeredményben az a változás történt, hogy a közvetítő anyaország helyett közvetlenül Holland-Indiából vásároltunk jelentékeny tételeket. Horganyból csak valamivel kevesebb jött be, mint 1939-ben, főszállítónk azonban Lengyelország helyett a Németbirodalom, amely a világháború után tőle elszakított cinkbányákat Lengyelországtól visszaszerezte. A lengyelországgal együtt a belga, holland és brit áruk importja is megszűnt. A rézbehozatal súlypontja az U. S. A.-ra helyeződött át, míg a nagy-britanniai import csaknem egészen, a holland, francia, belga és svájci import pedig teljesen elmaradt. Ami végül az „egyéb fémek“ behozatalát illeti, az itt megnyilvánuló erőteljes emelkedés részben vámtechnikai okok eredménye: az „egyéb fémeket“ tartalmazó vasötvözetek jelentékeny része a 776/a. tételszám alá az „egyéb fémek“-hez utaltatott a 722. tételszám alatti vasötvözetek helyett.

E rövid vázlatból látható, hogy fémellátásunkban az U. S. A. mellett a háborúban álló Németbirodalom játszotta a főszerepet. E két ország a legtöbb esetben jól kiegyenlített a hadszíntérül szolgáló nyugati államok és Nagy-Britannia kereskedelméből származó cikkek kiesését.

E helyen kell megemlékeznünk a 23·3%-kal emelkedett kokszehozatalról. A növekedés a nagyolvasztók jobb foglalkoztatottságára mutat, amit viszont a nagyobb belföldi érce-termelés tett lehetővé. Kokszzal a Németbirodalom és a Protektorátus látott el bennünket

A hadfelszerelési ipar magvát tevő nehézipar alapanyagainak áttekintése után nézzük

az e szempontból is fontos *textilipari* nyersanyagok behozatalának alakulását. *Nyerspamut*-beszerzési forrásaink csaknem ugyanazok maradtak, mint az előző évben (főként U. S. A., Egyiptom, Svájc, Brit-India, Törökország), belépett azonban Argentina is csaknem kiesett a Belga-Kongó (—27 ezer q). Ez utóbbinak helyettesítése az Amerikai Egyesült Államokra hárult, mint a végeredmény mutatja, amely csak 2%-os visszaesérről számol be, jó sikerrel. A nyers pamutnál szenvedett 3.087 q-s visszaesés egyébként fedezetet nyert a pótlására szolgáló műanyagban, a műrostban, amiből 34·7%-kal, 5.447 q-val fokoztuk importunkat. A fokozáshoz mindkét tengelyhatalom hozzájárult épúgy, mint *műselyem*behozatalunk emeléséhez, ami 65·8%-os volt. A csaknem változatlan mennyiségű *gyapjúnál* a visszaeső angliai és hollandiai részesedést Dél-Amerika, Dél-Afrika és Törökország egyenlítette ki. A *ronqyimport* 36·7%-os növelése annak köszönhető, hogy a Németbirodalom, Jugoszlávia, főként pedig Belgium részesedése jelentékenyen megnőtt, s így a svájci, francia- és svédországi viszonylatban bekövetkezett visszaesést sikerült kiegyenlíteni. A textilipar legfontosabb ágainak nyersanyaggal való ellátása ezek szerint a folyó év első felében teljes mértékben megoldást nyert: a kieső beszerzési forrásokat új piacok váltották fel. Csak a *kátrányfestőanyagoknál* állapítható meg nagyobb, 13·9%-os kiesés, ami azonban német gyáripari termékekről lévén szó, átmeneti jellegű.

A *bőrgyártás* a külföldi beszerzéseket illetően már nem volt ennyire kedvező helyzetben. *Nyersbőrből* 24·7%-kal kevesebbet tudott beszerezni, főként a nyugat-európai államok (Nagy-Britannia, Németalföld, Franciaország) szállításainak csökkenése, illetőleg azok közvetítésének elmaradása folytán, amit a délamerikai import emelkedése nem tudott egyensúlyozni. (A belföldi termelés fokozása ennél a nyersanyagnál is szükségesnek látszik.) A *cserzőkivonatoknál* ellenben Jugoszlávia, Olaszország, sőt a legnagyobb importőr, Argentina is fokozták szállításaikat, ami 18·3%-os mennyiségi emelkedést idézett elő.

Be kell még számolni arról, hogy a túlnyomórésztben a Németbirodalomból behozott *papirosanyag*nál 30·9%-os, a *nyers kaucsuk*nál, amelyet a visszaeső Nagy-Britannia mellett Hollandia és Brazília szállított, 74·1%-os, az *olajmagvak*nál pedig, ahol a Törökországból vetési célra behozott

len- és kendermag, illetőleg a németalföldi kereskedőktől vásárolt kopra idézte elő a mennyiségi emelkedést, 33·4%-os volt a javulás. *Nyers ásványolajból* ellenben az előző évi mennyiségnek csak 61·3%-át importáltuk, ez évben is Romániából.

A fontos alapanyagok között meg kell végül emlékezni a nyers és megmunkált fa tételéről, amely remélhetőleg ebben a félévben foglalja el behozatalunkban 6·58%-os részesedésével a legfontosabb alapanyagok egyikének kijáró második helyet. E tételnél, Kárpátalja visszatérésének hatásaként végeredményében 29%-os visszaesés állott elő oly módon, hogy tűzifából 80·2%-kal, gömbfából 41·8%-kal kevesebbet vásároltunk külföldön, míg bárdolt és fűrészelt áruból 30·4%-kal fokoztuk a behozatalt, főként Jugoszláviából és a Németbirodalomból.

Ipari alapanyagimportunknak közös jellemvonása, hogy beszerzésük — a tűzifa, a gömbfa és a cellulóze kivételével — mind az 1939. évi értékszínvonal felett történt. További közös vonás, hogy leszállításukban a hadszíntérré vált nyugat-európai országok: Hollandia, Belgium és Franciaország, valamint Nagy-Britannia még közvetítő kereskedelmük útján is alig vettek részt. A hiány pótlására a tengerentúli termelési országok szállításait vettük igénybe, így elsősorban az Amerikai Egyesült Államokét (ólom, nikkal, réz, pamut), Dél-Amerikáét (nyersbőr, gyapjú, pamut), Dél-Afrikáét (gyapjú), Holland-Indiáét (ón). Megbízható beszerzési forrásoknak bizonyultak a tengelyhatalmak, elsősorban a Németbirodalom, amelyek a háború, vagy a háborúra való készülődés ellenére is kielégítették fokozódó áruigényüket (aluminium, horgany, „egyéb“ fémek, koks, műrost, műselyem, rongy, cellulóze, fűrészelt fa, cserzőanyagok), míg a Közel-Keleten Törökország jelentkezett egy-két cikknél új szállítóként (gyapjú, len- és kendermag). Meg kell említeni Jugoszláviát is; a rongy, a cserzőanyagok, s a fűrészelt fa tételénél fokozta szállításait.

Ami a behozatal többi részét illeti, úgy e félévben is tovább észlelhető már a múlt évben megfigyelt az a jelenség, hogy az ország egyre nagyobb mértékben veszi igénybe a külföldi ipar készgyártmányait. Főként a hadseregfelszerelés gyors ütemű végrehajtása, ezzel kapcsolatban egyes iparágak termelési kapacitásának teljes kihasználása, a kellő időben tárolt belföldi nyersanyagkész-

letek kímélése mind közreműködnek e jelenség létrehozásában, ami a nehézipar és a textilipar, tehát két legfejlettebb iparunk termékeinél jelentkezik a legerősebb mértékben. Így villamos és egyéb gépekből és készülékekből, továbbá vasárukból és műszerekből a múlt év első felében 20·1 millió, az idén 33·9 millió P értékű cikket importáltunk, úgy, hogy az idén az egész behozatali értéknek, a 319·9 millió P-nek 10·6%-a, tehát több mint tizedrésze erre az árucsoportra esett (1939 I. felében 8·3%). Gyapjú- és pamutszövetből pedig, valamint pamut- és gyapjúfonalból a múlt évi 7·2 millióval szemben az idei első félévben 22·8 millió P értékű árut szereztünk be külföldön, ami a behozatali összértéknek 7·1%-át tette a tavalyi 3%-kal szemben.

Meg kell végül említeni, hogy az 1939. évi gyengébb tengeritermés folytán a megnagyobbodott ország szükségletének kielégítésére 4·375 vagon tengerit kellett behoznunk, ami 7·2 millió P-vel terhelte meg kereskedelmi mérlegünket.

Kivitelünkben (1/B. sz. tábla) a két nagy áru kategória, az agrárcikkek és az ipari termékek csoportja a következő szerepet játszotta:

Árucsoport	Kivitel értéke		
	1939	1940	több (+), kevesebb (-)
	I. felében		
millió P-ben			
Mezőgazdasági termékek	184·0	179·5	— 4·5
Mezőgazdasági ipari termékek	16·1	26·7	+ 10·6
Agrártermékek össz.	200·1	206·2	+ 6·1
Ipari termékek	74·7	65·3	— 9·4
Egyéb (túlnyomóan bányászati) termékek	7·0	9·1	+ 2·1
Összesen	281·8	280·6	— 1·2

Míg behozatalunk jelentős mértékben, összesen 76·7 millió pengő értékkel emelkedett, addig kivitelünk 1·2 millió P-vel alacsonyabban zárult, mint az előző év első felében. A kedvezőtlenebb kiviteli eredmény oka, hogy mind a mezőgazdasági, mind az ipari termékek exportja (az agráripari termékek kivételével) jelentékenyen visszaesett.

A mezőgazdasági termékek 4·5 millió pengőt tevő kiviteli értékcsökkenésére főként két fontos tételünknek: a búzának és a tengerinek exportalakulása hatott. Búzából az idén már csak 2·8 millió q állott kiviteli célokra rendelkezésre a múlt évi 3·3 millió q helyett,

ami 11·3 millió pengővel jelentett kisebb értéket. Az 1939. évi jó termés feleslegeinek legnagyobb része, több, mint $\frac{3}{5}$ -e tehát már 1939 második felében exportáltatott (1938 második felében ellenben az akkori gazdasági év feleslegeinek kb. a fele), s lényegesen hozzájárult az 1939. évi kereskedelmi mérlegaktívum kialakulásához.¹⁾ Tengeriből viszont a gyengébb termés következtében az idén inkább csak vetőmagot exportáltunk (341 vagón, 670 ezer P), míg tavaly az első félévben 3.669 vagónnal vittünk ki 5·3 millió P értékben.

A passzivumot növelő tételek között megemlítendő még a disznósír és szalonna — aminek exportcsökkenése (— 3·8 millió P) az említett gyengébb tengeritermessel van összefüggésben — valamint a baromfi tétele (— 2 millió P). Az olajosmagvaknál, a szárazbabnál, a friss gyümölcsöknél, a burgonyánál és a vajnál ugyancsak eléggé jelentékeny kiesésről kell beszámolni. Kedvezően alakult viszont a vágó- és igásállatok elhelyezése annak következtében, hogy az olasz piac ez évben már nyitva volt a szarvasmarha-kivitelnek. Az ezen az úton elért 15 millió P-s emelkedés bőven ellensúlyozta az élő sertéskivitelnél mutatkozó 11·4 millió P-s esést, úgy, hogy az élő állatoknál végeredményében 3·6 millió P-s többlet állott elő. Jóval kedvezőbb volt a friss és elkészített hús elhelyezése, ami 16·7 millió P-vel javította mérlegünket. A nyers dohánynál 4·5 millió pengő emelkedés mutatkozott. Jelentékenyebb javulás állott elő a lóhere- és lucernamag, a száraz borsó, a szalma, a szárított főzelékfélék és a gyógynövények elhelyezésénél is

A mezőgazdasági ipar általában kedvező eredménnyel zárta a félévet. Főként a liszt-nél (+ 5·4 millió P) és a szaláminál (+ 1·8 millió P) jelentkezett javulás.

A többi iparág kivitelének alakulását a következő hasáb táblázatának adatai szemléltetik.

Feltűnő mindenekelőtt az iparágak exportérték szerinti sorrendjének megváltozása. Az élen ugyan 47%-os részesedésével most is a *nehézipar* áll, amely a fontosabb kiviteli cikkek közül csak a villamosgépek és készülékek kivitelét tudta kisebb mértékben (+ 810 ezer P) fokozni, a vassfélgégyárt-

¹⁾ A gazdasági év kereskedelmi mérlegegyenlege ezt a kiszállítás időpontjában bekövetkezett eltolódást be tudja számítani. Az 1939. július 1-től 1940. június 30-ig számított gazdasági év 38·6 millió P aktívummal zárult, pontosan annyival, mint az 1938-as naptári év.

Iparág, ill. iparcsoport	Kiviteli érték				több (+), kevesebb (-) Millió P
	1939	1940	1939	1940	
	első felében				
	Millió P	%			
Nehézipar	36·7	30·7	49·1	47·0	— 6·0
Vegyészeti ipar	5·5	9·6	7·4	14·7	+ 4·1
Textilipar	8·3	6·9	11·1	10·6	— 1·4
Faipar	3·0	4·4	4·	6·7	+ 1·4
Bőrgyártás	3·1	2·8	4·1	4·3	— 0·3
Kő-, agyag-, üvegipar	3·5	2·8	4·7	4·3	— 0·7
Konfekciósipar	3·7	2·0	5·0	3·1	— 1·7
Kefekötő- és fonásipar	1·0	1·7	1·3	2·6	+ 0·7
Papirosipar	1·0	1·4	1·3	2·2	+ 0·4
Szőrmekikészítő ipar	3·5	0·8	4·7	1·2	— 2·7
Kaucukipar	1·2	0·6	1·6	0·9	— 0·6
Bőripar	3·1	0·4	4·2	0·6	— 2·7
Egyéb iparágak	1·1	1·2	1·5	1·8	+ 0·1
Együtt	74·7	65·3	100·0	100·0	— 9·4

mányok (— 3·1 millió P), vasárak (— 2·2 millió P), gépek és készülékek (— 860 ezer P) tételeinél ellenben jelentős visszaesést szenvedett. Második helyre azonban már a *vegyészeti ipar* került, főként amiatt, hogy az agyagföldhidrát kivitelét 2·5 millió P-vel emelte, míg ugyanakkor a most harmadik helyen álló textilipari kivitel 1·4 millió P-vel visszaesett. Jelentősen előretört a *faipar* a megmunkált fa fokozott exportja révén, aminél 2 millió P-s többletet ért el. A *bőrgyártás* exportja kisebb veszteséget szenvedett. Annál jelentékenyebb volt a *konfekciósipar* főként a női és leánytelsőruhák tételénél (— 1·1 millió P) bekövetkezett kiesés folytán, minek következtében a kisebb veszteséget szenvedett *kő-, agyag- és üvegipar* mögé a hetedik helyre esett vissza. Súlyos, 2·7 — 2·7 millió pengőt tevő visszaesés jelentkezett a *szőrmekikészítő ipar*, valamint a *bőripar* kivitelénél a kikészített prémbőrök, illetőleg főként a cipészárak (— 2·2 millió P) tételénél.

A behozatal és kivitel alakulására legjobban befolyással bíró tételek áttekintése után lássuk, milyen változások történtek a *forgalom szerkezetében*. A 2. sz. tábla szerint behozatalunknak 76·7 millió P-t tevő növekedéséből az oroszánrész, 40·3 millió pengő a készáraknál, 27·9 millió a félgégyártmányoknál állott elő és csak 8·5 millió P esett a nyersanyagimport gyarapítására. (Megjegyzendő, hogy ebben az összeállításban félgégyártmányok elnevezés alatt szerepelnek olyan fontos ipari alapanyagaink, mint a nyersfémek, műselyem, műrost, cserzőkivonat, papirosanyag, bárdolt és fűrészelt fa, nyers- és ócskavas, amelyeknek

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma gazdasági ágak és rendeltetés szerint az 1939. és 1940. év január—június hónapjaiban.

Commerce extérieur de la Hongrie, suivant les branches économiques et la destination, en janvier—juin 1939 et 1940.

A nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok megnevezése <i>Matières premières, demi-produits et objets fabriqués</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>			
	1939		1940		1939		1940	
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%
	I—VI.							
I. Élelmezési és élvezeti cikkek <i>Articles d'alimentation, y compris les boissons</i>	19.065	7.84	13.999	4.38	114.816	40.75	123.065	43.85
II. Élő állatok — <i>Animaux sur pied</i>	271	0.11	493	0.15	53.958	19.15	57.040	20.33
III. A mezőgazdaság és ipar segédanyagai — <i>Matières nécessaires à l'agriculture et à l'industrie</i>	18.834	7.74	31.473	9.84	17.599	6.24	13.536	4.82
IV. Ipar — <i>Industrie</i>	205.036	84.31	273.904	85.63	95.410	33.86	86.983	31.00
Összes áruforgalom — Total	243.206	100.00	319.869	100.00	281.783	100.00	280.624	100.00
Ebből — <i>Dont</i> :								
Nyersanyagok — <i>Mat. premières</i>	93.812	38.57	102.332	31.99	185.230	65.73	184.649	65.80
Félgyártmányok — <i>Demi-produits</i>	74.801	30.76	102.695	32.11	26.305	9.34	24.942	8.89
Gyártmányok — <i>Objets fabriqués</i>	74.593	30.67	114.842	35.90	70.248	24.93	71.033	25.31

behozatali értéke együttvéve 67.2 millió P-t tett.) Behozatalunkra tehát az a körülmény a jellemző, hogy a belföldi ipar táplálásához szükséges anyagkategóriák különösen értékben emelkedtek ugyan, de nem olyan mértékben, mint ahogy a készáruk behozatala nőtt. Éppen ezért az egész behozatal értékében legnagyobb a részesedése a gyártmányok értékének: 35.9% a múlt évi 30.7%-kal szemben, míg a félgyártmányok részesedése 30.7%-ról csak 32.1%-ra emelkedett, a nyersanyagoknál pedig jelentős visszaesés (38.6%-ról 32%-ra) mutatkozik. Kiviteli értékünknek 1.2 millió pengős csökkenéséből 0.6 millió P a nyersanyagoknál, 1.4 millió P a félgyártmányoknál állott elő, míg az ipar — amint láttuk, a mezőgazdasági ipari termékek fokozódó exportja útján — 0.8 millió P-s többletet ért el. Kivitelünk összetételében ezek folytán csak árnyalati különbségek mutatkoznak a múlt évihez képest. A nyersanyagok részesedése 65.7%-ról 65.8%-ra, a gyártmányoké 24.9%-ról 25.3%-ra emelkedett, míg a félgyártmányoknál 9.3%-ról 8.9%-ra történt visszaesés állott elő.

A magyar közgazdaság külföldi piacait vizsgálva, mindenekelőtt szembeötlő tény, hogy az összforgalom, amely a maga egészében 600.5 millió P-t tett az előző évi 525 millió P-hez képest, Európával, Észak-Amerikával, s valamelyest Dél-Amerikával szemben is nőtt, a növekedés azonban csak Észak-Amerikával szemben volt olyan mértékű, hogy az összforgalomban való részese-

dés aránya is emelkedjék, amint ezt az alábbi összeállítás mutatja:

Világ-rész	Összes forgalom			
	1939		1940	
	I. f e l é b e n			
	Millió P	%	Millió P	%
Európa	471.2	89.75	533.0	88.76
Ázsia	8.2	1.57	7.6	1.26
Afrika	14.0	2.66	12.6	2.11
Észak-Amerika	21.6	4.12	37.5	6.23
Közép-Amerika	1.5	0.28	1.1	0.19
Dél-Amerika	8.2	1.57	8.7	1.45
Ausztrália	0.3	0.05	0.0	0.00
Összesen	525.0	100.00	600.5	100.00

Ezek szerint Európa részesedési aránya — a forgalom értékének növekedése ellenére — 1 ponttal kisebb volt, mint az előző évben. A többi csökkenő összforgalmú világrésznél a részesedés visszaesése egy-egy pontnak csak törtrészét tette, aránylag azonban sokkal jelentékenyebb volt, mint világrészünkénél.

Ami külön a behozatalt illeti, úgy azt Európa, Észak- és Dél-Amerika országaiból érték szerint fokozni tudtuk, a fokozás azonban csak a két amerikai világrésszel szemben volt olyan mérvű, hogy az összbehozatalban való részesedés emelkedjék. Ez a jelenség összefüggésben van azzal, hogy ipari alapanyagbeszerzésünk egy része a tengerentúlra vitetett át a világháború következtében, már annak folytán is, hogy az áruleszállítások nem a nagy angol, holland, belga,

3. Magyarország külkereskedelmi forgalmának megoszlása országok szerint az 1939. és 1940. évek január—június hónapjaiban.

Répartition, par pays, du commerce extérieur de la Hongrie, en janvier—juin 1939 et 1940.

Származási, illetőleg rendeltetési országok <i>Pays de provenance ou de destination</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>				Behozatali (—), ill. kiviteli (+) többlet <i>Exc. des import. sur les exp. (—), ou celui des exp. sur les imp. (+)</i>	
	1939		1940		1939		1940		1939	1940
	I—VI.								1939	1940
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	I—IV. — 1.000 P	— 1.000 P
Németbirodalom - <i>Reich allemand</i>	105.689	43.46	161.712	50.56	141.212	50.11	128.343	45.73	+ 35.523	— 33.369
Cseh-Szlovákia ¹⁾ - <i>Tchéco-Slovaquie</i> ¹⁾	5.767	2.37	—	—	4.436	1.57	—	—	— 1.331	—
Cseh-Morva prot. ²⁾ — <i>Protec- torat de Bohême-Moravie</i> ²⁾	1.870	0.77	5.680	1.78	862	0.30	6.993	2.49	— 1.008	+ 1.313
Szlovákia ²⁾ — <i>Slovaquie</i> ²⁾	3.354	1.38	7.583	2.37	634	0.22	6.248	2.23	— 2.720	— 1.335
Lengyelország — <i>Pologne</i>	5.270	2.17	—	—	3.019	1.07	—	—	— 2.251	—
Lengyel főköormányzóság — <i>Gouvernement général pour le territoire polonais occupé</i>	—	—	384	0.12	—	—	—	—	—	— 384
Románia — <i>Roumanie</i>	16.955	6.97	15.724	4.92	10.341	3.67	7.512	2.68	— 6.614	— 8.212
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	12.371	5.09	16.573	5.18	7.210	2.56	8.984	3.20	— 5.161	— 7.589
Luxemburg — <i>Luxembourg</i>	40	0.02	246	0.08	74	0.03	99	0.04	+ 34	— 147
Svájc — <i>Suisse</i>	6.704	2.76	9.097	2.84	6.363	2.26	11.351	4.04	— 341	+ 2.254
Olaszország — <i>Italie</i>	14.582	6.00	28.040	8.77	41.206	14.62	45.585	16.25	+ 26.624	+ 17.545
Franciaország — <i>France</i>	4.625	1.90	747	0.23	4.358	1.55	11.522	4.11	— 267	+ 10.775
Belgium — <i>Belgique</i>	2.908	1.19	3.681	1.15	1.383	0.49	1.277	0.46	— 1.525	— 2.404
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	8.776	3.61	6.799	2.12	4.580	1.63	4.285	1.53	— 4.196	— 2.514
Nagy-Britannia — <i>Grande- Bretagne</i>	15.239	6.26	5.188	1.62	17.573	6.24	11.816	4.21	+ 2.334	+ 6.628
Dánia — <i>Danemark</i>	1.175	0.48	744	0.23	937	0.33	799	0.28	— 238	+ 55
Norvégia — <i>Norvège</i>	380	0.16	451	0.14	1.052	0.37	798	0.28	+ 672	+ 347
Svédország — <i>Suède</i>	3.013	1.24	1.849	0.58	3.856	1.37	3.476	1.24	+ 843	+ 1.627
Finnország — <i>Finlande</i>	800	0.33	—	—	474	0.17	485	0.17	— 326	+ 485
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	2.446	1.00	1.936	0.60	787	0.28	1.355	0.48	— 1.659	— 581
Görögország — <i>Grèce</i>	1.488	0.61	1.456	0.46	1.220	0.43	2.976	1.06	— 268	+ 1.520
Törökország — <i>Turquie</i>	906	0.37	5.255	1.64	1.536	0.55	1.857	0.66	+ 630	— 3.398
Európai szabad kikötők — <i>Ports libres d'Europe</i>	12	0.00	—	—	2.029	0.72	2.106	0.75	+ 2.017	+ 2.106
Egyéb európai országok — <i>Autres pays d'Europe</i>	312	0.13	1.155	0.36	1.343	0.48	852	0.30	+ 1.031	— 303
Európa összesen — <i>Europe</i>	214.68	88.27	274.300	85.75	256.485	91.02	258.719	92.19	+ 41.803	— 15.581
Palesztina — <i>Palestine</i>	313	0.13	209	0.07	785	0.28	1.047	0.37	+ 472	+ 838
Brit-India — <i>Inde Anglaise</i>	2.745	1.13	1.458	0.45	1.853	0.66	982	0.35	— 892	— 476
Holland-India — <i>Indes Néer- landaises</i>	6	0.00	816	0.26	668	0.24	600	0.21	+ 662	— 216
Egyéb ázsiai országok — <i>Autres pays d'Asie</i>	250	0.10	231	0.07	1.615	0.57	2.202	0.79	+ 1.365	+ 1.971
Ázsia összesen — <i>Asie</i>	3.314	1.36	2.714	0.85	4.921	1.75	4.831	1.72	+ 1.607	+ 2.117
Egyiptom — <i>Egypte</i>	4.034	1.66	2.853	0.89	3.247	1.15	4.151	1.48	— 787	+ 1.298
Délafrikai Unió — <i>Union Sud- Africaine</i>	777	0.32	1.114	0.35	1.757	0.62	1.445	0.52	+ 980	+ 331
Egyéb afrikai országok — <i>Autres pays d'Afrique</i>	3.188	1.31	1.614	0.50	959	0.34	1.410	0.50	— 2.229	— 204
Afrika összesen — <i>Afrique</i>	7.999	3.29	5.581	1.74	5.963	2.11	7.006	2.50	— 2.036	+ 1.425
Brit-Észak-Amerika — <i>Amér. du Nord brit.</i>	283	0.12	215	0.07	215	0.07	109	0.04	— 68	— 106
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	13.571	5.58	32.758	10.24	7.576	2.69	4.355	1.55	— 5.995	— 28.403
Középamerikai országok — <i>Pays d'Amérique Centrale</i>	149	0.06	145	0.04	1.345	0.48	995	0.35	+ 1.196	+ 850
Brazília — <i>Brésil</i>	659	0.27	724	0.23	758	0.27	856	0.30	+ 99	+ 132
Argentína — <i>Argentine</i>	1.617	0.66	2.451	0.77	2.998	1.06	2.063	0.74	+ 1.381	— 388
Egyéb délamerikai országok — <i>Autres pays d'Amérique du Sud</i>	800	0.33	962	0.30	1.389	0.50	1.672	0.60	+ 589	+ 710
Amerika össz. — <i>Amérique</i>	17.079	7.02	37.255	11.65	14.281	5.07	10.050	3.58	— 2.798	— 27.205
Ausztrália — <i>Australie</i>	132	0.06	19	0.01	133	0.05	18	0.01	+ 1	— 1
Mindössze — <i>Total général</i>	243.206	100.00	319.869	100.00	281.783	100.00	280.624	100.00	+ 38.577	+ 39.245

¹⁾ Az I—III. havi forgalom adatai. — *Janvier, févr. et mars.*

²⁾ Az 1939. évi adatok a IV—VI. havi forgalomra vonatkoznak. — *Pour 1939, avril, mai et juin.*

francia cégek közvetítésével, hanem közvetlenül a termelő országok vállalatai útján kerültek lebonyolításra. Kivitelünket viszont csak Európa államaival, illetőleg Afrikával szemben tudtuk emelni, ami egyben — tekintve, hogy összkivitelünk végeredményében csökkenő volt — az összkivitelben való részesedés emelkedésével járt.

Az egyes államok közül (3. sz. tábla) a forgalomban vezető helyen álló Németbirodalom részesedése az 1939. I. félévi 47% -ról 48,3% -ra emelkedett behozatalunknak 105,7 millióról 161,7 millióra való megduzzadása folytán, ami tehát csaknem 50% -os arányú volt. Ez az érték egész behozatali értékünknek 50,6% -át, valamivel több mint felét tette az előző évi 43,5% helyett, az 56 millió P-s emelkedés pedig mintegy $\frac{3}{4}$ részét teszi a 76,7 millió P-s összbehozatali értéknövekedésnek. Kivitelünk ellenben jelentős mértékben visszaesett (141,2 millióról 128,3 millióra), minek folytán a részesedési arány is 50,1% -ról 45,7% -ra szállt le. A feltűnő jelenségnek, hogy a hadban álló Németbirodalom bevitelének csökkenése kivitelének fokozásával párosul, egyik főoka bizonyára az, hogy győzelmes háborúi folytán a gazdasági önellátás tekintetében jelentékenyen megerősödött, így pl. a nehézipar alapanyagát és segédanyagát tevő vasércet és szenet a Protektorátus, Lengyelország, Luxemburg, Belgium, majd később Észak-Franciaország és Lotharingia bányái bőségesen ontják számára. Az innen behozott árukra nézve a következő hasábon levő összeállítás nyújt tájékoztatást.

Az importált nyersanyagok és félgyártmányok között — a nyersbőr kivételével mind emelkedő forgalommal — iparunk fontos alapanyagait találjuk, mint a kokszt, nyersbőrt, műselyem, bárdolt és fűrészelt fát, cellulozet, horgany, műrost, de nélkülözhetetlen szolgálatot tesznek a kikészített bőr, a gyapjúfonál, s a kőszén is. A gyártmányok között a nehézipar, a vegyipar és a textilipar termékei a legfontosabbak.

Kivitelünknek 87,1% -át (1939 I. felében 88,9% -át) mezőgazdasági termékek tették. A vágó- és igásállatok, a friss és elkészített hús, a liszt, a toll, a tojás, a lóhere- és lucernamag, a disznósír és szalonna és a búza voltak a legfontosabb tételek. A bányászati és ipari termékek közül a bauxit, a villamosgépek és készülékek, az alumínium-hidrát, valamint a bárdolt és fűrészelt fa emelhetők ki. Kereskedelmi mérlegünk, amely ebben a viszonylatban az utolsó évek-

Árumegnevezés	Behozatali érték millió P-ben	
	1939	1940
	I. félév	
I. Nyersanyagok	17,3	22,2
Ebből:		
Kőszén	3,7	10,6
Koksz	4,8	7,0
Nyersbőr	1,4	1,0
II. Félgyártmányok	28,7	44,7
Ebből:		
Kikészített prémbőr	6,9	7,0
Műselyem	3,1	5,3
Bárdolt, fűrészelt fa	0,0	4,8
Papirosanyag	2,8	3,6
Vasfélgyártmány	3,0	3,6
Gyapjúfonál	0,8	2,1
Kikészített bőr	1,3	2,1
Nyers horgany	0,1	2,0
Műrost	0,8	1,4
III. Gyártmányok	57,6	92,7
Ebből:		
Gépek, készülékek	8,4	15,5
Papiros, -áru	6,1	10,3
Autó, -alváz	10,5	8,1
Gyapjúszövet	1,5	7,8
Vill. gépek és készülékek	3,7	6,6
Vasárak	3,0	5,5
Kátrányszőanyagok	4,8	5,4
Pamutszövet	0,8	3,3
Műszer	2,0	3,0
Üveg, -árak	1,1	2,1
Fémárak	1,0	1,7
Film	2,0	3,0
Kerékpár	0,6	1,0
IV. Egyéb nem részletezett áruk	2,1	2,1
Összesen	105,7	161,7

ben mindig aktív szokott lenni, s 1939 első felében is 35,5 milliós kiviteli többlettel zárult, a folyó év első felében 33,4 milliós passzívumot tüntet fel.

Összforgalmunkban 12,3% -kal (1939: 10,6%) részesedik a második helyen álló *Olaszország*. A részesedés emelkedését a csaknem megkétszereződött behozatainak köszönhetjük, bár kisebb mértékben kivitelünk is emelkedett. Legfontosabb behozatali cikkeink (zárójelben. közölve az előző év megfelelő időszakának eredményeit) a következők: déligyümölcs 4,7 (4,7) millió P nyers és előmunkált rizs 3,2 (1,9) millió P, műselyem 3,8 (1,6) millió P, pamutszövet 3,4 (0,6) millió P, műrost 2,3 (1,1) millió P, gyapjúszövet 1,5 (0,4) millió P értékben. Kivitelünknek 90 (94,3) %-a agrárcikkekre esett, ezek közül is két tétel, a búza- és a szarvasmarha-export alakulása befolyásolja egész kivitelünket. Búzából 19.790 (24.950) vagonnal vittünk ki 20,1 (29,0) millió P értékben, míg szarvasmarha-exportunk,

amely előtt csak 1939 első felének vége felé nőtt meg újra az olasz piac, 7.452 db-ról (2.3 millió P) 42.129 db-ra (15.6 millió P) emelkedett. Kereskedelmi mérlegünk 17.5 (26.6) millió pengővel volt aktív.

Cseh-Szlovákia teljes felbomlása 1939 márciusában következett be, amikor a *Pro-*

tektorátus és *Szlovákia* megalakult, Kárpát-alját pedig visszaszereztük. A forgalom alakulásának a múlt évvel legalább megközelítő módon való összehasonlítása ezért csak oly módon lehetséges, ha e három területtel lebonyolított árucserénk adatait összevonjuk az alábbiak szerint:

Ország	Behozatal				Kivitel				Összforgalom			
	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940
	I. f e l é b e n											
	Millió P		Összbehozatal ‰-a		Millió P		Összkivitel ‰-a		Millió P		Összforgalom ‰-a	
Cseh-Szlovákia	5.8	—	2.4	—	4.4	—	1.6	—	10.2	—	1.9	—
Cseh-morva védnökség	1.9	5.7	0.8	1.8	0.9	7.0	0.3	2.5	2.7	12.7	0.5	2.1
Szlovákia	3.4	7.6	1.4	2.4	0.6	6.2	0.2	2.2	4.0	13.8	0.8	2.3
Együtt	11.1	13.3	4.6	4.2	5.9	13.2	2.1	4.7	16.9	26.5	3.2	4.4

E területekkel adataink szerint mind a behozatal, mind a kivitel oldalán emelkedő forgalmat bonyolítottunk le. Különösen a kivitel fokozódott erősen, s így összes forgalmunkban együttvéve 4.4% kal részesedtek az előző évi 3.2%-kal szemben. A Cseh-morva védnökségből kokszot és gyapjúszövetet hoztunk be együttvéve 4 millió P értékben, Szlovákiából pedig nyers és megmunkált fát, valamint vasércet 5.1 millió P

értékben. Kivitelünk legnagyobb tétele a Védnökség felé az élő sertés volt (3.3 millió P). Szlovákiai kivitelünk jobban elaprózódott, a legnagyobb tétel azonban, 1.9 millió P értékben, ebben a viszonylatban is az élő sertés volt. Agrárexportunknak 2.7%-a jutott a Védnökségre, 2%-a Szlovákiára.

A *Balkán-államokkal* lebonyolított forgalmat (Albániát figyelmen kívül hagyva) a következő adatok jellemzik:.

Ország	Behozatal				Kivitel				Összforgalom			
	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940
	I. f e l é b e n											
	Millió P		Összbehozatal ‰-a		Millió P		Összkivitel ‰-a		Millió P		Összforgalom ‰-a	
Románia	17.0	15.7	7.0	4.9	10.3	7.5	3.7	2.7	27.3	23.2	5.2	3.9
Jugoszlávia	12.4	16.6	5.1	5.2	7.2	9.0	2.6	3.2	19.6	25.6	3.7	4.3
Bulgária	2.4	1.9	1.0	0.6	0.8	1.4	0.3	0.5	3.2	3.3	0.6	0.6
Görögország	1.5	1.4	0.6	0.5	1.2	3.0	0.4	1.1	2.7	4.4	0.5	0.7
Törökország	0.9	5.2	0.4	1.6	1.5	1.9	0.6	0.7	2.4	7.1	0.5	1.2
Együtt	34.2	40.8	14.1	12.8	21.0	22.8	7.6	8.2	55.2	63.6	10.5	10.7

A behozatalban javulás csak a jugoszláv és török viszonylatban következett be, görögországi behozatalunk stagnált, a bulgáriai, különösen pedig a romániai erősen visszaesett. Jugoszláviából főként nyers és megmunkált fát (8.3 millió P), nyers bőrt (1.8 millió P) és cserzőanyagkivonatokat (1.4 millió P) szereztünk be növekvő mennyiségben. Törökország a fentebb már említett len- és kendermag mellett (1.2 millió P) friss és déligyümölcsöt, nyersbőrt és gyapjút szállított. A legfontosabb görögországi cikkek a nyers dohány (540 ezer P), valamint a nyersbőr és a déligyümölcs voltak. Bulgáriai behozatalunk új tétele a tengeri (780 ezer P),

viszont a korábbi legnagyobb tétel, a nyers dohány 2.4 millió pengőről 260 ezer P-re esett vissza. Az olajpogácsa és az olajosmagvak szerény tételei némileg emelték a behozatalunkat. Románia a gyengébb tengeritermés pótlására 3.916 vagon tengerit szállított 6.5 millió P értékben (1939 első felében nem volt tengeri-importunk). A többi fontos behozatali tételek azonban mind alacsonyabb színvonalon mozogtak, mint az előző évben. Különösen a nyers és megmunkált fánál, a nyers ásványolajnál, valamint az ásványolajszármazékoknál volt jelentékeny a visszaesés. Kivitelünk a romániai kivételével valamennyi viszonylatban emelkedett. Az emelkedés

jugoszláv viszonylatban a két legnagyobb tételnél, a vasfélgvártmányoknál, s a gépek és készülékek tételénél volt a legnagyobb, míg a vasárúknak szintén fontos tétele visszaesett. Bulgáriába — emelkedő irányzattal — szintén főleg nehézipari termelvényeket (villamos és egyéb gépeket és készülékeket, vasárúkat, vasfélgvártmányokat) vittünk ki, de elkészített gyógyszerexportunk is ugrászerűen megjavult. A görög piac bűzára volt jó vásárló. Törökországi kivitelünk kisebb tételekből tevődött össze, melyek közül a villamosgépek és készülékek, a tűzálló téglák és a hamuzsír voltak aránylag a legfontosabbak. A romániai viszonylatban a nehézipari cikkek játsszák a legfontosabb szerepet, s a vasfélgvártmányoknál bekövetkezett visszaesés hatására esett vissza ideirányuló egész kivitelünk értéke is. A Balkán-államokkal e félévben lebonyolított forgalom adataiból, bár e félévben, az egész Balkán-területet tekintve, még csak a behozatali oldal mutat számottevő javulást, általában az a tanulság vonható le, hogy volna mód

a forgalom élénkebbé tételére: a fejlett magyar ipar gyártmányai jó ellenértéket nyújthatnak az innen behozott mezőgazdasági és bányászati termékekért.

A nyugati államok közül Svájjal kedvezően alakult a forgalmunk. Mind a behozatal, mind különösen a kivitel jelentékenyen emelkedett úgy, hogy összforgalmunkban való részesedése 2·5% -ról 3·4% -ra ugrott fel. Behozatalunk általában nem nagy tételekből tevődik össze. A legfontosabb áruk: pamutszövet és -fonál, pamuthulladék, anilinfesték, műselyemfonál, órák. Valamennyi emelkedő irányzattal vett részt a forgalomban. Kivitelünkben a búza, maláta, szalma és a ló voltak a jelentősebb tételek, s ezek mindegyikénél javulás mutatkozott. Exportunk javulásával Svájc 4·6% -át vette fel agrár-exportunknak, míg 1939 első felében ez az arány 2·5% volt.

A volt szövetséges nyugati államokkal kialakult forgalom jellemzésére a következő összeállítás szolgál:

Ország	Behozatal				Kivitel				Összforgalom			
	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940
	I. f e l é b e n											
	Millió P		Összbehozatal % -a		Millió P		Összkivitel % -a		Millió P		Összforgalom % -a	
Franciaország	4·6	0·8	1·9	0·2	4·4	11·5	1·6	4·1	9·0	12·3	1·7	2·0
Belgium	2·9	3·7	1·2	1·2	1·4	1·3	0·5	0·5	4·3	5·0	0·8	0·8
Luxemburg	0·0	0·2	0·0	0·1	0·1	0·1	0·0	0·0	0·1	0·3	0·0	0·1
Hollandia	8·8	6·8	3·6	2·1	4·6	4·3	1·6	1·5	13·4	11·1	2·5	1·9
Nagy-Britannia	15·2	5·2	6·3	1·6	17·6	11·8	6·2	4·2	32·8	17·0	6·3	2·8
Összesen	31·5	16·7	13·0	5·2	28·1	29·0	9·9	10·3	59·6	45·7	11·3	7·6

Belgium és Luxemburg kivételével a behozatalunk ezekből az országokból erősen visszaesett. Franciaországi importunk jóformán teljesen megszűnt, az angliai pedig csaknem az előző évi harmadára zsugorodott össze. A behozatalnak ez a visszaesése főként az ócskavas, nyersfém, nyersbőr, gyapjú tételeinél volt érzékeny. Kivitelünk csak a franciaországi viszonylatban mutatott emelkedést a nyers dohány és friss hús tételeinél, belgiumi, luxemburgi, valamint hollandiai exportunk stagnált, a nagy-britanniai pedig kb. harmadával visszaesett. Agrár-exportunknak ezután Franciaország 4·9% -át (1939: 1·2%), Nagy-Britannia 4·6 (4·0) % -át vette fel. További eredménye a forgalom ilyen módon való alakulásának az lett, hogy kereskedelmi mérlegünk, amely tavaly e viszonylatokban együttvéve 3·4 mil-

lió P-vel passzív volt, az idén 12·3 millió P aktívummal zárult.

A Skandináv-államokkal és Finnországgal lebonyolított forgalom összes forgalmunkban együttvéve 1939 első felében 2·2% -kal, a folyó évben 1·4% -kal, tehát csekély, amelletts visszaeső mértékben vett részt. Lengyelország megszűnésével élénkülő forgalom esett ki a magyar külkereskedelmi statisztika megfigyeléséből. A Főkörmányzósággal jelentéktelen behozatali forgalmat bonyolítottunk le. Oroszországgal kereskedelmi kapcsolatok ebben az időben még nem jöttek létre.

A tengerentúli államok között az Amerikai Egyesült Államok messze kimagasló szerepet tölt be külkereskedelmi forgalmunkban: az összforgalomban való 6·2% -os részesedése (1939 első félév: 4%) Olaszország

után a harmadik helyre utalja az országok fontosság szerinti sorrendjében. Sőt a behozatal nagyságát tekintve, ami 32·8 millió P-t tett az előző évi 13·6 millió P-vel szemben, Olaszország előtt a második helyet foglalja el annak következtében, hogy néhány cikkből (nyerspamut, fémek, nyersvas) importunk erősen emelkedett. Kivitelünk azon-

Rendeltetési ország	A g r á r k i v i t e l					
	1939	1940	1939	1940	1939	1940
	I. f e l é b e n					
	ezer P-ben		%-ban		az egész kivitel %-ában	
Németbirodalom	125.547	111.727	62·8	54·2	88·9	87·1
Olaszország . .	38.838	40.823	19·4	19·8	94·3	89·6
Franciaország .	2.406	10.037	1·2	4·9	55·2	87·1
Svájc	4.902	9.481	2·5	4·6	77·0	83·5
Nagy-Britannia .	8.102	9.458	4·0	4·6	46·1	80·0
Cseh-morva védnökség ¹⁾ . .	449	5.637	0·2	2·7	52·1	80·6
Szlovákia ¹⁾ . .	280	4.128	0·1	2·0	44·2	66·1
U. S. A.	6.202	3.652	3·1	1·8	81·9	83·9
Cseh-Szlovákia ²⁾	3.583	—	1·8	—	80·8	—
Egyéb országok	9.762	11.269	4·9	5·4	16·9	20·7
Összesen	200.071	206.212	100·0	100·0	71·0	73·5

¹⁾ Az 1939. évi adatok csak a II. negyedévre vonatkoznak.

²⁾ Az 1939. évi adatok csak az I. negyedévre vonatkoznak.

ban nem tudta tartani a tavalyi színvonalat, úgyszólván minden fontosabb tételnél kisebb volt az előző évinél. Ennek következtében ez évben agrárexportunknak csak 1·8% -a (1939: 3·1%) talált itt elhelyezésre.

Tekintsük át befejezésül *agrárexportunk* alakulását, az előző összeállítás segítségével, amely az agrárkivitel értéke szerinti sorrendbe sorozza be az egyes országokat:

Ipari kivitelünk visszaesésével mezőgazdasági exportunk jelentősége nőtt, az összforgalomban való részesedése az előző évi 71% -ról 73·5% -ra emelkedett. Egész kivitelünknek csaknem $\frac{3}{4}$ része tehát erre az árucsoportra esett. Aránylag az olaszországi kivitel tartalmazza a legtöbb agrárcikket, csaknem pontosan $\frac{9}{10}$ része ugyanis mezőgazdasági termékekből áll. Utána a Németbirodalom és Franciaország következik, mint amely országokba irányuló kivitelünkben egyformán 87·1% -os aránnyal vesznek részt mezőgazdasági termelvényeink. Körülbelül egyforma az arány az U. S. A. és Svájc bevételében: 83·9, ill. 83·5%. A Cseh-morva védnökségbe és Nagy-Britanniába irányuló exportunk a részesedés tekintetében szintén kb. egy színvonalon áll (80·6, ill. 80·0%). A Szlovákiába kivitt árumennyiségnek már csak $\frac{2}{3}$ -a esett a mezőgazdasági cikkekre.

vitéz Pap László dr.

Közúti forgalmi balesetek Magyarországon 1939-ben.

Accidents de la circulation en Hongrie dans l'année 1939.

Résumé. En Hongrie, le nombre des accidents de la circulation a, d'après la Statistique officielle, continué à augmenter dans l'année 1939, où il y en eut 13.387, contre 12.169 en 1938. De ces accidents, 8.418 eurent lieu à Budapest et 4.969 dans le reste du pays, à l'intérieur de localités ou sur les routes nationales.

Le nombre des accidents a dépassé de 10·8% celui de l'année précédente; l'augmentation a représenté 11·3% à Budapest et 7·8% en province. — Heureusement, bien que le nombre des accidents ait grandi, celui des personnes y blessées (6.266) a diminué (de 5·3%) par rapport à l'année d'avant (5.932). Cette diminution-là a été due au fait qu'à Budapest, il y eut bien moins d'accidents qu'en 1938 (— 20·0%); sous ce rapport, on voit une augmentation pour la province (+ 4·1%).

66·7% des accidents sont arrivés en chemins droits; 25·0%, à des croisements de chemins; 7·5%, sur des places; 0·8%, à des passages à niveau. — A Budapest, la plupart des accidents eurent lieu le

samedi et le vendredi; c'est le dimanche qu'on y en a vu le moins. En province, on eut le moins d'accidents le vendredi, la plupart en arrivèrent le samedi et le lundi.

Les accidents se répartissaient ainsi: collisions, 72·8%; écrasements, 16·0%; accidents d'autre sorte, 11·2%. Ces chiffres indiquent une diminution pour les écrasements, et une augmentation pour les collisions et les accidents d'autre sorte. — A Budapest, la plupart des accidents furent causés par des automobiles destinées au transport des personnes, par des camions automobiles et par des voitures hippomobiles; en province, par des automobiles transportant des personnes, par des bicyclettes et par des voitures hippomobiles. — De l'ensemble des accidents arrivés en Hongrie, 83·2% furent causés par des conducteurs; 8·7%, par des piétons; 1·6%, par des voyageurs; 6·5% en survinrent pour d'autres causes. — Par rapport à l'année d'avant, le nombre des accidents dus à des conducteurs a monté (+ 15·4%); il en a été de même des

után a harmadik helyre utalja az országok fontosság szerinti sorrendjében. Sőt a behozatal nagyságát tekintve, ami 32·8 millió P-t tett az előző évi 13·6 millió P-vel szemben, Olaszország előtt a második helyet foglalja el annak következtében, hogy néhány cikkből (nyerspamut, fémek, nyersvas) importunk erősen emelkedett. Kivitelünk azon-

Rendeltetési ország	A g r á r k i v i t e l					
	1939	1940	1939	1940	1939	1940
	I. f e l é b e n					
	ezer P-ben		%-ban		az egész kivitel %-ában	
Németbirodalom	125.547	111.727	62·8	54·2	88·9	87·1
Olaszország . .	38.838	40.823	19·4	19·8	94·3	89·6
Franciaország .	2.406	10.037	1·2	4·9	55·2	87·1
Svájc	4.902	9.481	2·5	4·6	77·0	83·5
Nagy-Britannia .	8.102	9.458	4·0	4·6	46·1	80·0
Cseh-morva védnökség ¹⁾ . .	449	5.637	0·2	2·7	52·1	80·6
Szlovákia ¹⁾ . .	280	4.128	0·1	2·0	44·2	66·1
U. S. A.	6.202	3.652	3·1	1·8	81·9	83·9
Cseh-Szlovákia ²⁾	3.583	—	1·8	—	80·8	—
Egyéb országok	9.762	11.269	4·9	5·4	16·9	20·7
Összesen	200.071	206.212	100·0	100·0	71·0	73·5

¹⁾ Az 1939. évi adatok csak a II. negyedévre vonatkoznak.

²⁾ Az 1939. évi adatok csak az I. negyedévre vonatkoznak.

ban nem tudta tartani a tavalyi színvonalat, úgyszólván minden fontosabb tételnél kisebb volt az előző évinél. Ennek következtében ez évben agrárexportunknak csak 1·8% -a (1939: 3·1%) talált itt elhelyezésre.

Tekintsük át befejezésül *agrárexportunk* alakulását, az előző összeállítás segítségével, amely az agrárkivitel értéke szerinti sorrendbe sorozza be az egyes országokat:

Ipari kivitelünk visszaesésével mezőgazdasági exportunk jelentősége nőtt, az összforgalomban való részesedése az előző évi 71% -ról 73·5% -ra emelkedett. Egész kivitelünknek csaknem $\frac{3}{4}$ része tehát erre az árucsoportra esett. Aránylag az olaszországi kivitel tartalmazza a legtöbb agrárcikket, csaknem pontosan $\frac{9}{10}$ része ugyanis mezőgazdasági termékekből áll. Utána a Németbirodalom és Franciaország következik, mint amely országokba irányuló kivitelünkben egyformán 87·1% -os aránnyal vesznek részt mezőgazdasági termelvényeink. Körülbelül egyforma az arány az U. S. A. és Svájc bevitelében: 83·9, ill. 83·5%. A Cseh-morva védnökségbe és Nagy-Britanniába irányuló exportunk a részesedés tekintetében szintén kb. egy színvonalon áll (80·6, ill. 80·0%). A Szlovákiába kivitt árumennyiségnek már csak $\frac{2}{3}$ -a esett a mezőgazdasági cikkekre. *vitéz Pap László dr.*

Közúti forgalmi balesetek Magyarországon 1939-ben.

Accidents de la circulation en Hongrie dans l'année 1939.

Résumé. En Hongrie, le nombre des accidents de la circulation a, d'après la Statistique officielle, continué à augmenter dans l'année 1939, où il y en eut 13.387, contre 12.169 en 1938. De ces accidents, 8.418 eurent lieu à Budapest et 4.969 dans le reste du pays, à l'intérieur de localités ou sur les routes nationales.

Le nombre des accidents a dépassé de 10·8% celui de l'année précédente; l'augmentation a représenté 11·3% à Budapest et 7·8% en province. — Heureusement, bien que le nombre des accidents ait grandi, celui des personnes y blessées (6.266) a diminué (de 5·3%) par rapport à l'année d'avant (5.932). Cette diminution-là a été due au fait qu'à Budapest, il y eut bien moins d'accidents qu'en 1938 (— 20·0%); sous ce rapport, on voit une augmentation pour la province (+ 4·1%).

66·7% des accidents sont arrivés en chemins droits; 25·0%, à des croisements de chemins; 7·5%, sur des places; 0·8%, à des passages à niveau. — A Budapest, la plupart des accidents eurent lieu le

samedi et le vendredi; c'est le dimanche qu'on y en a vu le moins. En province, on eut le moins d'accidents le vendredi, la plupart en arrivèrent le samedi et le lundi.

Les accidents se répartissaient ainsi: collisions, 72·8%; écrasements, 16·0%; accidents d'autre sorte, 11·2%. Ces chiffres indiquent une diminution pour les écrasements, et une augmentation pour les collisions et les accidents d'autre sorte. — A Budapest, la plupart des accidents furent causés par des automobiles destinées au transport des personnes, par des camions automobiles et par des voitures hippomobiles; en province, par des automobiles transportant des personnes, par des bicyclettes et par des voitures hippomobiles. — De l'ensemble des accidents arrivés en Hongrie, 83·2% furent causés par des conducteurs; 8·7%, par des piétons; 1·6%, par des voyageurs; 6·5% en survinrent pour d'autres causes. — Par rapport à l'année d'avant, le nombre des accidents dus à des conducteurs a monté (+ 15·4%); il en a été de même des

accidents causés par des piétons (+ 12·1%), mais le nombre des accidents imputés à des voyageurs baissait (— 34·7%).

Parmi les accidents, 39·8% ont fait des blessés, moins que pendant l'année précédente (46·2%). La plupart des blessés l'ont été par des automobiles servant au transport des personnes (39·3%); venaient ensuite, sous ce rapport, les blessés par bicyclettes (20·9%), par voitures hippomobiles (14·4%) et par motocyclettes (11·2%). Parmi les personnes blessées, la proportion des conducteurs a représenté 44·3%; celle des voyageurs, 20·5%; celle des piétons, 35·2%. — 61·1% des blessés l'ont été légèrement; 35·7%, assez gravement; 3·2%, mortellement; ces chiffres montrent tous une régression sur l'année précédente. — De l'ensemble des blessés, 74·8% étaient du sexe masculin et 25·2% du sexe féminin.

Az az évről-évre tapasztalható növekedés, amely a közúti balesetek számánál eddig minden évben észlelhető volt, az 1939. évben is tovább tartott. Az ország területéről összesen 13.387 közúti balesetet jelentettek a Hivatalnak, az előző évi 12.169-cel szemben. A balesetek száma 10·0%-kal növekedett, míg az 1938. év emelkedése az azelőtti évvel szemben 11·2%-ot tett ki. A közúti balesetek számának évről-évre történő emelkedése nem csak hazánkban észlelhető, hanem a világ legtöbb országában és ez a gépjárműforgalom növekedésével függ össze. Az 1939. évben történt balesetek közül 8.418 a főváros forgalmában, 4.969 pedig a vidéki városok, községek és az országutak forgalmában keletkezett. A fővárosi balesetek száma egy év alatt 11·3%-kal, a vidékieké pedig 7·8%-kal növekedtek meg.

A közúti balesetek és azok áldozatainak száma az 1938. és 1939. években a következő alakulást mutatja:

	Az	
	1938.	1939.
	é v b e n	
Közúti balesetek Budapesten . . .	7.561	8.418
vidéken . . .	4.608	4.969
Összesen . . .	12.169	13.387
Közúti balesetek áldozatainak száma Budapesten . . .	2.441	1.952
vidéken . . .	3.825	3.980
Összesen . . .	6.266	5.932

A közúti balesetek száma egy év alatt 1.218-cal növekedett; ebből 857 a fővárosra, 361 pedig a vidékre esett. Igen örvendetes

jelenség, hogy míg a balesetek száma emelkedett, addig a balesetek következtében megsérültek száma 5·3%-kal kevesebb volt az előző évinél. Az 1938. évben az ország területén 6.266 egyén szenvedett sérülést a közúti baleseteknél, míg az 1939. évben 5.932 személy sérülését jelentették a Hivatalnak. A sérültek számának csökkenése a fővárosban következett be, ahol 20·0%-kal kevesebben sérültek meg, mint az előző évben. Ezzel szemben a vidéki baleseteknél 4·1%-kal többen szenvedtek sérülést mint 1938-ban.

A közúti balesetek számának és áldozatainak havonkénti alakulását az 1. számú kimutatás tartalmazza. Budapesten a legtöbb baleset az őszi hónapokban, vidéken pedig a nyári hónapokban történt. Országos viszonylatban október hónapban volt a legtöbb baleset. A balesetek áldozatainak száma mind a fővárosban, mind a vidéken a nyári hónapokban volt a legnagyobb.

A balesetek megtörténtének helyéről az alábbi táblázat tájékoztat:

	Budapest	Vidék	Együtt
Egyenes úton	4.876	4.049	8.925
Útkereszteződésnél	2.689	652	3.341
Téren	840	163	1.003
Vasúti átjárónál	13	105	118
Összesen	8.418	4.969	13.387

Az összes balesetek 66·7%-a egyenes úton, 25·0%-a útkereszteződésnél, 7·5%-a téren, 0·8%-a pedig vasúti átjárónál következett be. Az előző évihez viszonyítva a fővárosban az egyenes úton történt balesetek száma 4·6%-kal, az útkereszteződéseknek bekövetkezettek 21·1%-kal, a téren történtek pedig 26·5%-kal növekedtek meg. A vidéki baleseteknél egyenes úton 8·7%-kal, téren 26·4%-kal több balesetet számláltak, ezzel szemben az útkereszteződéseknek 3·8%-kal kevesebb baleset következett be.

A közúti balesetek a hét egyes napjai szerint a következő megoszlást mutatják:

	Az előfordult balesetek száma		
	Budapesten	Vidéken	Együtt
Vasárnap	724	700	1.424
Hétfő	1.228	740	1.968
Kedd	1.242	679	1.921
Szerda	1.198	717	1.915
Csütörtök	1.247	682	1.929
Péntek	1.283	650	1.933
Szombat	1.402	791	2.193
Ismeretlen	94	10	104
Együtt	8.418	4.969	13.387

2. A közúti balesetek valószínű oka. — *Causes probables des accidents de la circulation routière.*

A balesetek okainak megnevezése <i>Causes probables</i>	Nombre des accidents causés par					
	A gépkocsik és mótorkerékpárok <i>automobiles ou motocyclistes</i>		Az egyéb járművek <i>d'autres véhicules</i>		Az összes közúti járművek <i>des véhicules, au total</i>	
	által okozott balesetek száma					
	össze- sen - en Hongrie	Buda- pesten à Buda- pest	össze- sen - en Hongrie	Buda- pesten à Buda- pest	össze- sen - en Hongrie	Buda- pesten à Buda- pest
I. Vezetők hibája. — <i>Fautes de conducteurs.</i>						
Vigyázatlan hajtás — <i>Conduite imprudente</i>	1.062	791	753	459	1.815	1.250
Vigyázatlan előzés — <i>Dépassement imprudent</i>	3.450	3.052	165	96	3.615	3.148
Vigyázatlan ki- vagy behajtás — <i>Sortie ou entrée imprudente</i>	604	552	155	85	759	637
Vigyázatlan kitérés — <i>Ecart imprudent</i>	316	252	53	17	369	269
Vigyázatlan fordulás — <i>En tournant imprudemment</i>	1.071	975	173	108	1.244	1.083
Szabálytalan hajtás vagy vezetés — <i>Conduite irrégulière</i>	521	332	398	113	919	445
Szabálytalan ki- vagy behajtás — <i>Sortie ou entrée irrégulière</i>	291	236	135	53	426	289
Szabálytalan előzés — <i>Dépassement irrégulier</i>	282	143	90	22	372	165
Szabálytalan kitérés — <i>Ecart irrégulier</i>	85	61	37	12	122	73
Gyorshajtás — <i>Conduite trop rapide</i>	239	54	118	23	357	77
Hátrátolatás — <i>Recul imprudent</i>	91	76	21	17	112	93
Jelzés elmulasztása — <i>Manque de signal</i>	146	70	142	46	288	116
Jelzés figyelmen kívül hagyása — <i>Il n'a pas été tenu compte de signaux</i>	77	31	68	33	145	64
Gondatlan vezető — <i>Négligence du conducteur</i>	19	1	20	1	39	2
Lovak felügyelet nélkül hagyása — <i>Chevaux laissés sans surveillance</i>	15	1	68	28	83	29
Hajtásban vagy vezetésben való járatlanság — <i>Manque d'expérience du conducteur</i>	57	7	44	2	101	9
Kivilágítási szabályok megszegése — <i>Infraction au règlement d'éclairage</i>	40	2	76	4	116	6
Ittas állapot — <i>Ivresse</i>	74	22	127	18	201	40
Egyéb — <i>Autres fautes</i>	19	2	39	5	58	7
Együtt — <i>Ensemble</i>	8.459	6.660	2.682	1.142	11.141	7.802
II. Gyalogjárók hibája. — <i>Fautes de piétons.</i>						
Úttestre vigyázatlanul lelépő gyalogos — <i>Imprudence de piétons passant sur la chaussée</i>	497	287	149	43	646	330
Egyéb vigyázatlanság — <i>Autres imprudences</i>	4	1	7	—	11	1
Mozgó járműre való felugrás — <i>Saut dans un (ou d'un) véhicule en marche</i>	9	6	57	38	66	44
Jelzés figyelmen kívül hagyása — <i>Il n'a pas été tenu compte de signaux</i>	71	29	20	5	91	34
Testi hiba (nagyothallás stb.) — <i>Défaut physique (oreille dure, etc.)</i>	21	4	18	3	39	7
Ittas állapot — <i>Ivresse</i>	30	6	17	6	47	12
Pajkos gyermek — <i>Espiègleries d'enfants</i>	65	9	58	8	123	17
Gyermek felügyelet nélkül hagyása — <i>Enfants non surveillés</i>	59	5	55	2	114	7
Egyéb — <i>Autres</i>	7	1	14	3	21	4
Együtt — <i>Ensemble</i>	763	348	395	108	1.158	456
III. Utasok hibája — <i>Fautes de voyageurs</i>						
Kiesés mozgó járműből — <i>Chute d'un véhicule en marche</i>	17	7	91	30	108	37
Leugrás mozgó járműről — <i>Saut d'un véhicule en marche</i>	18	4	88	54	106	58
Egyéb — <i>Autres</i>	5	1	1	—	6	1
Együtt — <i>Ensemble</i>	40	12	180	84	220	96
IV. Különbéle okok. — <i>Causes diverses.</i>						
Műszaki hiba — <i>Défaut de la voiture</i>	139	8	54	7	193	15
Lovak megbokrosodása — <i>Chevaux emballés</i>	30	—	228	8	258	8
Nedves, csúszós úttest — <i>Voie détrempée, glissante</i>	143	18	66	17	209	35
Gondozatlan úttest — <i>Voie mal entretenue</i>	5	—	18	—	23	—
Egyéb — <i>Autres</i>	115	2	70	4	185	6
Együtt — <i>Ensemble</i>	432	28	436	36	868	64
Mindössze — <i>Total général</i>	9.694	7.048	3.693	1.370	13.387	8.418

1. Közúti balesetek száma havonként. — *Nombre des accidents de la circulation routière (par mois).*

Megnevezés — <i>Spécification</i>	H ó n a p — M o i s												Összesen <i>Total</i>		
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.			
Az összes járóművek által előidézett balesetek: <i>Accidents causés par des véhicules :</i>	száma <i>accidents</i>	Bpsten — <i>A Budapest</i>	648	489	581	586	698	746	704	720	790	837	853	766	8.418
		Vidéken — <i>En province</i>	215	260	282	418	425	503	604	579	522	477	355	329	4.969
		Együtt — <i>Ensemble</i>	863	749	863	1.001	1.123	1.249	1.308	1.299	1.312	1.314	1.208	1.095	13.387
áldozatai <i>victimés</i>		Bpsten — <i>A Budapest</i>	149	134	167	170	187	189	188	194	154	164	132	124	1.952
		Vidéken — <i>En province</i>	112	211	206	371	335	473	533	514	409	362	217	237	3.980
		Együtt — <i>Ensemble</i>	261	345	373	541	522	662	721	708	563	526	349	361	5.932

A fővárosban a legtöbb baleset szombaton és pénteken, a legkevesebb pedig vasárnap fordult elő. Vidéken szombaton és hétfőn történt a legtöbb baleset, a legkevesebb pedig pénteken. Országos viszonylatban szombaton és hétfőn észlelték a legtöbb balesetet, a legkevesebbet pedig vasárnap.

A balesetek órák szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy Budapesten délután 5—6 óra között és 1—2 óra között történt a legtöbb baleset. Vidéken leggyakoribb a baleset délután 5—6 óra és 4—5 óra között. Országos viszonylatban a délután 5—6 óra és 2—3 óra között történt a legtöbb közúti baleset.

A közúti balesetek fajták szerint a következő megoszlást mutatják:

	Összeütközések	Elgázolások	Egyéb	Együtt
Budapest	7.177	920	321	8.418
Vidék	2.566	1.216	1.187	4.969
Együtt	9.743	2.136	1.508	13.387

Az év folyamán előfordult közúti balesetek 72,8%-a összeütközés, 16,0%-a elgázolás, 11,2%-a pedig egyéb természetű baleset volt. Az előző évvel szemben az összeütközések és egyéb balesetek száma emelkedett, az elgázolásoké pedig csökkenést mutat. A fővárosban az összeütközések száma 16,0%-kal, a vidéken 10,9%-kal haladta meg az előző évit. Az elgázolások száma Budapesten 14,6%-kal, a vidéken pedig 5,7%-kal volt kevesebb, mint az előző évben. Országos viszonylatban az összeütközések 14,6%-os növekedését, az elgázolások 9,7%-os csökkenését figyelhetjük meg.

Az összeütközések járóművek szerint a következő alakulást mutatják:

Az összeütközést előidéző járómű	Az összeütközések száma		
	Budapest	vidéken	együtt
Vasút	1	9	10
Villamos	227	12	239
Személygépkocsi	4.949	966	5.905
Tehergépkocsi	933	387	1.320
Mótorkerékpár	211	197	408
Lófogat	525	442	967
Lábhajtású kerékpár	317	543	860
Egyéb és ismeretlen	24	10	34
Együtt	7.177	2.566	9.743

Budapesten a legtöbb összeütközést a személygépkocsi, a tehergépkocsi, a lófogatú kocsi és a lábhajtású kerékpár okozta. Vidéken a sorrend: személygépkocsi, lábhajtású kerékpár, lófogatú kocsi és tehergépkocsi. Országos viszonylatban a 9.743 összeütközés közül 5.905-öt a személygépkocsik, 1.320-at a tehergépkocsik, 967-et a lófogatú kocsik és 860-at a lábhajtású kerékpárok okoztak.

Az 1939. évben előfordult közúti baleseteket az előidézés oka szerint részletezve a 2. számú táblázat közli. Az ország területén előfordult közúti balesetek 83,2%-át a vezetők, 8,7%-át a gyalogosok, 1,6%-át az utasok hibája, 6,5%-át pedig különféle okok közrejátszása okozta. Ha a fővárosi baleseteket vizsgáljuk, akkor kitűnik, hogy itt a vezetők hibájából aránylag még több baleset keletkezett, mint a vidéken. Itt az összes balesetek 92,7%-a a vezetők hibájából állott elő. A gyalogosok 5,4%-kal, az utasok 1,1%-kal, egyéb okok pedig 0,8%-kal szerepelnek.

A vezetők által okozott balesetek száma az országban 15,4%-kal, a fővárosban pedig 18,0%-kal emelkedett. A gyalogosok hibájából keletkezett balesetek száma az országban 12,1%-kal, a fővárosban pedig 28,9%-kal volt kevesebb az előző évinél. Az utasok által okozott balesetek száma is visszaesett,

itt a csökkenés országos viszonylatban 34·7 %-ot, a fővárosban pedig 48·7 %-ot tett.

A vezetők által okozott balesetek közül a legtöbb vigyázatlan előzés (3.615), vigyázatlan hajtás (1.815) és vigyázatlan fordulás (1.244) miatt történt. A gyalogosok hibájából keletkezett baleseteknél az úttestre vigyázatlanul lelépő gyalogos (646) szerepel leggyakrabban. Az utasok hibájából előállított baleseteknél a kicsés mozgó járműből (108) és leugrás mozgó járműről (106) fordul elő legtöbbször. Az egyéb okoknál a lovak megbokrosodása (258) és a csúszós útest (209) volt a leggyakoribb.

A baleseteket előidéző járművek fajták szerint a következőképpen oszlanak meg:

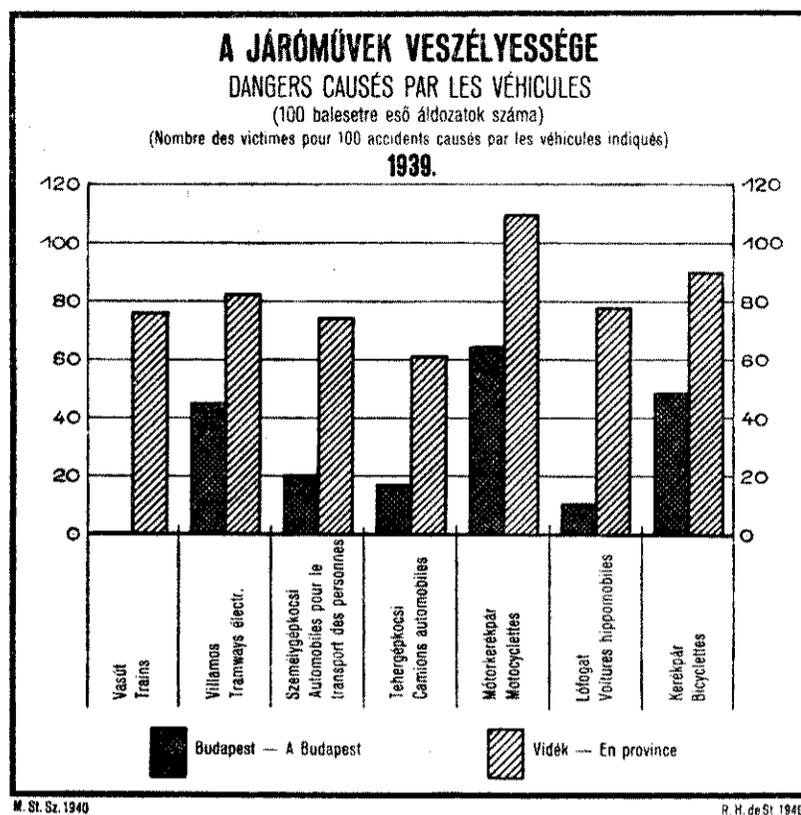
A balesetet előidéző járművek	Budapest	Vidék	Együtt
Vasutak	1	33	34
Villamosok	395	65	460
Személygépkocsik	5.646	1.632	7.278
Tehergépkocsik	1.043	614	1.657
Mótorkegypárok	359	400	759
Lófogatok	548	1.026	1.574
Lábhajtású kegypár	400	1.157	1.557
Egyéb és ismeretlen	26	42	68
Együtt	8.418	4.969	13.387

A baleseteket előidéző járművek közül az 1939. évben a személygépkocsik és a tehergépkocsik több balesetet, a vasutak, villamosok, mótorkegypárok, lófogatok és lábhajtású kegypárok pedig kevesebb balesetet okoztak mint az előző évben. A fővárosban előfordult balesetek 67·1 %-át a személygépkocsik, 12·4 %-át a tehergépkocsik, 6·5 %-át a lófogatok, 4·8 %-át pedig a lábhajtású kegypárok idézték elő. Vidéken a balesetek 32·8 %-ánál a személygépkocsik, 23·3 %-ánál a lábhajtású kegypárok és 20·6 %-ánál a lófogatok szerepelnek.

A közúti balesetet okozó személygépkocsik vezetőire vonatkozó ismert adatok azt mutatják, hogy azok 38·0 %-át úrvezetők (1938-ban 38·0 %), 2·4 %-át (1938-ban 2·6 %) pedig női vezetők kormányozták.

A balesetet előidéző járművek vezetőinek kora 12.428 esetben ismeretes. A vezető 4.811 esetben 31—40 éves, 3.750 esetben 21—30 éves, 2.055 esetben 41—50 éves és 918 esetben 50 éven felüli volt.

A közúti balesetek 39·8 %-a a személyek sérülésével járt, ami lényeges javulást jelent az előző évvel szemben, amikor a balesetek 46·2 %-ánál történt sérülés.

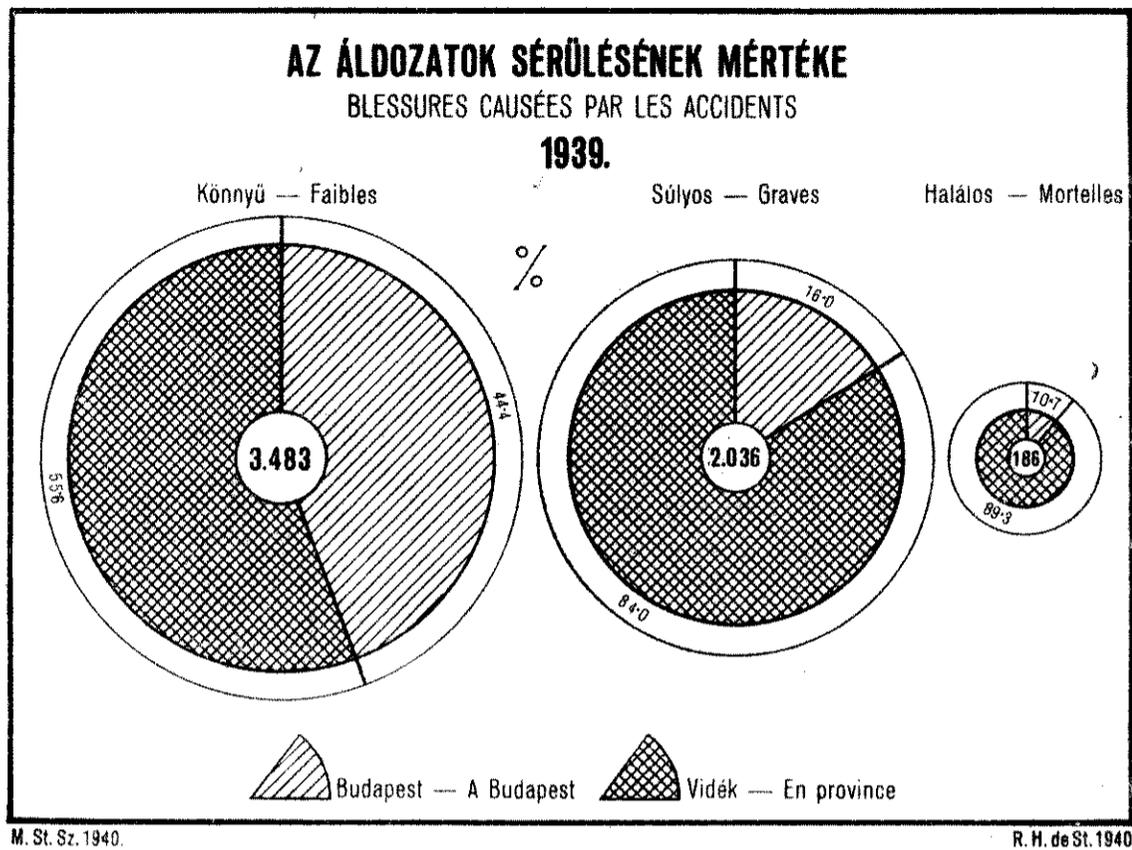

Az egyes járművek áldozatainak számát az alábbi táblázat részletezi:

	Budapest	Vidék	Együtt
Vasutak	—	25	25
Villamosok	177	53	230
Személygépkocsik	1.116	1.214	2.330
Tehergépkocsik	178	374	552
Mótorkegypárok	230	434	664
Lófogatok	54	799	853
Lábhajtású kegypárok	193	1.045	1.238
Egyéb és ismeretlen	4	36	40
Együtt	1.952	3.980	5.932

Az ország területén a legtöbb sérülést a személygépkocsik (39·3 %), a lábhajtású kegypárok (20·9 %), a lófogatok (14·4 %) és a mótorkegypárok (11·2 %) okozták. Budapesten a személygépkocsik, a mótorkegypárok és a lábhajtású kegypárok okozták legtöbbször a sérülést, míg vidéken a személygépkocsik, a lábhajtású kegypárok és a lófogatok.

A sérülést szenvedett egyének 44·3 %-a a vezető, 20·5 %-a az utasok, 35·2 %-a pedig a gyalogosok közül került ki. A közúti balesetek következtében megsérült személyek közül 61·1 % könnyen, 35·7 % súlyosan, 3·2 % pedig halálosan sérült meg. Öröndetes jelenség, hogy mind a három kategóriába tartozó sérültek száma az előző évvel szemben visszaesett. Egyébként a sérülések területszerinti megoszlását az alábbi táblázat részletezi:

		Könnyű	Súlyos	Halálos	Isme- retlen	Együtt
Budapest	1938	1.662	672	56	51	2.441
	1939	1.545	326	20	61	1.952
Vidék	1938	1.909	1.642	146	128	3.825
	1939	1.938	1.710	166	166	3.980
Együtt	1938	3.571	2.314	202	179	6.266
	1939	3.483	2.036	186	227	5.932

Budapesten a könnyű, súlyos és halálos sérülések száma az előző évhez viszonyítva csökkent. Ezzel szemben a vidéki sérültek-nél mind a három csoportba tartozó sérültek száma emelkedett.

A sérülést szenvedtek közül 74,8% férfi, 25,2% pedig nő volt, az előző évi arányuk 73,3%-ot, illetve 26,7%-ot tett. Korszerint csoportosítva az áldozatokat azt tapasztaljuk, hogy azok 24,0%-a a 21—30 éves, 21,0%-a 31—40 éves, 16,8%-a pedig 50 évesnél idősebb. Ezenkívül 13,4%-kal szerepelnek a 41—50 évesek, 10,2%-kal a 16—20 évesek, 8,6%-kal a 10 évnél fiatalabbak és végül 6,0%-ot tesz a 11—15 évesek csoportja

A balesetek során elpusztult és megsérült állatokról a következő adatok ismeretesek. A fővárosban 46, a vidéken pedig 346 ló sérült meg, illetve pusztult el. Ezenkívül még 278 másfajta állat szenvedett sérülést.

Az 1939. évben a balesetek következtében 13.060 jármű sérült meg többé-kevésbé, ebből 9.651 a főváros területén. A járművek közül 8.512 gépkocsi, 2 015 kerékpár, 1.067 vasuti, vagy közúti vasuti jármű, 793 szekér, 558 mótorkerékpár, 18 hintó és 97 egyéb jármű volt. A megsérült, illetve elpusztult állatok és megrongált járművek értékét az alábbi táblázat szemlélteti. A ki-mutatásban azonban csak azok az állatok és járművek szerepelnek, amelyeknél a kár összegét is bejelentették.

	Budapest		Vidék		Együtt	
	db.	kár- összeg P	db.	kár- összeg P	db.	kár- összeg P
1. Állatok.						
Ló	4	1.125	226	61.832	230	62.957
Egyéb	—	—	259	7.049	259	7.049
Együtt	4	1.125	485	68.881	489	70.006
2. Járművek.						
Vasúti v. közúti vasúti jármű	45	1.012	17	9.530	62	10.542
Gépkocsi	42	4.655	1.115	680.140	1.157	684.795
Mótorkerékpár	3	175	168	20.713	171	20.888
Hintó	—	—	16	582	16	582
Szekér	28	1.347	353	23.603	381	24.950
Lábhajtású kerékpár	60	1.394	595	19.681	655	21.075
Egyéb	7	177	16	955	23	1.132
Együtt	185	8.760	2.280	755.204	2.465	763.964

Petrichevich-Horváth Miklós báró dr.

Magyarország polgári légiforgalma az 1939. évben.

Trafic aérien civil en Hongrie dans l'année 1939.

Résumé. En 1939, le trafic aérien a encore progressé considérablement en Hongrie. Fonctionnant sur 23 lignes contre 19 pendant l'année précédente, il était particulièrement intense avec Vienne, Belgrade, Cracovie, Arad et Bucarest. Par suite de la mise en service d'avions de grande capacité, la circulation était plus rapide; la durée du trajet a diminué de 3 minutes pour Vienne, de 10 minutes pour Belgrade, de 35 minutes pour Bucarest.

En ce qui concerne le nombre des vols, il a baissé de 4,3% par rapport à l'année d'avant. Ajoutons que les avions ont fait au total 1,8 million de kilomètres, et volé pendant 7.230 heures.

Il y eut 30.708 passagers, dont 27.291 étrangers et 3.417 ressortissants hongrois. La proportion des passagers allemands a été de 48,8%. Comparativement à 1938, le trafic aérien a augmenté de 9,9% pour les correspondances, baissant de 18,6% pour les marchandises, de 91,3% pour les journaux et de 74,7% pour les colis. La proportion des avions partis et arrivés à l'heure a été de 60,0% (40,0% des avions ont été — plus ou moins — en retard). Pour la sécurité du transport, l'année 1939 a été bien favorable, car il n'y eut ni accident, ni atterrissage forcé.

*

Hazánk légiforgalma az 1939. évben az év első felében jelentkező európai feszültség és az év őszén kitört háború ellenére további jelentős fejlődést mutat. A vállalatok 23 olyan vonalat tartottak fenn az előző évi 19-cel szemben, amelyek vagy az ország fővárosából indultak ki, vagy pedig az országot átrepülve érintették azt. A vonalakat fenntartó vállalatok legnagyobb részét ugyanazok voltak, mint 1938-ban. Változás csak az volt, hogy Cseh-Szlovákia szétesésével az előző évben szerepelt két cseh vállalat beszüntette járatait, továbbá az előző évben még az osztrák légiforgalmi vállalat nevén szerepelt gépek, ebben az évben már a német Lufthansa gépei között vannak kimutatva. E három kieső vállalattal szemben két új vállalat jelentkezett, az egyik az olasz Avio Linee Italiane S. A., a másik pedig az angol British Airways Ltd. volt. Végeredményben az 1939. évben 9 vállalatnak a gépei érintették hazánkat, az előző évi 10-zel szemben. Bár a vállalatok száma csökkent mutat, mégis négy vonallal többet tartottak fenn, mint 1938-ban. Az emelkedés a

magyar, olasz és lengyel nemzetiségűek vonalainál mutatkozik. A repülővállalatokról és az általuk fenntartott vonalakról, valamint a járatok időbeli eloszlásáról részletes adatokat közöl az 1. számú táblázat, ahol a vállalatok nevei az illető ország nyelvén írva, betűrendben vannak felsorolva.

Az Air France S. A. gépei továbbra is csak egy vonalon, a Páris—Bukarest-i útvonalon bonyolították le a forgalmat. Az Ala Littoria S. A. olasz vállalat szintén fenntartotta régi vonalát a Budapest—Velence-it, ellenben egy új olasz vállalat is jelentkezett, az Avio Linee Italiane S. A., amely három új vonalat létesített, és pedig a Budapest—Római-i, a Budapest—Velence-i és a Róma—Varsó-i járatot. További új vállalat ebben az évben a British Airways Ltd. angol vállalat is, amely a Budapest—Frankfurt—London-i viszonylatban bonyolította le a forgalmat. Nincs változás a Deutsche Luft Hansa A. G. járatainál, ugyanazokat a vonalakat repülték gépei mint az előző évben, mégpedig a Berlin—Athén-i, a Berlin—Bukarest-i, a Budapest—Zürich-i és a Berlin—Kabul-i vonalakat. A holland Koninklijke Luchtvaart Mij. vállalat ugyancsak az előző évben is járatott vonalait tartotta fenn, mégpedig az Amsterdam—Batávia-it és a Budapest—Rotterdam—London-it. Az előző évben bekapcsolódott román vállalat, a Linie Aérienne Romane Exploitate Cu Statue S. A. Bukarest—Budapest-i járatát ebben az évben Berlinig meghosszabbította. A Magyar Légiforgalmi Rt. gépei az 1939. évben már hét vonalon közlekedtek, az előző évi öttel szemben. A régi vonalak közül fennmaradt a Budapest—Bécs-i, a Budapest—Zürich-i és a Budapest—Varsó-i járat. A Bukarest—Budapest-i vonal meghosszabbítást nyert Berlinig, a Budapest—Prága-i viszont megszűnt. A vállalat ebben az évben három új vonalat is létesített, az egyik a Budapest—Velence-i, a másik a Budapest—Róma-i, a harmadik pedig a Budapest—Belgrád-i járat volt. A Polskie Linje Lotnicze lengyel vállalat az előző évi egy vonallal szemben, ebben az évben három vonalon járatta gépeit. Fennmaradt a régi Budapest—Varsó-i járat, két új vonala közül az egyik a Varsó—Roma-i, a másik pedig a Budapest—Belgrád-i járat volt. A legtöbb vállalat vonalain a gépek egész évben közle-

1. Magyarország 1939. évi légiforgalma a vállalatok és a repülőgépek útvonala szerint.
Trafic aérien de Hongrie en 1939, suivant les entreprises de transport et les lignes.

Vállalat megnevezése <i>Entreprises</i>	Vállalat nemzetisége <i>Nationalité des entreprises</i>	Az útvonal, amelyen a gépek közlekedtek <i>Lignes</i>	Mely hónapokban közlekedtek a gépek <i>Mois où il y eut des services</i>
Air France S. A.	francia <i>français</i>	Páris — Strassburg — München — Bécs — Budapest — Belgrád — Bukarest <i>Paris — Strasbourg — Munich — Vienne — Buda- pest — Belgrade — Bucarest</i>	január, június — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>janv., juin — août; en semaine tous les jours</i> február — március hónapokban hetenként háromszor <i>févr. — mars; 3 fois par semaine</i>
Ala Littoria S. A.	olasz <i>italien</i>	Budapest — Bécs — Velence <i>Budapest — Vienne — Venise</i>	január — augusztus hónapokban hetenként háromszor — <i>janv. — août; 3 fois par semaine</i>
Avio Linee Italiane S. A.	olasz <i>italien</i>	Budapest — Velence Róma <i>Budapest — Venise — Rome</i>	szepember hónapban hétköznapokon — <i>septembre; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Velence <i>Budapest — Venise</i>	október — december hónapokban hétköznapokon — <i>octobre — décembre; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Róma — Velence — Budapest — Varsó <i>Rome — Venise — Budapest — Varsovie</i>	június — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>juin — août; en semaine tous les jours</i>
British Airways Ltd.	angol <i>anglais</i>	Budapest — Frankfurt — London <i>Budapest — Francfort — Londres</i>	április hónapban naponta — <i>avril; tous les jours</i> május — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>mai — août; en semaine tous les jours</i>
Deutsche Lufthansa A. G.	német <i>allemand</i>	Berlin — Bécs — Budapest — Belgrád — Szófia — Szaloniki — Athén <i>Berlin — Vienne — Budapest — Belgrade — Sofia — Salonique — Athènes</i>	január — február hónapokban hétköznapokon — <i>janv. — févr.; en semaine tous les jours</i> március hónapban hétköznapokon kétszer — <i>mars; en semaine 2 fois tous les jours</i> április — augusztus hónapokban naponta kétszer — <i>avril — août; 2 fois par jour</i> október — december hónapokban hétköznapokon kétszer — <i>octobre — décembre; en semaine 2 fois tous les jours</i>
" " " "	"	Berlin — Bécs — Budapest — Arad — Bukarest <i>Berlin — Vienne — Budapest — Arad — Bucarest</i>	június, auguszt, október — december hónapokban hét- köznapokon — <i>juin, août, octobre — décembre;</i> <i>en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Bécs — Salzburg — München — Zürich <i>Budapest — Vienne — Salzbourg — Munich — Zurich</i>	április — június hónapokban hétköznapokon — <i>avril — juin; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Berlin — Budapest — Athén — Rodi — Damaszkusz — Bagdad — Teherán — Herat — Kabul <i>Berlin — Budapest — Athènes — Rhodes — Damas — Bagdad — Téhéran — Hérat — Kaboul</i>	január — augusztus hónapokban hetenként egyszer — <i>janv. — août; 1 fois par semaine</i>
Koninklijke Luchtvaart Mij.	holland <i>hollandais</i>	Amsterdam — Halle — Lipcse — Budapest — Athén — Batávia <i>Amsterdam — Halle — Leipzig — Budapest — Athènes — Batavie</i>	április — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>avril — août; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Bécs — Prága — Rotterdam — Amsterdam — London <i>Budapest — Vienne — Prague — Rotterdam — Amsterdam — Londres</i>	április hónapban hetenként kétszer — <i>avril; 2 fois par semaine</i> május — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>mai — août; en semaine tous les jours</i>
Linile Aeriene Romane Exploitate Cu Statue S. A.	román <i>roumain</i>	Berlin — Bécs — Budapest — Arad — Bukarest <i>Berlin — Vienne — Budapest — Arad — Bucarest</i>	május — július hónapokban hétköznapokon — <i>mai — juillet; en semaine tous les jours</i> szepember hónapban egyszer — <i>septembre; une seule fois</i> október hónapban kétszer — <i>octobre; deux fois</i>
Magyar Légiforgalmi Rt.	magyar <i>hongrois</i>	Berlin — Bécs — Budapest — Arad — Bukarest <i>Berlin — Vienne — Budapest — Arad — Bucarest</i>	május, június, augusztus hónapokban hétköznapokon, szepemberben hetenként háromszor, októberben hetenként kilencszer, november — december hóna- pokban hétköznapokon — <i>mai, juin, août; en se- maine tous les jours; — septembre; 3 fois par se- maine, — octobre; 9 fois par semaine, — novembre — décembre; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Bécs <i>Budapest — Vienne</i>	január — április hónapokban hetenként háromszor — <i>janv. — avril; 3 fois par semaine</i>
" " " "	"	Budapest — Bécs — Salzburg — München — Zürich <i>Budapest — Vienne — Salzbourg — Munich — Zurich</i>	június — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>juin — août; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Belgrád <i>Budapest — Belgrade</i>	június, augusztus — október hónapokban hétköznapo- kon — <i>juin, août — octobre; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Krakó — Varsó <i>Budapest — Cracovie — Varsovie</i>	március — április hónapokban hetenként háromszor — <i>mars — avril; 3 fois par semaine</i> május hónapban egyszer — <i>mai; une seule fois</i> június — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>juin — août; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Velence <i>Budapest — Venise</i>	december hónapban hétköznapokon — <i>décembre; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Velence — Róma <i>Budapest — Venise — Rome</i>	április — május hónapokban hétköznapokon — <i>avril — mai; en semaine tous les jours</i>
Polskie Linje Lotnicze	lengyel <i>polonais</i>	Budapest — Belgrád <i>Budapest — Belgrade</i>	június — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>juin — août; en semaine tous les jours</i>
" " " "	"	Budapest — Krakó — Varsó <i>Budapest — Cracovie — Varsovie</i>	január — február hónapokban hetenként egyszer — <i>janvier — févr.; 1 fois par semaine</i>
" " " "	"	Róma — Velence — Budapest — Varsó <i>Rome — Venise — Budapest — Varsovie</i>	április — június, augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>avril — juin, août; en semaine tous les jours</i> június — augusztus hónapokban hétköznapokon — <i>juin — août; en semaine tous les jours</i>

2. Budapestről indult, illetve ide érkezett hetenkénti járatok száma az 1939. évben.

Nombre, par semaine, des avions de transport qui, assurant le service régulier, sont partis de Budapest ou y arrivés en 1939.

Város Villes	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
	hónapban — pendant les mois ci-dessus											
Arad — Arad	—	—	—	—	6	9	6	3	3	6	3	3
Athén — Athènes ¹⁾	—	—	—	3	3	3	3	3	—	—	—	—
Bécs — Vienne	15	12	15	26	28	37	28	28	—	12	12	12
Belgrád — Belgrade	9	6	9	7	7	13	13	19	6	12	6	6
Berlin — Berlin ²⁾	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—
Bukarest — Bucarest	—	—	—	—	—	6	6	9	—	3	3	3
Frankfurt — Francfort	—	—	—	7	6	6	6	6	—	—	—	—
Halle/Lipese — Halle/Leipzig	—	—	—	3	3	3	3	3	—	—	—	—
Krakó — Cracovie	1	1	3	9	6	12	6	12	—	—	—	—
München — Munich	—	—	—	—	—	6	6	6	—	—	—	—
Varsó — Varsovie	—	—	—	—	—	6	6	6	—	—	—	—
Venice — Venise	—	—	—	6	6	6	6	6	6	6	6	6

¹⁾ A kimutatottakon kívül januártól augusztusig egy menet (csak vissza). — *En outre, de janv. à août, un service (seulement de retour).* — ²⁾ Menet (csak oda). — *Seulement pour l'aller.*

kedtek, csak néhánynál szorítkozott a forgalom a nyári hónapokra.

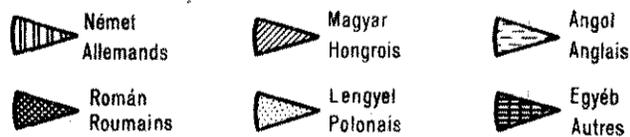
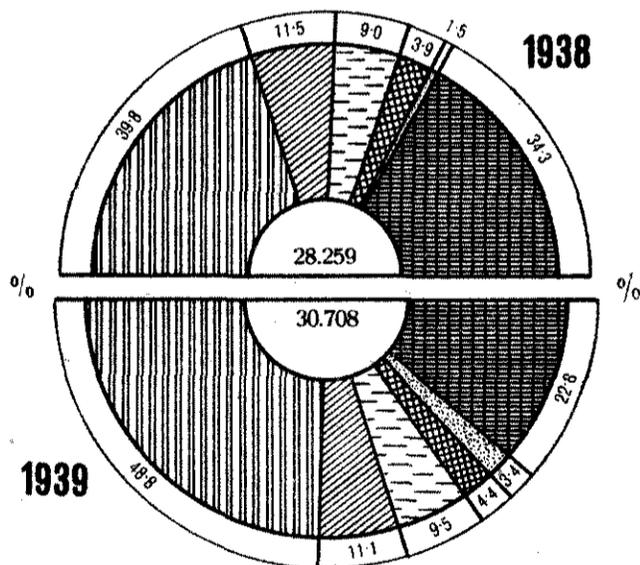
Magyarország az 1939. év folyamán igen élénk légi összeköttetésben állott Európa va-

lamennyi országával, a szélrózsa minden irányába vezettek repülőjáratok. A legfontosabb városokkal való légiforgalom nagyságáról és a hetenkint indított járatok számá-

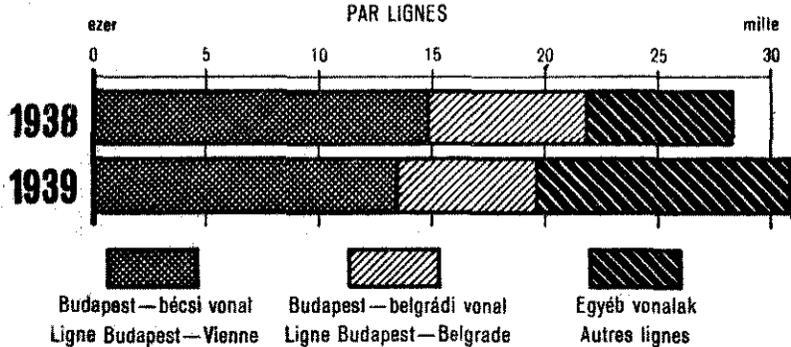
A MENETRENSZERŰ LÉGIJÁRATOK FORGALMA — TRAFIC AÉRIEN RÉGULIER

A SZEMÉLYFORGALOM MEGOSZLÁSA
RÉPARTITION DU TRAFIC-PASSAGERS

a) NEMZETISÉGEK SZERINT
PAR NATIONALITÉ

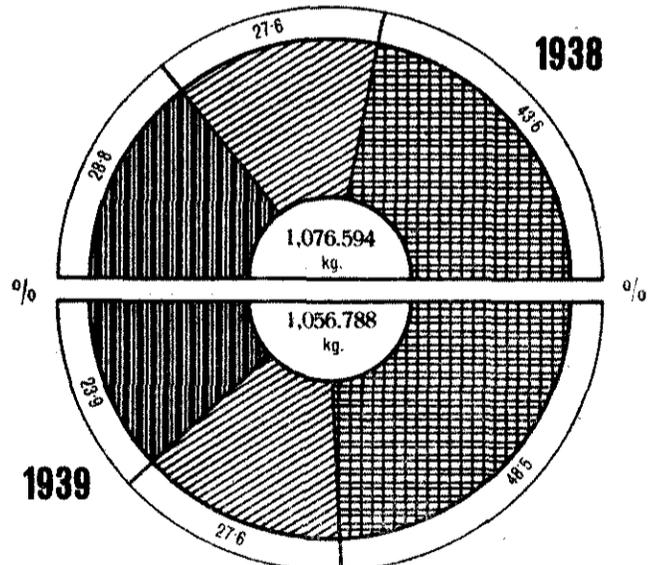

b) VONALAK SZERINT
PAR LIGNES

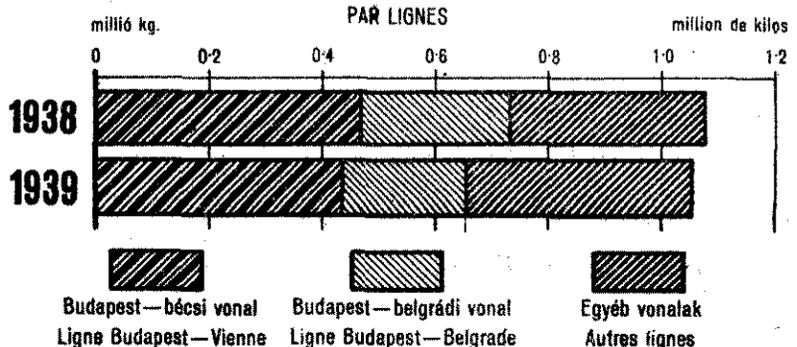

A TEHERFORGALOM MEGOSZLÁSA
RÉPARTITION DU TRAFIC-MARCHANDISES

a) A FORGALOM NEME SZERINT
SUIVANT LE GENRE DU TRAFIC

b) VONALAK SZERINT
PAR LIGNES

3. A légiforgalom főbb adatai
Renseignements généraux sur le

Megnevezés	Év — Années	Az érkezett Avions arrivés	Az indult Avions partis	Az összes Ensemble	A megtett út km-ben Parcours effectués, en kilom.	A menetidő órákban Parcours, en heures	Az érkezett Passagers arrivés	Az indult Passagers partis	Az összes Ensemble
		menetek száma - nombre des parcours effectués					utasok száma leur nombre		
a) Menetrendszerű járatok									
Budapest—Arad	1938	115	115	230	52.900	246	266	258	524
	1939	142	141	283	70.582	336	1.125	1.011	2.136
Budapest—Athén	1938	112	78	190	212.800	836	831	541	1.372
	1939	92	59	151	178.480	692	744	485	1.229
Budapest—Bécs	1938	1.191	1.170	2.361	524.865	2.291	7.291	7.548	14.839
	1939	866	861	1.727	380.518	1.570	6.391	7.087	13.478
Budapest—Belgrád	1938	521	509	1.030	337.840	1.537	3.687	3.252	6.939
	1939	400	402	802	262.236	1.059	3.115	2.895	6.010
Budapest—Berlin	1938	70	136	206	150.586	669	535	999	1.534
	1939	—	34	34	26.894	112	—	134	134
Budapest—Bukarest	1938	66	67	133	86.450	407	287	285	572
	1939	105	105	210	140.548	520	789	617	1.406
Budapest—Frankfurt	1938								
	1939	114	114	228	181.488	687	331	381	712
Budapest—Halle/Lipcse	1938	78	79	157	109.272	416	526	659	1.185
	1939	59	59	118	81.420	311	468	589	1.057
Budapest—Krakkó	1938	109	110	219	71.832	328	528	550	1.078
	1939	143	144	287	94.136	427	932	684	1.616
Budapest—München	1938								
	1939	68	68	136	78.608	319	482	543	1.025
Budapest—Pozsony	1938	46	46	92	16.560	70	48	41	89
	1939	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest—Prága	1938	35	36	71	32.305	144	68	59	127
	1939	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest—Varsó	1938								
	1939	68	70	138	76.590	318	333	251	584
Budapest—Velence	1938								
	1939	184	188	372	212.697	879	519	802	1.321
Összesen	1938	2.343	2.346	4.689	1.595.410	6.944	14.067	14.192	28.259
	1939	2.241	2.245	4.486	1.784.197	7.230	15.229	15.479	30.708
b) Menetrendszerű átrepülések									
Budapest—Athén	1938	4	—	4	4.480				
	1939	1	—	1	1.120				
Budapest—Bécs	1938	5	3	8	1.785				
	1939	4	7	11	2.460				
Budapest—Belgrád	1938	2	5	7	2.296				
	1939	7	4	11	3.608				
Budapest—Berlin	1938	—	4	4	2.924				
	1939	—	1	1	791				
Összesen	1938	11	12	23	11.485	—	—	—	—
	1939	12	12	24	7.979	—	—	—	—
c) Alkalmi repülések									
	1938	86	81	167	—	—	142	119	261
	1939	61	62	123	—	—	206	253	459
d) Magánrepülések									
	1938	406	381	787	—	—	107	52	159
	1939	117	126	243	—	—	35	30	65
Összesen	1938	2.816	2.820	5.666	1.606.895	6.944	14.316	14.363	28.679
	1939	2.431	2.445	4.876	1.792.176	7.230	15.470	15.762	31.232

az 1938—1939. években.
service aérien en 1938-39.

Levél — Lettres	Ujság — Journaux	Csomag — Colis	Összes postaszállítás — Ensemble des envois postaux	Az összes áruk Ensemble des marchandises transportées	Az áruk közül az átmenő áruk Marchandises en transit	Személypoggyász Bagages à main	Az előfordult kényeszerleszállások száma Nombre des atterissages forcés	Spécification
súly kg-ban — poids, en kilos								
168	—	5	173	613	335	4.819	—	a) Services réguliers
5.982	106	4	6.092	13.478	8.867	33.458	—	Budapest—Arad
60.270	2	2.844	63.116	29.803	29.337	32.590	—	Budapest—Athènes
46.009	—	1.891	47.900	20.560	20.240	26.977	—	Budapest—Vienne
81.359	17.427	7.584	106.370	124.320	82.347	232.040	1	Budapest—Belgrade
99.771	813	748	101.332	122.452	55.946	211.346	—	Budapest—Berlin
55.083	55	5.375	60.513	87.907	81.632	124.566	—	Budapest—Bucarest
69.413	555	89	70.057	50.306	43.264	100.770	—	Budapest—Francfort
2.354	2	127	2.483	18.771	16.867	19.751	—	Budapest—Halle/Leipzig
166	—	—	166	1.692	1.652	1.853	—	Budapest—Cracovie
1.434	17	18	1.469	17.472	16.809	9.338	—	Budapest—Munich
3.871	197	—	4.068	9.128	6.383	25.604	—	Budapest—Pozsony (Bratislava)
il n'y avait pas encore un tel service								Budapest—Prague
7.288	—	34	7.322	2.070	266	13.676	—	Budapest—Varsovie
58.429	2	2.676	61.107	29.041	28.874	28.508	—	Budapest—Venise
45.427	—	1.843	47.270	18.958	18.955	23.580	—	
189	17	—	206	1.725	42	14.957	—	
738	—	97	835	2.687	187	23.227	—	
il n'y avait pas encore un tel service								
3.918	—	—	3.918	4.955	2.694	18.668	—	
13	1.688	—	1.701	289	188	756	—	
10	—	—	10	—	—	2.180	—	
il n'y avait pas encore un tel service								
444	—	—	444	2.313	1.049	10.598	—	
il n'y avait pas encore un tel service								
2.030	—	6	2.036	3.804	976	22.188	—	
259.309	19.210	18.629	297.148	309.941	256.431	469.505	1	Totaux
285.057	1.671	4.712	291.440	252.403	160.479	512.945	—	
Pas de données								b) Services réguliers sans descente en Hongrie
								Budapest—Athènes
								Budapest—Vienne
								Budapest—Belgrade
								Budapest—Berlin
								Totaux
7	—	—	—	—	—	—	—	
393	—	60	453	7.446	935	1.625	—	c) Vols occasionnels
Adatok nincsenek — Pas de données								
—	—	—	—	—	—	—	—	d) Avions particuliers
259.702	19.210	18.689	297.601	317.347	257.366	471.130	1	Totaux
285.057	1.671	4.712	291.440	252.403	160.479	512.945	—	

ról közöl adatokat a 2. számú táblázat. Amint ebből kitűnik, a legélénkebb forgalmunk ebben az évben is Béccsel volt, ahová nyáron hetenkint 28—37 járat indult, illetőleg érkezett, télen pedig heti 12—15 járat közlekedett. A forgalom sűrűsége szempontjából a második helyen Belgrád áll, nyáron heti 13—19 járattal, télen pedig heti 6—9 járattal. A nyári hónapokban forgalmunk még jelentős volt Krakkóval, ahová heti 6—12 járat és Araddal, ahová heti 6—9 járat indult, illetőleg onnan érkezett. A Budapest—München, Budapest—Velenca, Budapest—Varsó és Budapest—Frankfurt viszonylatban a nyári hónapokban heti 6—6 járat közlekedett. A Budapest—Bukarest vonalon nyáron heti 6—9 járat, télen pedig 3 járat tartotta fenn az összeköttetést. Athénbe nyáron heti 3 járat ment, illetőleg érkezett.

A menetidő az egyes városokba a nagyobb teljesítményű gépek használata következtében tovább csökkent. Az átlagos menetidő Bécsbe az előző évi 58 percről 55 percre csökkent, a Belgrádba való repülés időtartama pedig 89 percről 79 percre rövidült. Különösen lecsökkent a Bukarestbe való utazás időtartama a nagyteljesítményű Condor-gépek beállítása következtében. A menetidő az előző évi 184 percről 149 percre szállott le. A repülés Aradig 61 percet, Krakkóig 89 percet, Velencaig 142 percet és Münchenbe pedig 141 percet vett igénybe. Berlint 198 perc alatt lehet elérni.

A vállalatok az 1939. évben bár több vonalon járatok gépeiket mint az előző évben, a menetek száma mégis 4·3%-os csökkenést mutat, ennek okát a szeptemberben kitört háborúban kell keresnünk, amikor is több vonalon a járatokat beszüntették. A menetek száma 4.486 volt az előző évi 4.689-cel szemben. A repülőgépek által megtett utak hossza az 1938. évi 1·6 millió km-ről 1·8 millió km-re 11·8%-kal emelkedett. Megnövekedett ezenkívül a repülésben töltött idő is, amely az előző évi 6.944 órával szemben ebben az évben már 7.230 órát tett, a növekedés 4·1%-nak felel meg.

Az 1939. évben a repülőgépekkel 8·7%-kal több személy utazott mint egy évvel azelőtt. Az utasok száma 30.708 volt az előző évi 28.259-cel szemben. Az utasok közül 27.291 külföldi állampolgár, 3.417 pedig magyar volt, egyébként az utasok állampolgárság szerinti megoszlásáról az alábbi kimutatás tájékoztat:

Állampolgárság	1938		1939	
	szám	%	szám	%
Német	11.255	39·8	14.987	48·8
Magyar	3.237	11·5	3.417	11·1
Angol	2.532	9·0	2.898	9·5
Román	1.110	3·9	1.358	4·4
Lengyel	433	1·5	1.034	3·4
Holland	1.142	4·1	852	2·8
Jugoszláv	826	2·9	765	2·5
Francia	973	3·4	669	2·2
Amerikai	1.138	4·0	643	2·1
Görög	626	2·2	524	1·7
Bolgár	544	1·9	513	1·7
Olasz	382	1·4	470	1·5
Svéd	387	1·4	437	1·4
Svájci	586	2·1	372	1·2
Cseh	1.050	3·7	286	0·9
Egyéb	2.038	7·2	1.483	4·8

Amint látjuk, a német utasok száma egy év alatt lényeges emelkedést mutat, részesezésük az előző évi 39·8%-ról 1939-ben már 48·8%-ra növekedett. A második helyen a magyar utasok következnek, bár számszerint emelkedtek, az összes utasokhoz viszonyítva ezeknek csak 11·1%-át teszik, míg részesezésük az előző évben 11·5% volt. A harmadik helyen az angolok állanak s számuk számszerint is, százalékosan is megemelkedett. Emelkedett ezenkívül a román, lengyel és olasz nemzetiségű utasok száma, ezzel szemben a holland, jugoszláv, francia, amerikai, görög és bolgár nemzetiségű utasoké visszaesett. A teljes menetjegyet fizető utasok aránya az előző évi 90·0%-ról 91·2%-ra növekedett. A kedvezményes menetjeggyel utazók az összes utasok 0·7%-át (1938-ban 1·2%) teszik. A szabadjegyes utasok aránya 8·1% (1938-ban 8·8%) volt. Az utaskilométerek száma az előző évi 9.974.085-tel szemben 1939-ben 11.365.119 volt, tehát 13·9%-kal megnövekedett.

A légiúton az 1939. évben 18·6%-kal kevesebb árut szállítottak mint az előző évben. Csökkent ezenkívül az újságok és csomagok súlya is, levélből azonban több került szállításra, mint az előző évben. Az újságok súlya egy év alatt 19.210 kg-ról 1.671 kg-ra 91·3%-kal csökkent, a csomagok súlya pedig 4.712 kg-t tett az előző évi 18.629 kg-mal szemben, itt a visszaesés 74·7%-os. A szállított levelek súlya 9·9%-os emelkedést mutat. A postaküldemények tonnakilométer száma az előző évi 159.824-ről 149.591-re csökkent, ami 6·4%-kal kevesebb az előző évinél. Végeredményben a posta- és áruküldemények súlya 607.089 kg-ról 543.843

kg-ra csökkent, ami 10·4% -os visszaesésnek felel meg. A személypoggyászok súlya 512.945 kg volt, 9·3% -kal több mint 1938-ban. Az áru és poggyásztúlsúlyok által megfett tonnakilométerek száma 161.350-ről 150.078-ra csökkent, ami 7·0% -os visszaesést jelent. A díjköteles küldemények forgalmának irányáról az alábbi kimutatás tájékoztat:

	Év	Postaküldemények kg.	Áruk és poggyász kg.
Külföldi forgalom . .	1938	53.739	105.331
	1939	46.421	154.518
Átmenő forgalom . .	1938	243.409	307.825
	1939	245.019	232.793

Az év folyamán indult és érkezett járatok pontosságát tekintve, a helyzet az előző évvel szemben rosszabbodott, mert az összes meneteknek csak 60·0% -a indult, illetőleg érkezett pontosan, míg ezek aránya az előző évben 66·2% -os volt. A járatok közül 10—30 perces késés volt 26·5% (1938-ban 23·9%), 30 percen felüli pedig 13·5% (1938-ban 9·9%). A késések legnagyobb része a csatlakozások bevétele miatt keletkezett. Erre esik az összes késések 67·0% -a (1938-ban 75·7%). Az időjárási viszonyok

okozták a késések 7·9% -át (1938-ban 11·4%), motorhiba miatt volt a késés az esetek 4·3% -ában (1938-ban 4·4%), egyéb ok játszott közre az esetek 20·8% -ánál (1938-ban 8·5%).

Az elmaradt utaknak az összes menetekhez viszonyított aránya szintén rosszabbodásról számol be, mert az összes menetek 3·4% -a maradt el, míg ezek aránya az előző évben 2·3% -ot tett. A legtöbbször géphiány miatt maradt el az út, ezek aránya az esetek 47·0% -a (1938-ban 9·3%). Az időjárási viszonyok 16·6% -kal szerepelnek (1938-ban 69·2%). Motorhiba miatt maradt el az út az esetek 2·0% -ánál (1938-ban 4·7%), egyéb ok miatt az esetek 34·4% -ában (1938-ban 16·8%).

Az 1939. év közlekedésbiztonsági szempontból igen kedvezőnek mondható, mert az év folyamán az ország területén sem baleset, sem kényszerleszállás nem fordult elő. Menetrendszerű átrepülés 24 volt az előző évi 23-mal szemben. Az alkalmi és magánrepüléseket vizsgálva megállapítható, hogy ezek száma lényegesen lecsökkent. Alkalmi repülés 123 történt az előző évi 167-tel szemben, magánrepülés 243 volt, míg ilyen 1938-ban még 787 esetben fordult elő.

Petrichevich-Horváth Miklós báró dr.

IRODALMI SZEMLE

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

(C'est le Journal de la Société Hongroise de Statistique qui rend compte en français, dans sa „revue des publications hongroises“, des ouvrages statistiques publiés en Hongrie.)

Szigeti Gyula dr.: A gazdasági válság Budapest életében.

Dr Jules Szigeti: La crise économique dans la vie de Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr) 76. kötet 2. szám. Kiadja: Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction du Dr Louis I. Illyefalvi) du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest. 76e volume, numéro 2. Budapest, 168 l. — p.

A szerzőnek a Székesfőváros Statisztikai Hivatala kiadásában, a monografikus tanulmányok sorozatában megjelent — közgazdasági szakirodalmunkban is kiemelkedő értékű — munkája Budapest úgynevezett gazdasági válságperiódusának első öt évét, az 1928. és 1933. közötti időszakot ismerteti. Az azóta elmúlt évek alatt ugyan a gazdasági élet automatikus regeneráló ereje már bizonyos

kibonyolódást hozott a válságból és így a munka ma inkább történelmi stúdium, de éppen azért van rendkívül nagy gyakorlati haszna is, mert oly megdönthetetlen adatokat sorakoztat fel, amelyeknek felhasználása egy újabb válság gazdasági hatásait erősen tompíthatja. Érdekes bizonyítéka továbbá e könyv annak a megállapításnak, hogy a gazdasági válság nem csupán gazdasági, hanem társadalmi probléma is.

Szerző könyvének elején azt a kapcsolatot mutatja ki, amely a nemzetközi és az országos válságjelenségekkel van összefüggésben. Ha a világ-gazdaság szerkezetében eltolódások állanak elő, ezek az eltolódások hullámszerűen a világ minden részén erősebb-gyengébb lökésekkel végigvonulnak, egymásba kapcsolódnak és mondhatni magukkal rántják — ha nem is egyenlően nagy mértékben —

kg-ra csökkent, ami 10·4% -os visszaesésnek felel meg. A személypoggyászok súlya 512.945 kg volt, 9·3% -kal több mint 1938-ban. Az áru és poggyásztúlsúlyok által megfett tonnakilométerek száma 161.350-ről 150.078-ra csökkent, ami 7·0% -os visszaesést jelent. A díjköteles küldemények forgalmának irányáról az alábbi kimutatás tájékoztat:

	Év	Postaküldemények kg.	Áruk és poggyász kg.
Külföldi forgalom . .	1938	53.739	105.331
	1939	46.421	154.518
Átmenő forgalom . .	1938	243.409	307.825
	1939	245.019	232.793

Az év folyamán indult és érkezett járatok pontosságát tekintve, a helyzet az előző évvel szemben rosszabbodott, mert az összes meneteknek csak 60·0% -a indult, illetőleg érkezett pontosan, míg ezek aránya az előző évben 66·2% -os volt. A járatok közül 10—30 perces késés volt 26·5% (1938-ban 23·9%), 30 percen felüli pedig 13·5% (1938-ban 9·9%). A késések legnagyobb része a csatlakozások bevétele miatt keletkezett. Erre esik az összes késések 67·0% -a (1938-ban 75·7%). Az időjárási viszonyok

okozták a késések 7·9% -át (1938-ban 11·4%), motorhiba miatt volt a késés az esetek 4·3% -ában (1938-ban 4·4%), egyéb ok játszott közre az esetek 20·8% -ánál (1938-ban 8·5%).

Az elmaradt utaknak az összes menetekhez viszonyított aránya szintén rosszabbodásról számol be, mert az összes menetek 3·4% -a maradt el, míg ezek aránya az előző évben 2·3% -ot tett. A legtöbbször géphiány miatt maradt el az út, ezek aránya az esetek 47·0% -a (1938-ban 9·3%). Az időjárási viszonyok 16·6% -kal szerepelnek (1938-ban 69·2%). Motorhiba miatt maradt el az út az esetek 2·0% -ánál (1938-ban 4·7%), egyéb ok miatt az esetek 34·4% -ában (1938-ban 16·8%).

Az 1939. év közlekedésbiztonsági szempontból igen kedvezőnek mondható, mert az év folyamán az ország területén sem baleset, sem kényszerleszállás nem fordult elő. Menetrendszerű átrepülés 24 volt az előző évi 23-mal szemben. Az alkalmi és magánrepüléseket vizsgálva megállapítható, hogy ezek száma lényegesen lecsökkent. Alkalmi repülés 123 történt az előző évi 167-tel szemben, magánrepülés 243 volt, míg ilyen 1938-ban még 787 esetben fordult elő.

Petrichevich-Horváth Miklós báró dr.

IRODALMI SZEMLE

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

(C'est le Journal de la Société Hongroise de Statistique qui rend compte en français, dans sa „revue des publications hongroises“, des ouvrages statistiques publiés en Hongrie.)

Szigeti Gyula dr.: A gazdasági válság Budapest életében.

Dr Jules Szigeti: La crise économique dans la vie de Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr) 76. kötet 2. szám. Kiadja: Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction du Dr Louis I. Illyefalvi) du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest. 76e volume, numéro 2. Budapest, 168 l. — p.

A szerzőnek a Székesfőváros Statisztikai Hivatala kiadásában, a monografikus tanulmányok sorozatában megjelent — közgazdasági szakirodalmunkban is kiemelkedő értékű — munkája Budapest úgynevezett gazdasági válságperiódusának első öt évét, az 1928. és 1933. közötti időszakot ismerteti. Az azóta elmúlt évek alatt ugyan a gazdasági élet automatikus regeneráló ereje már bizonyos

kibonyolódást hozott a válságból és így a munka ma inkább történelmi stúdium, de éppen azért van rendkívül nagy gyakorlati haszna is, mert oly megdönthetetlen adatokat sorakoztat fel, amelyeknek felhasználása egy újabb válság gazdasági hatásait erősen tompíthatja. Érdekes bizonyítéka továbbá e könyv annak a megállapításnak, hogy a gazdasági válság nem csupán gazdasági, hanem társadalmi probléma is.

Szerző könyvének elején azt a kapcsolatot mutatja ki, amely a nemzetközi és az országos válságjelenségekkel van összefüggésben. Ha a világ-gazdaság szerkezetében eltolódások állanak elő, ezek az eltolódások hullámszerűen a világ minden részén erősebb-gyengébb lökésekkel végigvonulnak, egymásba kapcsolódnak és mondhatni magukkal rántják — ha nem is egyenlően nagy mértékben —

azokat a területeket is, amelyek talán önmagukban nem adnának okot a válság súlyos következményeire. Ezzel volt magyarázható, hogy bár Budapest inkább ipari nagyvárosnak tekinthető — az 1930. évi népszámlálás az ipari foglalkozásból élő budapesti lakosok számát az összes lakosság 40,8%-ában állapította meg —, mégis igen nagy kihatást mutat székesfővárosunk életében a vidék agrárválsága is. A vidék agrártermelése és Budapest fogyasztása között mutatkozó kölcsönhatás akképp jelentkezik, hogy a vidék, mint Budapest ipari termékeinek fogyasztója, az iparcikkek árának nagyarányú esése miatt csökkent fizetőképessége következtében kevesebb iparcikket fogyaszt, ezzel szemben a fővárost élelmiszerekkel és az ipari nyersanyagok egy részével olcsóbban látja el.

Szerző könyvének további részében a válság hatásait fontossági sorrend szerint elsősorban a termelésben, azon belül főleg az ipari termelésben, majd a forgalomban (kereskedelem és közlekedés, hitelszervezet, pénz- és tőkepiac, hitelbiztonság, ár-alkulás), végül pedig a főváros társadalmi életében teszi vizsgálat tárgyává. Megállapítja, hogy a főváros ipara iparcsoportok szerint a válság folyamán milyen országos jelentőségű átalakuláson ment keresztül, hogy a gazdasági válságnak mindazok a tünetei, amelyek tulajdonképpen nem a főváros, hanem a vidék gazdasági életében bontakoztak ki, nagymértékben érintették a gazdasági élet legérzékenyebb tereumát, a hiteléletet, így kiváltképpen a Budapesten székelő pénzintézetek helyzetét. A hitelbiztonság és a válság összefüggését a váltóperek és végrehajtások, a váltóóvások, a fizetéképtelenségek tükrében, a budapesti kereskedelemben mutatkozó válságtüneteket a budapesti cégbejegyzések és cégtörlések, a budapesti kereskedelmi részvénytársaságok és üzleti eredményeik adatainak, a budapesti üres üzleti és raktárhelyiségek számának, a Budapestre vasúton és hajón érkezett, illetve onnan elszállított áruk mennyiségének, a budapesti közraktárak forgalmának, a kis- és nagykereskedelmi árak alakulásának, a budapesti kereskedők gazdasági és szociális viszonyainak képében vizsgálja. A gazdasági válság tünetei Budapest közlekedésének alakulásában is mutatkoztak, nevezetesen a villamos és autóbussz utasforgalmában, az államvasutak Budapestre érkező és innen indított személy- és teherforgalmában, a budapesti gépjárműállományban, a légi forgalom alakulásában, a posta, táviró és távbeszélő forgalomban. Budapest idegenforgalmában már nemcsak anyaországi, hanem külföldi válsághatások is visszatükröződtek, a főváros háztartásában pedig a gazdasági válság hatásai a bevételi összeget csökkentették annyira, hogy külön rendelkezéssel kellett a költségvetésben bizonyos megtakarításokat eszközölni. Különös érdeklődésre

tarthat számot a könyv utolsó fejezete, ahol filmszerű egymásutánban világít rá a szerző azokra a tényezőkre, amelyek a gazdasági romlás következtében a munkanélküliségben, az életstandardban, az illetményekben, az adófizetők számában, a fogyasztóképességben, a népegészségügyben, a közjótékonyágban, az öngyilkosságok számában, a születések és halálozások, valamint a házasságkötések kedvezőtlen alakulásában állottak elő.

Végeredményben tehát a szerző, amikor szinte könyörtelen elfogulatlansággal vezet végig bennünket könyvében a válság következtében megváltozott egész gazdasági és társadalmi struktúrákon, felbecsülhetetlen értékű feladatot oldott meg; műve élénk felkiáltójelként fog figyelmeztetni bennünket olyan preventív gazdaságpolitikai intézkedések szükségességére, — amelyek ha nem is akadályozhatják meg —, de legalább enyhíteni tudják egy esetleges új válság hatását.

G. L. dr.

Török István dr.: A budapesti bejegyzett cégek statisztikája.

Dr. Etienne Török: Statistique des firmes budapestoises.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: *Illyefalvi I. Lajos dr.*) 80. kötet, 2. szám. Kiadja: Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction de Dr Louis I. Illyefalvi). 80e volume, no 2. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 139 l. — p.

A vállalatok különböző csoportjairól a múltban is számos statisztikai felvétel készült, hiányzott azonban egy olyan átfogó statisztika, mely közös ismérv alapján, közös szempontból tárgyalta volna a vállalatok sokrétű problémáit. Ezt a hiányt pótolja *Török István dr.* tanulmánya, mely a budapesti vállalatok legkülönbözőbb csoportjait foglalja össze egy közös ismérv, az 1875. XXXVI. t.-c. elrendelte kötelező cégbejegyzés alapján. A tanulmány, melynek anyagát a földművelési, ipari és kereskedelmi minisztérium, majd a kereskedelmi minisztérium „Központi Értesítő”-je szolgáltatta, 60 év távlatában kíséri figyelemmel a budapesti bejegyzett cégek számának alakulását és ezzel Budapest közgazdasági életének fejlődését. A lélekszám alakulásának a működő cégek számával való párhuzamba állításával szerző élesen világít rá a főváros különösen a háború előtti hatalmas gazdasági fejlődésére. Jellemzésül közöljük, hogy míg Budapest népessége 1880-tól 1910-ig mintegy két és félszeresére (370 ezerről 880 ezerre) emelkedett, addig a bejegyzett működő cégek létszáma 1910-ben (10.400) négyszer annyi volt, mint 1880-ban (2.550). A cégek létszáma azóta is erőteljesebben emelkedett, mint a lélekszám és bejegyzett működő cégek 1935. évi száma (14.190) csaknem négyezerrel meghaladta az 1910. évit. A háború utáni emelkedés azonban úgyszólván kizárólag az inflációs idők vállalatalapítási lázából származott; annak meg-

azokat a területeket is, amelyek talán önmagukban nem adnának okot a válság súlyos következményeire. Ezzel volt magyarázható, hogy bár Budapest inkább ipari nagyvárosnak tekinthető — az 1930. évi népszámlálás az ipari foglalkozásból élő budapesti lakosok számát az összes lakosság 40,8%-ában állapította meg —, mégis igen nagy kihatást mutat székesfővárosunk életében a vidék agrárválsága is. A vidék agrártermelése és Budapest fogyasztása között mutatkozó kölcsönhatás akképp jelentkezik, hogy a vidék, mint Budapest ipari termékeinek fogyasztója, az iparcikkek árának nagyarányú esése miatt csökkent fizetőképessége következtében kevesebb iparcikket fogyaszt, ezzel szemben a fővárost élelmiszerekkel és az ipari nyersanyagok egy részével olcsóbban látja el.

Szerző könyvének további részében a válság hatásait fontossági sorrend szerint elsősorban a termelésben, azon belül főleg az ipari termelésben, majd a forgalomban (kereskedelem és közlekedés, hitelszervezet, pénz- és tőkepiac, hitelbiztonság, ár-alkulás), végül pedig a főváros társadalmi életében teszi vizsgálat tárgyává. Megállapítja, hogy a főváros ipara iparcsoportok szerint a válság folyamán milyen országos jelentőségű átalakuláson ment keresztül, hogy a gazdasági válságnak mindazok a tünetei, amelyek tulajdonképpen nem a főváros, hanem a vidék gazdasági életében bontakoztak ki, nagymértékben érintették a gazdasági élet legérzékenyebb tereumát, a hiteléletet, így kiváltképpen a Budapesten székelő pénzintézetek helyzetét. A hitelbiztonság és a válság összefüggését a váltóperek és végrehajtások, a váltóóvások, a fizetési képtelenségek tükrében, a budapesti kereskedelemben mutatkozó válságtüneteket a budapesti cégbejegyzések és cégtörlések, a budapesti kereskedelmi részvénytársaságok és üzleti eredményeik adatainak, a budapesti üres üzleti és raktárhelyiségek számának, a Budapestre vasúton és hajón érkezett, illetve onnan elszállított áruk mennyiségének, a budapesti közraktárak forgalmának, a kis- és nagykereskedelmi árak alakulásának, a budapesti kereskedők gazdasági és szociális viszonyainak képében vizsgálja. A gazdasági válság tünetei Budapest közlekedésének alakulásában is mutatkoztak, nevezetesen a villamos és autóbussz utasforgalmában, az államvasutak Budapestre érkező és innen indított személy- és teherforgalmában, a budapesti gépjárműállományban, a légi forgalom alakulásában, a posta, táviró és távbeszélő forgalomban. Budapest idegenforgalmában már nemcsak anyaországi, hanem külföldi válsághatások is visszatükröződtek, a főváros háztartásában pedig a gazdasági válság hatásai a bevételi összeget csökkentették annyira, hogy külön rendelkezéssel kellett a költségvetésben bizonyos megtakarításokat eszközölni. Különös érdeklődésre

tarthat számot a könyv utolsó fejezete, ahol filmszerű egymásutánban világít rá a szerző azokra a tényezőkre, amelyek a gazdasági romlás következtében a munkanélküliségben, az életstandardban, az illetményekben, az adófizetők számában, a fogyasztóképességben, a népegészségügyben, a közjótékonyágban, az öngyilkosságok számában, a születések és halálozások, valamint a házasságkötések kedvezőtlen alakulásában állottak elő.

Végeredményben tehát a szerző, amikor szinte könyörtelen elfogulatlansággal vezet végig bennünket könyvében a válság következtében megváltozott egész gazdasági és társadalmi struktúrákon, felbecsülhetetlen értékű feladatot oldott meg; műve élénk felkiáltójelként fog figyelmeztetni bennünket olyan preventív gazdaságpolitikai intézkedések szükségességére, — amelyek ha nem is akadályozhatják meg —, de legalább enyhíteni tudják egy esetleges új válság hatását.

G. L. dr.

Török István dr.: A budapesti bejegyzett cégek statisztikája.

Dr. Etienne Török: Statistique des firmes budapestoises.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 80. kötet, 2. szám. Kiadja: Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction de Dr Louis I. Illyefalvi). 80e volume, no 2. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 139 l. — p.

A vállalatok különböző csoportjairól a múltban is számos statisztikai felvétel készült, hiányzott azonban egy olyan átfogó statisztika, mely közös ismérv alapján, közös szempontból tárgyalta volna a vállalatok sokrétű problémáit. Ezt a hiányt pótolja Török István dr. tanulmánya, mely a budapesti vállalatok legkülönbözőbb csoportjait foglalja össze egy közös ismérv, az 1875. XXXVI. t.-c. elrendelte kötelező cégbejegyzés alapján. A tanulmány, melynek anyagát a földművelési, ipari és kereskedelmi minisztérium, majd a kereskedelmi minisztérium „Központi Értesítő”-je szolgáltatta, 60 év távlatában kíséri figyelemmel a budapesti bejegyzett cégek számának alakulását és ezzel Budapest közgazdasági életének fejlődését. A lélekszám alakulásának a működő cégek számával való párhuzamba állításával szerző élesen világít rá a főváros különösen a háború előtti hatalmas gazdasági fejlődésére. Jellemzésül közöljük, hogy míg Budapest népessége 1880-tól 1910-ig mintegy két és félszeresére (370 ezerről 880 ezerre) emelkedett, addig a bejegyzett működő cégek létszáma 1910-ben (10.400) négyszer annyi volt, mint 1880-ban (2.550). A cégek létszáma azóta is erőteljesebben emelkedett, mint a lélekszám és bejegyzett működő cégek 1935. évi száma (14.190) csaknem négyezerrel meghaladta az 1910. évit. A háború utáni emelkedés azonban úgyszólván kizárólag az inflációs idők vállalatalapítási lázából származott; annak meg-

szüntével, az 1924. évtől kezdve nem emelkedett sem az összes, sem a működő cégek létszáma.

Szerző vizsgálódásai során példákkal illusztrálja, hogy a cégbejegyzések számának alakulása milyen érzékeny mérőeszköze a gazdasági konjunktúrának, pangásnak és válságoknak.

Török István dr. tanulmánya első ízben világít rá a vállalati formák szerepére a budapesti magánvállalatok körében, rámutatva arra, hogy a vállalati formák szerepe mennyire különböző volt egymástól távolabbra eső időszakokban. Míg a múlt század utolsó negyedében a budapesti egyéni és társas cégek mellett a részvénytársaságok és szövetkezetek alig játszottak szerepet, addig a közép- és nagyvállalatok szaporodásával mind gyakoribbá vált a részvénytársasági forma. A bejegyzésre kerülő cégeknek az 1876—1880. években még csak 2·9%-a, az 1906—1910. között eltelt években már 5·2%, az 1911—1913. években pedig már 7·3%-a volt részvénytársaság. A háború és az infláció alatt még erőteljesebben tört előre ez a jellegzetesen tőkevállalati forma. A háború alatt a Budapesten bejegyzett cégeknek 14·1%-a, az infláció idején 16·7%-a volt részvénytársaság. Bár az inflációs idők megszüntével a részvénytársaságok száma alaposan megcsappant, mégis hazánkban, de különösen a fővárosban oly nagy számban maradtak meg, mint aránylag Európa egyetlen államában, illetve városában sem. E feltűnő jelenségnek oka abban rejlik, hogy a környező államokban korábban megtörtént a korlátolt felelősségű társaságok bevezetése. Hazánkban az 1930. V. t.-c. alapján 1932-ben lépett életbe a korlátolt felelősségű társaság, mint új vállalati forma. Bevezetésének szükségességét igazolja az a körülmény, hogy az 1932-től 1935-ig eltelt 3 év alatt 551 új korlátolt felelősségű társaságot jegyeztek be a budapesti cégjegyzékbe és 33 fennálló cég alakult át korlátolt felelősségű társasággá. Vállalati forma tekintetében egyébként az 1935. évben Budapesten működött 14.190 bejegyzett cég (az összes bejegyzett cégek száma ugyanekkor 28.585 volt) közül 8.475 (59·7%) volt egyéni cég, 2.640 (18·7%) közkereseti társaság, 230 (1·6%) betéti társaság, 585 (4·1%) korlátolt felelősségű társaság, 1.950 (13·7%) részvénytársaság, a szövetkezetek száma pedig 310 (2·2%) volt. Bár a személyi vállalatok a tőkevállalatok mellett 1935-ben is túlsúlyban voltak, jelentőség tekintetében az utóbbiak igen figyelemreméltóak, amit az a körülmény is mutat, hogy Budapest gyáripari telepeinek 40%-a volt részvénytársaság.

Képet rajzol tanulmányában a szerző arról is, hogy a budapesti bejegyzett cégek közül mennyi tartozik az egyes termelési ágakba (ipar, kereskedelem, hitel, közlekedés stb.) és ezeken belül az egyes foglalkozási főcsoportokba. Megállapítja, hogy a Budapesten bejegyzett cégeknek több mint

50%-a kereskedelmi vállalat, de közel 30%-ban ipari vállalatok is szerepelnek köztük; fenti arány 60 esztendő távlatában is nagy állandóságot mutat.

Igen érdekes a tanulmánynak a vállalati formák és a termelési ágak kombinációját tárgyaló fejtegetése. Eszerint az egyéni cégek túlsúlya a kereskedelemben (70·3%) és az iparban (60·0%) volt uralkodó, a társascégeknél pedig a fenti két legnépesebb termelési ág aránya (20·5%) között nem volt különbség. A többi termelési ágakhoz tartozó cégek vállalati formája már erősen különbözött a kereskedelem és az ipar terén működő cégektől. Így 1935-ben az őstermelő cégek nagyobb része részvénytársaság (40·6%) és szövetkezet (31·7%), a bányavállalatok és a közlekedési vállalatok túlnyomó része pedig (81·5%, ill. 63·4%) részvénytársaság volt. A pénz- és hitelintézetek, továbbá a biztosítással foglalkozó vállalatok egyharmadát részvénytársaságok, egyharmadát egyéni cégek tették.

Tanulmánya során szerző avégett, hogy Budapest hatalmas gazdasági fejlődését országos viszonylatban is szemléletessé tegye, külön bemutatja a cégbejegyzések és bejegyzett cégek számának alakulását a történelmi és trianoni Magyarország területén, külön kiemelve a törvényhatósági jogú városok adatait.

Török István dr. jórészt töretlen utakon haladó, vonzóan megírt, gondolatébresztő tanulmánya joggal hívhatja fel a szakkörök és az érdeklődők figyelmét a cégstatisztika művelésének tágabb lehetőségeire.

Szt. Gy. dr.

Zaitz László: Budapest csatornázása.

Ladislav Zaitz: Les égouts de Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 82 kötet, 3 szám. Kiadja: Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction du Dr Louis I. Illyefalvi). 82e volume, numéro 3. Edition du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1937. 117 l. — p.

A szerző a bevezetésben ismerteti azokat a fontos egészségügyi szempontokat, amelyek a modern városok csatornázásának kiépítése mellett szólanak és megállapítja azokat a veszélyeket, amelyeket a csatornázás hiánya egy-egy városra jelent. Közli, hogy könyvével a csatornázási kérdésektől távolálló laikusokban szeretné felkelteni a csatornázás iránti érdeklődést. Összefüggő képet kíván adni a főváros csatornázásának történeti fejlődéséről és a legutóbbi időkben történt csatornaépítésekről. Hangsúlyozza, hogy a nagyközönségnek nemcsak a könnyen szembe tűnő alkotásokra és közművekre kell áldozni, hanem a földben elhúzódó csatornák építése is megérdemel minden áldozatot, mert ezzel sok betegségnek és járványnak veszik elejét.

szüntével, az 1924. évtől kezdve nem emelkedett sem az összes, sem a működő cégek létszáma.

Szerző vizsgálódásai során példákkal illusztrálja, hogy a cégbejegyzések számának alakulása milyen érzékeny mérőeszköze a gazdasági konjunktúrának, pangásnak és válságoknak.

Török István dr. tanulmánya első ízben világít rá a vállalati formák szerepére a budapesti magánvállalatok körében, rámutatva arra, hogy a vállalati formák szerepe mennyire különböző volt egymástól távolabbra eső időszakokban. Míg a múlt század utolsó negyedében a budapesti egyéni és társas cégek mellett a részvénytársaságok és szövetkezetek alig játszottak szerepet, addig a közép- és nagyvállalatok szaporodásával mind gyakoribbá vált a részvénytársasági forma. A bejegyzésre kerülő cégeknek az 1876—1880. években még csak 2·9%-a, az 1906—1910. között eltelt években már 5·2%, az 1911—1913. években pedig már 7·3%-a volt részvénytársaság. A háború és az infláció alatt még erőteljesebben tört előre ez a jellegzetesen tőkevállalati forma. A háború alatt a Budapesten bejegyzett cégeknek 14·1%-a, az infláció idején 16·7%-a volt részvénytársaság. Bár az inflációs idők megszüntével a részvénytársaságok száma alaposan megcsappant, mégis hazánkban, de különösen a fővárosban oly nagy számban maradtak meg, mint aránylag Európa egyetlen államában, illetve városában sem. E feltűnő jelenségnek oka abban rejlik, hogy a környező államokban korábban megtörtént a korlátolt felelősségű társaságok bevezetése. Hazánkban az 1930. V. t.-c. alapján 1932-ben lépett életbe a korlátolt felelősségű társaság, mint új vállalati forma. Bevezetésének szükségességét igazolja az a körülmény, hogy az 1932-től 1935-ig eltelt 3 év alatt 551 új korlátolt felelősségű társaságot jegyeztek be a budapesti cégjegyzékbe és 33 fennálló cég alakult át korlátolt felelősségű társasággá. Vállalati forma tekintetében egyébként az 1935. évben Budapesten működött 14.190 bejegyzett cég (az összes bejegyzett cégek száma ugyanekkor 28.585 volt) közül 8.475 (59·7%) volt egyéni cég, 2.640 (18·7%) közkereseti társaság, 230 (1·6%) betéti társaság, 585 (4·1%) korlátolt felelősségű társaság, 1.950 (13·7%) részvénytársaság, a szövetkezetek száma pedig 310 (2·2%) volt. Bár a személyi vállalatok a tőkevállalatok mellett 1935-ben is túlsúlyban voltak, jelentőség tekintetében az utóbbiak igen figyelemreméltóak, amit az a körülmény is mutat, hogy Budapest gyáripari telepeinek 40%-a volt részvénytársaság.

Képet rajzol tanulmányában a szerző arról is, hogy a budapesti bejegyzett cégek közül mennyi tartozik az egyes termelési ágakba (ipar, kereskedelem, hitel, közlekedés stb.) és ezeken belül az egyes foglalkozási főcsoportokba. Megállapítja, hogy a Budapesten bejegyzett cégeknek több mint

50%-a kereskedelmi vállalat, de közel 30%-ban ipari vállalatok is szerepelnek köztük; fenti arány 60 esztendő távlatában is nagy állandóságot mutat.

Igen érdekes a tanulmánynak a vállalati formák és a termelési ágak kombinációját tárgyaló fejtegetése. Eszerint az egyéni cégek túlsúlya a kereskedelemben (70·3%) és az iparban (60·0%) volt uralkodó, a társascégeknél pedig a fenti két legnépesebb termelési ág aránya (20·5%) között nem volt különbség. A többi termelési ágakhoz tartozó cégek vállalati formája már erősen különbözött a kereskedelem és az ipar terén működő cégektől. Így 1935-ben az őstermelő cégek nagyobb része részvénytársaság (40·6%) és szövetkezet (31·7%), a bányavállalatok és a közlekedési vállalatok túlnyomó része pedig (81·5%, ill. 63·4%) részvénytársaság volt. A pénz- és hitelintézetek, továbbá a biztosítással foglalkozó vállalatok egyharmadát részvénytársaságok, egyharmadát egyéni cégek tették.

Tanulmánya során szerző avégett, hogy Budapest hatalmas gazdasági fejlődését országos viszonylatban is szemléletessé tegye, külön bemutatja a cégbejegyzések és bejegyzett cégek számának alakulását a történelmi és trianoni Magyarország területén, külön kiemelve a törvényhatósági jogú városok adatait.

Török István dr. jórészt töretlen utakon haladó, vonzóan megírt, gondolatébresztő tanulmánya joggal hívhatja fel a szakkörök és az érdeklődők figyelmét a cégstatisztika művelésének tágabb lehetőségeire.

Szt. Gy. dr.

Zaitz László: Budapest csatornázása.

Ladislav Zaitz: Les égouts de Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 82 kötet, 3 szám. Kiadja: Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction du Dr Louis I. Illyefalvi). 82e volume, numéro 3. Edition du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1937. 117 l. — p.

A szerző a bevezetésben ismerteti azokat a fontos egészségügyi szempontokat, amelyek a modern városok csatornázásának kiépítése mellett szólanak és megállapítja azokat a veszélyeket, amelyeket a csatornázás hiánya egy-egy városra jelent. Közli, hogy könyvével a csatornázási kérdésektől távolálló laikusokban szeretné felkelteni a csatornázás iránti érdeklődést. Összefüggő képet kíván adni a főváros csatornázásának történeti fejlődéséről és a legutóbbi időkben történt csatornaépítésekről. Hangsúlyozza, hogy a nagyközönségnek nemcsak a könnyen szembe tűnő alkotásokra és közművekre kell áldozni, hanem a földben elhúzódó csatornák építése is megérdemel minden áldozatot, mert ezzel sok betegségnek és járványnak veszik elejét.

Ismerteti a csatornázás történetét az ókori és középkori városokban. Páris és Berlin csatornázásának történeti áttekintése után áttér a főváros csatornázásának multjára. Aquincum római városnak csatornázását tárgyalja, melyről egy vázlat-térképet is közöl. Megállapítja, hogy a középkori Budának csatornázásából nagyon kevés emlék maradt fenn, csak a Donáti-utcai csatornának egy kis része származik ebből a korból. A pesti oldalon e korból származó csatornát egyáltalában nem találtak. Pest városa 1794-ben megbízta Hülf Bálint volt császári őrnagyot, akkori tanácsnokot, hogy a város utcáin vízlevezető árkokat csináltasson. Hülf 1798-ban kelt jelentésében nyolc csatorna kiépítését említi, amelyek mind a Dunába vezettek. A nagy pesti árvíz után megjelent építési szabályrendelet 26. §-a csatornák építéséről is rendelkezik. Pest városa 1861-ben 58 km, 1873-ban pedig 96 km csatornahálózattal rendelkezett.

A székesfőváros mai rendszeres csatornahálózatának kiépítése az 1891—1906. évek közötti időre esik. A munkák végrehajtását több mint 20 évig tartó tárgyalások és tervezetések előzték meg. Ez alatt az idő alatt Pesten öt főgyűjtő-csatornát építettek 23,6 km hosszúságban, valamint igen sok mellécsatornát. A Soroksári-úton pedig felépült a központi csatornaszivattyú-telep, amely a pesti oldal legnagyobb részéről a szennyvizet megsűrve a Dunába továbbítja.

A budai oldalon a csatornahálózat nem olyan egységes, mint a pestin; ennek főoka az, hogy a budai oldalon tervezett főgyűjtő-csatorna megépítését a világháború megakadályozta. A vizek levezetése részben a meglévő és beboltozott árkokon át, valamint az egyes városrészek kisebb teljesítményű csatornaszivattyú-telepein át történik. A budai Dunaparton tervezett főgyűjtő-csatorna azonban még nincs kiépítve s ezért a budai belső városrészek szennyvize még ma is több csatornanyíláson egyenesen a Dunába ömlik, ami a Dunát a belső városi szakaszán beszennyezi és árvizek alkalmával több kellemetlenséggel jár.

Budapest összes csatornahálózatának hossza az 1936. év végén 802 km volt; egy lakosra 0,75 méter csatornahossz esik, ami a többi európai városhoz viszonyítva is kedvező arány. Külön fejezet foglalkozik a fővárosi csatornahálózat méretezésével, valamint a csatornák építésének módszerével is. A szerző a pesti oldalon levő szivattyú-telep működését is bőven tárgyalja. Megtudjuk, hogy ezen a telepen keresztül egy nyári napon 170 millió liter szennyvíz folyik át, ami másodpercenként átlag 1945 liter víznek felel meg. Ezenkívül tárgyalja a kötet a szivattyú-telep szennyvíztisztító berendezését is, majd ismerteti az óbudai, kelenföldi, angyalföldi és Andor-utcai szivattyú-telep felszerelését és működését is, valamint a fővárosi csatornahálózat

tisztítására és fenntartására évenként fordított munkát és azok költségeit. A szerző e kötet megírásával jelentős hiányt pótol. P.-H. M. br. dr.

Schuler Dezső dr.: Hatósági és társadalmi embervédelem Budapesten. (II. kötet.)

Dr. Désiré Schuler: *La Protection de l'Homme par les autorités et les organisations sociales de Budapest. (Tome II.)*

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 90. kötet, 1. szám. Kiadja: Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées sous la direction de Dr. Louis I. Illyefalvi), 90e volume, no 1. Publié par le Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1939. 543 l. — p.

A székesfőváros hatósági és társadalmi embervédelmének nagyméretű szervezettségéről és korszerűségéről most már a második hatalmas kötetben számol be az illusztris szerző.

Az első kötetben az anya- és csecsemővédelmet, továbbá a gyermekek és az ifjúság védelmét tárgyalta, míg a második kötetben a szociális nővédelemmel, a szociális egészségvédelemmel és az általános embervédelemmel foglalkozik.

A szerző szakavatottsága lehetővé teszi, hogy a társadalomtudományi és közgazdasági elméleteket a gyakorlati közigazgatás realitásával felmérhessük.

A főváros embervédelmi kiadásai a következők:

Anya- és csecsemővédelemre	713.353 P
Gyermekvédelemre	5.786.265 „
Ifjúságvédelemre	979.121 „
Egészségvédelemre	17.544.887 „
Általános szociális védelemre	9.863.186 „
Összesen:	34.886.812 P

Ehhez még hozzá kell számítani azt a 12 millió pengőt, amelyet a társadalmi egyesületek és intézmények fordítanak embervédelmi kiadásokra. Tehát évenként kb. 47 millió pengő jut Budapesten embervédelmi célokra.

A szociális nővédelmet főképen családvédelmi szempontok irányítják. Erre vonatkozik a kereső nők védelme, a korszerű nőnevelés intézménye és a nők erkölcsi védelme. A szociális nővédelmet számos törvény és intézmény támogatja. Szerző részletesen fel is sorolja a cél szolgálatára rendelt egyesületeket és intézményeket. A szociális egészségvédelemről szóló részben közölt táblázatok, összehasonlító táblák és térképek tájékoztatnak a főváros egészségvédelmi szervezetéről és arról a hatalmas munkáról, amelyet az egyes kórházak, intézetek, intézmények és egyesületek a cél érdekében végeznek. Az általános embervédelem feladata a veszélyeztetettek, a segítségre szorulóknak védelme. E munkában az első hely az államot illeti. A modern állameszme megkívánja, hogy az állam a közjó érdekében hatalmi súlyával beavatkozzék a

társadalmi életbe. Résztvesznek a munkában a magánosok is, leghatásosabban persze egyesülés útján. Az embervédelem munkáját végző szervek tehát a következők: a hatóságok, altruista egyesületek, egyházi szervek, jótékony magánszemélyek, kényszertársulatok (társadalombiztosító, intézmények, érdekképviselők stb.), önkéntes társulatok (szakegyesületek, szakszervezetek, szövetkezetek stb.)

A szociális statisztika „a társadalmi osztályok életviszonyait vizsgálja“ (Földes). Az adatgyűjtés vagy a népszámlálás alkalmával (Budapesten 5 évenként), vagy külön elrendelt felvételek alkalmával történik. Különösen érdekes képet nyújtanak a négytagú és öttagú munkáscsaládok életmódját feltűntető heti kiadási adatok.

A munkajövedelem igen fontos szociális fokmérő.

1929-ben a magántisztviselők átlagos

évi fizetése . . . . . 2042 P,

a munkásoké . . . . . 1537 „ volt;

1937-ben a magántisztviselőknél leesett 1633 pengőre

a munkásoknál . . . . . 1166 pengőre.

A munkabérek süllyedése időnként olyan mértékű, hogy az még az elsőrendű életszükségletek fedezésére sem elég. Ilyenkor előállhat az a visszás helyzet, hogy közsegélyben kell részesíteni még a munkabíró és munkában álló családfőket is. Ez tulajdonképpen azzal egyértelmű, hogy a munkaadó munkabérek költségei egyrészt közadókból pótoltatja, s ilyenkor a közsegélyezés arra a kényes szerepre kényszerül, hogy lehetővé teszi *éhbérek* fizetését. A munkabérek nivóntartására a kollektív szerződések szolgálnak, de ez a rendszer nálunk még nem teljes.

Minél nagyobb az egyén jövedelme, aránylag annál kevesebbet fordít jövedelméből lakásra, élelmiszerekre. Viszonylag a legszegényebb ember ad ki ezekre a legtöbbet (*Schwabe-törvény*); Budapesten a munkás jövedelmének 20, 25, sőt 40%-át költi lakásra. A mű ismerteti mindazon intézményeket és eszközöket, amelyek a munkás védelmét célozzák.

Az általános jólét emelkedése szűkíti a szegényügy kereteit, de magát a szegényügyet nem szünteti meg. A szegényügy enyhít, a szociálpolitika a bajokat megelőzi. Ebben az irányban is mintaszerűen jár el a főváros.

Szerző, sajnos, nem térhetett ki a főváros helyzetének a külföldi nagyvárosok viszonyaival való összevetésére. Az összehasonlító nemzetközi statisztika mindenestre érdekes meglátásokra vezethetett volna.

Igen használható könyvszemle, térképek és táblázatok teszik teljessé a könyvet. Gy. F.

Kovács Alajos dr.: Erdély néprajzi képe.
Dr. Aloÿs Kovács: Tableau ethnique de la Transylvanie.

Magyar Nemzetbiológiai Intézet. 3. kiadvány.

Institut Hongrois de Biologie Nationale. Publication no 3.

Budapest, 1940. Az EPOL kiadása. — *Edition de l'E.P.O.L.*
33 l. — pages.

Kovács Alajos dr. „Erdély néprajzi képe“ c. tanulmányában összefoglalja és elemzi azokat a problémákat, melyek a Romániához csatolt terület néprajzára s általában etnikai alakulására vonatkoznak, egyúttal pedig választ ad azokra a kérdésekre, melyek egyre inkább feleletet sürgetően merültek fel a közelmúlt történelmi fontosságú változásainak kapcsán.

Erdély valóságos néprajzi képe bontakozik ki szemünk előtt e munka olvasása után. A szerző tanulmányának bevezetéseként néhány szóval ismerteti a párizskörnyéki békeszerződések legnagyobb igazságtalanságát, a trianoni országcsontkítást, melyet sem katonai győzelemre, sem pedig a történelmi gondolatra hivatkozva nem lehet indokolni. (A világháborúban tönkrement és külön békére kényszerített Románia *csak szövetséges volt* a győztes nagyhatalmaknak; ami a történelmi kontinuitást illeti, okleveles bizonyítékok vannak arra vonatkozólag, hogy az oláh pásztorok beszivárgása csak a XII. század végén és a XIII. század elején kezdődött meg a magyar államterületre.) Ugyancsak képtelenség földrajzilag indokolni a területátcsatolást, tehát a szerző bonckés alá veszi a legutolsó érvet, a párizskörnyéki békéknek fő irányelvül szolgáló *néprajzi érvet*. Itt a néprajzi alakulást főbb fázisaiban ismerteti és rámutatva az 1910. évi népszámlálás anyanyelvi adataira — ez a népszámlálás volt az elcsatolt erdélyi terület legutolsó *hiteles* etnikai fényképe — szembeszáll azzal a rideg mennyiségi elvvel, amely a történelmi tradíciót, a városokban élő népesség nemzetiségi megoszlását s az egyes nemzetiségek foglalkozási és kulturális viszonyait figyelembe sem véve, tehát pusztán a számszerinti többségre hivatkozva követeli az elsőszülött jogait. „Az, hogy a befogadó nemzet, hazája és egész Nyugat-Európa védelmében, meggyengült a századok folyamán, — írja itt Kovács Alajos — nem lehet ok arra, hogy a hegyek között nyájaival meghúzódó románság nyaklól nélkül elszaporodván, birtokába vehesse azt a földet, melyet a magyarság védett vére hullásával és éppen e védelemmel tette lehetővé a románság nyugodt fejlődését.“

Továbbiakban szerző bemutatja az 1910. évi népszámlálás anyanyelvi adatait a Magyarbirodalom Romániához csatolt területein: e szerint a magyarság aránya 31,6, a románoké 53,8, a németeké 10,8% volt. A magyarság jobb természetes szaporodását, a háborúvégi — elsősorban a rossz közegészségügyi viszonyok között élő románok sorait

tizedelő — influenza-járványt, végül főleg a német anyanyelvű népesség között kimutatott zsidóság magas számát (kb. 60.000) figyelembevéve, megállapítja, hogy a fenti arányszámok közvetlenül a háború végén a magyarság javára, a román és német anyanyelvűek rovására néhány százalékkal módosultak.

Szerző részletesen foglalkozik ezután az egyes nemzetiségek földrajzi elhelyezkedésével, időrendben vázolja településeik főbb állomásait, majd foglalkozási adataikat érintve, rámutat a magyarság vitathatatlan szellemi és gazdasági fölényére, mely a multban épúgy megvolt, mint ahogy ma is megvan. Ezt követőleg a városokat lakó népesség anyanyelvi megoszlását taglalja bő részletességgel s ezúttal ízelítőt kapunk abból a különös módszerből, mellyel a román statisztika alaposan megváltoztatta a valóságnak megfelelő néprajzi képet.

Ezekután közli a szerző az egész tágabb erdélyi terület lakosságának népi eredet és anyanyelv szerinti megoszlását az 1930. évi román népszámlálási statisztika alapján. Ennek adataival az etnikai származás kérdésének teljes csődjét bizonyítja, egyben magyarázatot nyújt arra vonatkozólag, miért húzódoztak a románok az anyanyelv kérdésétől. Továbbiakban az 1910-es, valamint az 1930-as népszámlálások adatait veti egybe a szerző s főbb vonatkozásban érintve az erdélyi nemzetiségek népmozgalmi viszonyait és az impérium-változás utáni idők különleges vándorlási mozgalmait, rávilágít azokra a statisztikai misztifikációkra, melyek segítségével 1910. és 1930. között a románok nem kevesebb, mint 400.000-es többletbe jutottak. A román anyanyelvűek statisztikailag nem indokolható gyarapodását cáfolja a továbbiakban is, megemlékezve a népi eredet és az anyanyelvi adatok között mutatkozó kirívó ellentétekről; a vallásnak az anyanyelvvél és nyelvtudással összevetett adataiból (1910) következtetve pedig bebizonyítja, hogy a mesterséges románosításnak nagyrésztben a görög vallásfelekezetekhez tartozó magyarok estek — részben csak papíron — áldozatul. (A görög-katolikusok, de még inkább az államvallásnak tekinthető görögkeleti felekezethez tartozók számára nagymérvű megnövekedése legtöbb esetben a kényszerű áttérésekkel függ össze, amellyel közvetve ismét csak a románok lélekszámát igyekeztek emelni.)

Értékes tanulmánya végén az erdélyi magyarság értelmi és gazdasági erejéről értekezik a szerző, melyet semmiféle mesterkedés sem tudott megtörni; ezt bizonyítja többek között az a körülmény, hogy a városok lakosságának relatív többségét ma is a magyarság alkotja. Az 1910. évi népszámlálásnak az írni-olvasni tudókra és az analfabétákra vonatkozó adatai alapján készült néhány össze-

állítás és a hozzá fűződő érdekes fejtegetés is ezt igazolja.

A tanulmány a „Magyar Nemzetbiológiai Intézet könyvei” sorozatában jelent meg. K. I.

Budapest városfejlesztési programja.

Le programme d'urbanisme de Budapest.

Budapest, 1940. 149 l. — p. + 9 térkép- és grafikonmelléklet — *cartes et graphiques.*

Ez az igen tartalmas kiadvány a Budapest székesfőváros törvényhatósági közgyűlése által a városfejlesztési program készítésére alakított külön bizottság jelentését közli. A jelentés fenti címen fővárosunknak az 1937. évi VI. t.-c. alapján készített városfejlesztési tervét foglalja össze. *Harrer Ferenc dr.*, a bizottság elnöke, egyben Budapest városrendezési és városfejlesztési kérdésének kiváló ismerője terjesztette elő a nagy szakértelemmel, körültekintéssel és előrelátással készült nagyvonalú jelentést. A problémát a mű bevezetése körvonalozza. Ezután következő egyes fejezetei sorra veszik Budapest természeti és társadalmi adottságait, valamint a telepítési politika, a víziutak és kikötők, a nagyvasutak és légiforgalom, a forgalmi úthálózat, a városi vasutak és autóbushálózat, a városrendezés jogi eszközeinek s pénzügyi politikájának a városfejlesztéssel kapcsolatos összes lényeges kérdéseit. A jelentés nem statisztikai mű, azonban megállapításait a városstatisztikai témákkal foglalkozók is nagy haszonnal értékesíthetik; egyébként is a városrendezés és városfejlesztés szempontjait a hivatalos statisztikai tevékenység több terén (pl. a lakásszámlálások, az építkezési statisztika stb. területen) figyelembe kell venni. Statisztikus számára is különösen tanulságossá teszi a művet a 9 térkép- és grafikonmelléklet; ezek többek közt Budapest beépítettségének két emberöltő alatti fejlődéséről s a főváros települési lehetőségeiről nyújtanak jó képet; statisztikai vonatkozásainál fogva is érdekes Budapest telepítési, vízi, vasúti és forgalmi úthálózati térképe is.

Orosz Dezső dr.: „A csecsemő-kisgyermekkor megbetegedési és halandósági viszonyairól”.

Dr Désiré Orosz: Les maladies et la mortalité des nourrissons et des autres petits enfants.

Az Országos Stefánia Szövetség kiadványai. Szerkeszti: *Keller Lajos dr.* 134. sz.

Publications de la Fédération Stéphanie, rédigées sous la direction du Dr Louis Keller. No 134.

Budapest—Kalocsa. 1940. 111 l. — p.

Szerző statisztikai szempontból is kellőképpen megalapozott dolgozatát a magyar gyermekvédelmi mozgalom kifejlődésének és korszerű elveinek ismertetésével kezdi. Vonatkozó történeti visszapillantásával egészen a XVIII. századig nyúl vissza,

tizedelő — influenza-járványt, végül főleg a német anyanyelvű népesség között kimutatott zsidóság magas számát (kb. 60.000) figyelembevéve, megállapítja, hogy a fenti arányszámok közvetlenül a háború végén a magyarság javára, a román és német anyanyelvűek rovására néhány százalékkal módosultak.

Szerző részletesen foglalkozik ezután az egyes nemzetiségek földrajzi elhelyezkedésével, időrendben vázolja településeik főbb állomásait, majd foglalkozási adataikat érintve, rámutat a magyarság vitathatatlan szellemi és gazdasági fölényére, mely a multban épügy megvolt, mint ahogy ma is megvan. Ezt követőleg a városokat lakó népesség anyanyelvi megoszlását taglalja bő részletességgel s ezúttal ízelítőt kapunk abból a különös módszerből, mellyel a román statisztika alaposan megváltoztatta a valóságnak megfelelő néprajzi képet.

Ezekután közli a szerző az egész tágabb erdélyi terület lakosságának népi eredet és anyanyelv szerinti megoszlását az 1930. évi román népszámlálási statisztika alapján. Ennek adataival az etnikai származás kérdésének teljes csődjét bizonyítja, egyben magyarázatot nyújt arra vonatkozólag, miért húzódoztak a románok az anyanyelv kérdésétől. Továbbiakban az 1910-es, valamint az 1930-as népszámlálások adatait veti egybe a szerző s főbb vonatkozásban érintve az erdélyi nemzetiségek népmozgalmi viszonyait és az impérium-változás utáni idők különleges vándorlási mozgalmait, rávilágít azokra a statisztikai misztifikációkra, melyek segítségével 1910. és 1930. között a románok nem kevesebb, mint 400.000-es többletbe jutottak. A román anyanyelvűek statisztikailag nem indokolható gyarapodását cáfolja a továbbiakban is, megemlékezve a népi eredet és az anyanyelvi adatok között mutatkozó kirívó ellentétekről; a vallásnak az anyanyelvvél és nyelvtudással összevetett adataiból (1910) következtetve pedig bebizonyítja, hogy a mesterséges románosításnak nagyrészen a görög vallásfelekezetekhez tartozó magyarok estek — részben csak papíron — áldozatul. (A görög-katolikusok, de még inkább az államvallásnak tekinthető görögkeleti felekezetbe tartozók számára nagymérvű megnövekedése legtöbb esetben a kényszerű áttérésekkel függ össze, amellyel közvetve ismét csak a románok lélekszámát igyekeztek emelni.)

Értékes tanulmánya végén az erdélyi magyarság értelmi és gazdasági erejéről értekezik a szerző, melyet semmiféle mesterkedés sem tudott megtörni; ezt bizonyítja többek között az a körülmény, hogy a városok lakosságának relatív többségét ma is a magyarság alkotja. Az 1910. évi népszámlálásnak az írni-olvasni tudókra és az analfabétákra vonatkozó adatai alapján készült néhány össze-

állítás és a hozzá fűződő érdekes fejtegetés is ezt igazolja.

A tanulmány a „Magyar Nemzetbiológiai Intézet könyvei” sorozatában jelent meg. K. I.

Budapest városfejlesztési programja.

Le programme d'urbanisme de Budapest.

Budapest, 1940. 149 l. — p. + 9 térkép- és grafikonmelléklet — *cartes et graphiques.*

Ez az igen tartalmas kiadvány a Budapest székesfőváros törvényhatósági közgyűlése által a városfejlesztési program készítésére alakított külön bizottság jelentését közli. A jelentés fenti címen fővárosunknak az 1937. évi VI. t.-c. alapján készített városfejlesztési tervét foglalja össze. *Harrer Ferenc dr.*, a bizottság elnöke, egyben Budapest városrendezési és városfejlesztési kérdésének kiváló ismerője terjesztette elő a nagy szakértelemmel, körültekintéssel és előrelátással készült nagyvonalú jelentést. A problémát a mű bevezetése körvonalozza. Ezután következő egyes fejezetei sorra veszik Budapest természeti és társadalmi adottságait, valamint a telepítési politika, a víziutak és kikötők, a nagyvasutak és légiforgalom, a forgalmi úthálózat, a városi vasutak és autóbushálózat, a városrendezés jogi eszközeinek s pénzügyi politikájának a városfejlesztéssel kapcsolatos összes lényeges kérdéseit. A jelentés nem statisztikai mű, azonban megállapításait a városstatisztikai témákkal foglalkozók is nagy haszonnal értékesíthetik; egyébként is a városrendezés és városfejlesztés szempontjait a hivatalos statisztikai tevékenység több terén (pl. a lakásszámlálások, az építkezési statisztika stb. területen) figyelembe kell venni. Statisztikus számára is különösen tanulságossá teszi a művet a 9 térkép- és grafikonmelléklet; ezek többek közt Budapest beépítettségének két emberöltő alatti fejlődéséről s a főváros települési lehetőségeiről nyújtanak jó képet; statisztikai vonatkozásainál fogva is érdekes Budapest telepítési, vízi, vasúti és forgalmi úthálózati térképe is.

Orosz Dezső dr.: „A csecsemő-kisgyermekkor megbetegedési és halandósági viszonyairól”.

Dr Désiré Orosz: Les maladies et la mortalité des nourrissons et des autres petits enfants.

Az Országos Stefánia Szövetség kiadványai. Szerkeszti: *Keller Lajos dr.* 134. sz.

Publications de la Fédération Stéphanie, rédigées sous la direction du Dr Louis Keller. No 134.

Budapest—Kalocsa. 1940. 111 l. — p.

Szerző statisztikai szempontból is kellőképpen megalapozott dolgozatát a magyar gyermekvédelmi mozgalom kifejlődésének és korszerű elveinek ismertetésével kezdi. Vonatkozó történeti visszapillantásával egészen a XVIII. századig nyúl vissza,

amikor pedig magyar gyermekvédelemről még alig lehetett szólni. A mai korszerű magyar gyermekvédelem közfeladat, amelynek minden irányban teljesnek kell lennie.

Az országok csecsemőhalandósági statisztikájának mai eredményei szerint a csecsemőhalandósági optimum 4—5%; ennek a magyarországi arány háromszorosa: 13—14% (a budapesti csak 10—11%), de részben csak anyakönyvi rendszerünk sajátságai folytán előálló módszertani különbségek miatt. Bizonyos azonban, hogy a nálunk mutatkozó javulás folyamata is elmaradt kb. 10—20 esztendővel az angoloké s a németeké mögött. Kétségtelen az is, hogy kedvezőtlen kontinentális klimatikus viszonyaink s keleteurópai szomszédaink miatt járványokkal veszélyeztetettebb helyzetünk következtében is, nehéz a vonatkozó nyugateurópai halandósági viszonyok színvonalára leérnünk.

A csecsemő- és gyermekhalandóság alakulása a születési és összhalandósági arányokkal is belső kapcsolatban áll. Jelenleg kölcsönhatás áll fenn, egyrészt a gyermek egyre javuló életkilátásai lejjebb szállítják a születésszámot, ill. arányt, másrészt, miután a kisebb számú gyermeket jobban gondozzák, a nagyobb mértékben veszélyeztetett 5—6-od stb. szülöttek aránya csökken s végeredményben a születések fogyása ismét kedvezően befolyásolja a csecsemő- és kisgyermekhalandóságot. Az általános halandóság s a csecsemő- és kisgyermekhalandóság között olyan értelemben áll fenn összefüggés, hogy az iskolásgyermek, a serdülők s a felnőttek halandóságának csökkenése a csecsemő- és kisgyermekhalandóságot is lejjebb szállítja és pedig főleg a fertőző betegségek okozta halandóság tekintetében.

A csecsemő- és kisgyermekhalandóság évszak szerint való alakulását tárgyalva szerző utal az ismert késő nyári (augusztusi) csúcsponttal bíró és az alacsonyabb késő téli (márciusban kimagasló) maximumokra. Az előbbi, a nyári maximum a csecsemőkori táplálkozási zavarokkal áll összefüggésben s az egyes évek nyári hőfokával állítható szoros korrelációba. A nyári csecsemőhalandóságban az emésztő-, a téliben a légzőszervek betegségei miatt való elhalálozás a lényegesebb. A rángógörccshalálozás csúcspontja április-májusban van. A csepfertőzős betegségek közül februárban kulminál az influenza, január-márciusban a kanyaró s végül augusztus-szeptemberben a szamárhurut miatt való halálozás. A gümőkór csecsemő-kisgyermekkorai halálos alakjait április-májusban látjuk a legsűrűbben. A korai (az első hétre eső csecsemőhalottak) és az újszülött- (az első élet-hónapbeli) halálozások jelentősége csecsemőhalandóságunkban gyarapodó, aminek okait szerző a következőkben látja: a) Egészségtelen szociális-gazdasági viszonyainkból kifolyólag a szülők átlagos

életkora egyre magasabb; ezért több a veleszületetten gyenge, koraszülött s alkátilag alacsonyabb értékű gyermek. b) Az áldott állapotú nő ma kevésbé kímélheti magát, mint azelőtt. c) A natalitás csökkenése következtében nő az elsőszülöttek aránya, viszont ezeknek újszülött- és korai halandósága magasabb. d) Ma a tökéletesedő szülészeti technika következtében is több életképtelen magzat születik élve, mint azelőtt.

A gyermek szociális helyzete és egészségügye között fordított a viszony, de még a legszegényebb házasságonbelüli csecsemő sem oly veszélyeztetett, mint a házasságonkívüli. Szociális vonatkozásban a táplálkozási zavarok, a veleszületett gyengeség és a koraszülöttség a legjelentősebb halálok. Függvényei a szociális helyzetnek ezenkívül a csecsemőkori tüdőgyulladás, az angolkór és más betegségek is. A fiúcssecsemők születési többletét tudvalevőleg nagyobb halandóságuk kiegyenlíti; a fiúcssecsemők főleg veleszületett gyengeségben, koraszülöttségben s fejlődési rendellenességben pusztulnak a lányoknál nagyobb arányban. A mesterségesen táplált csecsemők halandósága ma is 5—12-szer akkora, mint az anyatejeseké.

Az újszülött-halálozás okai közül $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ részt tesz ki a koraszülés; ennek asphyxia a leggyakoribb kísérő tünete. A bonctani okok közül 40—45%-kal a szülés következményei (túlnyomórészt agyvérzések) állanak az első helyen. A gyakorlati védelem szempontjából szerző az újszülötthalálozáshoz vezető ártalmakat méheredetűekre, vagyis metrogenekre és ametrogenekre bontja. A korai és az újszülötthalandóság okai nagy többségben metrogenek. Az 1—11 hónapos csecsemőhalálozásnak valamivel több, mint egyharmada az emésztőszervek betegségeire, valamivel kevesebb, mint egyharmada a légzőszervek betegségeire, hátralévő harmada pedig a többi okokra esik. Az ú. n. kisgyermekkor (1—2 évesek) pedig a tüdőgyulladás a főhalál oka s jelentős ebben általában az angolkór szerepe is. A kisgyermekhalálozásnak kb. egynegyedét alkotják a fertőző betegségek; nagyobb részt hevenyek, a gümőkór jelentősége itt csekélyebb. Jellegzetes a kisgyermekkorra a magas baleseti halálozás, melynek csúcspontja a hároméveseknél van. A rheumás csoport s a vérkeringési szervek betegségei a 4—5. életévből válnak csak jelentősebbé, a torokmandulák növekedésével s az e korban kezdődő túltengési hajlamukkal.

A csecsemő- és kisgyermekkorai halandóság újabb évekbeli javulásának halálokok szerint való részletezésénél szerző elsősorban az emésztő- és idegrendszerbeli halálokok miatt való csecsemőhalandóság javulására utal. A fertőző betegségek okozta magyar kisgyermekhalálozási görbe kedvezőbbé változásánál a diftériahalálozás terén mutat-

kozó legújabb igen kifejezett javulást hangsúlyozza, amit az aktív védőoltások elterjedése magyaráz.

Sz. T. dr.

Ajtay József: A pénz közgazdasági szerepe és jelentősége. — Szükség van-e új társadalmi és gazdasági rendszerre?

Joseph Ajtay: Le rôle et l'importance économiques de la monnaie. — Est-ce qu'on a besoin d'un nouveau régime social et économique?

„Az Ország Utja” kiadása, 74 l.

Publié par l'Ország Utja, 74 pages.

A mai háborús időkben a pénz kérdése ismét napirendre került. A mult keserves tapasztalatai után minden állam, akár a hadviselők közé tartozik, akár nem, teljes erejével arra törekszik, hogy pénzének értékét a lehetőség szerint megóvja és ne kerüljön az infláció lejtőjére. Ezzel együtt természetesen ennek a kérdésnek irodalmi taglalása is megélénkült. E tárgykörnek szenteli munkáját e füzetben Ajtay József dr. is.

Mint a mű kettős címe is mutatja, először minden lényeges vonatkozásra kiterjedően tájékoztatást óhajt nyújtani a pénznek egész problémájáról és az ezzel kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdésekről. Ez a munkának a gerince. Kezdi a pénz közgazdasági szerepével, majd kitér a pénznek, mint gazdasági intézménynek történeti fejlődésére. Ezután foglalkozik a pénzügyi állandósításának sokat vitatott kérdésével, majd a külföldi és belföldi vásárló erő, valamint a tőke-, pénz-, jövedelem- és vagyoneeloszlás problémáival.

Munkájában szerző is megállapítja azt az ismert tényt, hogy nem a pénz jelenti gazdasági szempontból a tőkét, hanem csakis a későbbi termelés céljaira rendelkezésre álló és a termelő munka megindításához és fenntartásához szükséges jószágok. Ez nem újság, de azért nem árt néha hangsúlyozni.

A szerző ezek után igen behatóan foglalkozik a pénzügyi elméletekkel, különösen nemes fémek, illetőleg az aranyvaluta kérdéseivel.

A tulajdonképeni aktuális kérdéseket a befejező részben veti fel. „Új világ felé?” címen azt a kérdést veti fel, hogy valóban elavultak-e a régi dogmák (kapitalizmus, aranyvaluta stb.) és szükség van-e gyökeresen új társadalmi és gazdasági rendszerre. Erre tagadó választ ad. Forradalmi jellegű változtatások helyett csak a fokozatos fejlődés hozhatja meg a termelés szilárd alapját.

A mű érdeme a felvetett problémának igen széleskörű és világos ismertetése. A jövő problémáival szemben való óvatossága szintén érdeméül tudható be, sokkal inkább, mintha a mai divatos elméletek valamelyikéhez csatlakozott volna.

Szö. Gy. dr.

Stiassny József dr.: Termelés, szervezés, értékesítés a gazdasági életben.

Dr Joseph Stiassny: La production, l'organisation et la vente dans la vie économique.

Uránia jogi és gazdasági könyvtár (szerkeszti: Stiassny József dr.).

„Uránia jogi és gazdasági könyvtár” (védigé par le Dr Joseph Stiassny).

Budapest, 1940. 333 l. — p.

A szerző célja „a magángazdaság szemszögéből nézve a közgazdaság organizációjának lehetőleg teljes és áttekinthető képét adni”. Ennek a célkitűzésnek tudományosan megvalósítható volta erősen vitatható és ezzel van összefüggésben, hogy a munka elsősorban gyakorlatias irányú és egyben erősen vegyes jellegű is. Ugyanis a legszükségesebb gazdaságelméleti, gazdaságtörténeti és tantörténeti alapokra való utalással főleg gazdaságpolitikai, de azonkívül sok pénzügytani és pénzügypolitikai, társadalompolitikai, közigazgatási, köz- és magánjogi, kereskedelmi jogi, biztosításügyi és gazdaságstatisztikai ismereteket halmoz, melyeket helyenkint még politikai programokból vett idézetekkel is kiegészít. A gazdaságpolitika és általában a közgazdaság organizációjának vázát kifejezetten a magyar gazdasági élet strukturájára vonatkoztatva tárgyalja s túlnyomólag ezt támasztja alá az elég bőven felhozott statisztikai adatokkal, melyeket főleg a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal kiadványaiból merít.

A kifejezetten magángazdasági rész azonban a munkában szerény; az üzemgazdaságtani ismeretek taglalása különösen sovány s ezeket inkább a jogi rész van hivatva pótolni. A mű beosztása különben a hagyományos őstermelés, ipar és kereskedelem beosztást követi. Az őstermelésből az erdőgazdálkodás és bányászat alapfogalmait is tárgyalja, amivel némi hiányt pótol, minthogy ezt a gazdaságpolitikai vonatkozású általános jellegű munkák ritkán szokták tárgyalni. A termelés taglalása az említett hármas kereten belül kimerítő; szervezés alatt a szerző tulajdonképen a gazdasági szervezet ismertetését érti, értékesítésről pedig inkább csak szórványosan szól.

Le kell azonban szögezni, hogy a könyv éppen vegyes és gyakorlati jellegénél fogva elég jól közelíti meg a mindennapi gazdasági élet által felvetett kérdések sokoldalúságát és széles rétegek számára is hozzáférhető szintézisben ismerteti a magyar gazdaságpolitika vázlatos képét. H. R. dr.

Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének 1939. évi jelentése.

Rapport sur 1939 de l'Institut d'Assurances des Employés Privés.

208 — p.

A jelentés beszámol az Intézet 1939. évi működéséről. A szöveges részben, külön fejezetcímek alatt ismerteti az önkormányzati tevékenységet és

kozó legújabb igen kifejezett javulást hangsúlyozza, amit az aktív védőoltások elterjedése magyaráz.

Sz. T. dr.

Ajtay József: A pénz közgazdasági szerepe és jelentősége. — Szükség van-e új társadalmi és gazdasági rendszerre?

Joseph Ajtay: Le rôle et l'importance économiques de la monnaie. — Est-ce qu'on a besoin d'un nouveau régime social et économique?

„Az Ország Utja” kiadása, 74 l.

Publié par l'Ország Utja, 74 pages.

A mai háborús időkben a pénz kérdése ismét napirendre került. A mult keserves tapasztalatai után minden állam, akár a hadviselők közé tartozik, akár nem, teljes erejével arra törekszik, hogy pénzének értékét a lehetőség szerint megóvja és ne kerüljön az infláció lejtőjére. Ezzel együtt természetesen ennek a kérdésnek irodalmi taglalása is megélénkült. E tárgykörnek szenteli munkáját e füzetben Ajtay József dr. is.

Mint a mű kettős címe is mutatja, először minden lényeges vonatkozásra kiterjedően tájékoztatást óhajt nyújtani a pénznek egész problémájáról és az ezzel kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdésekről. Ez a munkának a gerince. Kezdi a pénz közgazdasági szerepével, majd kitér a pénznek, mint gazdasági intézménynek történeti fejlődésére. Ezután foglalkozik a pénzügyi állandósításának sokat vitatott kérdésével, majd a külföldi és belföldi vásárló erő, valamint a tőke-, pénz-, jövedelem- és vagyoneeloszlás problémáival.

Munkájában szerző is megállapítja azt az ismert tényt, hogy nem a pénz jelenti gazdasági szempontból a tőkét, hanem csakis a későbbi termelés céljaira rendelkezésre álló és a termelő munka megindításához és fenntartásához szükséges jószágok. Ez nem újság, de azért nem árt néha hangsúlyozni.

A szerző ezek után igen behatóan foglalkozik a pénzügyi elméletekkel, különösen nemes fémek, illetőleg az aranyvaluta kérdéseivel.

A tulajdonképeni aktuális kérdéseket a befejező részben veti fel. „Új világ felé?” címen azt a kérdést veti fel, hogy valóban elavultak-e a régi dogmák (kapitalizmus, aranyvaluta stb.) és szükség van-e gyökeresen új társadalmi és gazdasági rendszerre. Erre tagadó választ ad. Forradalmi jellegű változtatások helyett csak a fokozatos fejlődés hozhatja meg a termelés szilárd alapját.

A mű érdeme a felvetett problémának igen széleskörű és világos ismertetése. A jövő problémáival szemben való óvatossága szintén érdeméül tudható be, sokkal inkább, mintha a mai divatos elméletek valamelyikéhez csatlakozott volna.

Szö. Gy. dr.

Stiassny József dr.: Termelés, szervezés, értékesítés a gazdasági életben.

Dr Joseph Stiassny: La production, l'organisation et la vente dans la vie économique.

Uránia jogi és gazdasági könyvtár (szerkeszti: Stiassny József dr.).

„Uránia jogi és gazdasági könyvtár” (védigé par le Dr Joseph Stiassny).

Budapest, 1940. 333 l. — p.

A szerző célja „a magángazdaság szemszögéből nézve a közgazdaság organizációjának lehetőleg teljes és áttekinthető képét adni”. Ennek a célkitűzésnek tudományosan megvalósítható volta erősen vitatható és ezzel van összefüggésben, hogy a munka elsősorban gyakorlatias irányú és egyben erősen vegyes jellegű is. Ugyanis a legszükségesebb gazdaságelméleti, gazdaságtörténeti és tantörténeti alapokra való utalással főleg gazdaságpolitikai, de azonkívül sok pénzügytani és pénzügypolitikai, társadalompolitikai, közigazgatási, köz- és magánjogi, kereskedelmi jogi, biztosításügyi és gazdaságstatisztikai ismereteket halmoz, melyeket helyenkint még politikai programokból vett idézetekkel is kiegészít. A gazdaságpolitika és általában a közgazdaság organizációjának vázát kifejezetten a magyar gazdasági élet strukturájára vonatkoztatva tárgyalja s túlnyomólag ezt támasztja alá az elég bőven felhozott statisztikai adatokkal, melyeket főleg a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal kiadványaiból merít.

A kifejezetten magángazdasági rész azonban a munkában szerény; az üzemgazdaságtani ismeretek taglalása különösen sovány s ezeket inkább a jogi rész van hivatva pótolni. A mű beosztása különben a hagyományos őstermelés, ipar és kereskedelem beosztást követi. Az őstermelésből az erdőgazdálkodás és bányászat alapfogalmait is tárgyalja, amivel némi hiányt pótol, minthogy ezt a gazdaságpolitikai vonatkozású általános jellegű munkák ritkán szokták tárgyalni. A termelés taglalása az említett hármas kereten belül kimerítő; szervezés alatt a szerző tulajdonképen a gazdasági szervezet ismertetését érti, értékesítésről pedig inkább csak szórványosan szól.

Le kell azonban szögezni, hogy a könyv éppen vegyes és gyakorlati jellegénél fogva elég jól közelíti meg a mindennapi gazdasági élet által felvetett kérdések sokoldalúságát és széles rétegek számára is hozzáférhető szintézisben ismerteti a magyar gazdaságpolitika vázlatos képét. H. R. dr.

Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének 1939. évi jelentése.

Rapport sur 1939 de l'Institut d'Assurances des Employés Privés.

208 — p.

A jelentés beszámol az Intézet 1939. évi működéséről. A szöveges részben, külön fejezetcímek alatt ismerteti az önkormányzati tevékenységet és

annak statisztikáját, a biztosítási jog legújabb szabályozását és a peres ügyek forgalmának adatait, megfesti a biztosítási gyakorlatnak, a társadalombiztosítási járulék kivetésének és behajtásának, az ellenőrzési tevékenységnek és a biztosítási szervezetnek a helyzetképét, végül felsorolja a gyógyintézményeket és ismerteti azok forgalmát.

A részletes statisztikai adatokat huszonkét táblázaton és huszonhárom szemléltető ábrán közli, továbbá az Intézet működésének német, olasz, francia és angol nyelven való kivonatos ismertetésén felül képmelléletekben mutat be a leányok balatonvilágosi, a fiúk balatonmáriafürdői üdülőtáborából, valamint egy előadás- és egy ünnepségről kedves jeleneteket.

A jelentéshez csatlakozik az Intézet 1939. évi zárószámadását (139 oldal) és 1941. évi költségvetését (196 oldal) teljes részletességgel ismertető két külön kiadvány is.

M. S. dr.

Erik Karlsson: A quand une paix durable dans le bassin danubien?

Genf — Genève, 1939. Naville et Cie. 32 lap -- pages + 1 térképmelléklet — carte.

Ez a füzet az első bécsi döntés után, de még Kárpátalja felszabadítása előtt látott napvilágot. Az események azóta Keletmagyarország és Erdély egy részének visszatérésével is szolgáltak és más szempontokból már messze túlhaladtak a szerző elgondolásain. A füzet anyagának ismertetését mégis érdemesnek tartjuk, mivel még jóval a második bécsi döntés előtt tanulságos adalékokkal járult hozzá a dunamedencei megbékülést célzó általános területi elrendezés kérdéséhez. A skandináv szerző tárgyismeretéről tanuskodik, hogy ezt a kizárólag Magyarország ügye körül forgó témát a hozzáértő tömörségével és pártatlanságával boncolgatja.

A füzet alcíme szerint tartalma: „A megboldogult kisántánt államaihoz intézett néhány egyszerű észrevétel és egy konkrét javaslat”. Gazdaság-földrajzi és nemzetiségi érveinek alátámasztására statisztikai adatokat is sorakoztat fel. A szerzőnek kompromisszumos megoldást ajánló elvi okfejtéseit a második bécsi döntés Románia irá-

nyában bizonyos mértékig gyakorlati jellegűvé tette.

A felvidéki területsáv visszatérésével kapcsolatban azt írja a szerző, hogy a békekonferencia minden észszerűség és méltányosság ellenére olyan mesterséges államokat hívott életre, ahol a nemzeti kisebbségek arányszáma éppen olyan magas, mint volt az osztrák-magyar monarchiában. Jellemzőnek tartja a húsz évvel ezelőtti békekonferencia szellemére Benesnek azt a nyilatkozatát, amelyet barátja és bizalmasa, William Martin előtt tett: „Megdöbbsent, hogy mindent elnyerek, amit csak kérek. Ha honfitársaim kívánalmait tolmácsolom, semmit sem tagadnak meg tőlem. Ez igazán sok a jóból és szeretném tudni, vajjon hova fog vezetni?”

Megállapítja, hogy a magyarok által országukba befogadott népek a századok folyamán tökéletesen hozzáidomultak a magyarok szelleméhez, vagy — ami egyet jelent — ahhoz a szellemhez, amelyet a Dunamedence természeti erői alakítanak ki és hoznak létre. Példaképen utal a medence peremén lakó tótokra és ruténekre, mint akik sokkal közelebb állnak a magyarok jelleméhez, népi sajátosságaihoz, mint a Kárpátokon túl élő, velük nyelvileg inkább rokon csehekéhez. A Dunamedence csodálatos földrajzi és gazdasági egységéből folyik, hogy a Nagyalföld mezőgazdasága természetes kiegészítője a szlovák, rutén és erdélyi iparnak, erdészetnek és bányászatnak. Ennek az igazságnak a félreismeréséből eredt, hogy Trianon óta az egymástól elszakított népek összesége szenvedte meg Magyarország feldarabolásának minden hátrányát.

Erdély felosztására vonatkozóan a szövegközi térkép szerint az egész Székelyföld a bécsi döntéstől eltérően egy magyarlakta folyosóval lenne összekötve az anyaországgal; Erdély Romániánál maradó része két darabból állana: fent a Dés—Beszterce vonalon túl, lent pedig jóval Kolozsvár és Marosvásárhely alatt.

Karlsson munkájával a magyar ügy mellett olyan időben szállt síkra, amikor a Dunamedence égető problémája felől kellett a nem mindig tájékozott külföldi közvéleményt hathatósan felvilágosítani.

Rochlitz Gyula.

Folyóiratszemele. — *Revue.*

Allgemeines Statistisches Archiv (29. köt. 4. sz., Jena 1940, ném.). — Zahn F.: A statisztika a nemzeti szocialista Nagy-Németországban. — Jacobs A.: Új módszerek a német statisztikában. — Breuer J.: Világkereskedelmi cikkek árindexének módszere (1921-től 1939 első feléig). — Flaskämper P.: Majnai Frankfurt város statisztikai hivatalának 75 éves fennállása.

Analele Economice și Statistice (23. évf. 7—9. sz., București 1940, rom., fr.). — Leon Gh. N.: Egy gazdasági terv. — Tașca G.: A román közgazdaság tere. — Badea-Buzau N.: Árpontprobléma a gazdasági háború keretében. — Scarlatescu V.: Olasz érdekeltségek Romániában. — Razuș P. G.: Az ellenőrzés célja a külföldi országokkal történő árucserében. — Cumpănașu G.: Smith Ádám halálának 150-ik évfordulója. — Manescu N.: A mai Törökország és az állam jelenlegi berendezkedése.

Archiv für Bevölkerungswissenschaft und Bevölkerungspolitik (10. évf. 4. sz., Leipzig 1940, ném.). — Gelinek O.: A népességtudomány feladatai a vidéktől való menekülés problémájának megoldásánál. — Müller H.: A házasságok kora és a gyermekek száma. — Haase-Bessell G.: A faji gondolat korunk világnézeti értelmezésében. — Harmsen H.: A testi hibával születettek statisztikája.

Az Ország Útja (4. évf. 10. sz., Budapest 1940, m.). — Jócsik L.: Európa élettere. — Baumgartner S.: A regáti (ó-romániai) magyarság. — (11. sz.). — Jócsik L.: Európa élettere. — Ruisz R.: Népszaporodás és a késői házasságok.

Danubian Review (Danubian News) (7. köt. 8. sz., Budapest 1940, ang.). — Fritz L.: Egy román állami intézmény létesítése 1 milliárd lei alaptőkével, melynek célja az állami földvásárlások és a kolonizáció finanszírozása. — (9. sz.). — Quinn E.: Az új Európa, a Duna és Magyarország. — Fritz L.: A romániai magyar szövetkezetek elvesztették önkormányzatukat. — Slovacus: Szlovákia gazdasági helyzete a költségvetés megvilágításában. — (10. sz.). — Kenéz B.: Az erdélyi magyarság sorsa. — Fritz L.: A magyarok szenvedése a román határzónában. — Prokopy I.: A jugoszláviai magyarság és az ország új belső helyzete. — (11. sz.). — Makkai S.: Az egyház és az állam Romániában. — Horváth J.: Az erdélyi kérdés a mai irodalomban. — Fritz L.: Amit a sajtó nem írt meg az új román alkotmányról. — (12. sz.). — Fritz L.: A kisebbségi kérdés a román kormány felfogásában. — (8. évf., 1. sz.). — Féja G.: Magyarország és Kelet-Középeurópa. — Jócsik L.: Szlovákia gazdasági zavarai.

Der deutsche Volkswirt (15. évf. 3. sz., Berlin 1940, ném.). — Von Bistram R.: A Szovjet-Unió gazdasági fejlődése. — Gazdaságpolitika Franciaországban. — Magyarország harmadik földreformja. — (4. sz.). — Bös J.: A Protektorátus bekapcsolása a német vámrendszerbe. — Krugmann R. W.: Bulgária gazdasági céljai. — A spanyol acélipar. — A mandzsuri gazdaság átszervezése. — (5. sz.). — Rendszabályok Norvégiában a munkanélküliség leküzdésére. — Görögország gazdasági alapjai. — (6. sz.). — Blaum K.: Elzász és Lotharingia szállítási előnyei. — Stahl G.: Németország berendezkedett gyarmati gazdálkodásra. (Melléklet.) — Nölting E.: A német biztosításügy egységessége és sokoldalúsága. — Von der Thüsen E.: Olasz és

német biztosítási problémák. — Schmidt R.: A svájci biztosításügy. — Möller H.: A biztosításügy tero Skandináviában. — Herzog M.: A biztosításügy Németalföldön. — Neumayer R.: A délkelet-európai gazdálkodás és a német biztosításügy. — Blase H.: Háborús károk a tárgyak biztosításában. — Hausen B.: A magán betégbiztosítás, mint a birodalom egészségpolitikai eszköze. — (7. sz.). — Huppert W.: „Az igazságos ár”. — Fischer W. A.: A világ acélproblémái. — Nehring K.: A szállítmányok biztosításának lényege. (Melléklet.) — Flottmann. A nemzetgazdaságilag jogosult ár és a védjegyzett áru. — Wohlfahrt W.: A védjegyzett áru a nemzetközi versenyben. — Martin O.: Védjegyzett áruk a nagykereskedelem szempontjából. — (8. sz.). — Aust H. W.: Az építkezési politika új korszaka. — Bastian P.: A luxemburgi fizetési mérleg változásai.

Deutschtum im Ausland (23. évf. 1—2. sz., Stuttgart 1940, ném.). — Bosse H.: A lettországi németek hazatelepítése. — Quiring W.: A galíciai és volhiniai németek. — Meissner K.: A németek Japánban. — Csáki R.: A pozsonyi német-szlovák társaság. — (3—4. sz.). — Reimann K.: Az ausztráliai németek a világháborúban. — (7—8. sz.). — Kloss H.: Elzásziak Északkelet-Franciaországban. — Stumpp K.: A besszarábiai németek az utolsó 22 évben. — (9—10. sz.). — Schmidt-Orendi I.: A második bécsi döntés és Délkelet-Európa újjárendezése. — Schleifer M.: Szibériai és volhiniai németek Uruguayban.

Erdélyi Múzeum (45. köt. 3. sz., Kolozsvár 1940, m.). — György L.: A kolozsvári egyetem hazaérkezett. — Imre L.: A közművelődés mint társadalmi feladat. — Balogh A.: A Nemzetek Szövetsége húsz évi működésének mérlege.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik (152. köt. 4. sz., Jena 1940, ném.). — Von Zwiédineck—Südenhorst, O.: A gyarmati kérdés jelenlegi állása. — (5. sz.). — Wilbrandt R.: A liberalizmus a mezőgazdaságban. — Seraphim H.-J.: A népi gazdálkodás alakulása és nemzeti államgazdasági politika a Németbirodalom keleti részén. Adalék a versaillesi diktátum által létrehozott problémának megoldására a német-lengyel határövezetben.

Journal of the Royal Statistical Society (103. köt. 2. sz., London 1940, ang.). — Allen R. G. D.: A munkanélküliség helyzete a háború kitörésekor.

Kisebbségi Körlevél (4. évf. 6. sz., Pécs 1940, m.). — Szende Z.: Erdély életformái és útjuk a magyar történelemben. — Gosztonyi P.: A kolozsvári volt román egyetem és főiskolák az 1936—1937. évben.

Közigazgatástudomány (3. évf. 1. sz., Budapest 1940, m.). — Borbíró F.: Válasszák-e vagy kinevezik az önkormányzatok tisztviselőit? — Benisch A.: Az eszmei (uradalmi) községek alkonya. — (2. sz.). — Rusznyák Gy.: A tájszemélyesítés a közigazgatás területi alapon való szervezésében. — Karay K.: Az új spanyol területi állam. — (3. sz.). — Borbíró F.: Hozzászólás a tanyai közigazgatás rendezéséhez. — Martonyi J.: A közigazgatás szerepe az angol államéletben.

Külügyi Szemle (17. évf. 6. sz., Budapest 1940, m.). — Kenéz B. és Makkai L.: A keleti és erdélyi országrészek visszatérése. — Pozsonyi:

- Magyarok, szlovákok, németek. — *Domán M.*: Latinamerika gazdasági problémái.
- Láthatár* (8. évf. 11. sz., Budapest 1940, m.). — *Dobos K.*: A brazíliai magyarság sorsa. — *Fodor B.*: A magyar-német kisebbségi egyezmény.
- Magyar Gazdák Szemléje* (45. évf. 11. sz., Budapest 1940, m.). — *Mutschenbacher E.*: Időszerű mezőgazdasági kérdések. — *Vitéz Darányi B.*: A magyar gabona és gyapjú értékesítése és tárházi problémák. — *Kulin S.* és *Pataki L.*: Számtartás-statisztikai kutatásaink eredményei és nemzeti szocialista vonatkozásai 1929—1938.
- Magyar Kisebbség* (19. évf. 20. sz., Lugos 1940, m.). — *Cseresnyés I.*: A többségi népbe olvadt és új népkisebbségek. — *Jakabffy E.*: Krassó-Szörény vármegye története. Különös tekintettel a nemzetiségi kérdésre. — Számadatok Szlovákiáról.
- Magyar Közigazgatás* (58. évf. 38. sz., Budapest 1940, m.). — *Inántszy-Papp E.*: A múlt és a ma vármegyéjének rugalmassága. — (41. sz.). — *Bölony J.*: A román alkotmányváltozások. — (42. sz.). — *Kertész J.*: A lengyel főkormányzás köz-igazgatása. — (43. sz.). — *Vadasi Varjas E.*: Magyar életkérdések.
- Magyar Szemle* (39. köt. 5. [159.] sz., Budapest 1940, m.). — *Elekes L.*: A székelyek útja. — *Kászonyi F.*: Oláh-magyarok. — *Csiszár B.*: Dél-Dobruzsza. — *Ruisz R.*: Vasúti gondok.
- Mezőgazdasági Közöny* (13. évf. 11. sz., Budapest 1940, m.). — *Badics J.*: A földhasználat üzemi és nemzetgazdasági jelentősége. — *Kurelec V.*: Az ideai tél takarmányozási kérdései.
- Munkaügyi Szemle* (14. évf. 11. sz., Budapest 1940, m.). — *P. Dittrich I.*: A budapesti fiútanoncotthonok. — *Sárdi T.*: A táppénzszolgáltatás egyes vitás kérdései. — *Temesváry E.*: A keresőképességcsökkenés csonttörések után.
- Népegészségügy* (21. évf. 21. sz., Budapest 1940, m.). — *Nádosy F.*: Tapasztalatok az 1940. évi meningitis cerebrospinalis epidemica járvánnyal kapcsolatban. — (22. sz.). — *Varga L.*: Egészségügyi vizsgálatok egy budapestkörnyéki községben. Tuberculin (Mantoux, Pirquet) reakciók. — *Bereczky Á.*: A tetanus és közegészségügyi vonatkozásai.
- Nouvelle Revue de Hongrie* (33. évf. 11. sz., Budapest 1940, m.). — *Fekete L.*: Délkelet-Európa határai. — *Kisléghi-Nagy D.*: Magyarország külkereskedelme a világválság óta.
- Petermanns Geographische Mitteilungen* (86. évf. 10. sz., Gotha 1940, ném.). — *Sievers A.*: A talaj kihasználása Nagy-Britanniában a statisztika megvilágításában. — *Rolfes M.*: A brit haszonállattalomány.
- Reichsarbeitsblatt* (20. évf. 30. sz., Berlin 1940, ném.). — *Schelp*: A leszerelt katonák visszatérése régi munkahelyükre. — *Von Schütz*: A kiérdemelt munkabér és a társadalmi munkabér. — (31. sz.). — A német társadalompolitikai törvényhozás áttekintése.
- Revista de Igienă Socială* (10. évf. 7—8. sz., București 1940, rom.). — *Paulian D.*: Társadalmi betegségek Romániában. — *Șeicaru V.*: Egy szünidei telep tevékenysége.
- Revue Internationale d'Agriculture* (31. évf. 10. sz., Róma 1940, fr.). — *Tcherkinsky M.*: Az európai földbirtokok legújabb fejlődésének közgazdasági és társadalmi következményei. — A világ búzatermelése és készlete az 1940—41. évi kampányban. — Dánia ló-, szarvasmarha- és baromfiállománya. — Dánia sertésállománya.
- Schmollers Jahrbuch* (64. évf. 5. sz., Berlin 1940, ném.). — *Arndt P.*: A feudális munkabértörvény. — *Helander S.*: Az imperialista forgalomelmélet.
- Soziale Praxis* (49. évf. 20. sz., Berlin 1940, ném.). — *Lorenz Ch.*: A fogyasztás megadóztatásának társadalmi jelentősége. — (22. sz.). — *Schweer W.*: A háború hatása a nyugdíjpénztárakra. — *Gessler E.*: Az új francia részvényjog.
- Statisztikai Értesítő* (2. évf. 9. sz., Budapest 1940, m.). — *Zoltai Gy.*: Halálozási viszonyok Budapesten az 1939. évben. — *Nagy S.*: Élelmezési tömegcikkek szállítóterületei. — *Ruisz R.*: A magyar városok bevételeinek fejlődése 1913 óta.
- Társadalomtudomány* (20. évf. 4. sz., Budapest 1940, m.). — *Horváth B.*: A szocializmus új arca. — *Noszlopi L.*: A pályát-választó fővárosi ifjúság hivatás-étosza. — *Schneller K.*: Magyarok és románok erőviszonyai Erdélyben. — *Áfra Nagy J.*: Szociológiai megfigyelések Budapest nagyvárosi életéből.
- The American Economic Review* (30. köt. 3. sz., Menasha, Wis., U. S. A. 1940, ang.). — *Ezekiel M.*: Termelékenység, munkabérek és foglalkoztatás. — *Bernstein E. M.*: A háború és az üzleti ciklusok. — *Miller H. S.*: Olasz pénzpolitika a fasizmus alatt. — *Caplan B.*: Újra beruházás és kamatláb. — *Ifj. Diebold W.*: Olajbehozatali kvóta és az „egyenlő elbánás“.
- The Hungarian Quarterly* (6. köt. 1. sz., Budapest 1940, ang.). — *Eckhardt T.*: A középső Duna-medence problémája. — *Szász Zs.*: Nemzeti önkormányzatok Erdélyben. — *Sir Marriott J.*: Középeurópa és a Közelkelet. — (2. sz.). — *Ernyei G.*: Erdély szelleme. — *Kállay M.*: A Nagyalföld problémái. — *Rézler Gy.*: A magyar kézműipar.
- The Oriental Economist* (7. köt. 9. sz., Tokió 1940, ang.). — Az arany jövője. — Amerika kibővíti külforgalmát Kínával. — A munka szervezése háborúban. — Japán kereskedelmi kapcsolatai a latin-amerikai országokkal.
- Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs* (49. évf. 2. sz., Berlin 1940, ném.). — A német részvénytársaságok 1939-ben. — A német korlátolt felelősségű társaságok 1939-ben.
- Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung* (15. évf. 1. sz., Hamburg 1940, ném.). — *von der Decken H.* és *Liebe H.*: Németország élelmiszergazdálkodása a világháborúban és jelenleg. — *Wagenführ A.*: A brit ipar nyersanyagellátása békében és háborúban. — *Jason A.*: A filmstatisztika módszerei és fogalma.
- Városi Szemle* (26. évf. 4. sz., Budapest 1940, m.). — *Vitéz Surányi-Unger T.*: A városrendezés nemzetgazdasági vonatkozásai. — *Inántszy-Papp E.*: A magyar városok szociálpolitikai tevékenysége. — *Hollós I.*: A közszolgálati alkalmazottak nyugdíjkérdése és a megoldási lehetőségek.
- Városok Lapja* (35. évf. 20. sz., Budapest 1940, m.). — Marosvásárhely, a székelység fővárosa. — *Székely S.*: A régi Kolozsvár. Erdélyi városok őskora. — (21. sz.). — *Székely S.*: Nagy-Szalonta a Boeskey-hajdúk városa. — *Medriczky A.*: Régi adatok néhány híres erdélyi fürdőről. — Nagyvárad

idegenforgalmi értéke. — (22. sz.). — Miért fejlődtek vissza az erdélyi nagyvárosok. — *Molnár Gy.*: Az újjászülető Nagyvárad.

Voix des Peuples (7. évf. 8. sz., Genève 1940, fr.). — *Dami A.*: A bécsi döntés. — *Le Grand Roy R.*: Az albánok. — *Pierrac M.*: A népesség áttelepítése. — *Ksidusiczki A.*: Románia semmit sem tanult. — *Danko M.*: A 16 szovjetköztársaság. — (9—10. sz.). — *Pierrac M.*: A bolgár követelések. — *Dami A.*: A bécsi döntés. — *Schubiger H.*: Sziám követelése. — *Renan E.*: Mi a nemzet?

Wirtschaftsdienst (25. évf. 31. sz., Hamburg 1940, ném.). — Még háromnegyedmillió munkanélküli van Angliában. — *Biehl M.*: A kelet-európai revízió befejeződött. — (32. sz.). — *Schneider A.*: Nyersanyagstratégiai szemléletések. — (33. sz.). — *Hoffmann W.*: Anglia adózási rendszere a háborúban. — Jugoszlávia külkereskedelme állami ellenőrzés mellett. — (34. sz.). — *Huhle F.*: Az európai kereskedelem új célok előtt. — *Stephan R.*: Külkereskedelem és a lipcsei vásár. — Japán új kereskedelmi politikája. — (35. sz.). — *Hanshofer A.*: Az Egyesült Államok helyzete Dél- és Közép-Amerikában. — *Schneider A.*: Spanyolország, Portugália és Anglia. — (36. sz.). — Belgium újjáépítésének alapja. — Finnország újjáépítési problémái. — (37. sz.). — *Biehl M.*: Revízió a Duna-völgyben. — Svédország gazdaságának új orientációja. — (38. sz.). — *Schrewe E.*: Délkelet-Európa gazdaságának fejlődési lehetőségei. — A gazdasági átállítás eredményei Németalföldön. — *Wittmaak H.*: Finnország külkereskedelme a háború első évében. — (39. sz.). — *Meinhold H.*: Kőolaj és kőolajérdekeltiségek Romániában. — *Kayser H.*: Az ár-alakulás a bekebelezett és megszállt területek áruforgalmában. — Szlovákia berendezkedése saját országában. — Finnország elvesztett ipari kapacitása. — A Délafrikai Unió gazdasága a háborúban. — (40. sz.). — Gazdasági természetű határkérdések Magyarország és Románia között. — *Borkenhagen E.*: Németország ellátása biztosítva van. — Kereskedelempolitikai tevékenység Európában. — Szlovákia gazdasági közössége a Németbirodalommal. — Olaszország elektromos energiagazdálkodása. — A Szovjet-Unió tejjgazdasága. — (41. sz.). — *Hoffmann W.*: Nagy-London iparának összezsugorodása. — *Schneider A.*: Svájc a válaszüton. — (42. sz.). — *Otte C.*: Norvégia gazdaságának újjáépítése. — Norvégia jelenlegi gazdasági élete. — *Casper K.*: A norvég ipar szerkezete és jelentősége az európai térben. — *Hipp W.*: Német ipari

gyártmányok Norvégia számára. — Norvégia halászata és halászati ipara. — *Brinckmann G.*: A német kereskedelmi kamara céljai és feladatai Norvégiában. — *Christiansen W.*: Norvégia élelmiszeriparának átállítása. — *Dietrich A.*: A Svédország és Norvégia közti gazdasági kapcsolatok állása és kilátásai. — (43. sz.). — Szovjet-Oroszország céltudatos kereskedelempolitikája. — *Biehl M.*: Az amerikai fegyverkezési terv 1940-ben. — A gazdasági újjáépítés problémái a lengyel fő kormányzóságban. — Olaszország önellátó politikájának eredményei. — Olajtermelés Nyugat-Ukrajnában és Észtországnak. — (44. sz.). — *Mülhaupt L.*: Japán és a keletázsiai nagy gazdasági tér. — *Richter H.*: Nagy-Britannia faellátása békében és háborúban. — Az olasz mezőgazdasági termelés emelkedése az önellátó terv keretében. — (45. sz.). — *Schneider A.*: Spanyol külkereskedelmi problémák az új Európában. — *Christiansen W.*: A nagy- és külkereskedelem utánpótlásának kérdései. — A belga textilgazdálkodás átállítása. — Új munkalehetőségek megteremtése Dániában. — Az olasz mezőgazdasági termelés emelkedése az önellátási terv keretében. — (46. sz.). — A kereskedelempolitikai rendszer Európában. — *Rudloff L.*: Gyarmati társadalompolitika — a jövő gyarmatpolitika alapvető kérdése. — A román nemzetgazdaság újjáépítése. — A német-magyar mezőgazdasági egyezmény.

Wirtschaft und Statistik (20. évf. 14. sz., Berlin 1940, ném.). — Tisztviselők, alkalmazottak és munkások a német községi közigazgatásban. — A Szovjet-Unió lakossága nemzetiségek, társadalmi csoportok, kor és képzettség szerint. — (15. sz.). — Franciaország tengeri forgalma. — A német elemi iskolák 1939-ben. — A német gyógyintézetek 1938-ban. — A Németbirodalom állandó népessége nem, kor és családi állapot szerint. — (16. sz.). — A Németbirodalom állandó népessége gazdasági ágak és társadalmi megoszlás szerint. — A háború hatásai a délamerikai külkereskedelemre. — (17. sz.). — A Németbirodalom lakossága. — A Németbirodalom állandó népessége nem, kor és családi állapot szerint. — A Németbirodalom lakó és állandó népessége országrészek, nagyobb és kisebb közigazgatási körzetek, valamint 10.000 lakosnál népesebb községek szerint. — (18. sz.). — A szántó föld művelése a német mezőgazdasági üzemekben. — Németalföld gazdasági strukturája. — Az árak és munkabérek egyensúlyba hozása a Cseh-Morva protektorátusban.

K Ü L Ö N F É L E

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

(Ötödik közlemény. — *Communication n° 5.*)

Az Értékmegállapító Bizottság az 1939. évi külkereskedelmi forgalom ideiglenes egységértékeinek felülvizsgálása és a végleges egységértékek megállapítása tárgyában, folytatólagosan megtartott alábbi szakosztályülésein a Bizottság elnökségét *Farkas János dr.* miniszteri tanácsos, a Bizottság h. elnöke képviselte.

A **XXI. szakosztály** *Stromfeld* Ferenc m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt folyó évi május hó 17-én tartotta ülését. Jelen voltak: *v. Bellmond* Károly ker. tanácsos, *v. Berencsy* Béla m. kir. kormányfőtanácsos és *Binder* Iván meghívott tag, *Schatelet* Alajos, *Csonka* Béla, *Exler* Ferenc, *Hacker* Ferenc, *Herbster* Henrik, *v. Jándy* Géza ker. tanácsosok, *Mihályfi* Dezső m. kir. kormányfőtanácsos, *v. Pécsváry-Hermann* Miksa, *Pirkner* Ferenc, *Pirkner* Ödön, *Plökl* Antal, *Schweitzer* Henrik, *Thassy* Mihály, *Tirser* László és *Velez* Rezső ker. tanácsosok.

A szakosztályelnök az ülés megnyitása után üdvözölte a szakosztály tagjait, majd *v. Bellmond* Károly a *kerékpárpia*c helyzetét röviden a következőkben ismertette:

A Felvidék egy részének, valamint Kárpátaljának az országhoz való visszacsatolása, a kerékpárnak mind fontosabb és fontosabb szerepe a közlekedésben, valamint az úthálózat állandó javulása egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy a belföldi gyárak és nagyobb üzemek termelése 1939-ben emelkedett az előző évvel szemben.

A hazai nagy-, közép- és kisipar a belföldi szükségletet úgy kész kerékpárokból, mint kerékpáralkatrészekben teljesen fedezte.

A belföldi termelés fejlődését mérsékelte a német kontingens emelése, a visszacsatolt területen levő készletek nagysága, valamint a Németországból hazatérő mezőgazdasági munkások által vámentesen behozott kerékpárok nagy mennyisége is. Ezeket a kerékpárokat kényszereladások formájában jóval piaci áron alul értékesítették, ami a kereskedelmi forgalmat is befolyásolta.

Kerékpárok és kerékpáralkatrészek gyártására új vállalatok nem alakultak.

v. Berencsy Béla az 1939. évi *cséplőgépforgalomról* szóló jelentésében előadja, hogy a tárgyalt évet az 1938. évvel szemben a belföldi forgalom emelkedése jellemzi. A külföldi forgalomban viszont csekély visszaesés mutatkozott. Öröndetes jelenség a belföldi piacon, hogy aránylag több gazda jelentkezett régi cséplőgépeiknek újakra való kicserélésére. A forgalom azonban még mindig elmaradt az ország szükséglete mögött. Aránylag nagy érdeklődés mutatkozott a kisbirtokosok és bér-cséplők részéről. A piac megszilárdulását jellemzi az is, hogy a multhoz viszonyítva a gazdák nagyobb fizetési előlegek nyújtásával s rövidebb fizetési terminusok mellett kötöttek üzleteket.

Külföldi vonatkozásban főleg Romániában, Jugoszláviában és Törökországban mutatkozott élelkebb érdeklődés. Ezekben az országokban az árak is valamivel jobban alakultak. A többi piacot

zavarta a bizonytalan politikai helyzet, amely az 1939-es év karakterisztikus jelensége.

A *szerszám- és szerszámgéppia*c 1939. évi helyzetét *Csonka* Béla a következőkben ismertette:

Az 1939. év őszén megindult háború első néhány hónapja a német gyárak szállítóképességét alig érintette, sőt több cikkben a devizaszerzés szükségessége folytán az exportot még növelték is. Az év vége felé azonban a gyárak mind hosszabb és hosszabb szállítási határidőket adtak.

A német árrögzítési politikát általában keresztülviszik mindazoknál a cikkeknel, amelyeknél főleg belföldi anyagokat használnak. Természetes, hogy pl. svéd acélból készült csövek ára követi a külföldi acélárak alakulását. Az egyes német gyárak csak régi vevőiket szolgálják ki, hogy ezáltal legalább a régi vevőkörrel megtartsák a kapcsolatot.

Az importtevékenységet lényegesen megnehezíti a behozatali engedélyeknek vontatottabb tempóban való kiadása. Míg azelőtt ugyanis az engedélyek meghosszabbítása vagy módosítása 3 napon belül elintéződött, ma a legsímább esetekben is ez mintegy 10—12 napig tart, új behozatali engedélyek elintézése pedig néha heteket vesz igénybe. Pedig vannak cikkek, amelyek a hadianyaggyártás szempontjából nélkülözhetetlenek, de a hazai ipar vagy egyáltalában nem, vagy pedig nem elegendő mennyiségben, illetőleg megfelelő minőségben gyártja (pl. az esztergatókmány, fúrótokmány, nagyteljesítményű csigafúró). S e német áruknak olaszországi árukkal való pótlására sincs sok remény, mert egyrészt az ottani szerszámgépipar minden felkészültsége ellenére sem elég teljesítőképes ahhoz, hogy a belföldi megnövekedett szükséglet kielégítésén felül még exportáljon is, másrészt az olasz árpolitika is útjában van ennek. Ezek után valószínű, hogy mind a német, mind pedig olasz viszonylatban a közeljövőben a szerszám- és szerszámgépb behozatal vissza fog esni.

Végül *Hacker* Ferenc a magyar *mérlegipar* 1939. évi helyzetét a következőkben ismertette:

Szakmánk foglalkoztatottsága az elmúlt évben az európai háború ellenére öröndetesen javult. A nagyobb vállalatok üzemi racionalizálása a korszerű mérőeszközök beszerzését (automatikus és biztonsági regisztráló mérőeszközök) vonta maga után. Üzembővítések következtében is szükségessé vált újabb mérlegek beszerzése. Az anyaggazdálkodás bevezetése is hozzájárult a meglevő, de már elavult mérlegeknek pontos, modern mérőeszközökkel történő cseréjéhez. A tömeggyártásnál mindinkább alkalmazást nyernek az ezideig kevésbé használt különleges mérőeszközök (pl. darabszámlálók).

A városok javadalmi hivatalai, vágóhidjai, kórházak és egyéb intézmények új mérlegek beszerzésénél a biztonsági ellenőrző mérőeszközettel ellátott mérlegeket részesítették előnyben, mivel ezek alkalmazása a beszédett mérlegelési díjak, illetékek tökéletes ellenőrzését teszi lehetővé.

A mezőgazdasági export növekedése a községek régen vajudó hídmérlegbeszerzését is előmozdította. Ugyancsak kapcsolatos a mezőgazdasági exporttal a meglévő és új tárházak mérlegbeszerzése, amely főként önműködő gabonamérlegek és biztonsági mérőszerkezetek beszerzését tette szükségessé. A cukoripar mérlegsükséglete is lényegesen növekedett az előző évekkkel szemben.

A M. kir. Államvasutak megnövekedett hálózata és növekedő forgalma, továbbá a kocsipark korszerűsítése új vágányhídmérlegek beszerzését, valamint a meglévő, de elavult mérlegek kicserélését tette szükségessé.

Végezetül örvendetes jelenség mutatkozott az export terén is. Egyre nagyobb érdeklődés nyilvánul meg Törökország és Bulgária részéről a legkülönbözőbb mérlegek iránt. Ezeket az exportlehetőségeket még nem állott módunkban megfelelően kihasználni, remélhető azonban, hogy e kapcsolatok, főként a háború befejezte után, lehetővé teszik az intenzívebb exportot az említett államokba.

A szakosztály ezek után áttért a gépek és készülékek egységértékeinek megállapítására.

A **XX. szakosztály** május hó 30-iki ülésén a Bizottság elnökségét képviselő dr. *Farkas János* miniszteri tanácsos h. elnök a betegsége miatt távol lévő *Láng Károly Ottó* helyett elnökölt. Jelen voltak: *De Chatel Ottó*, *Deniflé Sándor*, *Haidekker Sándor*, *Huberth Istvan*, *Huszár Lajos*, *Istók Sándor*, *Jausz Jenő*, *Kátay Ernő*, *Kemper Miklós*, *Kollmann Armand*, *Lugosi József*, *Messik Ödön*, dr. *Pap Zoltán*, *Rohács Lajos*, *Tersztyánszky Gábor*, *Velits Lajos* bizottsági tagok és *Steiner Lajos* szakértő.

Deniflé Sándor a fémek 1939. évi helyzetjelentését a következőkben terjesztette elő:

A háború kitörése miatt az 1939. év összefoglalt termelési adatai még ismeretlenek, úgyhogy ezekre csupán az év első felére vonatkozó adatok nyújtanak támpontot és csak ezen számok alapján lehet az egész év termelési és fogyasztási viszonyainak alakulására következtetéseket levonni.

Vörösréz: Az év első hat hónapjának termelési és fogyasztási adatai az 1938. év megfelelő adataihoz képest kb. 2—3%-os emelkedést mutatnak és az év második felében is hasonló emelkedéssel lehet számolni.

A vörösrézár a háború kitöréséig 125 P körül mozgott, szeptember hónapban hirtelen 177 P-re ugrott fél és ezt a szintvonalat az év végéig meg is tartotta.

Ón: A világpool, mely az ón termelését irányítja, az 1939. évre 10—15%-os termelésnövelést határozott el. Ennek ellenére az ón ára nemcsak hogy nem esett, hanem a háború kitörésekor a többi fémekhez hasonlóan erősen emelkedett. Az áralakulást azonban a háború kitörése után nem lehet teljes pontossággal követni, mivel az Európában lévő készletek, valamint a tengerentúlról történő szállítás bizonytalansága a piacot állandóan zavarólag befolyásolta.

Ólom: A világtermelés az év első hónapjaiban kb. 5%-kal emelkedett és az év második felében még nagyobb arányú termelésnövekedéssel lehet számolni. A háború kitörésekor az ólomnak, mint elsőrangú hadianyagnak az ára 50%-kal felszökött, azonban a megnövekedett termelést a fogyasztás, úgy látszik, nem tudta teljes mértékben követni és így az ólomár októbertől kezdve lassan süllyedő irányzatot mutat.

Horgany: Az 1939. év első hat hónapjának termelése és fogyasztása teljesen megegyezett az 1938.

év hasonló adataival. A német-lengyel háború miatt azonban valószínű, hogy az év utolsó hónapjaiban a volt lengyel huták termelése erősen visszaesett, úgyhogy a világtermelés csökkenésével lehet számolni. A háború kitörésekor a horgany ára is kb. 50%-kal emelkedett és ezt a szintvonalat az év végéig meg is tartotta.

Aluminium: Az összefoglaló adatok, megfelelően az első félév már ismert adatainak, valószínűleg 5—10%-os emelkedést fognak mutatni úgy a termelésben, mint a fogyasztásban. A világar a háború kitörése után 10, majd 15%-kal emelkedett. A magyarországi alumíniumáralakulás bizonyos mértékig független a világpiactól, tekintve, hogy e fémét mi magunk is termeljük. Az alumíniumár az 1939. évben változatlan volt és csak 1940 februárjában következett be a világpiaci árnak megfelelő 10%-os áremelkedés.

A jelentés elhangzása után a szakosztály az ércek és fémek, valamint ezek termékeinek 1939. évi végleges egységértékeit állapította meg.

A **XXII. szakosztály** ülése folyó évi május hó 31-én folyt le *Juhász Zoltán* m. kir. kormányfőtanácsos elnökle mellett. Jelen voltak: *Kovarcz Ernő*, ifj. *Majtényi Béla*, *Mátray Lóránt*, *Scharbert Gyula*, *Schweitzer Henrik*, *Szalay István*, *Szentirmai Félix*, *Tahy Ferenc*, *Zámor Ferenc* ker. tanácsosok, valamint *Fodor Miklós* és *v. Lajthay Jenő* szakértők.

A szakosztályelnök az ülés megnyitása után üdvözölte a szakosztály tagjait és szakértőit, majd *Aschner Lipót* betérjesztett jelentését olvasták fel:

Az **izzólámpagyártás** az 1939. év folyamán a megelőző évvel szemben kb. 10%-os emelkedést mutat. Összes eladásainknál a forgalom emelkedése 5% volt. Míg azonban a belföldi eladások erőteljesen emelkedtek, addig a kivitel a háborús viszonyok következtében számos viszonylatban a megelőző évi eladások alatt maradtak. Az eladási árak nagyjában változatlanok voltak. Az alkalmazott munkások és tisztviselők létszáma a megelőző évvel szemben kb. 10%-os emelkedést mutat.

Az elnök kérésére ezután *Kovarcz Emil* számolt be az **automobilszakma** 1939. évi helyzetéről: Kb. 2 esztendővel ezelőtt indult meg Magyarországon a komoly értelemben vett motorizáció, amelynek előkészítője az évtizedes propaganda volt.

A növekvő kocsiparkra és a gazdasági élet vérkeringésébe mindjobban bekapcsolódó motorokra a hatóságok is felfigyeltek, aminek közvetlen eredménye, hogy a gépkocsi már nem luxus, s az automobil, amely hosszú esztendőkön keresztül a jó mód és gazdagság szimbóluma volt, polgárjogot nyert és közszükségleti cikké lépett elő.

Az elmúlt évben hatalmas méreteket öltő autó-eladásban némi zavart idézett elő a katonai igénybevételekből adódó váratlan helyzet, amikor az eladási forgalom kissé megcsappant. De éppen ezen a ponton vált nyilvánvalóvá az automobil polgári értéke, mert ezek az igénybevételek is csak rövid, átmeneti időre csökkentették a nagyközönség vételkedvét s a behívások szünetelése után az eladási diagramm felfelé ívelő vonalat mutat.

Minden kétséget kizáróan a súlyvámról az értékvámra való áttérés és ezzel kapcsolatban az ármaximálás, valamint a fixhaszonkulcs beiktatása volt az a körülmény, amely a magyar automobilizmus, illetőleg a magyar motorizáció fejlődését megpecsételte s előbbre vitte.

A fenti ténnyel a hatóságok közszükségleti cikknek minősítették az automobil és az eladási

statisztika adatai ezt a körülményt az elkövetkező hetekben már napnál világosabban demonstrálták.

Amíg 1938-ban összesen 2.567 drb. személygépkocsit adtak el Magyarországon, addig 1939-ben — amely évet már érintette az új értékvmolási alap — 6.691 db-ot, ami kb. 168%-os emelkedésnek felel meg.

Összehasonlítva a tehergépkocsik eladási statisztikáját, megállapítható, hogy 1938-ban a különleges gépkocsik figyelembevételével összesen 448 db volt az eladott tehergépkocsik száma, 1939-ben pedig — miután szeptember hó végétől érvénybe lépett a tehergépkocsik vám nélküli behozatala — 1.033 darab, ami 131%-os emelkedésnek felel meg.

Az árelemzés az autókereskedelem terén rövid idő alatt meghozta azt a tiszta levegőt, amelyre a nagyközönség érdekében szükség volt és a kereskedők aggodalmát eloszlatta éppen a hatósági ár-megállapítás folytán az a felfokozott vételkedv, amely a megnagyobbodott forgalommal biztosította az autókereskedelem rentabilitását is.

Meggyőződésem, hogy ez a körülmény nemcsak jelenlegi helyzetét erősítette meg a magyar autókereskedelemnek, hanem minden tekintetben biztosította a jövő fejlődését is.

A közgazdasági élet minden pontján döntő tényező a motorikus közlekedés. A többtermelésnek ez a kitűnő eszköze azonban az egész ország területén, különösen mezőgazdasági vonatkozásban, csak akkor fogja igazán éreztetni hatását, ha megteremtik számára az adott körülmények között a második legnagyobb lehetőséget, a vidéki bekötőutakat.

Ha végigpillantunk a magyar kocsiiparkon, megállapíthatjuk, hogy gyártmány szempontjából a német kocsik vezetnek. Ennek természetes magyarázata a Németországgal fennálló élénk gazdasági kapcsolatunk. Az árucserre mindkét oldalon kedvező lehetőségeket nyújt és az előnyösen megállapított márkafelár mind Németországban, mind Magyarországon biztosítja a rentabilitást. A német kocsik elsőrendűek és még ebből a szempontból is előnyös számunkra ez a kapcsolat. Az eladott személygépkocsik cca 87%-a német gyártmányú.

A Magyarországon szintén kedvelt olasz autómobilok kereskedelmi forgalmában a magas lírafelár miatt rendkívül nagy visszaesés észlelhető.

Az elmondottakból kiviláglik az az öröndetes tény, hogy a motor nálunk is, hasonlóan a nagy államokhoz, komoly gazdasági faktor lett, sőt annyira komoly, hogy kisebb-nagyobb zavaró körülmények sem tudják megállítani fejlődésének útját.

Végül Szalay István az *elektrotechnikai ipar* 1939. évi piaci helyzetét a következőkben ismertette:

Az 1939-es év kezdetét az általános európai feszültség és lázas háborús készülődés jellemzi. Ez az állapot a gazdasági helyzetre, különösen pedig az elektrotechnikai iparra két irányban éreztette hatását. A bekövetkezendő események tekintetében fennálló bizonytalanság egyrészt a magántőkét a befektetések és vállalkozások terén a legmesszebbmenő óvatosságra ösztönözte, ami abban nyilvánult meg, hogy alig volt számbavehető magánépítkezés vagy beruházás, amely az elektrotechnikai ipart foglalkoztatta volna. A magánvállalkozás e stagnálásával szemben azonban a beruházási program keretén belül végrehajtott nagyszabású munkák a beállott visszaesést teljes mértékben kiegyenlítették, úgyhogy az elektrotechnikai ipar a tárgyalt év szeptemberéig, vagyis a háború kitöréséig kielégítő mértékben volt foglalkoztatva. A háború tényleges kitörése után a hadfelszereléssel kapcsolatos foglal-

koztatás még növekedett. Ezzel párhuzamosan a magyar elektrotechnikai ipar kénytelen volt a kínáló exportlehetőségekről lemondani és jelentősnek ígérkező konjunktúrát figyelmen kívül hagyni. (Bizonyos országokba ugyanis, mint pl. Törökország, Palesztina, Szíria, Egyiptom, afrikai angol gyarmatok stb. elektrotechnikai cikkekben a német export teljesen vagy túlnyomórészen megszűnt, ezért ezekből az országokból a magyarországi gyárakat ajánlati felhívásokkal valósággal elárasszították.)

A külfölddel való kereskedelemnek szűkebb térre való szorítása szükségképen maga után vonta az egyes államok önellátási törekvését, amely az elektrotechnikai iparban oly irányban éreztette hatását, hogy a magyar gyárak számos oly cikk gyártását kezdték meg belföldön, amelyet eddig külföldről hoztak be.

A háború másik hatása abban mutatkozott, hogy a hadikészültség folytán az államhatalom nagy mértékben magához ragadta az ország iparának vezetését, ezenkívül pedig az árkormánybiztoság útján oly beavatkozási jogot gyakorolt, amely az elektrotechnikai vállalatok adminisztrációját gyökerében megváltoztatta.

A kormányhatalomnak jogában van a közmunkáknál e munkák sorrendjének megállapítása és a vállalati haszon megrögzítése.

Az árkormánybiztoság pedig csupán a termelőknél engedi meg azt, hogy a ténylegesen igazolt nyersanyagáremelkedés arányában az egyes cikkek áraihoz felárak számíttassanak, ezek azonban a nagy- és kiskereskedelem által változatlan összegben hárfítandók át a fogyasztókra. Minthogy az elektrotechnikai ipar köztudomás szerint több ezer, legnagyobb részben tömegcikket termel, a kereskedelem kénytelen az ár-megállapításoknál fillérek töredékeivel számolni, ami a személyzet nagymérvű növelését, az adminisztrációs munkák felszaporodását és az ügykezelés tetemes késleltetését vonja maga után. Ezekben a cikkekben az ország évi forgalma alig haladja meg az 1 millió pengőt, az engedélyezett 5%-os felár tehát kb. 50.000 pengőnek felel meg. Az aránylag csekély összeg miatt okozott adminisztrációs költség a vállalatoknak sokkal többbe kerül, mint amit a felár összege kitesz.

Az árkormánybiztoság ezenfelül a felárat csak változatlan összegben engedi áthárítani, ahhoz a nagy- és kiskereskedelem semilyen hasznot nem számíthat. Ez az intézkedés a gyakorlatban a haszonkulcs leszállítását jelenti.

A kormány mellett az utóbbi időben az alkalmazottak javára számos szociális jellegű intézkedést léptetett életbe, amelyek minden tekintetben korszerűek és kívánatosak voltak, de gyakorlati keresztülvitelüknél a vállalatoknak tetemes regiemlekedést és költséget okoztak. Nem történt azonban intézkedés olyan irányban, hogy a vállalatok a rájuk rótt újabb terhekért bármilyen irányban kárpótoltassanak. E terheket az árkormánybiztosi árpolitika sem veszi figyelembe az árak megállapításánál. Pedig az alkalmazottak jólétét csak olyan vállalatok biztosíthatják, amelyeknek erre módjuk van, ha a tőkeképződés lehetővé van téve.

Mindenki tisztában van azzal, hogy a háború által előidézett konjunktúra csak átmeneti jelenség, a tartós fejlődést és gyarapodást csak a békebeli közhasznú termelés biztosítja. Ezért mind a kormányhatóságnak, mind a vállalatoknak már most meg kell tenni minden intézkedést, hogy a várható pangás idejét a lehetőséghez képest áthidalhassuk,

ami csak a vállalatok erőteljes megsegítése és erősítése útján érhető el. Nem lehet kétséges ugyanis, hogy a háború után várható dekonjunktúra a legyöngült vállalatokat el fogja söpörni.

A XIX. szakosztály Mátyás Jenő ker. tanácsos elnöklete alatt folyó évi június hó 3-án tartotta ülését. Jelen voltak: *v. Anta! János, Dömötör István, Haidekker Sándor, Heinrich József, Hirsch Ernő, Kátay Ernő, Komáromy József, Major János, Mattyasovszky Gyula, Moskovszky Lajos, Oeti Pálffy Dénes dr., Pejtsik Géza, Plökl Antal, Scharbert Gyula, Simkó János, Splény György báró, v. Szemlaku György, Unger Ullmann Elek* ker. tanácsosok és *Szöts Gyula* meghívott tag.

Az elnök üdvözlő szavai után *Hirsch Ernő* a *vasszerkezeti* piac 1939. évi helyzetéről szóló jelentését olvasta fel, amelyben megállapítja, hogy az 1939. év külkereskedelmi forgalma az 1938. év adataival szemben a behozatalban 32 tonna növekedést, a kivitelben pedig 1.729 tonna csökkenést mutat. A behozatal mindkét évben jelentéktelen volt és főként csak a belföldön gyártott vasszerkezetek gépészeti tartozékait ölelte fel. A kivitelben észlelhető csökkenés korántsem jelenti a vasszerkezeti piac ellanyhulását. A kereslet ugyanis megnövekedett, részben a gyár bővítések és berendezések, részben a közhatóságok hasonló természetű beruházásai és nagy hidépítései miatt. Az érdeklődések túlnyomórészt nagy objektumokra vonatkoztak, igen kevés volt a kisebb gyár bővítésekre és apróbb szerkezeti munkákra nézve beérkezett érdeklődések száma. Gyárépületek, hangárok, szállítóberendezések, hidak és útépitések vasszerkezeti munkái szaporodtak meg különösen, nagyobb lett a megrendelt munkák száma és terjedelme is. Különösen élénk volt a piac az év vége felé, aminek következtében több nagyobb, főként hidak vasszerkezetére vonatkozó megrendelés kiadása már az 1940. év elejére tolódott ki. A lebonyolítások zöme így is az 1940. évre fog átnyulni. Élénkítette a piacot a balkáni államok szükségleteinek előtérbelépése is, aminek fejleményeként jugoszláv hídmunkákban nagyobb megrendelések beérkezéséről számolhatunk be.

A *csavar-, szerszám- és reszelőpiac* helyzetének ismertetésénél megállapítja, hogy a behozatal mindkét esztendőben alig számottevő. Az a kis behozatali többlet, amely az 1939. évben mutatkozott, kapcsolatban volt már ama különleges szükségletekkel, amelyek a beruházási program keretében szükségszerűen jelentkeztek. A kivitel 1939-ben 257 tonnát tett ki az 1938. év 389 tonnájával szemben, a visszaesés tehát 132 tonna. Ennek a csökkenésnek tekintélyes része *facsavarra* esik, mert míg e cikkből 1938-ban 173 tonnát exportáltunk, addig 1939-ben csak 84 tonnát. Ez a nagy csökkenés a háború következményeként jelentkezett. Az év első felében exportunk még az előző évek mennyiségével tart lépést, az év második felében, különösképen az utolsó évnegyedben azonban kivitelünk már csaknem Jugoszláviára szorítkozik. Elmaradnak a Nagy-Britanniába, Németalföldre, Egyiptomba, Holland-Indiába és egyéb, főként ázsiai országokba történő szállítások. Jugoszláv viszonylatban viszont figyelemreméltó, hogy az 1938. és 1939. évek kiviteli számadatai csaknem azonosak, mindkét évben egyformán kb. 170 tonnát mutatnak.

A belföldi forgalom 1939-ben mintegy 20%-os növekedést mutat az 1938. év adataival szemben. A forgalom az iparvállalatok, kereskedők, gazdaságok, közületek — főleg a MÁV — szükségletéből

adódott. Ez a mintegy 20%-os emelkedése a forgalomnak csak a mennyiségben mutatkozott, értékben nem. A csavarárak gyári eladási árait az Árellenőrzés Országos Kormánybiztosa június hóban 5%-kal csökkentette és ennek megfelelő mértékben szűkítette a kereskedői hasznot is. Ennek a következtében a forgalom növekedése értékben mindössze 13%-ra tehető.

A belföldi szükséglettel kapcsolatos anyagellátást vasműveink teljes mértékben biztosították és a jelentkező nagyobb szükségletnek megfelelően a termelés kiterjesztését is lehetővé tették.

Az *ipari, valamint mezőgazdasági szerszámok* belföldi forgalma 25—30%-os emelkedést mutat az 1938. évvel szemben. Ugyanakkor az új reszelők forgalma 15—20%-kal emelkedett. A reszelők behozatala a német-magyar gazdasági megállapodásban rögzített kontingens kereteiben mozgott. Ezt a kontingenst a szóbanlevő reszelők forgalmára nézve még 1929-ben létrejött osztrák-magyar reszelőegyezmény szabályozza.

Ezután *Heinrich József* a *mezőgazdasági eszközök és kéziszerszámok* 1939. évi piaci helyzetét a következőkben ismertette:

A forgalom az 1939. évben lényeges emelkedést mutat az előző évvel szemben, tekintettel arra, hogy a cikkek forgalmát ez évben már a Magyarországhoz visszacsatolt Felvidék és Kárpátalja jelentős szükséglete is emelte. Ezenkívül hozzájárult egyes cikkek forgalmának emelkedéséhez a honvédelmi szükségletek kielégítése is. Különösen vonatkozik ez a patkoló anyagokra, elsősorban a lópatkóra.

A mezőgazdasági eszközök közül különösen szembetűnő az ekealkatrészeknél mutatkozó 30%-os, továbbá a fejszeárúnál, ásóknál és kapáknál mutatkozó kb. 25%-os forgalomemelkedés az 1938. évvel szemben. Ezek az adatok is igazolják a visszacsatolt területek mező- és erdőgazdasággal foglalkozó lakosságának jelentős szükségletét.

A csákányárak forgalmánál is kb. 25—30%-os emelkedés mutatkozik az 1938. évvel szemben, ami főleg a légoltalmi berendezések, a honvédelmi és utépítési szükségletek kielégítésével magyarázhatók.

Az őstermeléssel foglalkozó lakosság érdekeit tartotta szem előtt a belföldi gyáripár és kereskedelem, amikor 1939 elején a leginkább használt mezőgazdasági eszközök árát, tekintet nélkül a folytonosan növekvő termelési költségekre és az állandóan emelkedő szociális terhekre, lényegesen mérsékelte, ezzel is elősegíteni óhajtván az őstermeléssel foglalkozó társadalmi réteg foglalkozását. Ez az ármérséklés a szekértengelyeknél, ekealkatrészeknél, fejszékénél, villáknál, kézigereblyéknél, ásóknál és lapátoknál átlagosan kb. 20%-ot tett. A felsorolt egyes kéziszerszámokat a gazdaközönség alacsonyabb áron szerezhette be, mint az utolsó békeévekben.

A mezőgazdasági szerszámoknak már régebben tervbevett szabványosítása befejezés előtt áll. A szabványosítás sürgős szükségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy hazánkban jelenleg pl. 131 kaptípus, 1.162 méretben és 36 ásótípus 311 méretben van használatban. Elképzelhető, hogy ilyen túlzott számú mezőgazdasági szerszám típus és méret az ellátásban milyen nehézségeket jelent, holott kétségtelen, hogy ennyi típusra és méretre a legkülönbözőbb talajokat és talajmegmunkálási ágakat tekintetbe véve sincs szükség. A tervbevett szabványosítás szerint 13 jól kiválasztott kaptípuson belül 50 méret és 4 jól kiválasztott ásótípuson belül

11 méret a hazai szükségletet teljesen kielégítően fedezheti.

A biztonsági zárok és lakatok gyártására a magyar ipar csak a közelmúltban rendezkedett be és máris jelentékeny eredményeket ért el, amennyiben minőségben felveszi a versenyt az összes külföldi gyártmányokkal. Valószínűleg még jobb eredmények fognak mutatkozni, ha a magyar ipar az összes olyan típusokkal piacra lép, amelyek különösen a finom biztonsági zároknál használatosak. Ez elsősorban a rászégező cylinder-ajtózárakra vonatkozik, amelyek egyre nagyobb tért hódítanak. A gyártás ezekben a cikkekben lényegesen emelkedett. Nehézségek csupán az 1939. év utolsó harmadában mutatkoztak, amikor a fémek forgalmát korlátozták. Ezek a zárok ugyanis rézből készülnek, a hozzájuk tartozó kulcs pedig nikkelbronzból. A belföldi forgalom e cikkekben egyre növekszik, modern építkezéseknél, közszállításoknál fontos szerepet töltenek be. A szóbanlevő készítmények exportra kiválóan alkalmasak, mert az áru árában a munkabér lényeges hányadot képez. Minthogy e cikkek versenyképesek, az export állandóan emelkedik az összes európai, de különösen a nyugati és tengerentúli államok felé.

A nem biztonsági bútorzárak és lakatok, valamint a nehezebb épületzárak ipara nagy eredményeket mutat fel, mert nemcsak a belföldi fogyasztást látja el teljesen, hanem jelentős mennyiséget exportál külföldre is. A gyártás az 1939. év túlnyomó részében emelkedő volt, csupán az év második felében nem, mert a hidegen hengerelt szalagvas beszerzése — mely e cikkek gyártásának alapanyagát képezi — megnehezült. Így is a szakma forgalma jelentékeny emelkedést mutat, ami a foglalkoztatott munkások számában is kifejezésre jut.

A vasalásoknál nagyrészt csak a belföldi fogyasztás jön tekintetbe. Így a forgalom és gyártott mennyiségek szorosan összefüggnek az építkezések megindulásával.

A gyártott áruk mennyisége és forgalma nagy vonásokban az előző évek szintjén mozgott.

Majd *Haidekker* Sándor olvasta fel a *vasárúk* 1939. évi termelési, forgalmi és árviszonyairól szóló jelentését.

Az 1938. évi beszámolót azzal végeztük, hogy 1939-ben valószínűleg zavarólag hatnak majd a vasárúk alakulására a visszacsatolt részek olcsóbb árai, főképen a cseh korona értéke következtében. Akkor azt a reményünket fejeztük ki, hogy e zavarok csak átmeneti jellegűek lesznek. E reményünk valóra vált, mert a gazdasági élet mintegy kidobta magából a zavaró mozzanatokat s a visszatért területek gazdasági élete hozzásimult az anyaországhoz.

A beruházási program folytatása tovább fokozta a termelést és így emelkedett a termelő rétegek fogyasztóképessége. Ennek fontosságát legjobban illusztrálja, hogy csak Budapesten és környékén a vas- és gépiparban a munkabérekben és fizetésekben napi félmillió pengő többlet mutatkozott.

A vasárúk árai 1939 augusztus hó 26. óta nem változtak. Ennek azonban nem organikus, hanem felsőbb intézkedésben rejlő okai voltak.

A vasáru-behozatal növekedése mindössze 10%-ot tett ki, ami már az első félévben kifejezésre jutott, viszont a kivitel kb. 10%-kal csökkent, mert a fogyasztás emelkedése — amit az államterület megnövekedése is fokozott — és a beruházási tevékenység folytatása a belföldi termelésnek mind nagyobb százalékát vette fel.

A vasárúk termelésében az 1939. évben komolyabb fennakadás nem volt, mert a nyersanyagok hazai eredetűek és azokat a szállító művek akadály nélkül bocsájtották a feldolgozóipar rendelkezésére. A másik termelési tényező, a munkabér, nagyjából szintén változatlan maradt, azonban a munkabérjellegű egyéb újabb kiadások (családi munkabér, fizetett szabadság, stb.) költségemelő tényezőként hatottak. Az általános költségeknek árnyalati emelkedése az 1939. év folyamán tovább volt érezhető.

A termelésdrágító körülmények ellenére is az árszínvonal a szóbanlevő áruknál augusztus 26. óta nem változott. Az egyes vállalatok pénzügyi eredményei megfelelnek a termelés és forgalom nyugodt menetének.

Tekintettel arra, hogy a vonatkozó ipar, amelyhez tartozó vállalatok a magyar középipar tipikus reprezentánsainak tekinthetők, a hazai fogyasztást teljes mértékben ki tudta és ki tudja elégíteni, számottevő behozatal gyártmányokban nem volt, illetőleg csak olyan cikkekben, amelyek speciális voltuknál fogva ezidőszerint a belföldön még nem gyárthatók rentábilisan.

A hazai fogyasztórétegek, különösen a mezőgazdaság vásárlóerejének megnövekedése folytán a hazai termelés nagyjából belföldön volt elhelyezhető és így a kivitel (820 q) az elmúlt évben alig valamivel múlta felül az említett, szintén csekély behozatalt (720 q).

A szakosztály ezután áttért a vasipari termékek végleges egységértékeinek megállapítására.

A XXIII. szakosztály folyó évi június hó 7-én tartotta ülését, amelyen *lovasi Balogh* Gábor m. kir. keresk. főtanácsos elnökölt. Jelen voltak: *Castiglione* Henrik, *Dorninger* Hugó, *Félix* Aladár, *Genessy* Aladár, *Herpy* Arnold, *Horváth* Gyula, *Hörcher* Gyula, *Lipp* Ernő, *Opitz* László, *Pejtsik* Géza, *Petric* Gyula, *Rutz* Gyula, *Schmidt* Rezső, *Schmitt* Ottó, *Szakál* Géza, *Szombathy* Ferenc kereskedelmi tanácsosok és *Kronberg* László dr. szakértő.

A szakosztályelnök az ülés megnyitása után üdvözölte az újonnan megalakult Bizottság tagjait és szakértőit. A megnyitó szavak után *Castiglione* Henrik a *filmipar* 1939. évi termelési, forgalmi és árviszonyait ismertette.

A filmélet 1939. évi gazdasági helyzetének ismertetésénél mindjárt előljáróban hangsúlyoznunk kell, hogy alakulása — ellentétben más gazdasági ágak viszonyainak irányvonalával — egyáltalán nem követi a világpolitika fordulatainak statisztikai görbáját. Ezzel korántsem állítjuk azt, hogy a legújabb művészeti ág a külső tényezőktől függetlenül tudja magát tenni. Sőt! Rezonáns érzékenysége talán még a szeizmografénál is nagyobb és finomabb, miért is a külső behatásokra élelkebben reagál. Ennek ellenére, amíg más gazdasági ágak viszonyváltozási amplitudója a világpolitika amplitudóját rendszerint fedi, a filméletrengés iránya legtöbbször ellentétés.

Ez az eltérés azonban csak látszólagos. Mélyrehatóbb vizsgálat a jelenségek szinte megdöbbentő harmóniáját tárja fel, csodálatos módon igazolva azt a gazdasági alaptörvényt, amely szerint az életjelenségek még oly csekély változására a világ gazdasági gépezete, mint egyetlen organikus test, a rádiókészülékek végtelen fogékonyságával rezonál.

Jelentésünk szűk keretei természetesen lehetlenné teszik ezt az intenzívebb kutatást és elmélyülést, illetve eredményeinek részletes közlését. De nagy vonalakban átfogó képét nyújthatjuk az ok

és okozatok gazdag mozaikjának, amelynek eleve-nebb színei némi vigaszt nyújtanak az új világ-kataklizma nyomán társadalmi lehangolt-ságnak és — épp a változott viszonyokkal össze-függő bizonyos irányú konjunktúráról eltekintve — a nagyjában általános gazdasági depresszióknak.

A filmélet e kivételes helyzetét annak a körülménynek köszönheti, hogy elsősorban szórakoztató jellege bizonyos narkótikum azok részére, akiknek egyénisége a rendkívüli eseményekkel, jelenségekkel és viszonyokkal szemben fogékonyabb. Talán szükségtelen hangsúlyoznunk, hogy ebben a vonatkozásban a társadalom legnagyobb tömegeiről van szó, amelyeknek ezek szerint pszichikai válság-érzetét vezeti le a film és vele a mozi.

Népszerűségének azonban más fontos tényezője is van. Így — többek között — a szinte hihetetlen arányú alkalmazkodó képessége.

A film a legújabb kor kifogyhatatlan mese-mondója, amely a valószínűség elkerülésével a történet epizódjainak és cselekményeinek leleményes összekapcsolásával és bonyolításával, könnyű, a szellemet szinte pihentető folyamatosságával, gyönyörködtető, változatos fordulataival a figyelmet nemcsak felébreszti, hanem ébren is tartja, valósággal lelki oázis azok részére, akik a szomorú, lehangoló, gondokkal telt valóságtól menekülni akarnak.

Végül mint ugyanesak egyik legfontosabb tényezőjéről, meg kell emlékeznünk a mozi olcsóságáról is. A tömeg ízléséhez való alkalmazkodó képessége, nevelőhatása és művészi értéke alapján, szórakoztató jellegénél és olcsóságánál fogva a kultúra leghatékonyabb eszközén kívül a nép igazi modern színháza.

A filmgyártásban rejlő nagy nemzetgazdasági, népmívelő és nemzetnevelő értékek az évek során azokat az államokat is gyártásra készítette, amelyeknél az alap-adottságok — elsősorban a megfelelő nagyságú színházpark — alig vannak meg.

Magyarországon a jelzett legfontosabb tényező alapján a nemzeti filmgyártás kedvezőbb viszonyok között indulhatott meg, mint Európa többi kisebb államaiban és elsősorban ennek a körülménynek köszönhető, hogy filmgyártásunk néhány év alatt óriási, talán a vállalkozás eredményességét némileg már veszélyeztető lendületet vett.

A fejlődésről szemléltető képet nyújtanak a következő adataink:

Év:	A gyártott magyar filmek száma:
1933.	7
1934.	11
1935.	14
1936.	20
1937.	32
1938.	31
1939.	29

Figyelembe véve, hogy a hangos film térhódítása 1929-ben kezdődött, a 4 évvel később meginduló magyar filmgyártás már rendkívüli teljesítménynek mondható, tekintettel arra, hogy egyik alapfeltétele a színházaknak a hangos filmre való technikai áttérése volt. Magyarország szerény gazdasági viszonyai csak a fokozatos berendezkedést tették lehetővé — a hangos film gépeinek investíciója igen komoly áldozatokat követelt a színházaktól — éppen ezért örvendetes a fejlődésnek fenti táblázatunkkal illusztrált gyors üteme.

A magyar film a hazai filmszükségletnek immár átlag 15%-át fedezi, amely arány világviszonylatban is igen komoly és tekintélyes, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a magyar filmpiac a legtávolabbról sem mondható nemzetközinek.

Ez a hátrány természetes magyarozatát adja a magyar produkció szerényebb kivitelezésének is, de el nem vitatható tény, hogy még e szűk anyagi keretek között is, mint amilyen a magyar gyártás megküzdni kényszerül, a színvonalbeli fejlődés elvitathatatlan.

Az utóbbi évek produkeiói között egyre több olyan magyar filmet találunk, amely nemzetközi viszonylatban is megállja a helyét. Éles bizonyítéka ennek az a körülmény, hogy immár Jugoszlávia is vásárlója a magyar filmnek, nem a két állam politikai egymásra találása révén, hanem azért, mert a magyar film Jugoszláviában is üzlet.

Tárgyilagosságunk megköveteli annak megemléztését, hogy a nemzeti filmgyártás ívelésében szerepe van annak a hatósági rendelkezésnek is, amely a moziműsoroknak 20%-os arányban való magyar filmkötelezettségét írja elő.

A világgpolitika mult évi merész fordulatai a legmélyebb hatást a film nemzetközi forgalmában idézték elő. Az első ágyúörgés nyomán az egyes viszonylatokban megszakadt kapcsolatok máris igen súlyos jelentőségű eltolódásokat vontak maguk után. Ezek horderejét — különösen a filmimportra kényszerülő államok körében — csak fokozták a későbbi devizanehezségek.

Magyarországon a behozatali forgalom általános korlátozása során a filmimport sem volt kivétel. Az 1939/40. idényben az amerikai importörök az előző szezomban behozott mennyiségnek csak a felét hozhatták be, annak ellenére, hogy a vállalatok itteni fiókjai évvégi nyereségüket — helyesebben: a bevételek és az itteni üzemi kiadások közötti különbözetet — zárolt pengőre fizetik be és a Nemzeti Bank ezen összegekből csak időnként engedélyez dollárátutalásokat. A magánvállalatok, amelyek főleg francia produkeiót vásároltak, a filmekre csak esetről-esetre kaptak és kapnak frankátutalási engedélyeket és egyéb valutát. Meg kell jegyeznünk, hogy az érdekelt államok itteni követségei — nagyon természetesen — a kereskedelmi szerződéseken keresztül az importöröket támogatják anyagi kötelezettségük teljesíthetésében.

Az utóbbi okok tulajdonképpen a tárgyalt év második felében éreztették hatásukat, ami az alábbi adatoknak a szóbanforgó időszakra vonatkozó részletezéséből szemléltetően tükröződik vissza.

A fontosabb származási országok szerint a magyar piac filmfogyasztása az utóbbi évek alatt a következőkép alakult:

Év	Összes szükséglet	E b b ő l							
		magyar		német		amerikai		francia	
		drb	%	drb	%	drb	%	drb	%
1933	208	7	3	96	46	93	44	7	3
1934	237	11	6	55	23	134	56	9	4
1935	224	14	7	45	20	125	56	10	4
1936	208	20	9	41	20	100	48	18	9
1937	187	32	17	31	17	92	49	12	6
1938	215	31	15	28	13	111	51	32	15
1939	213	29	14	37	17	89	42	44	21

Az 1938/39. gazdasági év második felének forgalmát az 1939/40. év első félévi adataival összehasonlítva az eltolódás szembeötlő:

	A behozatal mennyisége (drb)		
	német	amerikai	francia
1938/39. II. félévben .	25	56	23
1939/40. I. „	12	33	21

Meg kell jegyeznünk, hogy a fenti adatok tulajdonképpen a megjelenés számát tüntetik fel, ami a összehasonlítás leghívebb módja. Ugyanis, ha tényleges importot vesszük figyelembe, különösen a tárgyalt év adatai nem nyújtanak objektív képet azon oknál fogva, mert a háború előrevetődő árnyéka a behozatal erőltetett ütemét tette oppor-tunussá, természetesen mindaddig, amíg kormány-intézkedés ennek a törekvésnek nem emelt gátat.

Az 1939/40. év második felében az eltolódás még nagyobb arányú, erről azonban csak a jövő évi jelentésünkben fogunk beszámolni.

A filmek behozatalára vonatkozó fenti mozaik-képet kívánjuk keretbe foglalni annak megemlé-tésével, hogy a csökkent import a főváros ú. n. premierszínházi frontján okozott lényeges változást: a csökkentett kínálat miatt egyes, kisebb befogadó-képességű, vagy premier szempontból kevésbé meg-felelő helyen lévő (kevesebb vagyonos látogató közönséggel bíró) korábbi premier mozik ú. n. utánjátszó, vagy vegyes (részben megjelentető, részben utánjátszó) játékrendre tértek át.

A magyar filmgyártás fejlődése a nyersfilm forgalmának alakulásában is kifejezésre jut.

Év	Gyártott magyar filmek száma:	Behozott nyersfilm mennyisége q-ban
1933-ban	7	256
1934-ben	11	334
1935-ben	14	399
1936-ban	20	416
1937-ben	32	461
1938-ban	31	552
1939-ben	29	531

A nyersfilm importjának fenti alakulásában szerepe van a külföldi kópiaforgalom csökkenésének is. Az importőrök nagyrésze ugyanis nem eredeti kópiákkal dolgozik, hanem vámelőjegyzés mellett behozott kópiákról másolatokat készíttetnek, ami a filmek feliratozása miatt sokkal gazdaságo-sabb, illetve olcsóbb.

Az eredeti kópiák forgalmának csökkenése a kész kópiákra vonatkozó adatokból világosan ki-tűnik, különösen akkor, ha egyben a megjelent külföldi filmek forgalmi adataival vetjük őket össze.

Év	Megjelent külföldi filmek darabszáma:	Kész kópiák behozatali mennyiség q-ban	Nyersfilm mennyiség q-ban
1933	201	116	256
1934	225	85	334
1935	210	99	399
1936	187	86	416
1937	¹⁾ 154	71	461
1938	183	83	552
1939	183	92	531

¹⁾ A behozatali mennyiség feltűnő csökkenésének magyarázata a moziknak ú. n. „egyszláger rend-szerre“ való áttérése. Azelőtt a másodhetes és az alacsonyabb kategóriákba tartozó mozik két nagy filmet játszottak egy műsorban. A jelzett évtől

kezdve — nemzetgazdasági érdekeket célzó ható-sági rendelkezések alapján — ezek a színházak is csak egy filmet játszhatnak műsorukban. Ennek az intézkedésnek más előnye is volt: a külföldi pro-dukciónak csak a minőségesebb része jutott be hoz-zánk. Ez a körülmény adja magyarázatát annak is, hogy a kész kópiák forgalmi adataiból nem világ-lik ki a vázolt eltolódás a tényleges helyzetnek megfelelő élességgel. Ugyanis a jobb minőségű filmekből több kópia készül, mint a korábban be-hozott részben normál filmekből. A nyersfilm-for-galom annak ellenére, hogy a magyar gyártás főleg 1937-ben és 1938-ban számszerűleg azonos nívón mozgott, lényegesen növekedett.

Az órapiac 1939. évi helyzetét *Herpy Arnold* a következőkben ismertette:

Az év első hónapjai rendkívüli élenkséget mu-tattak. A forgalom összességében kb. 100%-kal emelkedett, míg darabszámra ez az emelkedés csak 20—30%-ot jelentett. Csak nagyobb tárgyakban volt kereslet, amit a nyugtalan és bizonytalan poli-tikai helyzettel magyarázhatunk. Az esztendő má-sodik és harmadik negyede már ismét a higgadtabb és normálisabb üzlet keretei között maradt, de még így is túlhaladta a többéves átlagot.

Az aranyárak emelkedésével némi áremelkedés volt észlelhető az óraszakmában is. A svájci ere-detű órák árait a háborús veszély miatt megdrágult szállítási biztosítás növelte úgy, hogy ez néhány százalékos áremelkedést eredményezett.

A svájci frank árfolyamának felemelésével kb. 8%-os újabb áremelkedés terhelte az órákat. Ennek ellenére az év utolsó két hónapjában a for-galom ismét rendkívül mértékben megnövekedett, amely azonban nélkülözötte az egészséges szükséglet-növekedés biztos jeleit.

Az elmúlt esztendő tehát erős konjunktúra jegyében telt el.

Majd *Schmidt Rezső* a *nemesfém- és drágakő-kereskedelem* 1939. évi helyzetéről a következő ki-merítő jelentést terjesztette elő:

A háború nem érte váratlanul a világot. A több mint egy év óta — sokszor mesterségesen ki-élezett — érdekellentétek már jóelőre arra enged-tek következtetni, hogy az érdekelték inkább a fegyverek erejére akarják bízni a döntést, mint a békés megegyezésre, amelynek szankcióitól, úgy látszik, nem reméltek olyan hatékony és végleges eredményeket, mint a fegyverek győzelmétől.

A háború kihatásai elsősorban gazdaságilag mutatkoznak meg, nemcsak a háborút viselő, de a semleges államokban is. Európa csaknem vala-mennyi állama a háború kitöréséig napról-napra jobban felkészült a háborúra. Ezért az ú. n. hábo-rús iparokban általában jelentős élenkség mutat-kozik, de más iparokban és kereskedelmi ágazatok-ban is észlelhetők időnként konjunkturális jelen-ségek, attól függően, hogy a tőkés és vásárló töme-gek mily mértékben akarják pénzüket maradandóbb értékekbe elhelyezni, vagy mily mértékben látják szükségesnek elsőrendű szükségleteiket hosz-szabb időre előre biztosítani.

Minthogy a nagyközönségnek ez a vásárló-éhsége általában nem egyenletes, voltak időszakok, amikor az üzleti forgalom a legerősebb konjunkturális időkre emlékeztetett, viszont voltak időszakok, amikor a kereskedőnek, iparosnak jóformán nem volt dolga.

A háború folytán a külföldi nyersanyag be-szerzése, szállítása a semleges államok részére

nehézségekbe ütközik, tehát részben a meglévő készletek gazdaságosabb beosztása, valamint az arányosabb szétosztás biztosítása miatt a semleges államok — így Magyarország is — kénytelenek voltak mind jobban a háborús gazdálkodásra áttérni. A háborús gazdálkodás pedig a gazdasági élet ezernyi korlátozásával jár.

A fogyasztás korlátozása akár a hústalan napok bevezetését írja elő, akár a nemesfém tárgyak súlykorlátozását rendeli el, kétségtelenül és elvitathatatlanul komoly államérdek. Az óvatos valutapolitika sem akarja a kereskedőt, iparost hiábavalóan vegzálni, mégis behozatali nehézségek állanak elő. Azt is tudjuk, hogy az áruuzsorát feltétlenül le kell törni, de az általános érvényű intézkedések alatt sokszor azok szenvednek, akiktől legtávolabb áll az árdrágítás, s mégsem tudják a mesterségesen rögzített árakon portékájukat előállítani vagy eladni, mert rajtuk kívül álló okok miatt képtelenek az áru előállításához szükséges nyersanyagot régi áron beszerezni.

A rendkívüli idők miatt kétségtelenül szükséges beavatkozások tehát a kereskedő és iparos munkáját gátolják.

A nemesfémipar és kereskedelem helyzete. A M. kir. Főfémjelző és Fémbeváltó Hivatal kimutatása szerint az 1939. évben a nemesfémipar többet termelt és többet importált, mint 1938-ban; az órabehozatali adatok is jelentősen megnövekedtek.

Fémjelzés	1938		
	Belf. árú	Külf. árú	Összesen
	g r a m m		
Platina	9.080	2.709	11.789
Arany	1,283.909	155.032	1,438.941
Ezüst	24,392.000	174.000	24,566.000

Fémjelzés	1939		
	Belf. árú	Külf. árú	Összesen
	g r a m m		
Platina	9.487	19.793	29.280
Arany	1,503.985	518.655	2,022.640
Ezüst	25,406.760	1,172.097	26,578.857

Órabehozatal	1938	1939
	P	P
Zsebóra	1,303.948	2,136.000
Álló falióra	554.725	740.000
Összesen	1,858.673	2,876.000

A Budapesti Nemesfém és Drágakő Csarnok a beérkező vásárlási jelentések alapján nyilvántartja a magánosoktól történt vételeket, továbbá a forgalmában történt készáru-üzletkötéseket, amelyekben bennfoglaltatnak a zálogházi árveréseken történt vásárlások is.

A fémjelzési adatok, a készáru import által történt vásárlások, a Budapesti Nemesfém és Drágakő Csarnok készáruforgalmi adatai együtte-

sen adják a szakmai forgalom képét. Ezek az adatok így együttesen összehasonlítva az 1938. évi adatokkal, a következő eredményt mutatják.

Forgalmi adatok az 1938. évhez viszonyítva.

	Súlyban	%-ban.
Belföldi arany-fémjelzés	+ 220.076 gr.	+ 14.63
Belföldi platina-fémjelzés	+ 407 „	+ 4.27
Belföldi ezüst-fémjelzés	+ 1,014.760 „	+ 3.95
Platinaáru-behozatal	+ 17.084 „	+ 86.30
Aranyáru-behozatal	+ 363.623 „	+ 70.90
Ezüstáru-behozatal	+ 998.097 „	+ 85.90

	Értékben	
Zsebóra-behozatal	+ 832.000 P	+ 38.96
Álló falióra-behozatal	+ 185.275 „	+ 25.03
Magánosoktól történő vásárlás	+ 886.000 „	+ 65.34
Csarnok készáru-forgalom	- 500.000 „	- 25

Ezek az adatok kétségtelenül azt bizonyítják, hogy 1939-ben a szakma nagyobb forgalmat ért el, mint az 1938. évben s e forgalom-többletnek természetesen nagyobb jövedelmet is kellett volna jelenteni. Sajnos, azonban ez valójában nem így történt.

Ha a fémjelzési adatokat részeire bontjuk, azt látjuk, hogy a nagyközönség főképp a nehéz tárgyakat kereste, mert az aranytárgyaknál a nemesfémérték a domináló és nem a fazonérték. A nehéz tárgyakon a kereset viszonylag kisebb, mint ú. n. könnyű, kommerciális árukön. Az aranyat az iparos ugyanis a napiáron számolja el, a kereskedő sem igen keres a nyersanyagot, a fazonárak pedig a könnyű és nehéz tárgyak között nincsenek egyenes arányban; tehát a kereset viszonylag kevesebb ezeken, úgyhogy a kereskedő számára kedvezőbb, ha kisebb súlyú, de nagyobb fazonértékű tárgyat ad el, mint olyan tárgyat, amelynek az értékét nagyobb részben a tárgy nyersanyaga szabja meg. Jól tudjuk, hogy a háborús pszichózisban a nagyközönség a nehezebb tárgyakat keresvén, a kereskedő is kénytelen volt raktárán ilyen árut tartani. A fémjelzési többlet tehát nem jelentett arányosan haszontöbbletet s ezért üdvözölte a szakmai közösség azt a rendelkezést, amelyről bővebben a nyersanyagellátásnál szólunk s amely súlyhatárokat vezet be az aranyárutermelésnél. Ez a rendelet nemcsak a nyersanyagellátást biztosította, de a normális kereskedelem visszaállítását is szolgálta.

A forgalom fentemlített egyéb tényezőinek emelkedése: így a magánosoktól történő vásárlások megnövekedése főleg azzal magyarázható, hogy az arany-, ezüst-, platinanyersanyag a tavalyi értékhez viszonyítva emelkedett és ez adja az értékben kifejezett forgalmi többletet. Az órabehozatalnál pedig nagyjában ugyanaz a helyzet, ugyanis a külföldi gyártási árak emelkedtek, tehát a behozatal összege is emelkedett. Az óraimport értékének megnövekedésénél figyelembe kell még venni, hogy aranyóra-behozatalunk is megnagyobodott.

A kész nemesfémárak majdnem kizárólag Németországból importáltak. Kétségtelen, hogy a forgalomemelkedés vizsgálatánál nem szabad elhanyagolni azt, hogy a Felvidék és Kárpátalja visszacsatolásával 400 ékszerkereskedő tért vissza hozzánk.

Általában sokat vártak iparosaink a Felvidék visszacsatolása után a felvidéki kereskedőknek az

üzleti életbe való bekapcsolódásától, de ez a remény egyelőre nem vált valóra. A felvidéki kereskedők új helyzetükben tartózkodóan vásároltak, de a Csonkaország nagykereskedői, iparosai is csak óvatosan kapcsolódtak be a Felvidék forgalmába. A Felvidék városi kereskedői általában arról panaszkodtak, hogy jóformán csak a városi vevőkre vannak utalva. A városokban is kiesérlődött azonban a közönség egy része s az új közönség természetesen nem ékszervásárlással kezdte meg új otthonának berendezését.

Erősen zavarta a normális üzleti forgalom kialakulását az a körülmény is, hogy a felvidéki kereskedő csak nehezen ismerte meg új összeköttetéseit és nehezen barátkozott meg azokkal a szokásokkal, amelyek itt vannak érvényben. Sokan nem tudták, miképen fogják rendezni az elszakadt régi összeköttetéseikkel fennálló még rendezetlen ügyeiket. A csehkorona pengőre való alacsonyabb átszámítása az árkérdésben erősen megzavarta úgy a vevőt, mint a kereskedőt, akinek csakhamar rá kellett eszmélni arra is, hogy új közönsége más árut keres, mint a régi.

Az új helyzetbe előbb bele kellett illeszkedni, ehhez epdig idő kellett. Nem lehet elhallgatni azt sem, hogy az iparigazolványok elhúzódo revíziója miatt a felvidéki kereskedő, iparos sokáig ki volt kapcsolva a hiteléletből is. Nagykereskedőink nem mertek hitelezni, mert nem tudták, ki kapja vissza az iparigazolványát és kitől veszik el véglegesen.

Ez a valódi képe és értéke annak az álkonjunkturának, amelyet a nemesfém szakma forgalmi adatai mutatnak.

Az export fejlesztéséhez fűzött reményeink évről-évre mind kevésbé valósulnak meg. Az 1939. évben kb. 300 kg ötvösáru exportáltunk Németország, Svájc, Belgium, Hollandia, India, végül az Amerikai Egyesült Államok piacaira. Tavaly az ötvös exportunk csak 269 kg volt. Feltehető volt, hogy Németországnak az egyes piacokról való elmaradása a magyar kivitt növelni fogja. Azonban az ilyen irányú kísérletek nem vezettek eredményre. A nagyobb nemesfémértékű exportnak komoly akadálya az, hogy a Nemzeti Bank érthetően csak nemesvalutájú országokba enged ki nemesfémáru, mert hiszen nemesfém csak nemesvalutáért lehet vásárolni, tehát nem lenne indokolt, hogy a nemesvalutánkat nem nemesvalutára arbitráljuk. De igen megnehezíti exportunkat az a körülmény is, hogy Magyarországon a nemesfémek ára jóval magasabb, mint a legtöbb külföldi országban és így csak az esetben lehetne exportálni, ha a kiszállított nyersanyag után nem kellene a valutát beszolgáltatni, hanem a nyersanyagot az exportőr a külföldön vásárolhatná meg.

Ha tehát összevetjük mindazokat a koefficien-eket, amelyek a nemesfém szakma gazdasági helyzetét megszabják, megállapíthatjuk, hogy a háborús kereslet folytán forgalomnövekedés mutatkozott, de a forgalomnövekedés nem jelent kereseti növekedést a háborús gazdálkodás okozta nehézségek (árfluktuáció, mesterségesen letört hasznukuls, túlzott teherviselés) folytán.

A háborús gazdálkodás okozta megkötöttségek hatása a nemesfémiparban főképp az ezüst-, platina- és briliánsbehozatalnál mutatkozik meg. A nemesfémárak igen erősen reagálnak minden nyugtalanító hírre, s ennek tulajdonítható, hogy a nemesfémnyersanyagok árai már a háborút megelőző hónapokban állandóan emelkedtek, a

háború kitörése után pedig régen látott magasságot értek el.

A nemesfémnyersanyagok átlagárai az 1935—1939.¹⁾ években.

Év	Törtarany gr.	Színarany gr.	Szinezüst kg.	Platina gr.
1935	3·27	5·05	109·—	5·97
1936	3·36	6·10	99·—	7·84
1937	3·25	5·90	95·—	9·50
1938	3·65	6·60	98·—	8·70
1939 ²⁾	5·25	10·—	91·—	12·—
1939 ³⁾	7·44	13·52	125·—	16·10

¹⁾ Színarany átlagára a Pénzüntézet Központnál beváltható engedélyre 5.760—5.800 pengő kilogrammonként.

²⁾ 1939 január 1-től a háború kitöréséig.

³⁾ A háború kitörésétől év végéig.

Közvetlenül a háború kitörése után a platina kilogrammonkénti ára rövid időre a magánforgalomban 12.000 pengőről 18.000 pengőig szökik fel, a törtarany ára pedig 6.000 pengőről 8.500 pengőre, vagyis színaranyra átszámítva 10.900 pengőről 15.500 pengőre emelkedik, viszont a szinezüst 90 pengős árát 140 pengős ár váltja fel.

A túlzottan magas árak gyors letöréséről gondoskodni kellett, mert a magas árak a spekulációt is további beavatkozásra ösztökélték volna, ha az érdekeltek nem kérnek hivatalos beavatkozást az Árellenőrzés Országos Kormánybiztosától és az Árkormánybiztoság nem oldja meg sürgősen ezt a problémát.

Az aranynyersanyag fokozottabb biztosítása végett rendelkezés tiltja el a páronként 10 grammnál súlyosabb jegygyűrűk és az 50 grammnál súlyosabb más aranytárgyak készítését. Azáltal pedig, hogy súlyosabb aranytárgyak most nem készülhetnek, az azelőtt meglehetősen nagy mennyiséget levő súlyosabb tárgyak részére lekötött nyersanyag felszabadult. Ez a rendelkezés nyersanyagbőséget idézett elő, amellyel nemcsak az aranynyersanyagárakat lehetett aránylag rövid idő alatt reális árszintre hozni, de az ipar szempontjából ezzel az intézkedéssel a nyersanyagot is biztosítani lehetett. Ugyanezt a célt szolgálta a Magyar Nemzeti Bank október hó folyamán Bo. 659/1939. sz. a. kibocsátott határozománya, amelyben kimondotta, hogy minden, habár nem is törött, de rendeltetészerűen már használt aranyból vagy arany felhasználásával készült ékszer vagy más tárgy, mihelyt ily ékszer vagy tárgy iparszerű feldolgozására vagy forgalombahozatalára jogosult megfelelő iparjogosítvánnyal bíró iparos vagy kereskedő birtokába jut, törtarannyá lesz. A rendelkezés szerint minden, az ékszerészek kezébe kerülő használt aranytárgy tehát törtarannyá lett, hacsak azt a 2360/1935. M. E. számú rendelet alapján szervezett Bizottság a határozományban nyert felhatalmazás alapján a szabad forgalomra nem menti fel.

Ennek a két intézkedésnek az eredménye, hogy végül is a 2360/1935. M. E. számú rendelet alapján szervezett Bizottság a nemesfémiparosok részére a Pénzüntézet Központ terhére történő 5.800 pengős aranykiutalásokat az év végével teljesen megszüntette és az ipar az aranynyersanyag szempontjából teljesen az önellátás alapján áll, mert elegendő törtarany van a piacon.

*Az Aranybizottság nyersanyag-kiutalása a szükség-
lethez viszonyítva:*

1935. évben	16·10%
1936. „	19·3 „
1937. „	23 „
1938. „	38·5 „
1939. „	9 ³ / ₄ „

Az ezüst- és platinaellátás nem könnyű. A piacon levő törtezüst és törtplatina nem fedezi még kismértékben sem az ipar nyersanyagszükségletét. Ennek az az oka, hogy amíg a megszorult ember régi aranytárgyait magas nyersanyagáron tudja értékesíteni, mert az aranytárgyaknál a teljes érték kisebb hányada esik a fazonra és nagyobb hányada a nyersanyagra, amelyet bármikor, ha a tárgyat eladja, visszakaphat, addig az ezüstenél nem ez a helyzet, tehát nem érdemes megválni az ezüstitárgyaktól. Másrészt az ezüstitárgyak többnyire dísztárgyak, melyeknek tárgy formában az élettartamuk hosszabb, mint az állandóan használatban lévő arany ékszertárgyak. Ezért kevesebb a törtezüst, mint a törtarany. A platinanyersanyag pedig főképp az ékszerészek nyersanyaga. Viszonylag nagyértékű köves árunál a platina csak kis súlyban és kis értékben van képviselve, tehát nem is kerülhet a piacra annyi platina, amennyire az iparnak szüksége van, már csak azért sem, mert a piacra kerülő törtlatinát elvonja az ékszeripar elől a tudományos műszeripar és azok a más iparok, amelyeknek újabban több és több nyersplatinára van szükségük.

Az ezüstellátásnál komoly nehézségek mutatkoztak, különösen az év utolsó hónapjaiban. Komoly becslés szerint az ipar ezüstszükségletének mindössze 10—15%-át adja a törtezüst, tehát az ipari szükséglet 85—90%-át külföldről kell importálni, leszámítva a recski bányából átvett ezüstöt.

A Magyar Nemzeti Bank az elmúlt év folyamán 6000 kilogramm színezüst importjára adott valutát. Ez a mennyiség, továbbá az a 700 kg ezüst, amelyet a recski bányától vásárolt, az ezüstyersanyagszükséglet 40%-át tették ki. A szükséglet 60%-át részben a már erősen kifogyóban lévő és magánosok által gyűjtött, időnként piacra kerülő ezüsből fedezték. A magánkezekben lévő, továbbá az országba beszívargó ezüst pedig természetesen csak akkor kerül piacra, ha azért magas árat fizetnek. Minthogy pedig az iparnak mindenképpen szüksége van a nyersanyagra, sokszor minden árat megfizet, csak hogy dolgozni tudjon. Ez az oka annak, hogy a színezüst ára 1939. évben minden más évinél magasabb volt, átmenetileg kg-onként egészen 150 pengőig is felment.

A platinaellátás nem okozott komolyabb gondot. Ha kevés volt a piacon, a piacra kerülő platináért magasabb árakat értek el az eladók. A magasabb platinaárak azonban nem befolyásolták sem a termelés, sem a kereskedelem munkáját, mert amint már említettük, a platinából készült ékszer értékét a belefoglalt drágakövek értéke és nem a drágakövekhez viszonyítva kisebb értékű platinanyersanyag ára szabja meg.

A nyersanyagbehozatal egyébként, az aranyimportot kivéve, teljes mértékben az előző évi import szerint alakult. 5 kg platinát importált az ipar (1938 és 1939 egyforma), 6000 kg ezüstöt 1938 és 1939-ben is. 1938. évben aranyat nem importáltunk, 1939. januárjában 15 kg különféle finomságú arany félkészáru érkezett külföldről. Főszé évben mindössze 24.000 pengő értékű importunk volt drágakövekben.

A briliánsimport teljes mértékben leállt, importjára nemesvalutát a Nemzeti Bank nem adott. Az ipar ezen úgy próbált segíteni, hogy a belföldön található régi áruban lévő köveket dolgozta fel modern áruba, a kereskedelem — amennyire erre mód volt — kész kifoglalt árut importált. Természetesen sem az egyik, sem a másik lehetőség nem biztosította elegendőképpen sem az ipar munkáját, sem a kereskedelem áruszükségletét. A féldrágakövek importja simán bonyolódott le. 1'82 mázsa féldrágakövet és majdnem 27 mázsa hamis követ hozott be az ékszer- és hamisékszerkészítőipar, ami a régebbi felhasználáshoz viszonyítva jelentős többletet mutat.

A jelentések elhangzása után a szakosztály a műszerek, hangszerek, órák, a nemesfémfeldolgozás termékeinek, valamint a díszműárak, játékszerek, továbbá film és nemesfémek 1939. évi egységértékeinek a megállapításával foglalkozott.

A VI. szakosztály folyó évi június hó 12-i ülésén *Vida Jenő* m. kir. gazdasági főtanácsos elnökölt.

Jelen voltak: *vitéz Elefánty Jenő*, *Erdélyi Sándor dr.*, *Gerenday Antal*, *Gruber György*, *Pap Remig*, *Severlay Zoltán*, *Stieber Adolf*, *Vetsey Gyula dr.* és *Weisinger György dr.* kereskedelmi tanácsosok.

Vitéz Elefánty Jenő a *magnezit* kivitelére vonatkozóan megállapítja, hogy legjobb piacunk Franciaország. Rangsorban utána Svédország és Németország következik, de jelentős exportot bonyolítunk még le Lengyelországgal és Luxemburggal is. Magnezittégla-termelésünknek több mint felét külföldre exportáljuk.

Égetett magnezitexportunk egyik főbb piaca az Északamerikai Egyesült Államok voltak. Ezt megközelítő mennyiséggel szerepel Németország, a Cseh-morva protektorátus, Franciaország. Kisebb tételek kerültek kivitelre Brit-Indiába, Olaszországba, Hollandiába, Svédországba, Luxemburgba és Jugoszláviába. Az égetett magnezit átlagos belföldi eladási ára 180 P, a nyers magnezit 53 P, a magnezit-normáltégláé 340 P, a magnezit-formatégláé 370—400 P volt tonnánként, a rendeltetési állomáson. Az exportnál elért átlagárak a magnezittéglánál 266 P, égetett magnezitnél 108 P, nyers magnezitnél 21'50 P volt tonnánként ab gyár.

Amorfmagnezit Görögországból és Jugoszláviából jött be az országba, ilyen előfordulásunk nincs.

Majd *Gruber György* az *építkezési anyagok* 1939. évi termelési és árviszonyait ismertette:

Az 1938. év őszenek világeseményei által előidézett bizonytalan politikai helyzet hatása 1939. tavaszára is áttolódott. Ennek hatása alatt a lakás-termelés a minimumra csökkent és az ősszel megkezdett csekély számú épületek tavaszi befejezésére korlátozódott. Ezzel szemben előtérbe került az aktuálisá vált légoltalmi óvóhelyek építkezése. Különösen a minisztériumok, az állami üzemek és a székesfőváros nyilvános óvóhelyépítkezései igényeltek több milliós beruházásokat. Ezek az építkezések természetüknél fogva az építőipari anyagoknak csak egy bizonyos részét vették igénybe s így általában a többi kategóriánál gyöngé volt a fogyasztás.

A nyár derekán a honvédelmi építkezések megindultak, megmozgatták a senyvedő építőipart és teljes mértékben vették igénybe annak termelőképességét. Az időközben kitört nyugateurópai háború már nem befolyásolhatta a termelés ütemét, bár kétségtelen, hogy a keresztülvitt részleges moz-

gósítás átmenetileg munkahiányt okozott és a szállítási eszközökben is hiányt idézett elő.

A nyár folyamán megindult a lakástermelés is, amelynek vidéken a települések, a fővárosban pedig az őszi folyamán a kislakásépítkezések adtak lendületet.

Az év végén egyes anyagokban az előállított nagy kereslet miatt szükségessé vált különösen az olyan nyersanyagok racionális elosztása, melyekben behozatalra szorulunk.

A piaci árak általában változatlanok voltak s nem befolyásolta ezeket az egyes termelési ágazatokban bekövetkezett munkabér-emelkedés sem. Ez kétségtelenül a csekély kereslettel volt összefüggésben, melyet az év első felében tapasztaltunk. A háborús állapot azonban megkívánta a fogyasztók védelmét az árak alakulása terén; ez a körülmény az országos árkormánybiztosság megalakítására vezetett. Ez a szerv megakadályozta úgy külföldről behozott, mint a belföldön termelt nyersanyagok árának túlzott és ugrásszerű emelkedését és szabályozó tevékenységével lehetetlenné tette a káros spekulációt és az abból származható irreális árfejlődést.

Ezután Weisinger György a kőfaragóipar forgalmáról és általános árviszonyairól a következőkben számolt be:

Az elmúlt év folyamán a kőfaragóiparban örvendetes javulás volt észlelhető. Az építkezések megnövekedése fellendüléshez vezetett. Ma már szép számmal lehet kőburkolattal kiképzett homlokzatú házakat látni fővárosunkban.

Ez a multtal szemben nagy haladást jelent. A tőke bizonyára meggyőződött arról, hogy az ilyen befektetés jól kamatozik, mert a kőből készített homlokzatoknál a renoválás úgyszólván teljesen szükségtelen. Az év folyamán előállított munkahiány hátrányosan befolyásolta a már megkezdett épületek befejezését, s ezért az év utolsó negyedében jelentékeny visszaesés volt észlelhető.

Ugyancsak örvendetes fellendülés állt be a sárkőipar terén is. A jó termés országos viszonylatban lényegesen megnövelte a sárkővételi kedvet. A nyugati háború következtében azonban 1939 őszén a svéd- és németországi gránit, valamint a Romániából származó ruszkicai márványnyerskövek beszerzése körül nehézségek támadtak, aminek következményeit 1940-ben fogja a kőfaragóipar megérezni.

A vállalati árak — tekintettel, hogy a nyerskő beszerzési árai és a munkabérek jelentékenyen nem változtak — lényegtelen áremelkedést mutatnak.

A jelentések elhangzása után a szakosztály az ásványok, a cement és kőfaragóipari termékek 1939. évi végleges külkereskedelmi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

A XVII. szakosztály *Mattyasovszky-Zsolnay* Tibor m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt folyó évi június hó 13-án tartotta ülését. Jelen voltak: *Bárdos-Féltoronyi* Olivér, *Bárdos-Féltoronyi* Zoltán, *Fedák* István dr., *Gulden* Gyula dr., *Herrling* Vilmos, *Hivert* Dezső dr., *Trautmann* Ferenc, *Vetsey* Gyula dr., *Wiegand* Rezső kereskedelmi tanácsosok.

Az elnök az ülés megnyitása után kegyeletes szavakkal emlékezett meg arról a súlyos veszteségről, amely a szakosztályt érte Hüttl Frigyes szakosztályelnök elhunytával. A szakosztály tagjai egyperces néma felállással adóztak emlékének. Az elnök ezután üdvözölte az újonnan megalakult Bizottság tagjait, s őket kitartó munkára buzdította.

Mattyasovszky-Zsolnay Tibor szakosztályelnök a porcellánárak forgalmi viszonyait a következőkben ismertette:

A porcellánárak termelése és fogyasztása terén az 1939. év nagy ugrást mutat az 1938. évvel szemben. Hogy milyen arányú volt ez az emelkedés, azt az alábbi adatok világítják meg: A 701/a₁ és a₂ vámtarifatételszám alá tartozó porcellán háztartási edényekből a fogyasztás 1938-ban kb. 11.200 q volt, míg az 1939. évben ez 15.150 q-ra emelkedett, ami 35%-os emelkedésnek felel meg. Hasonló, sőt még nagyobb arányú volt az emelkedés a 699/a. és b. vámtarifatételszám alá tartozó szigetelő porcellánoknál.

Érdekesen egészíti ki ezt a tételt a folyó évi helyzet alakulása, amely szerint a belföldi gyárak által az év első négy hónapjában forgalomba hozott porcellánárak mennyisége jóval túlszárnyalta az előző év hasonló időszakában szállított áruk értékét, külföldi forgalomban pedig már eddig is 24 vagon porcellánedényáru került behozatalra. Ha a kereslet ilyen nagyarányú emelkedésének okait keressük, elsősorban számításba kell vennünk országunknak a Felvidék visszacsatolásával bekövetkezett területi és népességi szaporodását, a munkanélküliség csökkenését, a jobb kereseti viszonyokat, a kedvező termést. Szigetelőknél különösen a M. kir. Posta szükségletének emelkedése, amely az 1939. évben egymaga kb. 15 vagonos többletet jelentett, képez számbajövő tényezőt. Összefüggésbe hozható azonban a kereslet ugrásszerű emelkedése a mult évben megindult háborúval is.

Kereskedői körökben ma valóságos áruéhség mutatkozik. Ez nehéz feladat elé állítja a gyárakat az összetorlódott rendelkezések terminusszerű lebonyolításában. Tényleges áruhiány azonban eddig nem volt észlelhető s annak veszélye nem is fenyeget, csak legfeljebb egyes szállítások lebonyolításában mutatkoznak kisebb-nagyobb eltolódások.

Örvendetes tény az is, hogy apróbb zavaró incidensektől eltekintve — amelyek a szokatlan kemény és hosszú tél által előidézett forgalmi nehézségekben jelentkeztek — nem állott be fennakadás a porcellánárak gyártásában. A nyersanyag-ellátás zavartalan. Különösen ki kell emelnem a német gyárak és bányavállalatok szállítóképességét, melyet egyáltalán nem befolyásolt a háborús helyzet.

Végül rá kívánunk mutatni arra is, hogy az 1939. évi kivitelünkben szerephez jutnak már a porcellán háztartási áruk is. Egyelőre nem sokról, kb. 2 és ½ vagon kiviteléről van szó, de remény van arra, hogy a következő években kivitelünk tovább fog emelkedni.

Ami az árakat és az eladási feltételeket illeti, azok az 1938. évi árakkal szemben változást nem mutatnak. A gyártási költségek azonban különösen az utóbbi hónapokban oly rendkívüli mértékben emelkedtek, hogy a jelenlegi árak feltétlenül korrektúrára szorulnak. Itt megint hangsúlyozandó, hogy a németországi nyersanyagok és gyártási segédanyagok árai — az aranypreparátumok árától eltekintve — változatlanok. Lényegesen drágultak azonban az üzemfenntartást szolgáló egyes belföldi anyagok, így különösen a faárak, csomagolóanyagok, olajok, zsiradékok, bőrárak. További drágulási tényezőt jelent az egyes gyártási és segédanyagok forgalmi adójának felemeléséből származó többletkiadás. Legsúlyosabb azonban a munkabéreknek az 1938. év átlagához viszonyított 15—20%-os emelkedés. Ez a drágulási folyamat elkerülhetetlenül

érezettni fogja hatását a porcellánárak további áralakulásánál.

Majd *Bárdos-Féltoronyi Zoltán*nak a *kőedényipar* helyzetéről szóló jelentését hallgatta meg a szakosztály.

Még 1939. év elején *kőedényiparunk* 43 különböző országba szállította termelvényeit, a világnak úgyszólván minden országát felkereste kereskedelmi hálózatunk és igen biztató körülmények között még a legmagasabb igényű országok vevőközönségét is megelégedésre tudta kiszolgálni.

Egyik-másik iparvállalat kapacitását is növelte, hogy a nagyobbodó belföldi szükségletet ki tudja elégíteni és exportkötelezettségének eleget tudjon tenni.

Hazánk exportpiacai közül a háborús időszakban is megmaradt a Balkán két országa: Románia és Jugoszlávia, ahol egyrészt az alacsonyabb életmód, másrészt mindkét ország belföldi ipara és ezeknek az iparoknak védelmére létesített magas vámok csak nyomott árakon adtak lehetőséget az export fenntartására.

A békeidők legnagyobb fogyasztója szinte korlátlan mennyiségben a Levante volt. Csak másodsorban jöttek figyelembe a francia és angol gyarmatok, de szépen fejlődött exportunk az északi államok felé is. Különösképen Svédországot kell megemlítenünk, amely fejlett belföldi iparának ellenére is megfelelő mennyiségben vett át tőlünk saniter-cikkeket. Amerikáról is meg kell emlékezni, amellyel összeköttetésünk reményteljesen fejlődött, azonban a múlt év szeptember óta bekövetkezett fuvardíjemelések, költségek és biztosítási díjak a fejlődésnek gátat emeltek. Meg kell említenünk még Törökországot is, amely kerámiai árúban hosszú évekre visszamenőleg Németországból fedezte szükségletét, most nagy hajlandóságot mutat arra, hogy szükségleteit tőlünk szerezzze be, azonban megfelelő fizetési egyezmények és kompenzációs biztosítékok hiányában a kivitel nem jöhet létre. Tekintélyes piac volt India is emelkedő irányú árkeresletével, amely azonban a szeptemberi háború kitörése óta úgyszólván teljesen elmaradt. Francia-Marokkó, Tunisz, Algír nagy mennyiségben képes árut átvenni, képviselőink megfelelő munkássága útján mind nagyobb mennyiségben helyeztünk el itt is árut. Érdekes és értékes piacként jelentkezett Délafrika, amely az angol gyarmatok közül talán első helyet foglalta volna el és a nagy távolság ellenére is a nyomott levantei árakkal szemben megfelelőnek volt mondható. Délamerikát, illetve Argentína, Uruguay és Peru országoknak külön fejezetet kell szentelnem, amikor rámutatok arra, hogy ezeknek az országoknak felvevőképessége, fizetési készsége, ideálisnak mondható s ha a háborús helyzet nem akadályoz meg munkásságunkban, igen jelentős forgalmat tudunk volna lebonyolítani. Ezekkel a piacokkal való összeköttetés annál kellemesebb volt, mert az olasz hadüzenet napjái minden további nélkül hajlandók voltak előszámla alapján teljes összegű dollárakkreditívet nyújtani.

Majd *Fedák István dr.* az *öblösüvegárak* 1939. évi piaci helyzetéről szóló ismertetését olvasta fel:

A magyar öblösüvegárak belföldi értékesítését befolyásolták mindazok a jelenségek, amelyek a magyar piac helyzetére hatással voltak. Az ipari konjunktúra folytán megnövekedett vásárlóerő a keresletet nagymértékben megnövelte.

A szállítások a múlt év azonos időszakához képest nagymértékben emelkedtek és a kereslet folytán a termelő gyárak racionális rendelkezésekkel való ellátása lehetőségek bizonyult. A forgalom a megelőző év első öt hónapjával szemben kétszeresére emelkedett s minden remény megvan arra, hogy a vásárlási kedv nem fog hanyatlani. Az árak az idevonatkozó rendelkezések értelmében rögzítve voltak, így áremelkedés a piacon ezideig nem állott be annak ellenére, hogy egyes nyersanyagárak drágultak és a munkabérek emelkedtek.

A vagonhiány miatt a szállításban több ízben zavar állott elő s ez a piaci szükséglet folytatólagos ellátásában zökkenőket idézett elő.

A gyárak nyersanyagellátása kielégítő volt. Külföldi eredetű nyersanyagok egyébként csak Németországból hoztak be.

Az üvegárak exportja a háborús zavarok, valamint Olaszországnak a háborúba való beavatkozása következtében majdnem teljes egészében lehetlenné vált. Nyitott exportpiacnak ma már csak Jugoszlávia, Bulgária, Görögország és Törökország, tehát a Balkán államok nevezhetők. A magyar öblösüvegárak fontosabb és legjövődélmezőbb exportpiacai Anglia és dominiumai, a tengerentúli államok, valamint a Közelkelet voltak. Ideirányuló kivitelünk azonban a blokád-intézkedések miatt mindinkább lehetlenné vált. A háború kezdetén még a hajótér és biztosítási drágulás az árak emelésével némileg kompenzálható volt, azonban a blokádnak mindinkább szigorító intézkedései a kivittelt megbénítják. Olaszország beavatkozásával pedig a magyar kivitel tengeri szállításának utolsó lehetősége is megszűnt. Számítani kell tehát arra, hogy a háború befejezéséig az öblösüvegipar exportja szünetelni fog.

Végül *Gulden Gyula dr.* megállapítja, hogy a nyugati államokba (Anglia, Franciaország, Hollandia, Belgium és Svájc) irányuló export az elmúlt év folyamán vagy teljesen leállt, vagy csak lényegtelen volt. Ezzel szemben az Egyesült Államokbeli export megtöbbszöröződött és olaszországi kivitelünk is lényegesen emelkedett. A Balkán felé csak Jugoszláviába volt export, mégpedig emelkedő tendencia mellett. Olaszország háborúbalépésének következményei a jövőt illetőleg még ma nem tekinthetők át.

Ami a keresletet illeti, öröndetes jelenség volt a jobb, költségesebb árukategóriák iránti érdeklődés növekedése.

A gyártási költségek az utóbbi két esztendőben lényegesen megnövekedtek. A forgalom párhuzamos növekedése azonban mégis lehetővé tette azt, hogy az árnívó változatlan maradjon. A forgalomnak esetleges csökkenése azonban e téren feltétlenül súlyosan érezettné hatását, vagy érzékeny veszteségekre vezetne, vagy pedig az árak emelésére.

Ezekután a szakosztály áttért az üveghulladék, az üvegagyag és agyagipari termékek 1939. évi végleges egységértékeinek a megállapítására.

M. kir. Központi Statisztikai Hivatal.

Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Elismerés. — *Reconnaissance de mérites.* A magyar királyi honvédelmi miniszter Budapesten 1940. évi október hó 7-én kelt elhatározásával *Farkasfalvy Sándor* dr. miniszteri tanácsosnak, *Thirring Lajos* dr. miniszteri titkárnak, *Barsy Gyula* dr. miniszteri fogalmazónak és *Fogarasi Zoltán* dr. statisztikai ellenőrnek az 1939. évi népösszeírással és a népösszeírás alapján elkészített népmozgalmi nyilvántartások ellenőrzésével kapcsolatos munkák során kifejtett és a honvédelmi igazgatás szem-

pontjából igen értékes és eredményes tevékenységéért elismerését fejezte ki.

A magyar királyi pénzügyminiszter Budapesten 1940. évi szeptember hó 17-én kelt elhatározásával *Ghimessy László* dr. miniszteri fogalmazónak a magyar királyi pénzügyminisztérium VI. főosztályában több mint két és fél éven át lelkiismeretességgel és nagy hozzáértéssel kifejtett szolgálataért elismerését fejezte ki.

Összefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

1940. október havi adatok. — *Chiffres d' octobre 1940.*

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel.

Gazdasági jelzőtábla.

Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Voici les données d'octobre 1940:

Sur le territoire d'avant la 2e Sentence de Vienne, il y eut 6.210 nouveaux mariages (6,7 pour 1.000 habitants), 18.082 naissances vivantes (19,6 pour 1.000) et 10.952 décès (11,9 pour 1.000), et l'accroissement naturel de la population y a été de 1.130, soit 7,7 pour 1.000 habitants. Sans la Subcarpathie, les chiffres montrent, par rapport à octobre précédent, une forte régression pour la nuptialité et un léger accroissement pour la natalité et la mortalité. Sur le territoire agrandi du fait de la 1re Sentence de Vienne, la nuptialité a représenté 6,8‰, la natalité, 19,1‰, la mortalité 11,7‰, contre respectivement 8,8‰, 18,9‰ et 12,6‰ en octobre précédent, et l'accroissement naturel (7,4‰) a progressé par rapport à ce mois-là (6,3‰).

Le nombre des chômeurs appartenant aux syndicats ouvriers a été de 9.570, soit 6,8% de plus qu'en septembre dernier et 16,5% de moins qu'en octobre précédent. Le chômage a grandi dans le Bâtiment (+101,2%), dans l'industrie du cuir (+70,6%), dans l'Alimentation (+16,9%), dans l'industrie polygraphique (+18,0%), dans la sidérurgie (+1,9%) et dans l'industrie du bois (+0,1%). Il a diminué chez les travailleurs intellectuels (—5,6%), dans l'industrie de l'habillement (—28,4%) et dans la catégorie „autres industries“ (—6,8%).

La production de houille a été de 849,8 mille q, fléchissant de 13,3% par rapport à septembre et de 18,1% par rapport à octobre précédent. Celle de lignite (6.922 mille q) a baissé en comparaison de ces mois, respectivement 19,5% et de 25,3%.

La production du sucre a été de 879,9 mille q, 10,1% de plus qu'en octobre précédent. Celle de courant électrique, augmentant pour des causes saisonnières, a représenté 41,8 millions de kWh (+12,3% par rapport à septembre dernier, +12,3% par rapport à octobre de l'année précédente).

Le trafic ferroviaire, accusant une progression, s'est élevé à 2,9 millions de tonnes pour les marchandises en petite vitesse, dépassant sous ce rapport de 33,5% le chiffre du mois précédent et de 4,3% celui d'octobre de l'année dernière.

Le trafic-voyageurs a été de 9,4 millions (+52 mille et +105 mille comparativement à ces deux mois-là).

Le trafic postal a grandi. Le nombre des correspondances, quoique baissant de 1,4% par rapport à septembre précédent, a monte de 24,9% par rapport à octobre de l'année dernière. Le nombre des mandats-poste a augmenté de 15,9%; leur montant, de 23%. On constate pour le nombre des télégrammes un accroissement de 13,6%; pour celui des conversations téléphoniques locales de Budapest, une régression de 1,3%. Le nombre des

postes téléphoniques principaux a monté de 13'1% en un an. Celui des usagers de la Radio s'est élevé à 579.820, progressant de 5'7% depuis fin septembre et de 21'6% en un an.

L'indice des prix de gros était à la fin d'octobre de 107'0; en un an, il s'est élevé de 22'3%. L'indice de la catégorie „agriculture et élevage“ a monté en un an de 42'7%; celui de la catégorie „matières nécessaires à l'industrie et produits industriels“ s'est élevé dans le même temps de 11'6%. L'augmentation, par rapport à septembre dernier, de l'indice de la catégorie „produits d'origine animale“ tenait surtout à la hausse de la viande. L'indice des produits d'origine végétale a, grâce à la baisse du prix du maïs, diminué de 1'6 point; celui des denrées coloniales n'a pas changé, ces denrées ayant été taxées; celui des produits industriels et l'indice des matières premières ont monté le premier de 0'6 point, le second de 0'5 point. De sorte qu'entre le niveau des prix des produits de l'agriculture et de l'élevage et celui des prix industriels, il y eut au profit des premiers, une disparité de 3'4%.

L'indice du coût de la vie, en n'y comprenant pas le loyer, s'est élevé à 127'2, contre 120'5 au mois précédent et 107'2 un an auparavant. En un an, il a monté de 18'6%. Par rapport au mois précédent, le coût des objets d'alimentation, de l'habillement, du chauffage et de l'éclairage ont augmenté.

D'après la Banque Nationale de Hongrie, la circulation des billets de banque a monté à 1.378'6 millions de pengős. Le Portefeuille-effets montrant un dégonflement, a représenté 688'8 millions. L'encaisse métallique a été de 164'1 millions, soit 1'6% de moins qu'au mois précédent et 20'8% de moins qu'un an auparavant.

En un mois, les dépôts d'épargne ont grandi de 12'6 millions de pengős; les dépôts sur comptes courants, de 23'5 millions. Le total des dépôts en banque a monté de 2'2% en un mois et de 13'6% en un an.

A la Bourse de Budapest, le niveau des cours baissait, ce qui a diminué l'indice d'actions, de 101'8 au mois précédent, à 96'2. Un an auparavant, cet indice était à 108'2. Le nombre des actions vendues a été de 80 mille (contre 59'9 mille au mois précédent), montant de 33'5% par rapport à septembre dernier et diminuant en un an de 33'8%. Le montant des livraisons et des réceptions, accusant par rapport à septembre une progression de 0'6 million de pengős, a été de 6'2 millions.

Les passifs des concordats privés et judiciaires, inférieures à ceux du mois précédent, ont été de 134 mille p. — Des lettres de change nous ne pouvons pas rendre compte, les protêts ayant été sus-

pendus jusqu'au 31 décembre par le gouvernement. Le mouvement des monts-piété, grandissant fort en raison de causes saisonnières, progressa comparativement au mois précédent de 11'7% pour le montant des engagements et de 20'3% pour celui des dégagements.

*

Népmozgalom.

Az 1940. év október havi népmozgalmi főeredményeit az előző év megfelelő adataival veti össze következő kis összeállításunk:

	Az első bécsi döntéssel megnagyobbodott Magyarország		Kárpát-alja	Összesen
	1939 okt.	1940 október		
Házasságkötés	7.563	5.879	331	6.210
" ezer lélekre	8'8	6'8	5'8	6'7
Élveszületés	16.290	16.566	1.516	18.082
" ezer lélekre	18'9	19'1	26'6	19'6
1 éven aluli elhalt	2.003	1.905	311	2.216
" " " " száz				
" élveszületésre	12'3	11'5	20'5	12'3
1—6 éves elhalt	583	477	94	571
7 évnél idősebb elhalt	8.269	7.732	433	8.165
Elhalt összesen	10.855	10.114	838	10.952
" ezer				
" lélekre	12'6	11'7	14'7	11'9
Természetes szaporodás	5.435	6.452	678	7.130
" ezerlélekre	6'3	7'4	11'9	7'7

Az első bécsi döntéssel megnagyobbodott Magyarország területén az előző év megfelelő hónapjához viszonyítva a házasságkötések száma erősen csökkent, amint az már az előző hónapokban is megfigyelhető volt. Az elveszületések száma és aránya ebben a hónapban is kedvezőbb volt, mint egy évvel korábban és kedvezőbb volt a halálozás is. Javult a csecsemő- és gyermekhalálozás és a 7 évnél idősebb elhaltak száma is kisebb, mint 1939 októberében. A természetes szaporulat némileg jobb volt, mint egy évvel korábban.

Kárpátalja házasságkötési és halálozási gyakorisága valamivel gyengébb, elveszületési arányszáma határozottan kedvezőbb volt, mint az ország többi részén. Természetes szaporulata ezúttal is kiváló.

A gyakoribb halálokok közül emelkedés mutatkozik a kanyaró, szamárhurut, vérhas, hörghurut és a gümőkór áldozatainak számánál. Lényegesen kisebb volt a yörhenyben, influenzában, hasi agymázban és tüdőlobban elhaltak száma. Az adatok a következők:

A halálokok megnevezése	Az első bécsi döntéssel meg- nagyobbított Magyarország		Kárpát- alja	Össze- sen
	E l h a l t a k s z á m a			
	1939 okt.	1940 október		
Gümőkór	864	904	39	943
Kanyaró	7	15	2	17
Vörheny	15	6	—	6
Influenza	29	14	1	15
Szamárhurut	15	25	5	30
Roncsoló toroklob	27	27	4	31
Hasi hagymáz	125	51	1	52
Vérhas	86	97	19	116
Agyvérzés-agyguta	611	561	2	563
Szervi szívbaj	602	589	16	605
Tüdőlob	983	640	130	770
Hörghurut	22	96	3	99
Rák és rosszindulatú daganat	897	882	24	906
Gyermekágyi betegség	51	67	5	72
Bélhurut	601	558	107	665

Ezer lélekre az első bécsi döntéssel meg-
nagyobbított területen 1'04 (1939 október 0'95), Kár-
pátalján 0'68, a második bécsi döntés előtti terüle-
ten pedig 1'02 gümőkóros halálozás esett.

Októberi népmozgalmunk országrészek szerint
részletezett főeredményeit mutatja be végül alábbi
összeállításunk:

O r s z á g r é s z	Ház- sá- g- kötés	Élve- szüle- tés	Halá- lozás	Termé- szet- szapo- rodás
a) szám szerint				
I. Kisalföld	708	1.981	1.064	917
II. Dunántúli dombosvidék	936	3.362	2.130	1.232
III. Duna-Tisza köze				
a) Budapest nélkül	1.190	2.443	1.486	957
b) Budapesttel együtt	2.119	3.900	2.784	1.116
IV. Tiszántúl	1.218	4.674	2.602	2.072
V. Északi dombosvidék	898	2.649	1.534	1.115
VI. Kárpátalja	331	1.516	838	678
Magyarország összesen:	6.210	18.082	10.952	7.130
b) ezer lélekre				
I. Kisalföld	7'4	20'8	11'2	9'6
II. Dunántúli dombosvidék	5'1	18'4	11'7	6'7
III. Duna-Tisza köze				
a) Budapest nélkül	8'0	16'4	10'0	6'4
b) Budapesttel együtt	8'8	16'2	11'6	4'6
IV. Tiszántúl	5'7	21'7	12'1	9'6
V. Északi dombosvidék	6'8	20'0	11'6	8'4
VI. Kárpátalja	5'8	26'6	14'7	11'9
Magyarország összesen:	6'7	19'6	11'9	7'7

Munkapiac.

A munkapiac helyzete október hónapban fő-
ként az építkezési tevékenység csökkenésének idény-
szerű behatására az előző hónaphoz mérten rom-
lott. A kimutatott szakszervezeti munkanélküliek

száma 9.570 volt, 607-tel (+ 6'8%) több, mint szeptemberben. A munkanélküliek számában kimutatott emelkedés majdnem kizárólag vidéki munkanélküliekre esett. Amíg ugyanis Budapesten a munkanélküliek száma alig emelkedett, addig a vidéki munkanélküliek száma az előző hónappal szemben 604-gyel (18'4%) nőtt. Az október végén kimutatott 9.570 munkanélküliből 8.108 (84'7%) férfi, 1.462 (15'3%) pedig nő volt. Az előző hónappal szemben a férfi munkanélküliek száma 680-nal (+ 9'2%) több, a női munkanélküliek száma 73-mal (— 4'7%) kevesebb.

A munkanélküliek számában beállott időközi változásokat foglalkozási ágak szerint vizsgálva, emelkedett a munkanélküliség az építkezési iparban (+ 101'2%), a bőriparban (+ 70'6%), az élelmezési iparban (+ 16'9%), a sokszorosító iparban (+ 18'0%), a vasiparban (+ 1'9%) és a faiparban (+ 0'1%). Csökkent viszont a nyilvántartott munkanélküliek száma a szellemi munkásoknál (— 5'6%), a ruházati iparban (— 28'4%) s végül az egyéb iparban (— 6'8%).

Termelés.

Széntermelésünk a tárgyalt hóban a kényszerű üzemszünetelések következtében hanyatlott. A kőszén termelése a szeptember havi 979'6 ezer q-hoz képest októberben csak 849'8 ezer q volt, a csökkenés 13'3%, s a tavalyinál 187'4 ezer q-val (— 18'1%) kevesebb. A barnaszéntermelés október hóban 6.922 ezer q-ra rúgott, ez 1.679'8 ezer q-val (— 19'5%) volt kevesebb, mint az előző hóban s 2.348'3 ezer q-val (— 25'3%) kevesebb, mint az előző év ugyanezen havában.

A termelt szesz október hónapban 15 ezer hl-t tett, szemben az előző havi 3 ezer hl-rel és az előző évi 15'3 ezer hl-rel.

Cukortermelésünk az őszi feldolgozási idényben kedvezően alakult. Október hónapban a gyárak termelése már 879'9 ezer q-ra rúgott, míg az előző havi termelés 4'7 ezer q-t, az egy év előtti 799'0 ezer q-t jelentett. Ez utóbbihoz képest a tárgyalt hónap cukortermelése 10'1%-kal magasabb.

Budapest székesfőváros elektromosáramtermelése főleg évszaki hatásokra erősen emelkedett. A termelt áram mennyisége 41'8 millió kwó-t tett, 4'6 millió kwó-val (+ 12'3%) többet, mint az előző hóban és ugyancsak 4'6 millió kwó-val többet, mint egy év előtt. A motórikus célra elosztott áram mennyisége az előző hónaphoz képest 0'6%-kal hanyatlott, azonban a múlt évit így is 11'9%-kal felülmúlta. A magánvilágításra elosztott áram mennyisége 8'9%-kal több volt, mint egy év előtt. Az elektromosáramfogyasztók száma október végén 290.798-ra rúgott. Ez a szám az előző hónapinál 2.540-nel (+ 0'9%), az egy év előttinél 15.093-mal (+ 5'5%) több.

Közlekedés.

Vasúti forgalom. A *teheráruforgalom* október hónapban az előző hónaphoz viszonyítva 737 ezer tonnával 2.937 ezer tonnára növekedett. Októberben éri el mindig a csúcspontot a vasutak teherforgalma, s a rendkívüli viszonyoknak tulajdonítható, hogy az előző év hasonló hónapjához képest csak 4'3%-os növekedés jelentkezett. Az *áru-tonnakilóméterek* száma 421'8 millió kilométer volt, ami az előző év hasonló hónapjához képest 12'3%-os emelkedést jelent. A *megrakott teherkocsik* száma 195.506 volt és 2'6%-kal haladta túl a múlt év ugyanezen hónapjának eredményét. Az *utasforgalom* októberben 9'4 millióra rúgott, s 52 ezerrel emelkedett az elmúlt hónap és 105 ezerrel az előző év hasonló hónapja fölé (+ 0'6%, + 1'1%). Az *utaskilóméterek* hossza október hónapban 293 millió kilométert tett, ami a tavalyi október havi eredményhez képest 11'5%-os növekedést mutat.

Postaforgalom. Október hó folyamán a postaforgalom emelkedése tovább folytatódott, csupán a *levélküldemények* számánál látunk némi visszaesést. Itt ugyanis az előző hónaphoz képest 1'4%-os csökkenés következett be, az október havi 64'9 millió darab levélküldemény azonban 24'9%-kal volt több, mint az előző év hasonló hónapjában. Az 1'5 millió darabot kitevő *csomagküldemények* száma az előző hónapot 17'2%-kal, az előző év október havát pedig 24'3%-kal múlta felül. Az október hóban küldött csomagok száma ez évben a maximumot érte el. A *postautalványok* száma októberben 6'6%-kal nőtt az előző évi október hónappal szemben. Az 1'4 millió darabot kitevő október havi postautalványok száma ez évben a legnagyobb. A *postautalványok értékösszege* még nagyobb emelkedést mutat, szeptemberrel szemben 23%-os, az elmúlt év októberével szemben pedig 34'3%-os növekedés észlelhető. A postautalványon küldött pénz összege 116'4 millió P volt. A *táviratok* darabszáma a szeptember havi csökkenés után ismét emelkedő tendenciát mutat, amennyiben úgy az előző hónappal, mint az előző év hasonló hónapjával összehasonlítva jelentékenyen emelkedett (+ 13'6%, + 28'2%). A *budapesti helyi beszélgetések* száma ez év októberében 12'8 millió volt, 1'3%-kal kevesebb, mint szeptemberben, de 4'9%-kal több, mint az előző év októberében. A *helyközi beszélgetéseknél* azonban már mind a szeptemberi, mind pedig az egy évvel ezelőtti október havi állapothoz képest emelkedés jelentkezik (+ 4'2%, + 28'5%). A *távbeszélő főállomások* száma októberben 148.519-re emelkedett. 1940 szeptemberhez képest 1'1%, 1939 októberhez képest pedig 13'1% növekedés állapítható meg. A *rádióvevőberendezések számának* az év eleje óta tartó állandó emelkedése tovább folytatódott. Október hó végén Ma-

gyarországon már 579.820 rádióvevőengedélyest tartottak nyilván, tehát egy hónap alatt 31.087-tel emelkedett ez előfizetők száma (5'7%). A magyarországi rádióvevőengedélyesek számának körülbelül 30%-a Budapestre esik, ahol ez év októberében 173.107 engedélyes hallgatta a rádiót, 1%-kal több, mint szeptemberben és 14'9%-kal több, mint az előző év októberében.

Áralakulás.

Az árszínvonal októberben is emelkedett. Az átlagos nagykereskedelmi árindex október végén 107'0-en állott s 1'3 ponttal volt magasabb, mint az előző hónapban. Egy év leforgása alatt az index 19'5 ponttal (22'3%) nőtt meg, az év eleje óta pedig az árnívó duzzadása 15'3 pontot (16'7%) tesz. Az emelkedés úgy a mezőgazdasági, mint az ipari árnívóra egyaránt kiterjedt, bár az agrárcikkek drágulása erősebb ütemű, mint az iparcikkeké. A *mezőgazdaság és állattenyésztés* csoportindexe a szeptember hó végi 105'9-es állásáról október hó végére 108'3-re szökött fel, az *ipari anyagok és termékek* csoportindexe egy hó alatt viszont 105'1-ről mindössze 105'5-re nőtt. Egy év alatt a növekedés az agrárcikkek árnívójában 42'7%, az iparcikkekében 11'6%. A mezőgazdasági árnívón belül az áralakulás a tárgyalt hóban sem volt egyöntetű. Október hónapban az *állati eredetű termékek* árnívója a húsarak drágulása folytán 11'3 ponttal 98'6 pontra emelkedett, a *növényi eredetű termékeké* viszont, főleg a tengeri árának csökkenése következtében, 114'4-ről 112'8-re hanyatlott. A két mezőgazdasági termelési csoport árszintje egy év leforgása alatt az elsónél 47'6%, a másodikonál 41'0% emelkedést mutat. A *mezőgazdasági ipar* termékeinek csoportindexe egy hó leforgása alatt 104'6-ről 106'6-re emelkedett, míg egy év előtt 93'8-en állott. A *gyarmatárúk* csoportindexe október végén szeptemberhez képest változatlanul 259'4-en áll s az előző évinél 17'4 ponttal (7'2%) magasabb. Az ipari árszínvonal fő komponensei közül a *nyersanyagok* indexe október hónapban mindössze 0'5 ponttal, a *gyártmányok* indexe 0'6 ponttal emelkedett. Az előző év október havához mérve az ipari nyersanyagok indexe 6'6 ponttal (6'3%), az ipari gyártmányok indexe pedig 10'9 ponttal (11'7%) állott magasabban.

A mezőgazdasági áraknak az ipari készárúkhhoz 1929 = 100 alapon mért diszparitása a tárgyalt hóban 4'3% az agrártermékek javára. Egy év előtt még 18'3% diszparitás mutatkozott az ipari gyártmányok javára.

Megélhetési költségek. A közszükségleti cikkek a kiskereskedelmi forgalomban október hó folyamán általában drágultak s így a létfenntartási költségek is tovább emelkedtek. A Központi Statisztikai Hivatal *létfenntartási költségindexe lakbér nélkül*

Gazdasági jelzőtábla.*)

M e g n e v e z é s	Egység	1938	1939	1 9 3 9								
		átlag ¹⁾ <i>Moyennes</i> ¹⁾		május <i>Mai</i>	június <i>Juin</i>	július <i>Juillet</i>	aug. <i>Août</i>	szept. <i>Sept.</i>	október <i>Octobre</i>	nov. <i>Nov.</i>	dec. <i>Déc.</i>	
Népmozgalom. ²⁾												
1	Házasságkötés	szám	7.277	6.439	9.591	5.476	4.611	6.630	6.557	7.563	11.326	7.639
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	8·6	7·8	11·1	6·6	5·4	7·7	7·9	8·8	13·6	8·9
3	Élveszületés	"	16.199	16.419	16.490	15.243	15.511	16.961	17.966	16.290	15.035	14.555
4	Élveszületés 1000 lélekre	"	19·1	19·8	19·2	18·4	18·0	19·7	21·6	18·9	18·1	16·9
5	Halálozás	"	11.454	12.445	10.973	10.382	10.312	10.096	9.879	10.855	9.900	10.998
6	Halálozás 1000 lélekre	"	13·5	15·0	12·8	12·5	12·0	11·7	11·9	12·6	11·9	12·8
7	Egy éven aluli elhalt	"	2.039	2.459	1.872	1.917	2.030	2.247	2.190	2.003	1.601	1.740
8	Egy éven aluli elhalt 100 élveszülöttre	"	12·6	15·0	11·4	12·6	13·0	13·2	12·2	12·3	10·6	12·0
9	Gümőkórban elhalt	"	1.114	1.464	1.344	1.101	1.004	810	791	864	837	897
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	1·32	1·76	1·56	1·33	1·17	0·94	0·95	1·00	1·01	1·04
11	Természetes szaporodás	"	4.745	3.974	5.517	4.861	5.199	6.865	8.087	5.435	5.135	3.557
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	5·6	4·8	6·4	5·9	6·0	8·0	9·7	6·3	6·2	4·1
13	Kivándorolt	"	179	191	190	133	218	192	22	212	207	212
14	Visszavándorolt	"	16	13	30	30	8	25	9	19	8	14
Munkapiac.												
15	Társadalombiztosító szervek taglétszáma	1.000	—	1.232·6	1.273·5	1.214·5	1.242·7	1.273·7	1.265·0	1.302·2	1.325·2	1.224·6
Ebből:												
16	Férfi	"	—	830·7	860·1	814·8	841·0	864·9	857·2	882·8	894·9	810·0
17	Nő	"	—	401·9	413·4	399·7	401·7	408·8	407·8	419·4	430·3	414·6
Munkánélküli:												
18	Szociáldem. szakszervezeti összesen	szám	16.039	19.899	18.664	16.924	15.842	14.064	10.904	10.736	11.054	12.359
19	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	8.909	11.158	10.178	9.304	8.976	8.209	6.225	5.894	5.763	6.220
20	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	867	884	807	842	827	726	732	722	769	774
21	Szakszervezeti munkánélküli együtt	"	16.906	20.783	19.471	17.766	16.669	14.790	11.636	11.458	11.823	13.133
Hatósági és ingyenes magánközvetítés:												
22	Munkahely	szám	17.743	18.652	19.447	19.726	19.206	21.920	19.040	20.531	17.283	13.534
23	Munkakereső	"	48.348	53.795	50.046	46.876	44.846	42.670	41.712	44.834	43.799	41.811
24	100 munkahelyre esett munkakereső	"	282	288	257	238	233	195	219	218	253	308
25	Munkaközvetítés	"	13.702	14.579	14.810	15.355	14.935	15.608	13.026	15.488	13.537	11.160
26	100 munkahelyre esett közvetítés	"	77·8	78·2	76·2	77·8	77·8	71·2	68·4	75·4	78·3	82·4
Felajánlott órabérek:												
27	Bádogos	Pengő	0·66	0·62	0·62	0·65	0·62	0·69	0·74	0·74	0·75	0·71
28	Asztalos	"	0·58	0·53	0·56	0·57	0·59	0·61	0·61	0·68	0·60	0·62
29	Szabó	"	0·67	0·66	0·64	0·62	0·66	0·76	0·68	0·69	0·71	0·75
30	Kőműves	"	0·81	0·78	0·78	0·78	0·79	0·79	0·86	0·90	.	.
31	Napszámos	"	0·45	0·40	0·42	0·48	0·46	0·44	0·47	0·48	0·50	0·46
32	Gyári munkásnő	"	0·29	0·27	0·29	0·30	0·29	0·29	0·29	0·33	0·30	0·28
33	Napszámosnő	"	0·36	0·35	0·35	0·33	0·37	0·37	0·36	0·40	0·41	0·39
Termelés.												
34	Kőszén	1.000 q	922·5	832·7	907·8	884·1	820·7	980·7	1.028·1	1.037·2	1.023·4	967·3
35	Barnaszén ³⁾	"	7.932·0	6.701·4	6.565·3	6.208·0	6.566·3	7.626·3	8.588·2	9.270·3	9.436·0	8.981·6
36	Vasérc és vassalak ⁴⁾	"	535·8	485·1	598·1	485·9	529·4	592·7	495·3	532·2	617·8	489·3
37	Finomításra való nyers vas	"	341·1	355·5	408·4	337·4	326·0	369·5	286·4	288·5	358·3	344·7
38	Szesz	1.000 hl.	40·4	42·1	46·1	25·2	19·5	31·3	2·2	15·3	49·2	73·1
39	Cukor ⁵⁾	1.000 q	108·6	0·0	0·2	0·0	0·2	0·2	54·5	799·0	447·3	1·9
Budapest Szfőv. Elektromos Művei												
40	Villamosáram ⁴⁾	1.000 kw. óra	33.246	28.809	30.543	29.540	30.113	31.122	34.128	37.213	38.485	38.856
41	Motorikus célra elosztott áram ⁵⁾	"	16.324	15.350	14.157	16.538	16.920	14.502	18.290	19.008	18.958	18.456
42	Magánvilágítási célra elosztott áram ⁵⁾	"	6.183	6.913	5.657	4.964	4.323	1.669	5.638	5.261	6.550	8.359
43	Egyéb célokra elosztott áram ⁵⁾	"	3.992	4.089	4.474	3.414	3.728	168	3.833	4.154	4.585	4.696
44	Elektromosáramfogyasztók	szám	—	274.689	273.914	273.002	273.819	274.034	273.874	275.705	276.389	278.117

*) A közölt adatsorok részletes magyarázata a Magyar Statisztikai Szemle 1932. évi 10. számának mellékletében található. (Gazdaságstatisztikai adatok 1926—32.) — ¹⁾ Az 1939. évi átlagok ideiglenes jellegűek. — ²⁾ 1939 január havától a visszacsatolt felvidéki rész, 1940 január havától Kárpátalja adatai is bennfoglaltatnak. — ³⁾ 1939 január havától a visszacsatolt felvidéki rész termelésével együtt. — ⁴⁾ A vásárolt árammennyiséggel együtt. — ⁵⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása nélkül. — ⁶⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása is bennfoglaltatik.

Tableau économique.*)

1 9 4 0										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	októbr Octobre			
Mouvement de la population.²⁾												
8.922	7.519	7.126	5.940	9.676	6.149	4.506	4.812	4.440	6.210	nombre	Mariages	1
9·7	8·8	7·7	6·7	10·5	6·9	4·9	5·2	5·0	6·7	"	Mariages pour 1000 habitants	2
19.397	18.741	20.628	18.731	18.464	17.092	18.690	19.349	19.953	18.082	"	Nés vivants	3
21·1	21·9	22·4	21·1	20·0	19·2	20·3	21·0	22·4	19·6	"	Nés vivants pour 1000 habitants	4
15.312	14.894	17.509	16.228	13.617	11.591	11.197	11.900	10.301	10.952	"	Décès	5
16·6	17·4	19·0	18·3	14·8	13·0	12·2	12·9	11·6	11·9	"	Décès pour 1000 habitants	6
2.471	2.917	3.851	3.844	2.499	2.115	2.107	2.470	2.219	2.216	"	Décédés au-dessous d'un an	7
12·7	15·6	18·7	20·5	13·5	12·4	11·3	12·8	11·1	12·3	"	Décédés au-dessous d'un an, pour 100 enf. nés viv.	8
1.359	1.288	1.509	1.578	1.655	1.341	1.140	983	843	943	"	Décès par tuberculose	9
1·48	1·50	1·64	1·78	1·80	1·51	1·24	1·07	0·95	1·02	"	Décès par tuberculose pour 1000 habitants	10
4.085	3.847	3.119	2.503	4.847	5.501	7.493	7.449	9.652	7.130	"	Accroissement naturel	11
4·5	4·5	3·4	2·8	5·2	6·2	8·1	8·1	10·8	7·7	"	Accroissement naturel pour 1000 habitants	12
231	174	243	226	157	1	6	—	65	6	"	Émigrés	13
25	15	5	13	15	19	5	1	12	18	"	Émigrés rentrés	14
Marché du travail.												
1.240·8	1.261·3	1.246·2	1.331·4	1.364·6	1.341·6	1.301·7	1.311·1	1.308·8	.	1.000	Nombre des membr. des caiss. d'assur. soc	15
Dont.												
817·5	834·0	816·6	881·0	902·2	881·8	852·8	857·1	865·2	.	"	Sexe masc.	16
423·3	427·3	429·6	450·4	462·4	459·8	448·9	454·0	443·6	.	"	Sexe fémin.	17
Chômeurs:												
13.091	15.367	15.365	13.089	11.232	8.527	7.574	7.210	8.425	9.028	nombre	Aux syndicats soc.-démocrates de Hongrie	18
6.746	7.773	8.678	6.783	6.656	5.726	5.017	4.791	5.137	5.136	"	Aux syndicats soc.-démocrates de Budapest	19
788	729	636	569	565	492	431	441	538	542	"	Aux syndicats chr. soc. de Budapest	20
13.879	16.096	16.001	13.658	11.797	9.019	8.005	7.651	8.963	9.570	"	Chômeurs syndiqués au total	21
Bureaux de placem., offic. et privés grat.:												
15.074	17.010	17.278	23.025	20.494	20.220	23.045	20.337	19.323	17.504	nombre	Offres d'emploi	22
46.767	48.239	47.028	48.955	42.826	40.396	40.641	37.894	40.243	42.872	"	Demandes d'emploi	23
310	283	272	213	209	199	176	186	207	244	"	Demandes pour 100 offres d'emploi	24
12.220	13.168	12.993	17.393	15.286	14.244	17.064	15.741	15.545	15.431	"	Placements	25
81·1	77·4	75·2	75·5	74·5	70·4	74·0	77·4	80·4	82·4	"	Placem. pour 100 offres d'emploi	26
Salaires horaires offerts:												
0·70	0·72	0·77	0·77	0·83	0·85	0·85	0·84	0·92	0·91	pengós	Ferblantiers	27
0·57	0·61	0·63	0·66	0·70	0·69	0·77	0·75	0·73	0·69	"	Menuisiers	28
0·80	0·75	0·71	0·61	0·75	0·71	0·78	0·85	0·82	0·79	"	Tailleurs	29
0·82	0·86	0·92	0·81	0·97	0·93	0·91	0·93	0·98	0·95	"	Maçons	30
0·55	0·57	0·54	0·47	0·53	0·53	0·52	0·51	0·51	0·57	"	Journaliers	31
0·30	0·30	0·30	0·36	0·36	0·38	0·33	0·33	0·41	0·35	"	Ouvrières de fabrique	32
0·41	0·35	0·44	0·40	0·41	—	0·41	0·43	0·44	0·50	"	Journalières	33
Production.												
1.050·8	977·9	982·8	1.138·7	968·7	977·3	1.073·2	1.026·4	979·6	849·8	1.000 q	Houille	34
9.601·5	8.932·4	9.197·0	9.117·9	8.118·8	7.990·2	8.256·4	8.212·9	8.601·8	6.922·0	"	Lignite ³⁾	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	"	Minerai de fer et scorie de fer ³⁾	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	"	Fonte à affiner	37
59·8	53·2	41·9	43·4	43·0	48·6	21·6	8·2	3·0	15·0	1.000 hl	Alcool	38
0·0	0·0	0·0	0·0	—	—	0·0	1·0	4·7	879·9	1.000 q	Sucre ³⁾	39
Usines Electr. de la V. de Budapest:												
40.767	36.731	36.780	37.156	34.617	32.600	34.169	35.150	37.218	41.783	1.000 kWh	Energie électrique ⁴⁾	40
17.569	19.391	17.918	19.009	20.821	19.375	18.137	20.128	21.292	21.156	"	Energie él. distr. comme force motrice ⁵⁾	41
8.710	9.620	8.691	7.369	6.769	5.946	4.868	1.843	6.794	5.732	"	Energie él. distr. pour l'éclairage privé ⁶⁾	42
4.691	5.039	4.414	4.263	4.316	3.998	4.071	3·893	4.002	4.047	"	Energie él. distribuée à d'autres fins ⁶⁾	43
279.856	282.592	283.638	283.582	284.392	285.027	285.495	286.619	288.258	290.798	nombre	Consommateurs d'énergie électrique	44

*) Pour l'explication détaillée des séries de données ci-dessous, voir le supplément du no d'oct. 1932 de cette Revue (Données de statistique économique de Hongrie, 1926—1932). — ¹⁾ Pour 1939, moyennes provisoires. — ²⁾ Y compris à partir de janv. 1939, la zone nord reconquise, et à partir de janv. 1940, la Subcarpathie. — ³⁾ A partir de janv. 1939, y compr. le territoire septentr. rétrocedé. — ⁴⁾ Y compr. le courant acheté. — ⁵⁾ Sans les villes situées aux environs de Budapest. — ⁶⁾ Y compris les villes situées aux environs de Budapest.

Megnevezés	Egység	1938	1939	1 9 3 9								
		átlag ¹⁾ Moyennes ¹⁾		május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	
Kereskedelem és közlekedés.												
Külkereskedelem:												
45	Behozatal összesen	1,000.000 P	34·2	40·7	40·7	42·0	40·0	42·8	30·0	37·8	44·6	50·6
E b b ő l :												
46	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	774·5	490·0	509·7	506·0	398·5	396·6	129·0	208·2	315·5	507·1
47	Szén	1.000 P	3.660	2.622	2.978	3.310	2.431	2.579	784	1.219	2.011	3.383
48	Papiros és papirosárak	1.000 q	437·2	643·0	555·6	651·5	533·3	573·9	464·9	549·6	554·5	702·5
49	Nyers pamut	1.000 P	1.236	1.889	1.661	1.829	1.512	1.682	1.393	1.644	1.724	2.068
50	Gépek és készülékek	q	52.130	73.003	70.763	58.674	79.474	74.425	49.344	104.068	118.889	120.071
51	Nyers bőr	1.000 P	1.771	2.347	2.200	1.907	2.378	2.297	1.698	3.288	3.615	4.065
52	Nyers dohány	q	22.252	22.633	33.328	22.342	25.059	23.473	12.696	11.443	17.129	28.107
53	Selyem és selyemfonál	1.000 P	1.880	1.968	2.738	1.944	2.093	2.046	1.121	1.103	1.645	2.680
54	Ásványolaj	q	5.336	5.107	4.433	4.641	4.216	4.995	5.979	3.848	6.853	8.360
55	Pamutszövet	1.000 P	1.747	1.960	1.654	1.801	1.990	1.899	1.866	1.512	2.857	2.998
56	Kivitel összesen	q	13.170	14.404	17.672	20.597	22.988	21.368	10.162	4.846	8.472	8.003
57	E b b ő l :	1.000 P	1.688	1.667	1.997	2.430	2.600	2.236	1.128	704	1.226	1.169
58	Szarvasmarha	q	1.332	1.580	760	4.642	2.656	1.865	1.640	5.404	366	464
59	Baromfi	1.000 P	540	640	243	2.148	1.039	694	603	2.030	182	268
60	Búza	q	2.011	3.436	2.862	2.929	3.252	3.389	3.871	4.391	5.398	4.639
61	Liszt	1.000 P	720	1.152	996	1.332	1.028	1.106	1.236	1.512	1.849	1.556
62	Villamos gépek és készülékek	1.000 q	174·5	148·5	215·5	180·0	206·2	199·4	104·7	39·5	80·0	90·5
63	Sertés	1.000 P	1.344	1.301	1.769	1.548	1.794	1.913	997	422	919	1.133
64	Prémibőr, kikészített	q	479	666	531	546	511	538	523	842	1.200	1.210
65	Friss gyümölcs	1.000 P	297	432	372	378	312	385	429	544	715	710
66	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	43·5	50·5	46·8	43·5	48·1	61·1	37·8	52·5	59·5	64·7
E b b ő l :												
67	Szarvasmarha	drb.	4.555	6.220	6.635	11.567	9.741	7.241	6.848	6.497	7.268	7.008
68	Baromfi	1.000 P	1.955	2.682	2.748	4.917	4.150	2.908	2.827	2.553	2.966	2.742
69	Búza	q	21.003	16.865	5.553	6.375	5.573	8.063	8.047	23.520	43.362	42.493
70	Liszt	1.000 P	2.203	2.047	656	767	780	1.129	1.235	3.230	5.051	5.041
71	Villamos gépek és készülékek	1.000 q	363·4	839·9	643·7	437·3	527·5	1.590·9	1.255·8	1.252·0	1.150·1	971·8
72	Sertés	1.000 P	5.692	10.027	6.245	4.416	573·8	22.231	11.497	13.452	13.452	11.838
73	Prémibőr, kikészített	1.000 q	29·3	61·1	63·6	46·7	8·0	3·2	32·2	87·9	106·2	222·7
74	Toll	1.000 P	691	1.349	1.562	1.114	65	35·0	350	1.311	2.336	5.291
75	Friss gyümölcs	q	2.230	1.529	1.019	1.799	1.278	1.927	1.539	1.963	1.845	1.797
76	Sertés	1.000 P	2.122	1.927	1.260	1.788	1.532	2.370	1.876	2.462	2.341	2.304
77	Prémibőr, kikészített	drb.	19.066	31.857	41.695	31.461	32.780	24.172	21.821	27.534	30.580	30.984
78	Baromfi	1.000 P	2.855	5.461	7.042	5.309	5.544	4.082	3.688	5.094	5.552	5.556
79	Búza	q	333	254	330	393	445	459	149	172	148	132
80	Liszt	1.000 P	594	494	572	672	727	815	152	310	295	279
81	Villamos gépek és készülékek	q	11.736	8.629	14.186	5.208	2.976	606	997	440	795	6.730
82	Sertés	1.000 P	881	806	1.437	548	255	54	122	60	90	669
83	Prémibőr, kikészített	q	2.128	2.917	3.489	3.624	2.289	2.737	2.076	2.063	2.673	2.849
84	Toll	1.000 P	1.095	1.453	1.712	1.595	899	1.527	1.180	1.248	1.604	1.827
85	Friss gyümölcs	1.000 q	25·7	48·7	0·4	29·1	146·1	234·4	78·8	45·0	33·6	15·1
86	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1.000 P	819	1.251	18	1.266	5.236	4.772	1.288	653	1.039	526
87	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	+ 9·3	+ 9·7	+ 6·1	+ 1·5	+ 8·1	+ 18·3	+ 7·8	+ 14·7	+ 14·9	+ 14·1
Vasúti forgalom: ^{1) 4)}												
88	Szállított áru ^{2) 3)}	1.000 t.	1.674	1.937	1.780	1.767	1.884	2.371	2.514	2.817	2.485	2.053
89	Árutonna-kilométer ^{2) 3)}	1,000.000 km	217·6	277·3	259·8	230·5	284·2	339·2	350·1	375·6	373·4	315·7
90	Megrakott teherkocsi ²⁾	szám	113.891	139.218	124.519	127.811	138.753	165.829	179.233	190.547	168.865	138.493
91	Szállított utas ²⁾	1.000	6.724·6	8.082·3	8.059·2	8.213·5	8.036·9	8.399·4	8.789·6	9.248·3	8.707·9	9.103·8
92	Utaskilométer ^{2) 3)}	1,000.000 km	203·2	248·3	257·9	254·9	291·0	300·7	314·1	263·1	247·7	273·7

¹⁾ Az 1939. évi átlagok ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az adatok csak fizetőteljesítményekre vonatkoznak. — ³⁾ Az utolsó 13 hónap adatai ideiglenesek. — ⁴⁾ 1938. november havától a visszacsatolt felvidéki rész, 1939. április havától Kárpátalja forgalmával együtt.

1 9 4 0										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	március Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre			
Commerce et transports.												
Commerce extérieur :												
46·3	41·2	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000.000 p	Importations totales	45
Dont :												
313·3	293·9	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 q	Bois bruts et ouvrés	46
2.171	2.174	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Charbon	47
758·5	537·8	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 q	Papier et articles en papier	50
2.344	1.548	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Coton brut	53
64.558	34.697	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Machines et appareils	55
2.174	1.322	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Peaux brutes	57
34.635	21.729	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Tabacs bruts	59
3.531	2.208	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Soie et fils de soie	61
11.210	6.110	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Huile minérale	63
2.922	2.287	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Tissus de coton	65
6.644	7.502	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Exportations totales	66
931	1.163	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Dont :	
369	142	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Bêtes à cornes	68
170	65	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Volaille	70
5.513	4.120	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Froment	72
1.988	1.568	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Farine	74
14·7	6·4	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 q	Machines et appareils électriques	76
231	237	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Porcs	78
1.685	1.812	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Pelletteries apprêtées	80
1.140	1.036	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Oeufs	82
46·0	39·3	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000.000 p	Plumes	84
10.556	7.587	.	.	.	.	.	.	.	.	tête	Fruits frais	86
4.211	3.130	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Excédent des imp. (—) ou des exp. (+)	87
13.834	15.762	.	.	.	.	.	.	.	.	q	Trafic des chemins de fer:^{1) 4)}	
1.693	1.829	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Marchandises transportées ^{2), 3)}	88
436·6	225·0	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 q	Tonnes kilom. ^{2), 3)}	89
5.802	2.224	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Wagons chargés ²⁾	90
87·8	23·2	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 q	Voyageurs transportés ²⁾	91
2.367	514	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p	Voyageurs kilomètres ^{2), 3)}	92
1.432	984	.	.	.	.	.	.	.	.	q		
2.250	1.470	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p		
42.491	29.290	.	.	.	.	.	.	.	.	tête		
7.619	5.111	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p		
49	48	.	.	.	.	.	.	.	.	q		
95	94	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p		
77	—	.	.	.	.	.	.	.	.	q		
10	—	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p		
2.116	1.748	.	.	.	.	.	.	.	.	q		
1.232	978	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p		
13·5	0·6	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 q		
68	38	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000 p		
0·3	1·9	.	.	.	.	.	.	.	.	1,000.000 p		
1.729	1.456	2.174	2.377	2.381	2.384	2.190	2.283	2.200	2.937	1,000 t.		
267·9	231·3	339·7	360·3	352·7	354·5	333·4	345·7	326·4	421·8	1,000.000 km		
118.911	98.993	143.309	162.620	159.577	159.153	144.557	153.087	146.216	195.506	nombre		
8.065·7	6.945·1	8.618·4	8.322·0	9.071·7	9.578·1	8.315·5	8.568·3	9.300·9	9.353·0	1,000		
226·7	195·2	242·3	289·0	290·3	306·5	297·3	306·3	332·5	293·4	1,000.000 km		

¹⁾ Pour 1939, moyennes provisoires. — ²⁾ Les chiffres ne se rapportent qu'au trafic payant. — ³⁾ Pour les 13 derniers mois, chiffres provisoires. — ⁴⁾ A partir de nov. 1938, y compr. le territoire septentr. rétrocédé; à partir d'avril 1939, y compris la Subcarpathie.

M e g n e v e z é s	Egység	1938	1939	1 9 3 9								
		átlag ¹⁾ Moyennes ¹⁾		május Mai	június Juin	julius Juillet	aug. Août	szept. Sept.	okt. Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	
Postaforgalom: ⁴⁾												
93	Levélküldemény ²⁾	1.000 db	42.496	50.666	51.363	45.560	47.237	50.764	52.068	51.949	50.336	62.458
94	Csomagküldemény	"	889·0	1084·4	1.023·5	989·5	1.024·6	1.040·0	1.120·9	1.239·3	1.231·8	1.548·6
95	Postautalvány	1.000 db	908·3	1149·7	1.161·8	1.172·3	1.159·5	1.178·9	1.195·6	1.289·9	1.190·0	1.169·8
96		1.000 P	63.639	76.955	75.535	74.679	76.741	80.970	85.370	86.648	81.304	90.775
97	Távirat	1.000 db	262·4	326·6	331·0	321·4	349·4	412·5	363·5	348·5	333·4	334·9
98	Budapesti helyi beszélgetések	1.000	11.168	11.813	12.060	11.968	11.433	10.425	12.185	12.203	12.612	12.681
99	Helyközi beszélgetés	"	470·2	608·7	648·7	608·3	664·6	717·6	716·1	676·3	657·0	627·8
100	Távbeszélő főállomás	szám	—	—	127.386	127.985	128.637	129.262	130.433	131.372	132.297	133.954
101	Rádióvevőberendezések Magyarországon	"	—	—	468.184	470.334	468.290	467.920	470.930	476.818	488.843	499.368
102	Rádióvevőberendezések Budapesten	"	—	—	149.427	149.303	148.727	148.260	149.239	150.598	154.797	157.538
Áralakulás: ⁵⁾												
Nagykereskedelmi árindex:												
103	Főátlag	1929 = 100	86·8	86·3	85·5	84·9	85·3	86·3	86·5	87·5	88·2	89·2
104	Mezőgazdaság és állattenyésztés termékei	"	73·4	75·2	74·5	73·3	74·3	76·3	75·8	75·9	76·3	77·8
105	Állati eredetű termékek	"	65·6	65·6	64·5	63·8	64·6	66·0	67·4	66·8	68·4	67·7
106	Növényi eredetű termékek	"	76·9	79·5	79·1	77·7	78·8	81·0	79·6	80·0	79·9	82·5
107	Mezőgazdasági ipar termékei	"	103·0	93·9	93·3	92·4	91·5	92·4	92·7	93·8	95·0	95·7
108	Gyarmatárúk	"	122·1	154·8	122·2	122·2	122·2	122·2	122·3	242·0	258·0	258·0
109	Ipari anyagok és termékek	"	93·3	93·1	92·1	92·2	92·4	92·6	93·4	94·5	95·3	96·0
110	Nyersanyagok	"	99·7	101·8	99·4	99·7	99·8	100·4	104·4	105·5	107·2	108·6
111	Gyártmányok	"	92·5	91·7	91·0	91·1	91·3	91·4	91·6	92·9	93·2	93·5
112	Tüzelő anyagok	"	103·8	102·6	102·1	102·0	102·0	101·8	101·6	101·6	101·6	105·0
113	Agrárrolló ³⁾	"	20·6	18·0	18·1	19·5	18·6	16·5	17·2	18·3	18·1	16·8
Megélhetési index:												
114	Összesen lakbérrel	1913 = 100	103·1	101·6	101·1	101·6	101·1	102·3	102·3	102·2	102·0	102·3
115	Összesen lakbér nélkül	"	108·4	106·4	105·7	106·4	105·8	107·3	107·3	107·2	106·9	107·4
116	Élelmezés	"	95·4	92·8	91·6	92·7	91·9	94·3	94·4	94·2	93·8	94·0
117	Ruházat	"	134·9	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3
118	Fűtés, világítás	"	138·1	137·5	138·1	137·7	137·7	136·7	136·4	136·4	136·4	138·5
119	Lakás	"	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3
Nagykereskedelmi árak:												
120	Búza tiszavidéki 78 kg-os	P/q	21·25	20·31	20·50	19·85	19·80	19·95	20·08	20·15	20·30	20·45
121	Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	16·59	14·24	13·50	13·20	14·25	14·10	14·10	14·13	15·03	15·23
122	0-ás liszt	P/kg	0·88	0·37	0·37	0·36	0·36	0·37	0·37	0·38	0·38	0·38
123	2-es ..	"	0·37	0·36	0·36	0·35	0·35	0·36	0·36	0·36	0·36	0·36
124	6-os ..	"	0·31	0·28	0·28	0·27	0·26	0·26	0·27	0·27	0·27	0·28
125	Tengeri, tiszántúli származású	P/q	15·43	17·33	16·75	16·68	18·05	19·58	18·80	19·25	17·25	19·75
126	Marhahús, elsőrendű, hátulja	P/kg	1·59	1·63	1·56	1·61	1·64	1·62	1·71	1·71	1·74	1·76
127	Borjú	P/kg élő súly	0·97	0·84	0·95	0·87	0·83	0·86	0·84	0·81	0·82	0·73
128	Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	1·06	1·07	1·04	1·04	1·06	1·15	1·13	1·16	1·15	1·10
129	Sertézsír	P/kg	1·60	1·55	1·40	1·44	1·46	1·56	1·68	1·68	1·68	1·80
130	Tojás, friss teatojás	P/kg	1·39	1·50	1·17	1·22	1·21	1·39	1·40	1·88	2·40	2·28
131	Borjúbőr	P/kg	1·75	1·73	1·75	1·70	1·70	1·75	1·75	1·75	1·75	1·75
132	Marhabőr	P/kg	1·14	1·26	1·25	1·25	1·25	1·30	1·32	1·32	1·32	1·32
133	Nyers gyapjú A/AA minőségű	"	1·64	1·66	1·60	1·60	1·60	1·60	1·60	1·70	1·90	1·90
134	Nyers pamut, amerikai	"	1·50	1·69	1·60	1·65	1·68	1·58	1·88	1·86	1·92	2·16
135	Barnaszén, hazai	P/q	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22
136	Kőszén, porosz	"	6·80	6·80	6·80	6·80	—	—	—	—	—	—
137	Árpa takarmányozásra I. r.	"	16·87	16·78	16·75	14·68	16·38	16·95	16·80	16·80	17·53	17·73
138	Zab I. r.	"	17·36	20·52	23·—	22·58	18·43	20·35	19·25	19·13	19·33	19·73
139	Burgonya, Ella	"	6·97	8·07	7·75	8·15	8·75	7·90	7·90	7·90	8·—	8·—
140	Maláta	"	28·42	27·1	25·—	25·—	25·—	25·—	29·—	29·—	33·—	37·—
141	Cukor, kocka	"	124·54	106·—	106·—	106·—	106·—	106·—	106·—	106·—	106·—	106·—

¹⁾ Az 1939. évi átlagok ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az ajánlott küldemények is bennfoglaltatnak. — ³⁾ A mezőgazdasági és állattenyésztési termékek és az ipari gyártmányok ára közötti diszparitást jelzi. — ⁴⁾ 1938 november havától a visszacsatolt felvidéki rész, 1939. április havától Kárpátalja forgalmával együtt. — ⁵⁾ Új mérlegelt nagykereskedelmi árindex. — ⁶⁾ Egységes búzakenyérliszt.

1 9 4 0										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	március Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre			
Trafic postal :¹⁾												
50.836	48.809	60.032	52.693	52.759	51.369	58.423	50.366	65.856	64.916	1.000 unités	Correspondances ²⁾	93
1.072·4	968·2	1.121·9	1.094·0	1.104·3	1.058·3	1.146·7	1.131·3	1.314·2	1.540·2	"	Colis	94
1.081·2	1.044·3	1.010·9	1.119·7	1.065·2	1.064·8	1.167·1	1.179·2	1.185·8	1.374·8	1.000 unités	Mandats-poste	95
78.696	82.188	74.472	83.595	83.070	82.046	91.952	99.204	94.616	116.408	1.000 p		
329·1	344·2	368·8	345·3	403·2	381·1	479·7	454·0	393·4	446·8	1.000	Télégrammes	97
12.407	13.932	13.133	13.281	13.361	13.766	12.625	11.940	12.974	12.801	1.000	Conversations locales à Budapest	98
631·0	708·3	695·4	707·7	711·0	693·2	866·4	842·8	833·5	868·9	"	Conversations interurbaines	99
135.242	136.323	137.557	138.748	139.927	141.443	141.612	141.802	146.948	148.519	nombre	Postes téléphoniques principaux	100
511.410	519.675	528.589	531.990	534.873	537.620	539.963	542.443	548.733	579.820	"	Postes récept. de T. S. F. en Hongrie	101
160.740	163.182	165.424	166.887	167.065	168.495	169.193	169.487	171.438	173.107	"	Postes récept. de T. S. F. à Budapest	102
Mouvement des prix :³⁾												
Indice des prix de gros :												
91·7	93·0	93·6	94·3	97·5	98·7	101·9	104·0	105·7	107·0	1929 = 100	Moyennes générales	103
83·4	86·3	87·1	87·9	90·3	92·2	99·4	102·4	105·9	108·3	"	Produits de l'agriculture et de l'élevage	104
71·5	75·9	76·2	77·9	83·9	83·1	84·3	88·4	87·3	98·6	"	Produits d'origine animale	105
88·8	91·0	92·1	92·5	93·2	96·4	106·3	108·8	114·4	112·8	"	Produits végétaux	106
96·6	95·8	96·3	96·5	98·9	99·0	99·0	104·2	104·6	106·6	"	Produits de l'industrie agricole	107
258·0	258·0	258·0	258·0	259·4	259·4	259·4	259·4	259·4	259·4	"	Denrées coloniales	108
96·5	97·0	97·4	98·1	102·2	103·1	103·9	104·5	105·1	105·5	"	Matières nécess. à l'indust. et prod. industr.	109
108·7	108·7	108·7	109·7	109·9	110·8	111·2	111·3	111·6	112·1	"	Matières premières	110
94·1	94·7	95·1	95·8	100·2	100·8	101·8	102·6	103·2	103·8	"	Objets fabriqués	111
105·3	105·2	105·7	105·7	113·5	116·9	117·8	118·0	118·3	118·3	"	Combustibles	112
11·4	8·9	8·4	8·2	9·9	8·5	2·4	0·2	+ 2·6	+ 4·3	"	Ciseaux agricoles ⁴⁾	113
Indice du coût de la vie :												
103·9	105·1	105·4	105·5	107·6	108·3	110·4	110·8	112·3	117·4	1913 = 100	Au total, y compris le loyer	114
109·5	111·0	111·4	111·6	114·3	115·2	118·0	118·5	120·5	127·2	"	Au total, non compris le loyer	115
97·1	97·3	98·4	99·4	102·2	102·6	104·7	105·3	108·3	115·1	"	Alimentation	116
134·3	136·9	136·9	136·9	142·4	144·5	151·7	151·7	151·7	160·6	"	Vêtement	117
138·5	144·3	142·2	138·5	138·5	140·5	141·0	141·0	141·4	144·9	"	Chauffage et éclairage	118
86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	"	Logement	119
Prix de gros :												
20·55	20·65	21·00	21·00	21·00	21·00	23·00	23·00	23·20	23·40	q, en pengő	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg	120
15·83	16·13	16·43	16·55	16·73	16·73	19·00	19·00	19·20	19·40	"	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest	121
0·38	0·38	0·38	0·38	0·39	0·39	0·42	0·42	0·42	0·44	kg, en pengő	Farine No 0	122
0·36	6) 0·33	0·33	0·33	0·34	0·34	0·36	0·36	0·36	0·36	"	.. No 2	123
0·28		0·33	0·33	0·34	0·34	0·36	0·36	0·36	0·36	"	.. No 6	124
20·83	21·58	21·43	22·45	22·43	26·13	27·63	25·10	24·60	21·20	l q, en pengő	Maïs, de la région d'au delà de la Tisza	125
1·76	1·79	1·82	1·90	2·00	2·05	2·35	2·38	2·38	2·40	kg, en pengő	Viande de boeuf, 1re qual., partie postér.	126
0·82	0·93	0·93	0·85	1·18	1·03	0·72	1·11	1·10	1·16	l kg de poids	Veaux	127
1·12	1·22	1·23	1·36	1·40	1·39	1·40	1·44	1·44	1·60	vif, en p.	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kilos	128
1·80	1·80	1·80	1·96	1·98	1·98	1·98	1·98	1·98	2·14	l kg, en pengő	Saindoux	129
2·30	2·25	1·78	1·45	1·68	1·80	1·68	2—	2—	2·60	l kg, en pengő	Oeufs frais dits à thé	130
1·75	1·75	1·75	1·79	1·79	1·79	1·79	1·79	1·79	1·79	"	Cuir de veau	131
1·32	1·32	1·32	1·33	1·28	1·28	1·28	1·28	1·28	1·28	l kg, en pengő	Cuir de boeuf	132
1·90	1·90	1·90	2·58	2·58	2·58	2·58	2·58	2·58	2·58	"	Laine brute	133
2·10	2·07	2·03	2·01	1·90	1·90	1·84	1·84	1·84	1·84	"	Coton brut, américain	134
3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	l q, en pengő	Lignite, indigène	135
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	"	Houille, prussienne	136
17·98	18·23	18·43	18·63	18·73	18·73	18·73	20—	20·40	20·70	"	Orge fourrag., de 1er ordre	137
20·10	20·60	20·93	21·13	21·23	21·23	20·70	20·70	21·10	21·50	"	Avoine de 1er ordre	138
10·03	11·05	11·05	11·05	11·05	11·05	12·65	9·55	9·50	9·50	"	Pommes de terre dites Ella	139
37—	39—	39—	39—	39—	39—	39—	42—	42—	42—	"	Malt	140
106—	106—	106—	106—	106—	106—	106—	106—	106—	106—	"	Sucre en morceaux	141

1) Pour 1939, moyennes provisoires. — 2) Y compris les lettres recommandées. — 3) Indique la disparité entre les prix agricoles, y compr. les produits de l'élevage, et les prix industriels. — 4) A partir de nov. 1938, y compr. le territoire septentr. rétrocedé; à partir d'avril 1939, y compr. la Subcarpathie. — 5) Nouvel indice pondéré des prix de gros. — 6) Farine de froment à pain, dite unique.

Megnevezés	Egység	1938	1939	1 9 3 9								
		átlag Moyennes		május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	okt. Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	
142	Ácsolt épületfa	P/m ³	69.29	71.02	69.—	69.—	70.—	71.50	73.—	73.—	73.—	73.—
143	Len I.	P/kg.	2.04	2.07	2.05	2.05	2.05	2.05	2.05	2.09	2.15	2.15
144	Kender	P/kg.	1.04	1.04	1.02	1.02	1.02	1.02	1.02	1.07	1.10	1.10
145	Rotációs-papíros	P/q	30.16	28.04	28.—	28.—	28.—	28.—	28.—	28.—	28.—	28.—
146	Tüzifa	P/q	3.66	3.48	3.40	3.40	3.35	3.35	3.35	3.35	3.40	3.80
Pénz és hitel.												
Magyar Nemzeti Bank:												
147	Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	868.0	884.9	879.4	1.038.3	1.087.0	1.032.3	965.3	974.8
148	Leszámitolt váltók és előlegek	"	—	—	458.6	438.4	417.9	576.4	627.0	624.5	593.1	585.3
Érckészlet:												
149	Arany	1,000.000 P	—	—	124.1	124.1	124.1	124.1	124.1	124.1	124.1	124.1
150	Deviza és valuta	"	—	—	94.9	93.6	93.5	101.3	97.8	83.1	76.4	77.3
151	Összesen	"	—	—	219.0	217.6	217.5	225.4	221.9	207.2	200.5	201.4
152	Fedezeti arány	%	25.9	—	25.4	25.3	25.3	24.1	—	—	—	—
153	Leszámitolási kamatláb	"	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
154	Elsőrendű üzleti váltók kamattétele	"	4.25-6.50	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5	4.5-6.5
155	Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
156	Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2
Betétállomány:												
Takarékbetét:												
157	Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	134.9	135.7	140.0	136.4	123.3	129.4	131.5	135.4
158	A PK. budapesti pénztárazeteinél	"	—	—	571.5	590.5	601.4	556.8	524.1	541.8	554.8	590.8
159	Összesen	"	—	—	706.4	726.2	741.4	693.2	647.4	671.2	686.3	726.2
Folyószámlabetét:												
160	Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	82.1	86.9	77.8	86.8	94.3	100.5	111.9	116.5
161	A PK. budapesti pénztárazeteinél	"	—	—	639.6	654.4	686.8	682.5	704.1	728.3	737.9	755.8
162	Összesen	"	—	—	721.7	741.3	764.6	769.3	798.4	826.8	849.8	872.3
Betétek együtt:												
163	Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	217.0	222.6	217.8	223.2	217.6	229.9	243.4	251.9
164	A PK. budapesti pénztárazeteinél	"	—	—	1.211.1	1.244.9	1.288.2	1.239.3	1.228.2	1.268.1	1.292.7	1.346.6
165	Összesen	"	—	—	1.428.1	1.467.5	1.506.0	1.462.5	1.445.8	1.498.0	1.536.1	1.598.5
166	A 28 legn. vidéki pénzt. betétállománya	"	—	—	117.2	123.1	124.7	115.0	110.1	114.4	115.8	120.9
Tőzsdé:												
167	Részvényindex ¹⁾	1926 = 100	111.1	92.1	84.5	76.7	75.6	78.0	102.1	108.2	110.4	111.5
168	Eladott részvény	szám	195.908	123.378	57.617	87.198	63.531	41.629	448.912	120.983	110.217	87.719
169	Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	12.3	8.4	3.5	4.3	3.6	2.5	32.1	9.9	10.7	8.6
Hitelbiztonság:												
170	Csőd ²⁾	szám	3	3	4	2	—	2	2	8	2	5
171	Magán- és kényszeregyesség ²⁾	"	76	57	54	54	40	20	35	59	50	34
172	Össz. új fizetésképtelenségek Magyarországon ³⁾	"	79	60	58	56	40	22	37	67	52	39
Ebből:												
173	Új fizetésképtelenség Budapesten	"	25	15	17	12	9	4	6	10	7	6
174	Magán- és kényszeregyesség aktíva	1.000 P	1.833	3.343	23.928	2.367	617	178	1.263	1.912	1.225	5.9
175	Magyarországon ³⁾ passzíva	"	2.888	4.145	25.628	3.485	1.054	334	1.721	2.491	1.841	806
176	Magán- és kényszeregyesség aktíva	"	963	2.442	23.215	1.412	90	32	213	527	512	219
177	Budapesten passzíva	"	1.563	2.816	24.446	1.830	182	64	410	552	760	294
178	Óvatolt váltók Magyarországon ⁴⁾	szám	3.342	2.832	2.890	2.772	2.467	2.626	3.134	2.849	2.436	2.107
179	Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	1.448	1.378	1.457	1.018	1.174	1.250	1.400	1.476	1.459	948
180	Óvatolt váltók Budapesten	szám	1.432	1.192	1.307	1.118	938	1.020	1.192	1.092	1.006	888
181	Zálogházi forgalom:	1.000 P	747	723	803	518	576	602	617	753	822	466
182	Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	255	220	236	233	229	211	199	205	205	184
183	Zálogfelvétel Budapesten	1.000 P	5.123	4.544	4.743	4.938	4.657	4.367	4.289	4.485	4.445	4.134
184	Zálogkiváltás Budapesten	1.000 tétel	261	240	244	220	225	240	265	265	227	225
185	Zálogkiváltás Budapesten	1.000 P	5.262	4.850	4.738	4.576	4.353	4.756	5.517	5.247	4.760	4.738
186	Zálogálladék Budapesten	1.000 tétel	—	—	1.238	1.252	1.256	1.227	1.161	1.101	1.079	1.038
187	Zálogálladék Budapesten	1.000 P	—	—	24.747	25.109	25.414	25.025	23.797	23.084	22.719	22.115
188	Kényszerárverésre került Budapesten	tétel	8.219	6.205	6.790	6.037	6.322	6.002	6.168	5.232	5.138	2.765

¹⁾ Csak 18 részvény alapján számítva. — ²⁾ Csak azok az esetek vannak feltüntetve, amelyeket más eljárás nem előzött meg. ³⁾ 1939 szeptember havától a visszacsatolt felvidéki rész és Kárpátalja adataival együtt. — ⁴⁾ 1940 január havától a visszacsatolt felvidéki rész és Kárpátalja adataival együtt. ⁵⁾ A változások felvételét a 7.670/1940 M. E. sz. uendelet átmenetileg 1940 dec. 31-ig elengedte.

1 9 4 0										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	március Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre			
81·50	83·50	83·50	82·—	85·—	88·—	91·—	91·—	91·—	95·—	1 m ³ , en pengős	Bois de construct., charpenté	142
2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	1 kg, en pengős	Lin de 1er ordre	143
1·10	1·10	1·10	1·10	1·10	1·10	1·10	1·10	1·10	1·10	"	Chanvre	144
28·—	28·—	28·—	28·—	30·46	30·46	30·46	30·46	30·46	30·46	1 q, en pengős	Papier p. rotatives	145
3·30	3·30	3·30	3·30	3·30	3·30	3·45	3·50	3·50	3·50	"	Bois à brûler	146
Monnaie et crédit.												
Banque Nationale de Hongrie:												
953·8	967·9	960·9	975·8	1.039·7	1.077·5	1.157·7	1.199·7	1.357·3	1.378·6	1.000.000 p	Circulation des billets de banque	147
607·4	599·5	564·8	539·0	646·5	670·2	692·6	849·4	814·9	688·8	"	Effets escomptés et avances	148
Encaisse métallique:												
124·1	124·1	124·1	124·1	124·1	124·1	124·1	124·1	124·1	124·1	1.000.000 p	Or	149
76·6	74·5	67·4	63·2	59·0	59·1	57·3	49·7	42·7	40·0	"	Devises et monnaies	150
200·7	198·6	191·5	187·3	183·1	183·2	181·4	173·8	166·8	164·1	"	Total	151
4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	3·0	%	Proportion de la couverture	152
4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	4·5-6·5	"	Taux d'escompte	153
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	"	Taux d'effets de comm. de prem. ordre	154
2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	"	Taux de dépôts à préavis de 3 mois	155
Effectif des dépôts:												
Dépôts d'épargne:												
141·0	143·2	141·9	147·5	140·2	136·4	136·1	138·4	142·7	150·7	1.000.000 p	Caisse d'épargne postale	157
598·1	601·6	607·5	600·2	572·2	580·4	578·6	580·2	591·1	595·7	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F.	158
739·1	744·8	749·4	747·7	712·4	716·8	714·6	718·5	733·8	746·4	"	Total	159
Dépôts s. comptes courants:												
105·4	100·1	110·0	101·8	110·5	124·2	120·0	136·2	134·9	133·2	1.000.000 p	Caisse d'épargne postale	160
738·6	735·2	752·7	766·1	757·2	753·8	781·1	775·2	796·8	822·0	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F.	161
844·0	835·3	862·7	817·9	867·7	878·0	901·1	911·4	931·7	955·2	"	Total	162
Ensemble des dépôts:												
246·4	243·3	251·9	249·3	250·7	260·6	256·1	274·6	277·6	283·9	1.000.000 p	Caisse d'épargne postale	163
1.336·7	1.336·8	1.360·2	1.366·3	1.329·4	1.334·2	1.359·7	1.355·4	1.387·9	1.417·7	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F.	164
1.583·1	1.580·1	1.612·1	1.615·6	1.580·1	1.594·8	1.615·7	1.629·9	1.665·5	1.701·6	"	Total	165
121·4	123·8	124·8	123·2	120·8	123·0	122·6	124·2	129·1	131·2	"	Dép. dans les 28 princ. établ. de c. de prov.	166
Bourse:												
120·9	119·1	119·1	111·9	104·2	100·2	104·7	107·0	101·8	96·2	1926 = 100	Indice des actions ¹⁾	167
151.797	107.129	69.186	77.976	141.332	69.181	59.590	51.299	59.946	80.027	nombre	Actions vendues	168
13·9	10·1	5·9	7·6	11·6	6·0	4·1	4·0	5·6	6·2	1.000.000 p	Montant des livraisons et des récept.	169
Sécurité du crédit:												
2	1	2	2	1	2	1	2	1	2	nombre	Faillites ²⁾	170
33	20	17	17	8	16	3	4	8	6	"	Concordats privés et judiciaires ²⁾	171
35	21	19	19	9	18	4	6	9	8	"	Nouvelles insolvabilités en Hongrie ³⁾	172
6	10	3	6	4	6	2	2	3	2	"	Dont: Nouv. insolvabilités à Budapest	173
1.928	426	175	407	79	3.440	54	132	246	79	1.000 p	Concord. privés et judiciaires (actifs	174
2.216	755	326	673	176	3.775	104	206	404	134	"	en Hongrie ³⁾ (passifs	175
305	350	103	289	62	120	7	3	48	3	"	Concord. privés et judiciaires (actifs	176
326	610	171	490	155	265	40	4	75	4	"	à Budapest (passifs	177
2.611	2.360	2.222	1.953	2.264	2.223	1.615 ⁵⁾	42 ⁵⁾	16 ⁵⁾	43	nombre	Lettres de change protest. en Hongrie ⁴⁾	178
2.096	1.284	1.283	1.002	1.325	1.128	1.084	41	12	43	1.000 p	Lettres de change protest. à Budapest	179
947	807	827	637	805	726	549	9	5	9	nombre	Lettres de change protest. à Budapest	180
773	584	582	412	601	470	486	28	6	24	1.000 p	Lettres de change protest. à Budapest	181
Mouv. des monts-de-piété:												
213	188	195	244	228	201	213	200	200	221	1.000 reconn.	Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	182
4.504	4.224	4.303	5.306	5.001	4.557	4.652	4.436	4.589	5.128	1.000 p	Dégagem. aux monts-de-piété de Bpest	183
202	191	196	218	217	197	213	198	201	244	1.000 reconn.	Dégagem. aux monts-de-piété de Bpest	184
4.420	4.184	4.034	4.544	4.817	4.344	4.539	4.142	4.403	5.298	1.000 p	Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	185
1.049	1.046	1.045	1.071	1.082	1.085	1.085	1.088	1.086	1.064	1.000 reconn.	Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	186
22.199	22.239	22.508	23.270	23.454	23.668	23.781	24.075	24.261	24.090	1.000 p	Ventes par contr. aux m.-de-p. de Bpest	187
5.846	4.649	4.274	4.991	4.206	3.799	4.438	3.999	4.124	4.495	reconnais.	Ventes par contr. aux m.-de-p. de Bpest	188

¹⁾ Seulement d'après les cours de 18 actions cotées à ce moment. — ²⁾ Cas n'ayant pas été précédés d'autres procédures. — ³⁾ Y compris à partir de sept. 1939, la zone nord recouverte et la Subcarpathie. — ⁴⁾ Y compris à partir de janv. 1940, la zone nord recouverte et la Subcarpathie.

számítva a tárgyalt hó végén 127'2-en állott, az egy hó előtti 120'5-del és az egy év előtti 107'2-del szemben. Az index együttthatói közül az *élelmezés* csoportindexe 115'1-en állott, 6'8 ponttal haladta meg előző havi s 20'9 ponttal tavalyi állását. A *ruházati cikkek* csoportjában bekövetkezett ár-emelések a vonatkozó csoportindexet 8'9 ponttal 160'6 pontra emelték s ezzel mult év október hó végi állását az index 26'3 ponttal (19'6%) szárnyalta túl. A *fűtés és világítás* költségeinek indexe a hó végére 141'4-ről 144'9-re hágott s ekkor az egy év előtti 136'4-et 8'5 ponttal haladta meg.

Pénz és hitel.

A Magyar Nemzeti Bank által kimutatott *jegyforgalom* október hónapban 1.378'6 millió P-re emelkedett. A *váltótárcaállomány* egy hó leforgása alatt 126'1 millió P-vel csökkent s 688'8 millió P-n állott, az előző havi 814'9 millió P-s álladékhöz képest. A Bank *aranytartaléka* változatlanul 124'1 millió P, a *devizák és valuták* állománya ellenben 42'7 millió P-ről 40 millió P-re csökkent, míg a mult év októberében még 83'1 millió P-n állott. Az *összes érckészletben* ennél fogva 2'7 millió P-s visszaesés mutatkozik az előző hónappal szemben, az előző év októberéhez viszonyítva pedig 43'1 millió P a fogyatkozás. A Magyar Nemzeti Bank a bankkamatlábat 1940. október 22-től számítva az eddigi 4%-ról 3%-ra szállította le.

Betétállomány. A Postatakarékpénztárnál és a P. K. budapesti tagintézeteinél elhelyezett *takarékbetétek állománya* október végén 746'4 millió P-n állott. Az előző havival szemben 12'6 millió P-s, az előző év hasonló hónapjához mérten pedig 75'2 millió P-s az emelkedés. A *folyószámlabetétek összege* 23'5 millió P-vel 955'2 millió P-re nőtt, s egy év előtti álladékat 128'4 millió P-vel haladta meg. Az *összes betétállomány* a tárgyalt hó végén 1.701'6 millió P volt, az előző havi 1.665'5 és az egy év előtti 1.498'0 millió P-vel szemben.

Tőzsde. A budapesti értéktőzsdén az árfolyamok lemorzsolódása októberben is folytatódott, az áresések azonban nem öltöttek nagyobb arányokat. A Központi Statisztikai Hivatal által számított rész-

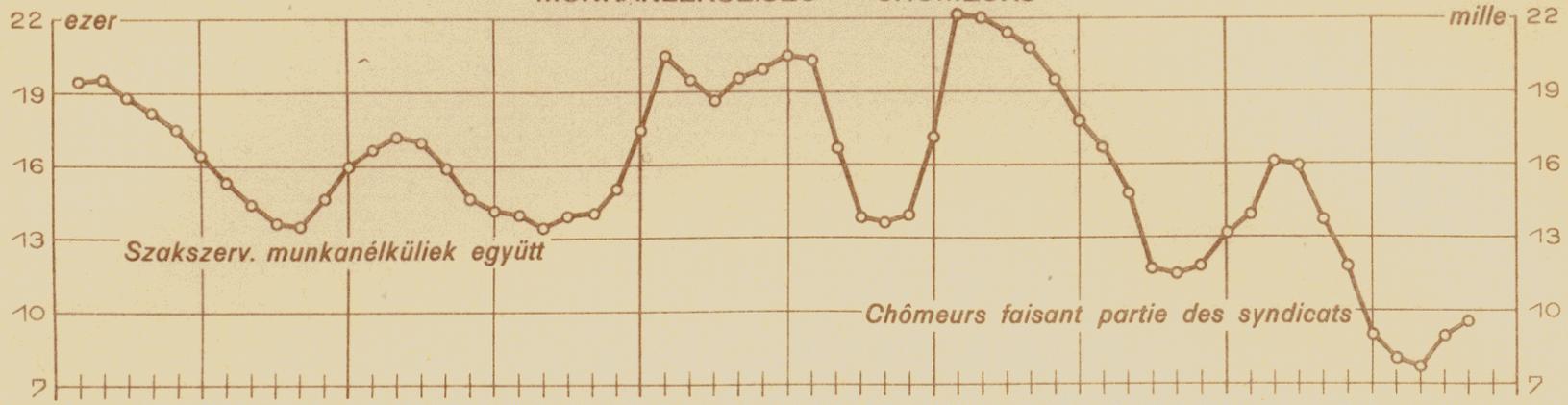
vényindex a tárgyalt hó végén 96'2-en állott, 5'6 ponttal alacsonyabban, mint az előző hó végén s 12'0 ponttal mélyebben, mint egy év előtt. Az árfolyamnívó a január havi ez évi maximumértékhez képest 20'4%-ot hanyatlott. Az árfolyamhanyatlások aránylag szűk keretek között bonyolódtak le. Az *eladott részvények darabszáma* 80.027 volt, 20.081-gyel több, mint az előző hóban, de 40.956-tal kevesebb, mint egy év előtt. A *szállítások és átvételek összege* a forgalom mértékének emelkedésével párhuzamosan 0'6 millió P-vel 6'2 millió P-re emelkedett, azonban mult évi állásánál 3'7 millió P-vel állott alacsonyabban.

Hitelbiztonság. Az új *fizetéseképtelenségi esetek száma* októberben mindössze 8 volt, szemben az előző havi 9-cel és a mult évi 67-tel. A kimutatott új fizetéseképtelenségi esetek között 2 csődeset fordult elő, míg 6 a magán- és kényszeregyességekre esett. A *magán- és kényszeregyességek passzívái*, október hóban mindössze 134 ezer P-re rúgtak, ami szeptemberhez képest 66'8%-os, míg az előző év október havához viszonyítva 94'6%-os csökkenést jelent. A passzívák októberi álladékaiból Budapestre csupán 4 ezer P esett. A váltóóvások száma a moratórium következtében jelentéktelen volt.

Zálogházi forgalom. A Postatakarékpénztár zálogházi forgalma az őszi hónapokban lényegesen megélenkült. Az *elzálogosított tárgyak tételszáma* október hónapban 21 ezerrel 221 ezerre emelkedett s mult évi állását is 16 ezerrel felülmúlta. Az elzálogosított tárgyakra kifizetett kölcsönösszeg meghaladta az 5'1 millió P-t. Az előző hónaphoz képest ez az összeg 11'7%-os, az előző év azonos szakához mérten pedig 14'3%-os emelkedést jelent. A *zálogkiváltások tételszáma* 244 ezer volt s itt az előző hónappal szemben ugyan 21'4%-os a növekedés, a mult évvel szemben mégis 8'0%-os forgalomcsökkenés állapítható meg. A *zálogkiváltások összege* 895 ezer P-vel 5'3 millió P-re nőtt (+20'2%) s az előző év októberi állását 51 ezer P-vel (+1'0%) haladta meg. A *kényszerárverésre került zálogtárgyak* tételszáma egy hónap leforgása alatt 9'0%-kal emelkedett, de előző évi állásánál így is 14'1%-kal alacsonyabb volt.

RAJZOK A GAZDASÁGI JELZŐTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

MUNKANÉLKÜLISÉG — CHOMEURS

POSTAFORGALOM — TRAFIC POSTAL

